

Riksdagens protokoll

2009/10:138

Onsdagen den 16 juni

Kl. 09.00 – 21.26

Protokoll
2009/10:138

1 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Årade ledamöter! Svenska folket ska fatta ett viktigt beslut den 19 september. Det är ett viktigt beslut för alla svenskar och ett viktigt vägval för Sverige. Vilken väg in i framtiden ska vi välja för vårt fina land? Valet står mellan två tydliga regeringsalternativ, den allians som nu regerat Sverige i fyra och det rödgröna samarbetet som etablerats i riksdagen och samlar dem som ligger till vänster om Alliansen i svensk politik.

Utgångspunkten för oss är att bygga vidare på det föregångsland som vi tycker att Sverige är och under lång tid har varit. Alliansen bär inte ensam ansvaret för detta, inte alls. Politiska ambitioner över generationer, i ett land som letts av olika regeringar med olika partifärg, har byggt ett fint land – ett erbjudande för människorna i detta land som de flesta i vår värld saknar. Det är något vi ska vara rädda om, men vi ska också ha det som utgångspunkt när vi frågar svenska folket hur vägvalet ska se ut för de kommande fyra åren.

Ett föregångsland ska även präglas av att man vågar utmana det som inte fungerar. Jag tror att tre viktiga samhällsområden kommer att stå i centrum för den debatt vi ska ha i höst fram till valet.

Det första är vår övertygelse att full sysselsättning är det som bygger ett starkt Sverige så att vi tillsammans kan skapa sammanhållning i vårt land. Full sysselsättning betyder att alla får jobb efter egen arbetsförmåga. Varje ansträngning måste göras för att människor ska kunna få jobb utifrån egna förutsättningar. Det är så vi har resonerat och byggt ut vår arbetslinje. Det är därför vi gjort det mer lönsamt att jobba. Vi sade en tusenlapp mer i plånboken per månad för den som jobbar. Det är mycket mer än så för heltidsarbetande. Det förändrar Sverige.

Lågavlönade kvinnor märker att deltidsarbete lönar sig bättre när de nu går upp i arbetstid. Metallarbetarna och gruvarbetarna får 1 600–1 700 kronor mer i månaden. Vi som lyssnade till alla som sade att det ger för lite när man jobbar har genomfört en stor förändring. Vi har sänkt kostnaderna för att anställa. Det är i grunden viktigt, när vår ambition är att fler ska få jobb, att det också möter lägre kostnader när arbetsgivare funderar på att växa.

Vi har gjort om matchningsstödet. Arbetsförmedlingen har bytt inriktning. De har blivit vad de heter – de har blivit en arbetsförmedling. Så har det inte alltid varit. Helt grundläggande om man har ambitionen att folk ska kunna få jobb utifrån egna förutsättningar är att det finns stöd i den ambitionen. Många saknar självkänsla, har brister i sin utbildning, har hoppat av gymnasieskolan, saknar erfarenheter. Det löser sig inte av sig självt. Man behöver stöd för att kunna komma tillbaka. Det måste finnas en aktiv arbetsmarknadspolitik som understöder detta. Det är vår arbetslinje, och den vill vi bygga vidare på under nästa mandatperiod.

Mot oss står De rödgröna. Två av partierna hade kongress under maj månad där man uttryckte en närmast ideologisk övertygelse om vådan av att arbeta för mycket. Det är partier drivna av idén att Sverige har för mycket av arbete och att det nu är dags att medvetet använda våra resurser för att ta ned arbetstiden och utmana jobben så som de ser ut i Sverige. Mot en arbetslinje växer en bidragslinje fram, ett ifrågasättande av ifall jobb är grunden för välfärd, grunden för hur vi byggt Sverige starkt och hur vi ska möta människors vilja att arbeta och kunna stå på egna ben med en egen ekonomi.

Om detta blir det strid i höstens val. Vi tänker ta strid för arbetslinjen, för jobben. Vi ska fortsätta att anstränga oss och se till att människor i Sverige får jobb efter egen arbetsförmåga.

(Applåder)

Vi har genom den svåra kris som vi upplevt i två år lärt oss av erfarenheterna, lärt oss vikten av att freda kärnan i välfärden. Vi har genom en svår kris satsat på resurserna till kommuner och landsting. Det har fredat en sektor som i Sverige tidigare ofta drabbats av nedskärningar. Vi kan se hur man runt om i Europa nu skär ned. Det handlar om både lönesänkningar och minskade anslag. Men inte i Sverige. Det är svårt, säger Sveriges Kommuner och Landsting, att konstatera ens någon nedgång i sysselsättningen – i en kommun- och landstingssektor som sysselsätter 1,2 miljoner människor. Det är tack vare att vi genom en svår kris satsat på att öka resurserna för att freda kärnan i välfärden. Det är viktigt för jobben, för kvinnorna som ofta har de jobben. Det är viktigt för kvinnorna som oftast får ta ansvar när kärnan i välfärdsuppdraget inte fungerar.

Vår andra uppgift är att fortsatt freda en ekonomi i balans. Ingenting är viktigare än det. Fråga väljarna runt om i Europa hur det är att leva i länder där man tappat greppet om offentliga finanser, där nedskärningarna nu ska komma. Det gäller i södra Europa, lärde vi oss, det gäller i västra Europa och det gäller även i norra Europa, i våra grannländer. Sverige är nu ett ljus i ett närmast kompakt mörker när det gäller förutsättningarna för de offentliga finanserna. Det är inte en olyckshändelse. Det beror på att regeringen fredat skattebetalarnas intressen genom en svår kris.

I nära två års tid vaknade jag nästan varje morgon till körer med rop om hur snabbt vi skulle göra slut på skattebetalarnas pengar, att vi skulle sluta att ta skattebetalarnas pengar som utgångspunkt för hur vi vårdade Sverige genom krisen. Det hördes från intresseorganisationer och från de rödgröna partierna – varenda dag, varenda vecka, varenda månad.

Om De rödgröna fått regera hade vi suttit med bilföretag. Då hade vi haft kvar spritfabriker. Då hade vi ägt en lång rad företag med problem. Då hade vi haft som idé och ideologisk inriktning att lyfta över det som inte fungerade i statens hägn och flytta över risken i skattebetalarnas knä. Men vi gjorde inte det vägvalet. Vi sade att skattebetalarnas intressen ska sättas först, och vi ska freda det som är vårt kärnuppdrag – resurserna till skolan, sjukvården, äldreomsorgen, förskolan, det som vi aldrig får mista.

(Applåder)

Ni får ursäkta, men då är inte uppdraget att köpa bilföretag, behålla spritfabriker eller, som Lars Ohly nu har tänkt sig, använda skattebetalarnas pengar för att köpa in apotek. Det är inte det som är uppgiften. Svenska folket förväntar sig något annat, nämligen att vi kommer ihåg vad som är viktigt och att vi försvarar deras intressen genom en svår kris.

När man fredar ekonomin är det viktigt för alla, men viktigast tror jag att det är för kvinnorna. Återigen: När det blir ofärd, när man tappar greppet om offentliga finanser, hur ser det ut då, när välfärden skärs ned? Vilka är det som får ta över bördan i ett samhälle som inte fungerar? Det gäller i någon mån alla, men särskilt tydligt gäller det kvinnor – kvinnor som vårdar åldrande män, kvinnor som tar ansvar för åldrande föräldrar, kvinnor som känner ansvar för barn som inte trivs i förskola och skola. För kvinnor är det viktigt att stå upp och ha ordning i offentliga finanser. Vi har gjort det genom en svår kris. Vi söker mandat för att göra det även under nästa mandatperiod.

(Applåder)

Vårt tredje uppdrag är välfärds kvaliteten. Vi är ett land med välfärdsambitioner. Vi har byggt upp ett föregångsland. Vi har möjligheter och resurser som gör att vi kan utjämna livschanser, skapa frihet för människor och se till att begåvning möts av ett utrymme att få växa i ett land som på det viset avviker från väldigt många andra.

Mycket av detta är att vi klarar kärnan i välfärdsuppdraget. Låt oss konstatera att det är minst lika viktigt i framtiden och att det fortsatt finns brister i kvaliteten i den svenska välfärden. Det gäller i en sjukvård som inte är tillräckligt jämlik och kanske framför allt i vårt utbildningssystem.

Jan Björklund har inlett många viktiga reformer för att barn och ungdomar ska lära sig mer och bli bättre behandlade i svensk skola, men det tar tid att förändra. Detta är kanske en av de viktigaste framtidsutmaningar vi har. Vi byter till en kunskapslinje och skapar stöd för vart och ett av de enskilda barn som har svårt med inläringen i den svenska skolan.

Vi har börjat arbetet. Vi vill fortsätta under nästa mandatperiod. Så ser regeringsalternativen ut. Vår allians är för ansvarstagande för Sverige och ordning i offentliga finanser. Det är en allians för arbete och kunskaper.

Mot oss står ett ofärdigt rödgrönt alternativ inriktat på att utmana uppfattningen att jobb bygger starka välfärdssamhällen och med inriktning att snarare satsa på bidrag än arbete. I detta viktiga vägval hoppas jag svenska folket fattar ett klokt beslut.

(Applåder)

Anf. 2 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag gör två observationer. Fredrik Reinfeldt säger stort här att han ska ta striden mot arbetstidsförkortningarna. Lycka till, eftersom det inte är någon som tänker ta striden för.

Den andra kommentaren är att Konjunkturinstitutet bara för någon vecka sedan rapporterade att det försvann 33 000 jobb 2007–2009 i kommunalt finansierad verksamhet. Är det ditt sätt att freda välfärden?

Den tredje frågan handlar om jobben. Det är den viktigaste frågan inför valet. Om det må alla här vara överens. Varför är inte framför allt kampen mot ungdomsarbetslösheten den viktigaste frågan nu under denna vår för regeringen?

Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har mer än fördubblats under mandatperioden. Ändå har regeringen infört ett aktivitetsförbud för unga på Arbetsförmedlingen. Det är ett förbud som ni hade kunnat ta bort varje torsdag under hela våren. Det har ni inte gjort.

Ändå fastnar de arbetslösa ungdomarna i er jobbgaranti. Det är en tjugondel som får utbildning trots att en tredjedel av de unga som är arbetslösa inte har en gymnasieexamen.

Min fråga till Fredrik Reinfeldt är: Vad väntar du på? När ska Sveriges ungdomar få en aktiv politik mot ungdomsarbetslösheten? Det är vad de förtjänar.

(Applåder)

Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Mona Sahlins första besked är att vi inte ska bry oss om Miljöpartiets och Vänsterpartiets kongresser. Det är möjligen så ni har tänkt utveckla ert rödgröna samarbete. Det är ett intressant besked. Vi får se vad rödgröna representanter i övrigt har att säga om sina kongressbeslut. Kanske Lars Ohly och Maria Wetterstrand har samma besked. Det vore intressant.

Sedan är det bra att vi pratar jobb. Det ska vi göra. Vi ska naturligtvis satsa på det som ger jobb. Vi ska ställa frågan: Vad tror svenska folket är grunden för jobb? Är det som vi hävdar att drivkrafterna för jobb är starka om man får mer kvar i plånboken när man jobbar, att vi sänker kostnaderna för att anställa och har ett aktivt matchningsstöd?

Beskrivningen är felaktig. Man har stöd från dag ett. Vi har satt in individuellt coachningsstöd för unga. Vi hjälper många av de unga att lära sig söka jobb. Jag har själv de senaste veckorna rest bland annat till Piteå, Orust, Halmstad och Eskilstuna.

Jag har suttit ned med unga som ofta sitter i samverkansprojekt med kommun och arbetsförmedling där man förstärker ungas självkänsla. Man lär dem att söka jobb, något som inte alls är givet att de gör på rätt sätt. Framför allt håller man dem aktiva nära arbetsmarknaden och arbetsgivaren.

Det tror jag att vi behöver mer av i Sverige. Det tror jag dessutom är särskilt lyckat i ett läge där efterfrågan i svensk ekonomi nu är stark. Det viktiga är att vi inte återgår till en passiv arbetsmarknadspolitik som för bort dem från arbetsmarknaden eller för in dem i stora ersättningssystem där de hålls borta från arbetsmarknaden.

Den stora gåtan är hur frågorna om ungdomsarbetslöshet kan mötas med en politik som dels tar mer i skatt av dem som jobbar, dels gör det

dyrare att anställa och där ni särskilt inriktar den politiken mot ungdomar. Hur kan man försvara införandet av en ungdomsskatt där man riktat gör det dyrare att anställa människor under 26 år och hävda att man har en politik för jobb, Mona Sahlin?
(Applåder)

Anf. 4 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Hur kan man försvara en politik, Fredrik Reinfeldt, som inte har lyckats när det handlar om jobben? Hur kan man försvara en skattesänkning som både du och jag vet inte har fungerat och som har dömts ut av en enig ekonomkår? Hur kan man säga att vi borde prata mer om jobben när vad de arbetslösa ungdomarna behöver är aktivitet och insatser för jobben?

Hur kan man vara nöjd med att de arbetslösa unga får prata med en coach och lära sig att söka jobb men inte får den utbildning utan vilken de har små chanser till ett riktigt jobb? En tjugondel av alla de unga arbetslösa i dina program, Fredrik Reinfeldt, får utbildning. En tredjedel saknar gymnasieexamen.

Du för ett krig mot skapade synvillor, som du kallar ungdomsarbetslösheten. Du ser det som en kamp mot statistiken. Vi rödgröna ser det som en kamp mot ett samhällsproblem, mot arbetslösheten.

Där har vi förslagen: Ta bort arbetsgivaravgifterna för dem som anställer en arbetslös ung. Ta bort aktivitetsförbudet på Arbetsförmedlingen så att de unga får mer än ett samtal och mer än de passiva insatser som är realiteten. Sveriges unga förtjänar en aktiv politik och en rödgrön regering.

(Applåder)

Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Den fråga svenska folket ska ställa sig är: Vilket av de två regeringsalternativen är bäst på att skapa förutsättningar för jobb? Det är det centrala om vi har ett arbetslöshetsproblem. Vilken politik ska föras för detta?

Ska drivkrafterna för jobb växa eller ska de minska? Ska man ta mer i skatt från dem som jobbar eller mindre? Ska man göra det dyrare eller billigare att anställa? Vi säger billigare och ni säger dyrare, framför allt riktat mot unga.

Ska vi ha ett matchningsstöd som finns på plats och hjälper unga att vara aktiva jobbsökande ute på arbetsmarknaden eller ska vi ta bort det? Vi har byggt ut med över 100 000 platser i olika insatser och utbildningar. Vi har fler än någonsin som läser på högskolor och universitet. Vi har riktat många av våra lättnader just mot att sänka trösklarna för unga att komma in på arbetsmarknaden.

Mer behöver göras. Vårt största samhällsproblem är förmodligen de brister som finns i utbildningssystemet och lärlingssystem. Vi söker i höstens val mandat för att rätta till det och bygga vidare på vår arbetslinje.

(Applåder)

Anf. 6 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det har i vår kommit en bok som har diskuterats mycket och recenserats av en del. Den heter *Jämlikhetsanden* och är skriven av Richard Wilkinson och Kate Pickett. Många av dem som stöder statsministern tycker att den boken är helt fel ute. Den förklarar nämligen att mer jämlika samhällen nästan alltid presterar bättre.

I en intervju för några dagar sedan antyds att statsministern kanske till och med delar den uppfattningen. Fredrik Reinfeldt sade i DN: I mer ojämlika samhällen hålls många människor tillbaka. De får aldrig sin chans.

Det är en insikt som tyvärr inte har präglat den här regeringens politik. Det skulle ta lite för lång tid att räkna upp alla förslag som ökat ojämlikheten under den senaste mandatperioden. Det skulle inte ens mitt anförande räcka till. Men låt mig ta några.

Vi har etablerat en massarbetslöshet i Sverige. Nästan 10 procent är arbetslösa. Det drar naturligtvis isär samhället. Vi har minst 25 000 färre anställda i välfärden, och det är lågt räknat.

Fredrik Reinfeldt talar gärna om undersköterskor och metallarbetare. Men den rikaste hundradelen har fått lika mycket i skattesänkningar som den fjärdedel som tjänar minst.

Skillnaderna mellan kvinnors och mäns löner har ökat med mer än 1 000 kronor i månaden med regeringens politik. Socialbidragskostnaderna ökar i 90 procent av landets kommuner. Det är bidragslinjen, Fredrik Reinfeldt.

Vinstintresset har fått allt större utrymme i välfärden, vilket innebär att man numera har ännu större möjlighet att köpa sig förbi den generella välfärden när man är missnöjd.

Antalet fattiga barn och ungdomar ökar. Det visade sig inte minst i en rapport i går. Pensionärer har fått det sämre. Ni drar isär Sverige med ökad ojämlikhet och ökade orättvisor. Det är motsatsen till jämlikhet, Fredrik Reinfeldt.

(Applåder)

Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Olika beräkningar visar att vi har de minsta inkomstskillnaderna i världen i Norden. Sverige och de nordiska länderna har de minsta inkomstskillnaderna i världen. Jag tror att det är grund för sammanhållning. Jag tror att det förenat med välfärdsambitioner skapar ett samhälle som utjämnar livschanser.

Det är därför vi fredade välfärden med de pengar för vilka du vill köpa bilföretag och apotek. Det är ett vägval, Lars Ohly. Man har inte pengar till allt. Man väljer, och man väljer bort. Ditt val är också tydligt.

Påståendet om att det är färre i välfärden har av Sveriges Kommuner och Landsting beskrivits på det korrekta sättet. Vi har varje år en övergång av många tusen som fortsätter att jobba med välfärd men med enskilda utövare. Menar De rödgröna med dessa ständiga beskrivningar att de inte jobbar med välfärd längre? När man också räknar in dem konstaterar än en gång Sveriges Kommuner och Landsting att det knappt går att se någon nedgång i sysselsättning under dessa år trots djup lågkonjunktur och svår finanskris.

Vi ska nu ha en valrörelse som handlar om vad som ger jobb och vad som utjämnar livschanser. Se då till att hålla kvar vår arbetslinje. Sätt resurserna i kärnan i välfärden före bidrag och före att köpa bilföretag eller subventionera industrin.

Det oklara är vad era besked är. Hur kan detta som Lars Ohly påstår är ett problem förenas med att ni höjer skatten för vanliga människor i vanliga bilar med vanliga löner? Ni höjer bensinskatten, och tre miljoner inkomsttagare ska få höjd inkomstskatt.

Hur kan det bli svaret på hur ni ska utjämna inkomstskillnaderna? Kan Lars Ohly förklara det för mig? Han är den som i samarbetet brukar stå för skatteökningarna som de andra verkar försöka gömma sig ifrån.

(Applåder)

Anf. 8 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag återkommer i mitt inlägg med Vänsterpartiets förslag. Jag ska i den här repliken inrikta mig på det som är Fredrik Reinfeldts stora svaghet. Du låtsas som att du har en politik för jobb, men du har 10 procents arbetslöshet som följd av er politik.

Du låtsas som att du har en politik för minskade skillnader, men på varje område har skillnaderna ökat. Ni har försämrat för sjuka och arbetslösa vilket har lett till att antalet fattiga barn har ökat. Antalet fattiga barn i Sverige är större än vad det kanske har varit på väldigt många decennier.

Samtidigt säljer ni ut gemensam egendom, sådant som vi har ägt gemensamt, till riskkapitalbolag. Visst gör ni det. De äger numera apotek och kommer i större utsträckning att äga både utbildningsföretag och vårdföretag och göra vinster med våra skattepengar i stället för att man använder dem för att anställa fler i välfärden.

Den siffra på 25 000 färre som finns är rensad från privatiseringar. Det är en rensad siffra, Fredrik Reinfeldt, vilket innebär att ni har rustat ned välfärden när den borde ha rustats upp. Jämlikheten är för viktig för att överlåta åt en blåblå regering!

(Applåder)

Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad du menar med rensad. Har man rensat bort de som jobbar i privat sektor? Jag tror att vi får titta på detta helt enkelt. Sveriges Kommuner och Landsting beskriver det som att vi har fredat en sektor med 1,2 miljoner anställda genom en svår kris.

Det innebär inte att varenda kommun och landsting i landet är välskött. Det finns en del rödgrönt kvar på det området att åtgärda. Vi är inte helt fredade från misskötsel och felanvända resurser.

Jag hävdar bestämt att jag har en jobbpolitik som vi nu står väl rustade att sätta in i ett läge där vi har god efterfrågan i svensk ekonomi och ordning i offentliga finanser. Vi har fört Sverige genom en svår kris, en finanskris som övergick i en lågkonjunktur.

Det blev en kortvarigt ökad arbetslöshet av det. Det här hänt i Sverige, i Europa och i övriga världen. Jag förstår faktiskt inte riktigt hur man kan påstå att vi skulle ha gjort på något annat sätt. Ibland framstår det som att man inte ens noterat att detta hänt.

Den stora frågan är nu: Hur säkra är vi att detta inte övergår i långvarig arbetslöshet? Då får vi inte byta bort vår arbetslinje.
(Applåder)

Anf. 10 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Korea, Polen och Turkiet är de tre länder inom OECD som har en sämre a-kassa än vad Sverige har enligt en granskning som den fackliga organisationen TCO har gjort.

Den här regeringen har sänkt skatten med 100 miljarder. Det har gett mer pengar i plånboken, mycket till en del och lite mindre till vissa. Men att sänka skatten kostar pengar. Det räckte inte med de 70 miljarder i överskott som fanns 2006. Därför har regeringen skurit ned på sjuka och arbetslösa.

Från både sjukförsäkringen och a-kassan har människor brutalt sparats ut i otrygghet av regeringen. Det finns en idé bakom detta att det skapar jobb. Resultatet är tydligt. Sänkt skatt, javisst, men också en sjukförsäkring där den som är allvarligt sjuk tvingas till Arbetsförmedlingen med mössan i handen.

En halv miljon har lämnat a-kassan. Det är en a-kassa som är en av de sämsta i västvärlden och inom OECD. En medelinkomsttagare som förlorar jobbet får flera tusen kronor mindre i månaden än en medelinkomsttagare i Tyskland, Nederländerna eller Norge. Från att ha legat i topp fem är vi nu nere bland de fem i botten.

Vi rödgröna anser att vi har ett ansvar för varandra här i Sverige. Det ansvaret sträcker sig längre än att bara ta hand om dem som redan har det bra. Vi behöver ta hand om varandra även när någon blir sjuk eller utan jobb. Vi rödgröna vill höja en del skatter. Ja, det vill vi göra. Därför har vi också råd med en värdig trygghet för den som blir sjuk eller arbetslös.

När Fredrik Reinfeldt talar om att det ska löna sig att jobba låter det så bra. Men efter fyra år med den här regeringen vet vi vad han menar. Det ska kosta som tusan att vara sjuk eller arbetslös.

Ja, vi ska ta ansvar för människors skattepengar. Men börjar det inte bli dags att vi också ska ta ansvar för själva människorna?
(Applåder)

Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! När vi tillträdde 2006 i en briserande högkonjunktur hade ni haft tio och ett halvt år av att utförsäkra ut till förtidspensions-systemet – 147 svenskar om dagen. I ett land som ofta beskrivs som nästan rikast i världen och där vi lever längst och är allra friskast hade vi 750 000 människor som antingen var förtidspensionerade eller långtids-sjukskrivna. Vi är bara nio miljoner.

De var för sjuka för att jobba i landet där vi är friskast i världen. Det var ett tecken på en arbetsmarknadspolitik som hade havererat och ett sätt att försöka dölja grundproblemet som De rödgröna bar ansvaret för. Nu vill ni föra tillbaka Sverige till tiden före 2006. Det är Maria Wetterstrands framtidsbesked. Framtiden finns förr i tiden.

Det var mycket tydligt i Maria Wetterstrands inlägg att vi återigen ska inrikta våra offentliga resurser på att ge mer i stöd till dem som inte jobbar genom att ta från dem som jobbar. Tro inte annat än att det kom-

mer att söka upp var och en av er som har jobb i Sverige, undersköterskorna, busschaufförerna, vaktmästarna och metallarbetarna.

Det är ni som ska betala. Det är ni som har för mycket i plånboken. Det är ni som nu ska avstå för att det åter ska föras en politik präglad av passivitet och växande utanförskap. Jag försvarar vår arbetslinje.

Vi har gjort en förändring av sjukförsäkringen och a-kassesystemet därför att det behövdes, och vi måste bli tydliga med att sätta arbete främst. Vi har en åldrande befolkning och stora utmaningar i det här landet. Om vi inte möter det med en arbetslinje kommer det att leda till kraftigt ökade skatter eller nedskärningar i välfärden.

När ingen jobbar, Maria Wetterstrand, orkar vi inte bära våra välfärd-sambitioner. Det kan man inte möta med friår och att försöka ta ledigt från kraftsamlingen att ha en arbetslinje.

(Applåder)

Anf. 12 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Fredrik Reinfeldt är tydlig. De sjuka och arbetslösa är egentligen det därför att de själva inte har lust att jobba. Får de bara sänkta ersättningar kommer det att skapa massor av nya jobb.

Man kan argumentera för att otrygghet skapar jobb, men man kan faktiskt också argumentera för att trygghet skapar jobb. Hur ska vi göra då? Vilket ska vi välja, otrygghet eller trygghet? Det är ett svårt val. Fredrik Reinfeldts svar är väldigt enkelt. Han väljer att sänka skatten därför att han företräder ett enfrågeparti, men vi rödgröna väljer tryggheten.

Om fyra år kommer en medelinkomsttagare som blir utan jobb att få 40 procent av lönen från a-kassan om inget görs. Är det rimligt att det ska vara så för den som har jobbat och slitit år ut och år in och betalat sin avgift till arbetslöshetsförsäkringen år ut och år in?

Regeringspartierna fortsätter att tjata om att vi ska sänka skatten ännu mer, men ingen pratar om vem som ska betala. Blir det ytterligare försämringar i trygghetssystemen?

Jag säger att Sverige behöver en ny regering som inte tar ansvar bara för människors skattepengar utan som också tar ansvar för själva människorna.

(Applåder)

Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Maria Wetterstrand rörde ihop sina manuskort. Sveriges riksdag har bara ett enda enfrågeparti, och det är det du leder, Maria Wetterstrand.

Det blev lite otydligt vad Miljöpartiet vill åstadkomma med a-kassan. Det var många fina ord, men vad ska ni faktiskt göra? Det är det som är politikens kärna. Vad är förslagen? Ska vi gå mot en obligatorisk a-kassa som täcker alla? Det låter så när man hör beskrivningen. Det märkliga är att De rödgröna inte föreslår det. Kvalifikationstider ska finnas kvar. Med en rödgrön politik kommer stora grupper fortfarande att stå utanför a-kassesystemet.

Vi i Alliansen har sagt att vi gärna går mot ett obligatoriskt system, om vi hittar en lösning för det, så att alla täcks av en inkomstförsäkring.

Låt oss också notera att det blir allt vanligare i Sverige att man dessutom toppar a-kassans ersättningsnivåer med egna inkomstförsäkringar. Det är också ett sätt att markera att det finns ett visst ansvar som skattebetalarna täcker men också ett eget ansvar.

Vi har inte råd med allt. Det kan vara viktigare att se till att sjukvården och skolan har sina resurser så att barn lär sig tillräckligt mycket i den svenska skolan. Det är andra som har som idé att lova allt till alla.
(Applåder)

Anf. 14 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Sverige är unikt och Sverige är fantastiskt, inte bara för de ljusa sommarnätterna eller *Idas sommarvisa* utan framför allt för att Sverige är ett välfärdsland för alla. Vår svenska modell är känd inte bara här hemma utan runt om i världen. Grunden för välfärdens finansiering heter arbete åt alla och sunda statsfinanser. Där finns inget utrymme för kompromisser. Grunden för vården, skolan och omsorgen heter av var och en efter förmåga och åt var och en efter behov, inte efter plånbok. Så skapar trygghet också tillväxt.

Den generella välfärden ska ge trygghet vid sjukdom och arbetslöshet så att en olycka faktiskt kan komma alldeles ensam och inte tillsammans med en ekonomisk katastrof för hela familjen.

I den svenska modellen samarbetar starka parter på arbetsmarknaden med framtidens jobb i sikte, och staten bryr sig och tar sin del av ansvaret. Så vill en mycket stor majoritet av befolkningen att Sverige ska fortsätta att vara, men den minoritet som vill annorlunda sitter i dag vid makten.

Vi socialdemokrater har fört en politik i hela nationens intresse för hela folkets väl, och det har vi gjort i alla tider. Det gäller alla, inte bara några. Det gäller alla, även de allra rikaste. Det gäller alla, också den mest utsatte. Vi har en djup övertygelse om att det är tillsammans vi är starka och att alla vinner på att hålla ihop som individer och som land. Utan den övertygelsen hade inte generationer socialdemokrater byggt just denna svenska välfärdsmodell. Utan den övertygelsen skulle inte jag formulerat min vision om att göra Sverige till möjligheternas land för alla, inte bara för några. Utan den övertygelsen bygger man ett helt annat Sverige.

Det är steg för steg och med reform för reform som politiken förändrar landet. Så byggs Sverige nu om, inte slumpmässigt utan väldigt genomtänkt. Varje torsdag, varje vecka, varje månad har regeringen Rein-feldt vägt av och prioriterat. Varje torsdag, varje vecka, varje månad i fyra år fanns det alternativa vägar att gå. Det finns andra lösningar på problem och utmaningar än dem som regeringen valde.

Nu står en påtagligt stolt statsminister i talarstolen och ser ut över sitt värv de här fyra åren. Jag tolkar det så att han är nöjd med vad hans regering uträttat under den här utmätta tiden och att detta var det han allra helst ville bygga. Det var kanske inte vad han sade att han skulle bygga, men vi har lärt oss om denne statsminister att vad han säger är inte samma sak som vad han gör.

Högeralliansen lovade att finansiera varje reform och ta ansvar för svensk ekonomi, men snart sagt alla problem har man försökt lösa på ett sätt, nämligen med sänkta skatter till vilket pris som helst även om det är

med lånade pengar. Det har hittills kostat skattebetalarna 100 miljarder kronor. Som Maria Wetterstrand sade är budgetöverskottet borta. 1 procent av svenska folket, den rikaste, har fått lika mycket som 25 procent av folket har fått tillsammans. I den procenten går det sju män på varje kvinna. Resultatet talar sitt språk. Målet med politiken är att öka klyftorna.

Högeralliansen lovade mer till välfärden men höll inne pengarna. Skolan, vården och välfärden fick vänta tills det skulle bli valår. Under mandatperioden har det försvunnit tiotusentals riktiga, viktiga jobb ute i välfärdssektorn.

Stupstocken i sjukförsäkringen har lett till att svårt sjuka, till och med cancersjuka, utförsäkras. Är det välfärd att 50 000 sjuka människor blir försäkringslösa?

Lag efter lag har ändrats på sjukvårdens område för att öppna vården för marknadsaktörerna. Nu är det fritt fram för sjukhusen att sälja förtur till vård inne på de sjukhus som vi har byggt gemensamt. Nu blir det ett tvång för kommunerna att låta vårdbolagen starta verksamhet där de kan tjäna pengar oberoende av var behoven finns. Jag skulle vilja påstå att den politiska inriktningen närmast är övertydlig. Det blir alltmer vård efter plånbok.

Det svenska folket ska fråga sig i höst är: Vart leder denna politik om den får fortsätta i fyra år till? Kan det finnas något annat mål, någon annan plan, med en sådan här politik än att just öka klyftorna?

Herr talman! Politik gör verkligen skillnad. Det är inte ödet som har format den svenska utvecklingen under de här fyra åren. Det är inte ens finanskrisen. Det är högeralliansen som har träffat valen och gjort prioriteringarna. Varje torsdag, varje vecka, varje månad i alla dessa år fanns det andra möjliga vägar att gå.

Jag, Maria Wetterstrand, Peter Eriksson och Lars Ohly siktar på ett annat Sverige. Vi delar övertygelsen att vi alla vinner på att hålla ihop som individer och som land. Så sprids livschanser till alla, och konkurrenskraften blir stark. Vi vet att sammanhållning aldrig kan kommenderas fram. Den uppstår i ett land där jämlikhet och solidaritet skapar utveckling och trygghet för alla.

Vi är öppna med våra mål och med vår plan. Vi kan inte vänta med att få genomföra den.

Vi rödgröna är eniga om att sätta jobben först. Vi kan inte vänta med att investera i 100 000 nya jobb, utbildnings- och praktikplatser. Vi kan inte vänta med att investera i nya bostäder, infrastruktur, klimatomställning och välfärdsjobb. Vi kan inte vänta med att sänka arbetsgivaravgifterna för småföretagen och öka tillgången på riskkapital. Det väljer vi, herr talman, i stället för att fortsätta sänka skatterna för dem som tjänar mest, för vi vill ha ett annat Sverige.

(Applåder)

Vi rödgröna är eniga om att arbetslösa ungdomar som behöver praktik och utbildning ska kunna få det direkt och inte först när de har varit arbetslösa i tre månader. Vi kan inte vänta med att avskaffa aktivitetsförbudet på Arbetsförmedlingen. Vi väljer att ta ungdomarnas vilja till arbete på allvar.

Vi rödgröna är eniga om att pension inte är bidrag. Vi kan inte vänta med att avskaffa pensionärsskatten. Klyftan ska tas bort, och det gör vi,

steg för steg, halvår för halvår, för i ett rödgrönt Sverige ska inte pensionärer straffbeskattas.

Vi rödgröna är eniga om att reparera sjukförsäkringen. Vi vill se rehabilitering som utgår från individen och inte från ett fixt datum som regeringen har hittat på, inte minst för att pengarna behövs till fortsatta skattesänkningar. Vi kan inte vänta med att avskaffa stupstocken i sjukförsäkringen. Vi tror nämligen inte att sjuka människor blir friskare för att de blir fattiga.

Vi rödgröna är eniga om att jobb går före bidrag, och det gäller också kvinnors jobb. Därför kan vi inte vänta med att avskaffa vårdnadsbidraget, för det försämrar jämställdheten och förskolan. Så väljer vi.

(Applåder)

Vi rödgröna är eniga om att man ska få sjukvård efter behov, aldrig efter plånbok. Sjukvården ska förbättras och inte säljas ut. Vi kan inte vänta med att kvalitetssäkra vården, för svensk sjukvård ska hålla världsklass. För oss går investeringar i välfärden alltid före stora skattesänkningar.

Vi rödgröna är eniga om att Sverige inte ska gå med i Nato, och vi ska inte ha en ny folkomröstning om euron under nästa mandatperiod.

Vi rödgröna är eniga om att a-kasseavgiften ska vara 80 kronor i månaden även för dem som har ett jobb i en bransch där risken för arbetslöshet är hög. Regeringen gör tvärtom. De vill tvinga en hotellstäderska att betala fem gånger så mycket som en läkare. A-kassan ska inte bidra till sänkta löner. Den ska bidra till att omställningen på arbetsmarknaden fungerar så att människor får jobb och företagen faktiskt kan växa och anställa.

Vi rödgröna är eniga om att värna den svenska modellen. Nu växer möjligheterna att ha tillfälligt anställda under allt längre perioder. Turordningsreglerna tas bort på en växande del av arbetsmarknaden. En rödgrön regering kommer att värna anställningstryggheten.

Herr talman! Nu är det 95 dagar kvar. Sedan står Sverige och Sveriges väljare vid skiljevägen. Vilket Sverige ska vi ha, inte bara de kommande fyra åren utan ganska många år framöver? Ska vi lämna den unika modellen eller inte? Är det ett land i jobb, trygghet och solidaritet eller ett samhälle med allt större klyftor vi ska ha? Väljarna har sommaren på sig att fatta sitt beslut.

Jag önskar er alla här i kammaren en trevlig sommar och en skön ledighet, och sedan hoppas och tror jag att den riksdag som återsamlas i höst ska ha en rödgrön majoritet.

(Applåder)

Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Först anklagar Mona Sahlin regeringen för att vara totalt ansvarslös och för att ha tappat greppet om offentliga finanser. Sedan kommer en kanonad av utgiftslöften förenade med löften om stora ofinansierade skattesänkningar och en borttagen arbetslinje. Svenska folket kan fråga sig: Är detta seriöst? Är det här ansvarsfullt?

Har regeringen tappat greppet om de offentliga finanserna? Är det så? Är Mona Sahlins verklighetsbeskrivning korrekt?

Sedan har Mona Sahlin också det problemet att mycket av det som hon sade i sitt tal kan man sitta och nicka åt och tycka är goda ambition-

er, men Mona Sahlin för inte en politik som stämmer med de tal hon håller.

Jag ska ge ett exempel. Mona Sahlin tänker sig att finansiera sin a-kassereform med höjda skatter för folk som jobbar. Vi har tittat på dem som nu finns i a-kassesystemet. Av de 3,4 miljoner som är i a-kassesystemet tänker De rödgröna höja skatten för 1,8 miljoner. De kommer också att höja skatten för 1,2 miljoner som står utanför a-kassesystemet, men låt oss titta på de 1,8 miljoner som finns inne i a-kassesystemet. Mona Sahlin tänker höja skatten för alla dem, och 63 procent av dem är kvinnor.

Hon tänker alltså medvetet höja skatten för kvinnor som jobbar – och nu talar vi om Kommunal, vi talar om lärare och vi talar om kvinnodominerade yrken – för att finansiera lättnader av a-kasseavgiften som huvudsakligen riktar sig till män. Det är Mona Sahlins politik, och det är en skattesmäll för kvinnor.

Jag har frågat Mona Sahlin förut: Varför höjer du skatten för kvinnor som jobbar? Jag får aldrig några svar. Vad har de gjort för ont? Varför ska det löna sig så dåligt för lågavlönade kvinnor i Sverige att arbeta, och varför går du till val på att göra det ännu mindre lönsamt för dessa lågavlönade kvinnor att arbeta?

(Applåder)

Anf. 16 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Ja, Fredrik Reinfeldt, nu börjar det bli riktigt intressant! Vad har kvinnorna gjort för ont? frågar statsministern. Det är samma statsminister som alldeles nyss stod och talade sig varm för den svenska modellen. Du har varit statsminister i fyra år och har fortfarande inte begripit ett dugg av vad den svenska modellen faktiskt är. Den handlar nämligen om att de arbetslösa, vilket vi alla kan bli, ska ha en möjlighet att komma tillbaka. Den handlar om att de som är arbetslösa ska ha rätt till utbildning. Den handlar om att vi har starka fackliga organisationer och starka arbetsgivare. Den handlar om att det finns något som heter solidaritet som inte minst de kvinnor som du nu pratar om känner djupt in i mörket.

Det är inte ont att få ett rättvist skattesystem som gör att de kvinnorna också får möjlighet till fler arbetskamrater och som gör att också Kommunals tjej känner solidaritet med hotellstäderskan som med ditt förslag får betala fem gånger mer i a-kasseavgift än vad en läkare får.

Den svenska modellen betyder också solidaritet. Det vet Kommunals tjejer. Det vet jag. Det vet en rödgrön regering efter höstens val. Jag kan inte vänta, Fredrik Reinfeldt, på att få göra det på riktigt i Sverige efter den 19 september. Svenska kvinnor förtjänar inte mer vårdnadsbidrag utan fler arbetskamrater och starkare välfärd. Det är inte ont. Det är gott.
(Applåder)

Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Detta var säkert uttryck för en djupt känd övertygelse hos Mona Sahlin, men det var rimligen inte ett svar på frågan.

Hur kom du på idén, Mona Sahlin, att lågavlönade kvinnor ska betala mer i skatt? Är ditt besked till lärarrummen, vårdcentralerna och till

kvinnorna runt om i Sverige att din definition av solidaritet är att de ska få mindre pengar kvar när de jobbar? Är det din solidaritet, Mona Sahlin?

Jag har suttit och pratat med dessa kvinnor genom hela denna mandatperiod. Deras entydiga besked är att det lönar sig för dåligt att arbeta i Sverige. Det här är det första de säger till mig: Vi jobbar så hårt och vi får så lite lön för mödan. Mona Sahlins besked är: Ni får för mycket! Vi ska ta pengar från er, och vi ska rikta pengarna till att sänka avgifterna för män som jobbar.

Där har du din solidaritet, Mona Sahlin! Om detta blir det absolut strid i höstens valrörelse. Sveriges kvinnor förtjänar bättre. Det ska löna sig ännu bättre att arbeta, och jag kommer verkligen att se till att stå upp för den politiken genom hela denna valrörelse fram till valdagen.

(Applåder)

Anf. 18 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Fredrik Reinfeldt, det är du och jag, alltså vi med de riktigt höga inkomsterna som har fått de riktigt stora skattelättnaderna. Jag tror inte att Fredrik Reinfeldt var övertygad om att enda sättet för honom att jobba mer var att få så mycket mer i skattesänkning. Jag tror att Fredrik Reinfeldt jobbar hårt. Det är inte det som är drivkraften. Drivkraften är och kommer, om ni får fortsätta i fyra år till, ännu mer att vara att klyftorna ska växa. Drivkraften för dem som har ska alltid vara att få lite mer, men drivkraften för dem som har det tufft ska vara det motsatta.

Jag träffar också kvinnor. Vi måste träffa väldigt olika kvinnor, för de kvinnor jag träffar säger: Vi vill ha jobb, vi vill ha mindre grupper i barnomsorgen och vi vill ha dagis som är öppet när vi faktiskt jobbar. De säger också så här: Vi tycker att det är rimligt att dela på risken också för arbetslöshet. Vi tycker att det är bra om alla är med och betalar 80 kronor och att några betalar mer därför att de som har de största riskerna också ska få det största stödet.

Vi går till val på solidaritet, och det blir spännande!

(Applåder)

Anf. 19 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Mona Sahlin säger att vi inte ska ha ökade klyftor, och det tycker ingen av oss i den här salen. Samtidigt kan man konstatera att stora delar av vårt land under långvarigt socialdemokratiskt styre har klassats som utflytningsbygder beroende av stöd och bidrag, med svårigheter att skapa jobb och så vidare.

Mona Sahlin säger också i sitt anförande att vi måste skapa jobb. Men vilka förslag har ni i ert budgetalternativ? Ni föreslår höjd kilometerskatt, som vi vet drabbar framför allt basindustrin och skogsindustrin. Var finns de jobben? Jo, de finns på landsbygden. Skogsindustrin är en av de viktigaste näringarna som skapar tillväxt i vårt land och en av de viktigaste exportnäringarna. Skogen växer inte på järnvägsstationer, så det går inte att plocka skogen den vägen ut på exportmarknaden.

Ni tänker höja koldioxidskatten utan motsvarande skattesänkningar, det vill säga höja bensinskatten. Jag som bor på landsbygden vet att man behöver bilen för att ta sig till Ica. Pensionärer som behöver komma på äldreboenden och behöver komma ut i samhället drabbas mycket hårt.

Utöver det säger ni att ni ska återinföra handelsgödselavgiften. Sveriges bönder ska betala 300 miljoner ytterligare för att vi ska kunna få bra mat framöver. Ni lägger på ökade kostnader. Till det kan man lägga er höjning av energiskatten.

Om ni nu vill ha fler jobb på landsbygden för att minska klyftorna, för jag antar att ni också har det som idé, hur kan alla de här skattehöjningarna – handelsgödselavgift, kilometerskatt, bensinskatt och energiskatt – leda till fler jobb? Hur är tanken bakom att ni nu straffar ut landsbygdens näringar och landsbygdens företagare, som egentligen borde vara en del av lösningen på framtidens problem?

(Applåder)

Anf. 20 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Nu kunde kammaren höra det före detta gröna partiet Centern tala.

(Applåder)

Jag plockar upp en av trådarna. Det handlar om detta med att vara lite ärlig som politiker. Vill en rödgrön regering höja koldioxidskatten? Ja. Vi säger före valet vad vi är övertygade om är nödvändigt. De borgerliga partierna i regeringens egen klimatberedning ställer sig bakom en höjning av bensinskatten med 70 öre litern. I Centerns förtroenderåd handlar det om 105 öre litern. Nu står Maud Olofsson här och säger att det är en katastrof med 49 öre på två år. Det saknar all trovärdighet.

(Applåder)

Jag står för varje del i det rödgröna gemensamma, också för detta. Det kostar en vanlig bilist i en vanlig bil ungefär 50 kronor i månaden. För detta kan vi bland annat vara med och finansiera den välfärd och de jobb som landsbygdens folk behöver för att också kunna bo, inte bara åka bil, för att man också ska kunna ha barnomsorg och få stöd till de kommuner där man bor och lever.

Vilket är ert alternativ? Maud Olofsson vet att ni också kommer att höja bensinskatten om ni vinner valet. Det är bara att ni inte vågar säga det före valet. Ni har genomdrivit en trafikförsäkring som inneburit att en vanlig bil kostat omkring 700 kronor mer om året. Det är mer än hela vårt förslag till bensinskattehöjning. Ni har gjort det dyrare för vanliga bilister. Ni kommer att höja bensinskatten. Vi säger som det är. Det går jag till val på, Maud Olofsson. Du är feg!

(Applåder)

Anf. 21 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Vad Mona Sahlin missar är att skogsindustrin är en viktig del av omställningen. Om inte skogsnäringen kan ta ut skogen kan vi inte få bioenergi. Vi kan inte få kraftvärme, kan inte ha andra generationens drivmedel och kan inte klara omställningen. Ni lägger en straffskatt som innebär 170 000 kronor per lastbil och år för transportnäringen. Då säger Mona Sahlin – det har jag också hört: Nej, vi ska undanta skogsindustrin. Jaha, men då ska alla andra transportföretag ha dubbelt så höga kostnader, eftersom skogen står för hälften. Att använda skogen är ett sätt att rädda klimatet.

Den andra delen gäller koldioxidskatten. Ja, vi har höjt koldioxidskatten, men vi har samtidigt sänkt inkomstskatterna. Det är det Mona Sahlin

är emot. Vad ni riskerar är att bara straffbeskatta landsbygden och landsbygdens företagare samtidigt som ni inte gör det möjligt för låginkomsttagare att vara med på miljöståget. Det är inte bara du och jag, Mona Sahlin, som ska kunna vara med och vara miljövänliga. Också låginkomsttagare måste ha möjlighet att vara med på miljöståget. Annars skapar vi ökade klyftor.

(Applåder)

Anf. 22 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Vi rödgröna tycker också att fler behöver vara med på miljöståget, Maud Olofsson. Det är därför vi satsar mer på järnväg och spårtrafik, så att fler ska kunna leva så miljövänligt som man borde kunna göra.

(Applåder)

Maud Olofsson vet mycket väl vad som egentligen krävs, men hon har inte det politiska modet att ta den debatten. Jag tror att väljarna är oändligt mycket mer insiktsfulla om de krav och de omställningar som klimathotet kräver av oss redan i dag. Jag tror att solidaritetskänslan mellan storstadens människor och dem som bor i glesbygd och mellan dem som har de höga inkomsterna och dem som har de låga är väldigt mycket större än vad Maud Olofsson verkar tro. Det är ett annat av Centerpartiets problem.

Vi ska göra undantag för skogsindustrin när det gäller kilometerskatten. Det har vi sagt väldigt tydligt. Vi har också investerat mer i järnvägen, som Maud Olofsson vet. Det är också fullständigt rimligt att svenska lastbilar som sliter på tyska vägnät får betala kilometerskatt i Tyskland, och det är bra om tyska lastbilar som sliter på svenska vägnät får betala kilometerskatt här. Det är vårt tydliga besked, för vi är både röda och gröna, och det går vi till val med.

(Applåder)

Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Mona Sahlin sade några saker om utbildning som jag reagerade på, men jag tänker återkomma till det i mitt huvudanförande sedan.

I morgon fattar riksdagen ett stort klimat- och energipolitiskt beslut som blir historiskt. Svensk energiförsörjning kommer att vila på tre ben: den vattenkraft vi har, en kraftig utbyggnad av förnybar energi samt att vi tillåter att nya reaktorer ersätter de snart uttjänta tio reaktorerna. Därmed ansluter sig Sverige till den energipolitik som förs i många länder nu. Obamas energipolitik bygger på en kombination av förnybart och kärnkraft. England gör det; det var Labourregeringen som tog initiativet. Frankrike gör det och Finland gör det. Man skapar en kombination av förnybart och kärnkraft för att komma bort från det fossila.

Men Mona Sahlin har nu gett efter för Miljöpartiets krav på att i stället avveckla den svenska kärnkraften om De rödgröna vinner valet. Problemet är att kärnkraften ger oss nästan 50 procent av vår elektricitet. De tio reaktorerna är snart uttjänta. De måste stängas igen av åldersskäl om 10–15 år, och då får vi stora problem med vår elförsörjning.

Det är basindustrin som hotas. Jag har under det senaste året besökt Rönnskärsverken i Skellefteå, Domnarvet i Borlänge och flera andra

svenska basindustrier. Det som facket – företrädare för IF Metall, Pappers och LO – säger till mig är: För guds skull, för en förnuftig energipolitik som räddar jobben!

Den svenska basindustrin ger oss hundratusentals jobb, Mona Sahlin. Den drar in hundratal miljarder i exportintäkter till Sverige varje år. Den är fundamentet för den svenska välfärden. Alla de reformer vi här talar om måste finansieras, och det är till sist basindustrin och exportindustrin som drar in mycket av resurserna. Den energipolitik som ni går till val på, Mona Sahlin, hotar inte bara jobben, utan därmed också välfärden.
(Applåder)

Partiledardebatt

Anf. 24 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jan Björklund säger att det är en historisk dag som väntar här i riksdagen. Ja, den är historisk, och det är den på ganska många sätt. Jan Björklund och några till i regeringen uttrycker sig just som han gjorde nu: Nu får vi en energipolitik som vilar på tre ben, och nu ska vi kunna bygga ny kärnkraft. Men det intressanta är att flera ledamöter här som också hör till Alliansens partier säger tvärtom. De säger att det är en historisk dag i morgon, för nu får Sverige äntligen en politik som gör att det blir omöjligt att bygga ny kärnkraft i framtiden – nu är det äntligen stopp för kärnkraften! Det kallar inte jag ett glasklart, tydligt och långsiktigt besked för basindustrins skull.

Dessutom är Jan Björklund historielös själv när han säger att vi skulle ha gett efter för Miljöpartiet och nu vill avveckla kärnkraften. Det har socialdemokratin haft på dagordningen länge. I lugn och ro, i takt med att vi kan bygga upp alternativ och ersätta kärnkraften, tjänar i längden svensk basindustri, svensk klimatomställning och de nya jobben på att den politiken också blir hela landets politik.

Med en rödgrön regering finns det en sammanhållen, tydlig energi- och klimatpolitik. Det finns det verkligen inte med det så kallade historiska beslutet i morgon. Det gagnar inte jobben och basindustrin, Jan Björklund. Det är precis tvärtom.
(Applåder)

Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Mona Sahlin låter precis som sin partikollega i Tyskland, Gerhard Schröder, lät för drygt tio år sedan. Han bildade regering med miljöpartiet, och uppgörelsen blev att lägga ned kärnkraften. Den skulle ersättas med förnybart. Det blev en del förnybart, men det räckte inte, och nu måste man bygga en gasledning i Östersjön. Det kallas för en rysk gasledning, men i verkligheten är det en gasledning som ska försörja Tyskland för att man ska stänga igen kärnkraften. Det är ju det som det är i verkligheten, Mona Sahlin.

Det var dina företrädare – Tage Erlander, Olof Palme och Ingvar Carlsson – som tillsammans med LO, näringslivet och flera borgerliga partier byggde upp kärnkraften för jobbens och välfärdens skull. Du går nu ihop med dem som hela tiden har ansett att det var en felaktig linje och lägger ned kärnkraften. Ni kommer att skapa massarbetslöshet.
(Applåder)

Anf. 26 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Massarbetslöshet, sade han som sitter i en regering när arbetslösheten nu är uppe i strax under 10 procent och när ungdomsarbetslösheten i landet hör till de högsta i Europa.

Jan Björklund säger att jag låter som socialdemokrater i Tyskland. Jag önskar ibland att Jan Björklund skulle låta som en folkpartist som Bengt Westerberg. Det vore skillnad!

(Applåder)

Jag vet att Sveriges energipolitik går att lägga om så att man både kan få ett elöverskott och i lugn och ro byta ut den farliga och dyra kärnkraften och samtidigt bygga upp de nya energikällorna som också kommer att bidra till de nya jobben. Därtill kan vi effektivisera väldigt mycket av vår energiförsörjning.

Jag återkommer till det jag sade på slutet: Vi har en sammanhållen energipolitik. Det har verkligen inte den här regeringen. Det är ett skäl att byta.

(Applåder)

Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Visst börjar det kännas lite att vi närmar oss valet? Det här känns spännande och bra.

I Mona Sahlins inlägg finns det många saker som är uppseendeväckande, men det är särskilt en sak som jag fäster mig vid. Det är när hon uttrycker det på det här sättet: Skattesänkningarna har kostat svenska folket 100 miljarder kronor.

Det är den typiska politikerns synsätt att skattesänkningar är något som kostar. Men för metallarbetaren, polisen och läraren har de faktiskt inneburit en förbättring. De ekonomiska marginalerna ökar. Utrymmet för att själv bestämma om sin vardag har stärkts. De har varit bra för människor i vårt land. Det uttalande som Mona Sahlin gör kännetecknar det synsätt som hon har.

Under den här mandatperioden har vi sänkt skatterna. Det har gjort att människor har fått mer pengar i plånboken. Förutsebarheten i fastighetsskatten har förändrats i grunden – den var galen. Nu har människor kunnat se mer positivt på framtiden. Människor har fått mer pengar i plånboken. Det ogillar förstås Mona Sahlin.

Låt oss säga några saker om fastighetsskatten. Mona Sahlin och hennes rödgröna kompisar vill ju återinföra ett ryckigt system där människor inte kan förutse de exakta konsekvenserna. Man kan läsa de förslag som hittills har lagts fram och se vad resultatet av er politik skulle bli.

Det finns en person som jag ska ta som exempel. Det är en kvinna i Vaxholm. Hon är lärare och har en medelinkomst. För hennes del kommer kostnaderna att öka med 42 280 kronor per år. Är detta rimligt och rättvist? Är det på detta sätt ni vill skaka om människor i tillvaron i stället för att skapa trygghet?

(Applåder)

Anf. 28 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Eftersom jag verkligen tror på och är övertygad om att rättvisa och jämlikhet är bra för alla i ett land tycker jag inte att det går att försvara att man för en lyxvilla i Djursholm ska betala lika mycket i

fastighetsskatt som för ett högst ordinärt radhus i Farsta. Däremot är det väldigt rimligt att begränsningsregeln omfattar inte bara dem som är pensionärer utan alla. Det är något som skulle underlätta för många i vårt land att fortsätta kunna känna trygghet i fastighetsskattesystemet men att veta att det är mer jämlikt och rättvist utfört.

Sedan säger Göran Hägglund att han inte förstår uttrycket att skattesänkningarna har kostat 100 miljarder. Ja, men det är ju därför Sverige har problem. Skatt måste betalas. Sänker man skatten måste det tas någonstans ifrån, eller också måste man låna pengar för att kunna sänka skatten. Det är ju det som den här regeringen har gjort. Det är därför man har gått från ett överskott till ett underskott, och det har inte blivit fler jobb ute i världen och omsorgen. Det borde bekymra en socialminister som heter Göran Hägglund. Det har inte blivit starkare välfärd, utan det har blivit färre anställda.

Sänker man skatten måste man betala för det någonstans. Ni har ställt 100 frågor till oss rödgröna. Det är intressant att ni tar på er magisterrollen här och ska ställa frågorna. Men jag kan också ställa några frågor, närmare bestämt 100 stycken. Ni fyra har ju sammanlagt lovat 100 miljarder i skattesänkningar under nästa mandatperiod, men ni har inte sagt hur de ska betalas.

Min första av de 100 frågorna blir alltså: Hur ska den första miljarden finansieras? Min andra fråga blir: Hur ska den andra miljarden finansieras? Min tredje fråga blir: Hur ska den tredje miljarden finansieras?
(Applåder)

Anf. 29 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag är rädd att den här debatten inte kommer att ge svar på någon av de frågor vi har ställt med den debatteknik som används från vänstersidan.

Först och främst vill jag säga att vi har sänkt skatten, men man ska också komma ihåg att vi går in i en situation där vi faktiskt har kunnat minska statsskulden. Statsskulden är mindre nu än när vi tillträdde. Det är ett viktigt faktum för alla att känna till. Det innebär alltså att vi inte har lånat pengar för att kunna sänka skatten. Vi har slagit vakt om välfärdens kärna. Vi har satsat väldigt stora pengar under en tid då Sverige precis som alla andra länder har drabbats av ekonomisk kris till följd av problem på den finansiella marknaden. Vi har ridit ut den stormen. Fortfarande lider vi av efterverkningar, men vi har kunnat hantera dem på ett sätt som inte liknar något annat.

Jag såg att man nu var här igen från internationella organ och tittade på Sveriges ekonomi, och man säger att man inte kan hitta exempel på något land som har hanterat det här så väl som Sverige.

Fortfarande kvarstår grundfrågan: Vems är pengarna? Mona Sahlins svar är att pengarna är politikernas. Vi säger att om vi har ett utrymme vill vi ge människorna mer pengar i plånboken att kunna leva för och bestämma mer över sina liv.

När jag ställer frågan om kvinnan i Vaxholm säger Mona Sahlin svepande att det ska vara skillnad mellan att bo i Djursholm och att bo i Farsta. Det kanske det ska vara, men det måste vara ett regelverk som är överblickbart och rättvist, Mona Sahlin!

(Applåder)

Anf. 30 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Visst är det så, Göran Hägglund, att man i en valdebatt – och den har verkligen börjat nu – ibland ställer frågor inte för att man vill ha svaren utan för att man vill ha fram just frågorna. Det tycker jag också att Göran Hägglund är ett bra exempel på.

Men du lämnade ett väldigt tydligt besked här. Du sade: Finns det ett utrymme vill den här regeringen fortsätta att sänka skatterna. Det var ett besked. Då säger jag – och jag önskar att det inte hade handlat om att jag nu var i opposition utan att jag hade kunnat säga det till den som jag vill ska vara socialminister: Finns det ett utrymme handlar det om att klara jobben ute i välfärdsområdet. Finns det ett utrymme ska vi se till att pensionärerna inte betalar mer i skatt. Finns det ett utrymme ska vi se till att det blir fler anställda i vården och omsorgen.

Det är det besked som vi rödgröna har, och det går vi till val på.
(Applåder)

Anf. 31 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Snart har det gått fyra år sedan Centerpartiet och alliansregeringen tog över regeringsmakten i Sverige. Vårt uppdrag var väldigt tydligt: Minska utanförskapet och se till att fler får jobb! Se till att de som har arbetsförmåga också får en möjlighet att komma tillbaka till arbetslivet! Se till att alla långtidssjukskrivna, långtidsarbetslösa, unga och invandrare – ja, alla som känner sig utanför – får en chans att komma tillbaka till arbetslivet!

Motivet var både mänskligt och humant. Många kände sig bortglömda, och vi var många som träffade dem som kände sig både nedvärderade och vilsna. Varför får inte jag någon rehabilitering? Varför är det ingen som bryr sig om att jag går sjukskriven? Varför får jag ingen hjälp att komma tillbaka till arbetsmarknaden?

Motivet var också ett annat. Ett samhälle som inte tar till vara alla resurser kan inte upprätthålla välfärden. Det finns ingen naturlag som säger att Sverige alltid kommer att ha god välfärd. Och arbete är den viktigaste insatsen för att skapa trygghet men också för att rädda välfärden.

Vårt uppdrag var också att se till att det skapades fler jobb, att fler människor valde företagargbanan för att skapa jobb åt sig själva men också åt andra. Här var småföretagen oerhört viktiga.

Tidigt gjorde vi rehabiliteringsinsatser för att de som var sjukskrivna skulle kunna komma tillbaka. Tidigt införde vi hjälp till de arbetslösa med coachning och vägledning för att de skulle kunna få ett jobb. Vi sänkte arbetsgivaravgifter för unga, långtidssjuka, långtidsarbetslösa och invandrare. Vi förstärkte på utbildningsområdet för att man skulle få färiska kunskaper. Vi gjorde det mer lönsamt att arbeta genom att införa ett jobbskatteavdrag.

Centerpartiet fick ansvar för näringspolitiken och infrastrukturpolitiken, bland annat. Vi rivstartade med olika insatser för att förbättra för företagen. Enklare, roligare och lönsammare – det var ledorden. Vi sänkte skatter och avgifter för 50 miljarder kronor för företagen. Vi påbörjade regelförenklingsarbetet. Vi gjorde det enklare att anställa. Vi förbättrade konkurrensläget. Vi investerade i bättre infrastruktur så att vi kunde få se en jobbtillväxt runt om i hela Sverige, och vi påbörjade energiomställningen.

Allt det här gjorde vi utan att fördärva våra offentliga finanser. Vi lovade inte reformer som vi inte hade pengar till.

Nu efter fyra år kan vi summera. Det har varit en tuff tid. Finanskrisen har utsatt oss för tuffa påfrestningar. Regeringen har efter bästa förmåga försökt lotsa oss genom svårigheterna. Vi har inte varit ensamma. Många företagare har kämpat hårt. Många lokala och regionala företrädare har ansträngt sig till det yttersta. Många ute på våra myndigheter har efter bästa förmåga försökt att möta krisen. Och många enskilda som drabbats av arbetslöshet har kämpat tappert.

Vi har försökt samordna och koordinera våra insatser runt om i Sverige, och vi har gjort det tillsammans.

Sett i backspegeln har det gått förhållandevis bra. Ser vi till första kvartalet är det 125 000 fler sysselsatta i dag jämfört med första kvartalet 2006. Bara inom den privata välfärdssektorn har det kommit till drygt 30 000 nya jobb genom de valfrihetsreformer som vi har genomfört.

Nu har äntligen kvinnor i offentlig sektor fått möjlighet att välja en arbetsgivare. Men vad som kanske är lika viktigt är: Nu har gamla och sjuka fått möjlighet att välja vård och omsorg.

(Applåder)

Inom tjänstesektorn har RUT-reformen inneburit 11 000 nya jobb. Framför allt har många arbetslösa kunnat komma in i den här sektorn, och kvinnor kan förena yrkesliv och karriär med familjeliv.

Fler företag vågar investera och tro på framtiden. Vi har nästan nått 40 procent kvinnor som startar nya företag år 2010. Vi har minskat regelbördan med 7,3 procent, och vi är den första regering som verkligen har minskat regelbördan.

Vi har genomfört 172 åtgärder för företagen, 61 åtgärder för att stärka konkurrenskraften och 156 åtgärder för att stärka landsbygden.

Vi ser grävskopor. Vi ser entreprenörer runt om i Sverige bygga vägar och järnvägar för miljarder. Det byggs på landsbygden men också i våra städer. Det byggs i norr, och det byggs i söder. Förbifart Stockholm är kanske den mest efterlängtade, men också i Västsverige och i Skåne kan man andas ut efter många års problem. Ganska ofta, vilket är intressant, står det socialdemokratiska kommunalråd och hyllar regeringen för att det äntligen händer något.

Runt om i Sverige investeras det nu också i ny energi. Det är nya vindkraftverk. Vi ser en 50-procentig ökning av vindkraftseffekten under 2009. Och vårt ambitiösa klimat- och energiarbete har skapat långsiktighet, stabilitet, trygghet och bättre klimat.

Samtidigt som vi har gjort allt det här har vi kunnat ge mer pengar till skolan, till välfärden och till äldreomsorgen. Och vi har kunnat betala av på statsskulden.

Allt det här sker runt om i Sverige tack vare en ansvarsfull regering som har pekat ut färdriktningen men också vågat ta nödvändiga, ibland svåra, beslut. Under hela den här tiden har oppositionen i varenda fråga ropat: för lite och för sent. Helt utan tanke och riktning har klagovisorna haglat. Ibland skulle vi köpa bilfabriker. Ganska ofta skulle vi höja skatter för vanliga människor och företag. Väldigt ofta skulle vi höja bidragen för dem som inte arbetar. Och för det mesta är det ofinansierade löften om än det ena, än det andra. Sedelpressen har gått för högtryck.

Trots allt positivt som hänt känner vi att vi inte är färdiga. Centerpartiet och alliansregeringen anser att det är många saker som återstår. Det är många utmaningar om vi ska fortsätta vara konkurrenskraftiga.

Kina, Indien och många andra länder kommer att innebära en stenhård och tuff konkurrens för Sverige. Det kommer att krävas mycket för att vi ska klara den konkurrensen. Men vi är också ett land fyllt av exporttraditioner, fyllt av innovationer och fyllt av möjligheter om vi bara förvaltar det på rätt sätt.

Vi måste se till att unga får jobb. Vi måste förnya och förbättra välfärden, så att människor känner sig trygga i sjukdom och i ålderdom.

Mina vänner! Finanskris, ekonomisk kris och klimatkris är inte bara ett hot. Det ger oss också möjligheter. Vad vi behöver är en smartare ekonomi. Jag tror att det gamla ordet hushållning kan komma till heders igen, för det är precis hushålla som vi måste göra.

Vi måste hushålla med våra ekonomiska resurser. Vi måste hushålla med råvaror och energi, och vi måste hushålla med människor. Vi måste helt enkelt skapa ett samhälle som skapar jobb och välfärd men som också använder våra resurser på ett effektivare sätt. Att bygga det hållbara samhället är verkligen ingen utopi utan en tvingande och trevlig nödvändighet.

Centerpartiet har satt upp ett antal mål för vad Sverige ska ha uppnått om tio år. Vi tror att det är nödvändigt att vi som land kraftsamlar.

Vi har sagt att år 2020 ska Sverige ha världens bäst utbildade befolkning. Det är nämligen bara med kunskap och kreativa elever som vi kan konkurrera med vår omvärld. Mot det står vänsterpartiernas kravlösa skola utan kunskapsmål och utan uppföljning.

År 2020 ska Sverige vara bland de tre bästa länderna i EU när det gäller tillväxtföretagande. Bara med nya innovationer och fler som vågar starta och driva företag kan vi trygga vår välfärd. Mot det står vänsterpartiernas skattechock för alla som jobbar, de som driver företag och de som anställer unga.

År 2020 ska Sverige ha lägst klimatpåverkan per person av alla industriländer. Bara med klimatsmarta lösningar och samarbete med företagen kan vi förbättra klimatet och miljön. Mot det står vänsterpartiernas söndervittrade klimatmål och oklarheter i energipolitiken.

År 2020 ska Sverige ha världens bästa folkhälsa. Bara så får vi samma livschanser. Mot det står vänsterpartiernas bidragsfällor och oändliga sjukvårdsköer.

År 2020 ska Sverige ha jämställd fördelning av löner och förmögenheter mellan kvinnor och män. Bara så får vi ett Sverige på lika villkor. Mot det står vänsterpartiernas inlåsning av kvinnor och ovilja att låta kvinnor driva företag i den verksamhet som man så väl känner.

Centerpartiet vill göra Sverige till Europas mest attraktiva land. För att nå dit kan vi inte slå oss till ro. För att nå dit måste hela Sverige vara med och hylla de företagsamma och initiativrika. Alla behöver bidra för att vårt land ska stå starkt. Med en alliansregering med ett starkt centerparti som den gröna och företagsamma rösten i alliansregeringen kan vi ta det första steget här i dag.

(Applåder)

Anf. 32 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Maud Olofsson! När arbetslösheten är uppe i över 30 procent och när långtidsarbetslösheten bland de unga har mer än fördubblats under mandatperioden undrar du varför vi har sagt för lite och för sent.

Ja, varför har vi gjort det? Det beror på att verkligheten ser ut så. Vi har haft debatter om det här förut, du och jag. Du har ofta en enda lösning i diskussionen om ungdomsarbetslösheten. Den handlar om att luckra upp anställningstryggheten. Det är förstås det jag vill fråga om.

Turordningsreglerna i LAS ska avskaffas för alla företag som har färre än tio anställda. Det är ditt besked. Det ger en sjundedel av arbetsmarknaden som skulle stå helt utan turordningsregler – en sjundedel! Många av de nya jobben skapas just i de små företagen.

Dessutom vill du införa nya anställningsformer för yngre. Unga medarbetare ska stå utan anställningstrygghet, och lönen ska kunna vara två tredjedelar av den avtalade ingångslönen. Det är ditt besked. Du vill alltså att hela arbetsmarknaden ska stå öppen för att yngre bjuder under avtalade ingångslöner och att turordningsreglerna helt ska tas bort där många av de nya jobben växer. Snacka om ett skott i vattenlinjen på den svenska modell som ligger bakom så mycket av framgångarna i Sverige, inte minst för företagen!

Lönerna pressas ned när anställningstryggheten försvinner; jag tycker att det är alldeles självklart att det blir så. Lönen pressas ned för alla när unga kan jobba för två tredjedelar av den avtalade lönen.

Bakom varje förslag ligger förhoppningsvis en vision och en idé. Vad är din vision för Sverige, Maud Olofsson, mot bakgrund av att du vill ta bort turordningsreglerna? Och vilket Sverige bygger du när det är unga som ska sänka lönen för alla?

(Applåder)

Anf. 33 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det är viktigt att vi har rätt verklighetsbeskrivning. I dag är det ett faktum att många ungdomar inte har någon lön alls därför att de inte har något jobb att gå till. Det var det som vi tog fajten om 2006, och det var därför vi i den nya regeringen också sänkte arbetsgivaravgifterna. Det är därför vi har infört lärlingsutbildningar och yrkesutbildningar. Det är därför vi försöker ha en tydligare koppling mellan skolan och arbetslivet. Det är därför vi coachar ungdomar att försöka komma in på arbetsmarknaden.

Också småföretagen själva säger att LAS som den är utformad i dag är till för dem som redan har jobb och stänger ute dem som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Vilka två grupper är det? Jo, det är ungdomar och det är invandrare. LAS förhandlas i dag bort av de stora företagen. De behöver inte bry sig om det. Det är de små företagen som tycker att LAS är ett bekymmer. Jag tror att många ungdomar känner att det är bättre att ha en fot inne på arbetsmarknaden än ingen alls. Det vet vi också från undersökningar.

När jag började mitt yrkesliv hade inte jag den högsta lönen, och det tror jag inte att Mona Sahlin heller hade. Det är bättre att få komma in på arbetsmarknaden och prova på. Det är bättre att småföretagen ställer sig öppna för att låta ungdomarna komma in och få visa upp sig. Jag tror att

alla förstår att om man får visa upp sig och om man får en chans att visa vad man kan har man också större möjlighet att få fortsätta jobba. Det är därför vi måste pröva alla möjligheter som står till buds för att göra det enklare för unga att komma in.

Då säger Mona Sahlin: Om vi nu har den här höga ungdomsarbetslösheten ska vi straffbeskatta dem. Det är det svar som Mona Sahlin ger. Hon tar bort 10 miljarder kronor i sänkning av arbetsgivaravgiften och tror att det ska bli enklare för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Hur är det möjligt att landa i den slutsatsen när man själv står här och indignerat säger att ungdomsarbetslösheten är för hög?

Mona Sahlin! Varför vill ni lägga en straffskatt på unga när ni vill att ungdomarna ska komma in på arbetsmarknaden?

(Applåder)

Anf. 34 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Hur kan man stå här och vara indignerad? frågar Maud Olofsson. Därför att det du beskriver att ni har gjort inte har fungerat!

Ungdomsarbetslösheten har fortsatt att växa. Långtidsarbetslösheten är nu dubbelt så hög under mandatperioden. Du står och säger: Låt oss fortsätta fyra år till, och detta inte bara med lite mer av samma sak. Du vill dessutom till skillnad från en del andra i er regering – ni är djupt splittrade i detta – ge dig på tryggheten, turordningsreglerna och anställningstryggheten för de unga.

Jag fortsätter att hävda följande: En i stort sett enig ekonomkår har dömt ut er generella sänkning av arbetsgivaravgifterna för alla som redan har anställda unga som ineffektiv jämfört med att ta bort arbetsgivaravgiften helt för dem som är med och anställer en ung arbetslös, vilket är vårt förslag.

Det handlar inte bara om att man ska prova alla möjligheter, som Maud Olofsson säger. Man ska inte prova mer av Maud Olofssons möjligheter, men mer av utbildning och riktade insatser. Er politik så här långt har misslyckats.

(Applåder)

Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det är väl ändå viktigt att komma ihåg att fler än någonsin utbildar sig. Vi har fler studenter än någonsin. Vi har fler lärlingar än någonsin. Vi införde lärlingsutbildning, som är ett sätt för dem som är yrkeskunniga att komma in på arbetsmarknaden. Vi har starkare coaching för att hjälpa ungdomar tillbaka.

Jag har respekt för Mona Sahlin om hon säger att ungdomsarbetslösheten är ett problem. Men det är då jag inte får ihop det. Hur kan 10 miljarder i ökade kostnader för företagen leda till fler jobb för unga? Det är det ingen som tror. Fråga företagen själva! En majoritet av dem säger att det blir svårare att anställa. Vi kommer att behöva säga upp ungdomar, säger de. 10 miljarder är mycket pengar, Mona Sahlin. 10 miljarder för småföretagen är en otroligt hög kostnad. Att i det läget stå här och vara indignerad och klaga på ungdomsarbetslösheten när man vill straffbeskatta unga är helt orimligt och helt obegripligt.

Jag lovar Mona Sahlin en sak: Jag kommer att ta fajten för ungdomarna i årets valrörelse, och jag kommer att ta fajten för arbetsgi-

varavgiften för ungdomarna ska fortsätta att vara hälften så stor som den var under Mona Sahlins tid.
(Applåder)

Prot. 2009/10:138
16 juni

Partiledardebatt

Anf. 36 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Tungan slant lite grann för Maud Olofsson i replikskiftet med Mona Sahlin. Plötsligt sade Maud Olofsson: Problemet är att i dag har många ungdomar inget jobb alls. Nej, och det är ni som sitter i regeringen! Det är ni som är ansvariga för en av de högsta ungdomsarbetslösheterna i hela Europa. Dessutom står Maud Olofsson för ökad otrygghet som svaret och lösningen på problemet.

Vi har redan en otrygg arbetsmarknad. Just i dag börjar en strejk på ett område där en grupp piloter anser att det är förfärligt att man säger upp och sedan anställer på kontrakt eller från bemanningsföretag. Det minskar säkerheten, och det minskar tryggheten på arbetsmarknaden. Korttidsanställningar, visstidsanställningar, provanställningar och vikariatsanställningar ökar. Men fasta anställningar minskar.

En som har drabbats är Erica Ivarsson. Hon är 24 år och bor i Edsbyn. Hon förlorade jobbet under krisen. Efter ett halvår som arbetslös fick hon en praktikplats på sin gamla arbetsplats. Nu har hon blivit anställd en månad i taget, men lagom till semestern blir hon uppsagd igen.

Ericas historia är ett exempel på otrygghet. Den är också ett exempel på hur svårt det är för ungdomar att få ett fast jobb i Sverige i dag. Det leder till nya problem. Man får svårt att få banklån. Man får svårt att hyra lägenhet. Man blir helt enkelt en andra klassens medborgare.

Ungdomar har redan de otryggaste jobben och de lägsta lönerna. Vad vill då Maud Olofsson göra åt det? Jo, Maud Olofsson vill försämra arbetsrätten, minska anställningstryggheten och dessutom sänka Ericas lön. Då är min fråga: Hur hjälper det Erica Ivarsson? Hur hjälper det någon av alla de andra ungdomarna, som Maud Olofsson så riktigt insåg inte har ett jobb i dag, att vi ökar antalet otrygga anställningar och sänker deras löner? På vilket sätt skapar det fler jobb, Maud Olofsson?

(Applåder)

Anf. 37 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Den här regeringen är ödmjuk i sin roll. Det är klart att vi inte har löst alla problem, och det är därför vi behöver bli omvalda. Ungdomsarbetslösheten är en sådan fråga. Vi har gjort väldigt mycket för att få ned ungdomsarbetslösheten: ökade utbildningar, mer coachning, mer lärlingsinsatser. Allt detta är Lars Ohly emot.

När jag tittade på vänsterkartellens förslag när det gäller ungdomsarbetslösheten hittade jag 14 åtgärder eller något sådant. Det fanns inte en enda åtgärd som riktade sig till ungdomar som skulle få jobb i den privata sektorn. Det var mer anställningstrygghet. Det var mer till den offentliga sektorn. Det var mer fluffiga formuleringar om att hålla ordning och reda i statsfinanserna och annat som ju Lars Ohly egentligen inte tror på.

Inte en enda åtgärd riktade sig till småföretagarna och den privata sektorn. Jag undrar hur det är möjligt att tro att vi kan klara ungdomsarbetslösheten om den privata sektorn är helt exkluderad. Hur kan Lars

Ohly tro att vi ska klara av att finansiera det om alla dessa ungdomar ska anställas i den offentliga sektorn? Det är helt omöjligt.

Vi behöver förstärka på utbildningssidan, och vi gör också det. Vi behöver hjälpa och coacha ungdomar ännu starkare framöver. Vi behöver ha sänkta arbetsgivaravgifter för unga för att de ska bli mer attraktiva.

Samma fråga ska ställas till Lars Ohly: Hur kan ni tro att höjda ungdomsskatter leder till fler jobb för unga? Vad ska de här ungdomarna säga till arbetsgivarna? ”Hörrudu, nu när vi riskerar att få en rödgrön sörja efter valet, då kommer kostnaden för mig att höjas. Tror du att det ökar mina möjligheter att vara kvar?”

Så är det naturligtvis inte. Företagen måste få plus och minus att gå ihop, och den sänkning av arbetsgivaravgiften som vi har gjort för unga har varit ett verkningsfullt instrument.

Ungdomarna stöder våra förslag. Ungdomarna vill ha en chans att komma in på arbetsmarknaden. Det är bättre med en fot inne än två utanför.

(Applåder)

Anf. 38 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Nu slant tungan igen. Nu sade Maud Olofsson: Vi har inte lyckats, och därför vill vi bli omvalda. Jaha. Det var ett bra skäl. Det var ett av de sämre, måste jag säga.

Ni har inte lyckats, och därför måste ni bort!

(Applåder)

Jag är övertygad om att Maud Olofssons förslag kommer att leda till lönesänkningar och en ökad otrygghet på arbetsmarknaden. Det kommer att leda till att Erica Ivarsson och andra får mindre betalt för sina jobb och att ungdomar tvingas konkurrera med sämre villkor. Det i sin tur kommer, precis som Mona Sahlin sade, att leda till att hela arbetsmarknaden pressas nedåt i lönehänseende. Det är på det sättet Maud Olofsson säger att vi ska konkurrera i framtiden – med sänkta löner och sämre trygghet.

Men om alla ska få sänkta löner, vem ska då gå på den här restaurangen? Vem ska ha råd att gå till frisören? Vem ska råd att köpa de varor som behövs för att få samhället att rulla i gång?

Er politik leder till sämre villkor, ökad ojämlikhet och ökad orättvisa. Det är därför ni ska bort!

(Applåder)

Anf. 39 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Inte vet jag hur självgod Lars Ohly är, men jag tycker att man ska ha respekt för att man inte har löst alla problem på fyra år. Vi är dock på rätt väg, och vi har ordning och reda i statsfinanserna. Vi ser att sysselsättningsökningen är större första kvartalet i år än första kvartalet 2006 och så vidare. Vi inser också att det återstår en hel del att göra.

Hur ser det ut när det gäller framtiden? Ungdomarna måste ha en chans att komma in. Det är därför det är så obegripligt varför ni kommer med ett förslag om straffskatt på ungdomar. Det är därför det är så obegripligt att se er lista på 14 åtgärder där inte en enda åtgärd riktar sig till de privata företagen. Var tror ni att jobben ska komma?

Jag tror att vi måste gå vidare. Sänkt tjänstemoms är ett sätt att öka möjligheterna för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Att införa RIT-tjänster som kompletterar RUT-avdragen är en alldeles utmärkt åtgärd. Många ungdomar skulle kunna komma hem och hjälpa oss med både datorer, tv-apparater och allt möjligt.

Visst finns det mer saker att göra. Men Lars Ohly måste få en tuff valrörelse. Tala om för ungdomarna varför straffskatt på ungdomar kommer att ge fler jobb!

(Applåder)

Anf. 40 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Skjut vargar så blir det fler vargar. Låt Vattenfall bygga nya kolkraftverk så får vi mindre kolkraft. Tillåt tio nya kärnkraftverk så blir vi av med kärnkraften. Sänk skatten på konstgödsel så kommer det att gödslas mindre. Bygg Sveriges dyraste motorväg i Stockholm så gynnar det landsbygden. Gör det dyrare att åka tåg så åker fler tåg. Slakta anslagen till att skydda skogen så räddar vi den biologiska mångfalden. Skrota strandskyddet så slutar man exploatera stränderna. Och det senaste: Tillåt kommersiell valjakt så räddar vi valarna.

(Applåder)

I början av den här mandatperioden hade jag höga förhoppningar om att Centern skulle vara förnufts dörrevakt i den borgerliga miljöpolitiken. Jag trodde på allvar att Centern skulle stoppa de värsta stolligheterna.

Nu är det snart fyra år sedan Centern flyttade in i Regeringskansliet, och efter fyra år tycks Centerpartiet ha hittat sin egen linje och sin egen logik i miljöpolitiken. Det är en politik där det pratas mycket om ansvar, men där ansvaret för kommande generationer helt lyser med sin frånvaro. Maud Olofsson brukar vara bra på att sia om framtiden. Vad kommer härnäst?

Centern fick ansvaret för de fyra tyngsta ministerposterna på miljöområdet. Var det inte meningen att ni också skulle ta ansvar för miljön?

(Applåder)

Anf. 41 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Höj kilometerskatten på skogen så ger det mer bioenergi. Höj koldioxidskatten så utvecklar vi landsbygden. Höj skatten på det svenska jordbruket så får vi mer svenska livsmedel. Ta bort elcertifikaten så får vi mer förnybar energi. Säg nej till miljöbilspremie så får vi fler miljöbilar.

Det är väl ungefär det svar jag kan ge Maria Wetterstrand.

(Applåder)

Sanningen är den att under vår tid har vi satsat 370 miljoner på biogas, 220 miljoner på solceller och 875 miljoner på andra generationens drivmedel. Miljöbudgeten har ökat från 15 till 20 miljarder. Bioenergin har passerat oljan som största energikälla i Sverige.

(Applåder)

Vi har gått från 23 000 miljöbilar till 300 000 miljöbilar tack vare miljöbilspremien.

(Applåder)

Jag hinner inte läsa om ni applåderar.

Miljötekniken satsar vi 1 500 miljoner på. Miljöteknikexporten har ökat mer än övrig industri. Etanolförsäljningen är åtta gånger större än för fyra år sedan. Vi har tre gånger mer biogas att tanka och dubbelt så många tankstationer. Vi har en 50-procentig ökning av vindkraftseffekten 2009.

Siffror talar sitt tydliga språk, och jag förstår om Maria Wetterstrand är avundsjuk. Jag förstår det, för när hon satt med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna tidigare åstadkom de inte någonting.

Maria Wetterstrand har sagt att vi ska ha högre klimatmål och att vi ska göra mer. Fine with me – det är jättebra. Men problemet, Maria Wetterstrand, är att du inte har presenterat tillräckligt med åtgärder för att nå dina egna klimatmål. 90 procent av dina klimatmål har du inga åtgärder för.

Jag kan bara tolka det på ett enda sätt. Du vågar inte möta väljarna med de åtgärder som krävs för att nå dina klimatmål, och det är feg politik!

(Applåder)

Anf. 42 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Den stora skillnaden handlar just om att våga vara öppen och våga ta ansvar också för de kommande generationerna.

Jag tar ett par exempel av dem du rabblade upp. När det gäller utfasningen av villaoljan kan jag meddela att det var en skatt som den här regeringen var emot när den var i opposition. Den har lett till att vi har fasat ut villaolja. Då hörde vi här i salen hur ni pratade om att det skulle avfolka glesbygden. Pensionärerna skulle frysa ihjäl i sina hus och ingen skulle kunna bo någonstans och ha någon energi.

Tvärtom har det lett till att vi har fått en stor utveckling när det gäller värmepumpar, när det gäller bioenergi och när det gäller andra uppvärmningsformer. Den politiken var den här regeringen emot när den var i opposition. Den skulle aldrig ha genomförts om det inte hade varit för oss.

Den andra frågan gäller mackarna som numera har förnybara drivmedel. Det var en politik som ni var emot men som vi drev igenom under förra mandatperioden. Den ägnar ni fortfarande massor med energi åt att kritisera och vara emot.

Jag har hört *en* tydlig miljöpolitisk åsikt i den här debatten. Det är att Centerpartiet är emot miljöskatter. Det mest effektiva styrmedlet för att få i gång omställningen är ni emot. Om man då inte vill ha effektiva styrmedel, vilka ineffektiva styrmedel är det som Centerpartiet vill ha i stället?

(Applåder)

Anf. 43 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror att fakta talar sitt tydliga språk. Allt det jag har räknat upp har faktiskt hänt under vår mandatperiod. En del saker gjordes innan också. Det har varit bra. Koldioxidskatten till exempel, som är ett gammalt centerförslag, har varit ett verkningsfullt styrmedel. Men då ska man komma ihåg att koldioxidskatten ska användas för att skatteväxla. Jag trodde att Miljöpartiet som en gång i tiden grundades därför att man ville ha skatteväxling skulle orka hålla emot vänsterpartierna på den

andra sidan när det gäller skatteväxling, men inte. Nej, nej, nu glömmer man detta. Nu är det bara röd skattehöjning som gäller. Grön skatteväxling är helt borta.

Elcertifikatssystemet är ett annat verkkningsfullt styrmedel för att få fram förnybara bränslen och förnybar energi. Det har ni också glömt. Jag pratade med Peter Eriksson förra veckan. Han sade: Nej, vi ska inte ha något elcertifikatssystem. Vi ska ha ett feed-in-system – det som är fyra gånger så dyrt i Tyskland som det vi har i Sverige.

Maria Wetterstrand! Du har höga ambitioner, men du vågar inte möta väljarna med den politik som krävs för att du ska nå dina klimatmål. Det är det som är problemet med Miljöpartiet.

(Applåder)

Anf. 44 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! USA ska lämna alla baser utanför sitt eget land. Det är innebörden i den nya svenska officiella utrikespolitiken, om De rödgröna vinner valet i höst. Ledande säkerhetspolitiska forskare har redan tagit sig för pannan och varnat för den här ståndpunkten.

Vad är det för baser ni tänker på? Är det baserna i Sydkorea som just nu skyddar Sydkorea från galningarna i Nordkorea som utvecklar kärnvapen? Är det baserna i Afghanistan som skyddar oss alla från al-Qaida och som skyddar kvinnorna i Afghanistan från talibanerna? Är det de amerikanska baserna i Europa ni vill avveckla, de som stoppade den etniska rensningen på Balkan, befriade Kosovo och Bosnien och som såg till att Milošević och Karadžić kom inför den internationella tribunalen?

De rödgröna vill genomföra den mest omfattande omläggningen av svensk utrikespolitik sedan andra världskriget. Det skulle inte bara vara helt ansvarslöst, det skulle helt marginalisera Sverige i det internationella samfundet. USA har skyddat oss mot nazism, mot kommunism och nu mot islamistisk terrorism. De har i generation efter generation under 1900-talet varit den yttersta garanten för frihetens och demokratins överlevnad i Europa. Och ni i de rödgröna partierna brinner av iver för att visa ert förakt för USA. Vi borde inte visa förakt, vi borde visa tacksamhet.

(Applåder)

När man lyssnar på oppositionens företrädare låter det som om det skulle vara den svenska alliansregeringen som har skapat den internationella finanskrisen. Men så är det inte. Och människor är inte så okuniga som ni tror. Väljarna förstår att krisen inte har skapats i Sverige. Människor kommer naturligtvis att bedöma hur regeringen har hanterat krisen och jämföra det med de förslag som ni har lagt fram under tiden.

Nu kan man börja skönja slutet på den internationella krisen. Tillväxten i Sverige är bland de högsta i hela EU. Arbetslösheten ligger under genomsnittet i Europa, definitivt under de många socialdemokratiskt styrda länderna. Och Sverige bedöms få det absolut lägsta budgetunderskottet i EU. Vi ser ljuset i tunneln, krisen närmar sig slutet och Sverige bedöms sammantaget gå ur krisen som Europas kanske allra starkaste ekonomi. Det är alliansregeringens förtjänst.

Valdebatten kommer säkert till en del att handla om krisbekämpningen och hanteringen av den akuta krisen. Men jag hoppas att debatten inte

slutar där. Vi måste också klara av att lyfta blicken och diskutera hur Sverige ska vara framgångsrikt de kommande årtiondena.

Vänstertrojkan syn på hur Sverige ska utvecklas är tydlig. Det är höjda skatter på arbete. Det är höjda skatter på företag. Det är högre bidrag för att inte arbeta. Hälften av den svenska elproduktionen ska avvecklas. Det är lägre krav i skolan. Det är bara det att det är svårt att förstå hur dessa åsikter och detta program skulle leda till utveckling eller ekonomisk tillväxt.

Vi ska vara glada över att vi förmodligen snart är igenom krisen, men man måste förstå att det är också våra konkurrenter. De kommer också att vara igenom krisen. En viktig fråga för 2000-talet för svensk del är: Ska Sverige spela i elitserien på 2000-talet eller ska vi spela i gårdsgårdsserien?

Svaret på den frågan avgörs långsiktigt av många faktorer men inte minst av utbildningspolitiken. När man lyssnar på oppositionens inlägg och repliker kan man ju tro att ni uppfattar det som att det är nivån på a-kassan som avgör Sveriges framtid. Men så är det inte. Det är nivån på kvaliteten i skolan som avgör framtiden.

Riksdagen har haft ett högt beslutstempo de här fyra åren när det gäller omläggningen av den svenska skolpolitiken: ny skollag, ny lärarutbildning, ny gymnasieskola, nytt betygssystem, nya läroplaner, bland annat. Många av de reformer som vi har beslutat om kommer att förändras i grunden eller rivas upp av en rödgrön regering. I förrgår gick De rödgröna i taket över att regeringen aviserade att vi nu vill premiera elever i högstadiet som läser mer främmande språk. Det ska löna sig att plugga. Det ska löna sig att anstränga sig. Men den attityden delar inte ni.

De förändringar som ni nu kräver av den beslutade gymnasiereformen, GY11, som träder i kraft nästa år innebär att hela reformen måste rivas upp och skjutas upp om ni tillträder i höst.

En viktig del i den nya gymnasiereformen är införandet av en ny svensk lärlingsutbildning. Vi har den på försök sedan två år tillbaka, men den ska nu permanentas och byggas ut. Sverige har, som har sagts här, strukturellt en högre ungdomsarbetslöshet än många andra länder. Det har vi haft oavsett regering och oavsett konjunktur. Det beror i huvudsak på att vi saknar den här bryggan mellan skolan och arbetslivet som utgörs av lärlingsutbildning.

Socialdemokraterna har ansett att alla ungdomar ska bli högskolebehöriga. Det har lett till att skoltrötta ungdomar har hoppat av gymnasiet. De slås ut. De blir arbetslösa och får leva på bidrag. I våra grannländer blir många ungdomar i stället lärlingar på en arbetsplats. De får en lärlingsutbildning, ett lärlingsjobb som ofta övergår i ett riktigt jobb. Alla vill inte gå på universitetet. Det är bättre med lärlingsjobb än med arbetslöshet. Att fullfölja den nya svenska kunskapsinriktade skolpolitiken blir därmed ett av de viktigaste skälen för att återvälja alliansregeringen.

Jag måste erkänna, herr talman, att jag satte kaffet i halsen härom morgonen när jag läste Dagens Nyheter, av glädje. Jag läste en intervju med Lars Ohly. Han föreslår skattesänkningar för fotbollsspelare. Jag vet inte om ni såg det. Det är för att de bör välja Djurgården i stället för ett utländskt fotbollslag. Det är en intressant tankegång. Jag tror att Ohly har kommit på något här. Nivån på skatterna påverkar människors vilja att

arbeta. Det kan till och med vara så att har vi högre nivåer än andra länder kan folk lämna Sverige och jobba i andra länder.

Journalisten tänker till och kommer på frågan: Men om detta gäller fotboll, varför gäller det inte alla andra saker också? Nja, säger Lars Ohly, samhället är ingen fotbollsplan. Tack för den klagande informationen!

Jag tycker naturligtvis att det är bra att duktiga fotbollsspelare stannar i Sverige, så jag är med på Ohlys förslag. Men varför skulle det vara viktigare att en fotbollsspelare stannar i Sverige än att Ingvar Kamprad gör det?

Ni drev 500 miljarder kronor utomlands med er förmögenhetsskatt, pengar som hade kunnat användas till jobb och investeringar i Sverige men som i stället kom att användas till jobb och investeringar i andra länder. Miljöpartiet och de borgerliga ville avskaffa den och nu är den avskaffad. Ni går till val på att återinföra den.

Med er värnskatt har Sverige redan nu världens högsta marginalskatter. Ni tycker att det är otillräckligt. Värns-katten ska höjas. Marginalskatterna ska höjas ännu mer. Det är just det som plötsligt Lars Ohly reflekterar över. Han får en aha-upplevelse. Nu kan det drabba hans fotbollsklubb att spelarna flyttar utomlands. Där minsann borde undantag göras.

Allvarligt talat: Vi sänker gärna skatten så att alla framgångsrika fotbollsspelare stannar i Sverige, men vi vill gå längre än så. Vi vill ha skatter så att alla människor vill stanna i Sverige.

(Applåder)

Herr talman! Låt mig peka ut tre viktiga skiljelinjer mellan regeringsalternativen som jag bedömer avgör hur framgångsrikt Sverige blir i framtiden. Jag talar inte om nästa halvår eller nästa mandatperiod utan om att Sverige långsiktigt ska bli framgångsrikt i nästa generation.

Ska vi välja arbetslinjen eller ska vi välja bidragslinjen? Ska energiförsörjningen i Sverige utvecklas eller ska den avvecklas? Ska vi ha skolor med höga ambitioner eller ska vi ha skolor med låga ambitioner?

Det här är tre mycket viktiga ställningstaganden för väljarna att göra i höstens val. Det är drygt tre månader kvar, och valet borde vara enkelt.

(Applåder)

Anf. 45 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! I kampen mot bidragslinjen utgår jag från att det blir inget vårdnadsbidrag om ni vinner valet.

Du vill införa en obligatorisk a-kassa, och den vill jag ställa en fråga om. Du vill att den ska finansieras med hjälp av en ny straffskatt för låginkomsttagare. Du vill ha olika avgifter beroende på vilken bransch man jobbar i. En hotellstäderska ska enligt dig betala fem gånger så hög skatt för a-kassan som en läkare. En metallare ska betala fyra gånger så hög skatt för a-kassan som en civilingenjör. Många småföretagare som i dag inte är med i a-kassan får en skattehöjning på flera hundra kronor i månaden.

Syftet med detta är du tydlig med. Det är att hålla tillbaka lönerna för dem som löper störst risk att bli arbetslösa. Du sade i radion att man inte ska driva upp lönerna i sin bransch så mycket att branschen inte tål det. Men det är inte bankdirektörerna du talar om här utan hotellstäderskorna.

En hotellstäderska som jobbar 75 procent och får ut knappt 11 000 i månaden efter skatt tjänar tydligen för mycket. Du anser att hon tjänar så pass mycket att hon ska betala 440 kronor i månaden i din nya straffskatt på låga inkomster. Du anser också att hennes lön ska öka långsammare än andras eftersom hon löper större risk att bli arbetslös än andra. Det är verkligen uppochnedvända världen.

Varför är sänkta löner för dem med de låga lönerna och högst arbetslöshetsrisk bra för svensk konkurrenskraft? Varför?

Anf. 46 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Mona Sahlin ställer frågan varför arbetslöshetsförsäringen i grunden bör vara allmän. Om alla inkluderas måste alla betala avgift och alla omfattas. Det här är en av de märkligare ståndpunkterna som Socialdemokraterna alltid har haft, nämligen att sjukförsäringen ska vara allmän, pensionen är alla med i och så vidare, men a-kassan ska vara frivillig.

Normalt sett är det uppochnedvända världen att Socialdemokraterna tycker att a-kassan ska vara frivillig. Det finns naturligtvis en förklaring som jag ska återkomma till. I dag är det över en miljon människor som står utanför a-kassan. Jag är helt medveten om att det är ännu fler på grund av våra reformer 2007. Men redan när Mona Sahlin satt i regeringen var det uppåt 700 000 människor som stod utanför arbetslöshetsförsäringen. I ett välfärdssamhälle menar jag att det inte är rimligt.

Man kan säga att några har valt att stå utanför därför att de tror att de inte blir arbetslösa. Men poängen är att den dag de blir arbetslösa är varken Mona Sahlin eller jag beredda att acceptera att människor svälter ihjäl. Till sist måste samhället ändå garantera människor försörjning, och så lämpas det över på socialbidragen i stället. Det är mycket bättre att också denna arbetslöshetsförsäkring är generell. Då finns det till sist ett skäl varför ni tycker att den ska vara frivillig. Det handlar om att ni är rädda att LO inte kan rekrytera medlemmar om man inte kan använda a-kassan som värnningsargument.

Jag tror i och för sig att ni underskattar LO:s kvaliteter. Så dåligt är inte LO att man inte skulle få några medlemmar om man inte kan locka med a-kassan. Människor kommer ändå att vilja vara fackligt organiserade. Det finns många skäl till det.

Löntagarnas trygghet, Mona Sahlin, är viktigare för oss än LO:s makt.

(Applåder)

Anf. 47 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Mitt besked är tydligt: Fler ska vara med i a-kassan, och fler ska ha råd att vara med i a-kassan. Helst bör alla vara med i a-kassan. Det är oerhört viktigt. Det är därför vi i De rödgröna föreslår att ingen ska behöva betala mer än 80 kronor i månaden för a-kassan; och det som Jan Björklund så elegant rundade helt och hållet i svaret, nämligen att samma låga avgift ska gälla för alla – därför att man också ska dela på risken.

Ni nämner orden svenska modellen så många gånger, men ni låtsas som att dela på riskerna inte är en av de viktigaste beståndsdelarna i den svenska modellen, som om inte starka både fackliga organisationer och

arbetsgivare är en annan viktig beståndsdel som har byggt Sverige så starkt.

Svara ändå på de konkreta frågorna: Varför ska a-kassan ha olika avgifter? Varför ska den som har högst risk för arbetslöshet och lägst lön betala mest? På vilket sätt blir hotellstäderskan starkare för att hon betalar fem gånger mer än läkaren?

(Applåder)

Anf. 48 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Om hotellstäderskan jobbar heltid har hon fått en skattesänkning på 1 500–1 700 kronor i månaden av den här regeringen. Mona Sahlin har röstat emot var och en av de skattesänkningarna. Nu accepterar Mona Sahlin dem i efterhand. Men om Mona Sahlin hade styrt hade städerskan haft 1 700 kronor mindre i månaden att röra sig med. Det är den första sanningen.

Mona Sahlin argumenterar inte för den frivilliga a-kassan. Du fokuserar på en av konsekvenserna. Men till sist får du det att låta som att du inte är emot allmän a-kassa bara avgifterna är lika. Men sanningen är att om jag lägger fram ett förslag där avgifterna blir lika för alla skulle du ändå vara emot allmän a-kassa. Det har att göra med att för dig är LO:s makt viktigare än löntagarnas trygghet.

(Applåder)

Anf. 49 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag skrattade gott åt Jan Björklunds beskrivning av intervjun som gjordes med mig i Dagens Nyheter om skattepolitiken.

Oron för att direktörer och riskkapitalister ska flytta utomlands är inte så stor. Att det skulle vara ett hårt slag mot vårt samhälle håller jag inte med om. Jag tror inte heller att de är så oerhört eftertraktade. Jag tror inte att svenska direktörer håller på att köpas över. Det har hänt vid några tillfällen, och det har inte blivit ett så gott resultat. Jag tänker snarast på Carl-Henric Svanberg, styrelseordförande i BP.

Hur förhåller sig Folkpartiet till de viktigaste frågorna för väljarna? Jobben säger väljarna. Vidare är det välfärd, sjukvård, skola, barnomsorg, äldreomsorg. Man rankar miljön högt. Vi i De rödgröna satsar just på detta. Vi har en politik för jobben. Vi är inte nöjda med nästan 10 procents arbetslöshet eller att bidragsutbetalningarna ökar i 90 procent av kommunerna. Vi vill ha fler jobb, och vi vill satsa på välfärd. Vi vill ställa om Sverige i en hållbar riktning.

Vilken profilfråga har Folkpartiet? Jo, att satsa på försvaret. Flera miljarder ytterligare vill Jan Björklund lägga på bland annat underjordiska stridsledningscentraler. Det här sågas till och med av regeringskollegerna. Sten Tolgfors skriver på sin blogg att det här är fullständigt ansvarslost. Jan Björklund har haft ett antal budgetförhandlingar på sig att driva frågorna, men nu lyfter han fram dem. Tolgfors skriver att Björklunds förslag skulle kosta ett antal miljarder att genomföra. Det är liktydigt med en politik för svarta hål i försvarets ekonomi. Om Jan Björklund tycker att det här är den viktigaste frågan kommer han att få igenom det i sitt samarbete i regeringen.

Anf. 50 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Det står nog klart för både Lars Ohly och andra att den viktigaste frågan för Folkpartiet är att om Sverige ska stå långsiktigt starkt måste vi lyfta upp kvaliteten i utbildningen. Då kan vi inte avskaffa betygssystem och förbjuda läxor. Det är sådant som Vänsterpartiet vill göra. Men jag diskuterar mer än gärna också svensk säkerhetspolitik med Lars Ohly. Vi är väl rimligen de partier som står längst ifrån varandra i detta synsätt. Jag förstår att du har drivit fram att USA ska bort från hela världen och att al-Qaida ska få större spelrum. Det är du som ligger bakom de skrivningarna, och Mona Sahlin har dess värre accepterat dem.

Det är så här, om vi fokuserar på det svenska försvaret. Utvecklingen i Ryssland har de senaste åren gått åt fel håll. Det är alltid svårt: När börjar den gå åt fel håll? När upptäcker man att den går åt fel håll? Det finns naturligtvis ljuspunkter också. De tio åren efter Berlinmurens fall var det på väg åt rätt håll, men under Putineran och Medvedev har det börjat gå åt fel håll. Ryssland är mer auktoritärt. Man rustar upp sin krigsmakt. Man är mer offensiv i Östersjöområdet än tidigare.

Jag vet att detta aldrig har bekymrat Lars Ohlys parti i historien när Ryssland och dess föregångare har ägnat sig åt sådant här, men vi andra har varit bekymrade över det.

Det är en utveckling som jag menar måste påverka svenskt försvar på sikt. Det är en diskussion som naturligtvis måste tas inför nästa försvarsbeslut 2012–2013. Men vi ser de tendenserna i dag, och det bör leda till en omfokusering.

Vi är i dag helt inriktade på att vi ska vara närvarande i andra delar av världen med vårt försvar. Det ska vi vara, men vi måste också ta ansvar för vår egen säkerhet. Det är bedömningen av utvecklingen i Ryssland som ligger bakom denna ståndpunkt som vi har.

Vi står bakom alla de försvarsbeslut som har tagits, men för framtiden och inför 2012 års försvarsbeslut vill jag sätta i gång en diskussion om att vi måste vara mer vaksamma på vad som händer i Ryssland.

(Applåder)

Anf. 51 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Man har inte råd med allting, utan man får välja i politiken. Vi rödgröna väljer att satsa på jobben, på välfärden och på miljön. Vi inser att det kommer att kosta en del, och vi försöker betala det på ett ansvarsfullt sätt, bland annat genom att minska utgifterna för det militära försvaret. Vi tror att det är rimligt i dagens värld att inte se det militära försvaret som prioriterat. Jag tror att en majoritet av väljarna delar den uppfattningen. Det gör uppenbarligen också flera av dina regeringskolleger, som tycker att du har en närmast alarmistisk syn på det militära försvarets utveckling.

Dessutom vill Jan Björklund och Folkpartiet att vi ska gå med i Nato, att vi ska ansluta oss till en försvarsdoktrin som innehåller kärnvapen, att vi ska bli en del av en militär allians – också i strid med en uppfattning hos en mycket stor del av det svenska folket.

Min fråga är: På vilket sätt gynnar det Sveriges ställning att vi skulle äventyra Sveriges säkerhetspolitik genom den typen av åtgärder? Det leder till osäkerhet, och det leder till försämringar på andra områden i samhället.

Anf. 52 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att Lars Ohly har rätt såtillvida att man inte vinner några väljare på att diskutera försvarspolitik. Möjligen gör man det genom att skära ned så att man kan använda pengarna till andra saker. Det är fullt möjligt att det Lars Ohly ägnar sig åt är valtaktiskt rätt – jag utesluter inte det.

Problemet är att det politiska uppdraget är något större än att bara vinna val. Man måste också ta ansvar för ett land och en stat på sikt. Om Ryssland utvecklas i den riktningen att man rustar upp sin krigsmakt – den är offensiv i Östersjöområdet – måste det få konsekvenser för svensk säkerhetspolitik.

Jag är helt medveten om att Lars Ohly har övertygat Mona Sahlin om att det ska skäras 2 miljarder på försvaret redan från den 1 januari, vilket innebär massiva regementsnedläggningar. Det är snart inte möjligt eftersom vi inte har så många kvar, men de som finns kvar kommer att utsättas för massiva nedläggningar. Det är naturligtvis Lars Ohlys politik – den har alltid varit sådan.

Sverige är en del av västvärlden. Det är vår yttersta bevakelsegrund i Folkpartiet för att Sverige också bör vara en del av västvärldens politiska organisationer och försvarsorganisationer. Vi har sagt i Alliansen att den frågan inte kommer att aktualiseras de kommande fyra åren – det är vi överens om. Långsiktigt platsar Sverige i den demokratiska världen, och det är där Lars Ohly och jag har olika grunduppfattning.

(Applåder)

Anf. 53 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Vilken lärare var bäst på att få ordning i klassrummet under er skoltid? Var det den som var bäst på straff eller den som var bäst på att ha en bra dialog och visade respekt för eleverna?

Vilken lärare var det som lärde er mest i skolan? Var det den som satsade på kontroll och disciplin eller den som satsade på kreativitet och fritt tänkande?

Jag tycker att vi ska ställa oss frågan vilket samhälle som väntar eleverna när skolan är färdig. Vilka förväntningar har det moderna samhället, universiteten och arbetsmarknaden på dem som lämnar skolan? Kommer det att behövas mer auktoritetstroende och blind lydnad eller mer fritt och kritiskt tänkande? Behöver vi medborgare som sitter och väntar på att få instruktioner uppifrån eller som vågar ta självständiga beslut i ett alltmer globaliserat samhälle? Kommer morgondagens innovatörer och företagare att vara de som har varit duktiga på att lära sig allt som står i boken utantill eller de som på ett kreativt sätt kan använda sig av den kunskap som de har fått?

Att ta ansvar för skolan handlar om att rusta eleverna för framtiden. Det är inte skolans viktigaste uppgift att ägna sig åt disciplinära åtgärder eller straff. Trots det är det där väldigt mycket av skoldebatten har rört sig de senaste åren.

Skolan ska förbereda eleverna för den verklighet som väntar. På vilket sätt förbereds ungdomarna i dag för den verklighet som väntar dem när skolan börjar likna den vi hade på 50-talet?

(Applåder)

Anf. 54 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag är glad att Maria Wetterstrand tar den här diskussionen, då hennes allianskompisar brukar huka i skoldebatten.

Jag tycker att frågan är rätt ställd: Vilka lärare är de bästa? Det är många egenskaper en lärare ska ha. Jag tror att vi har slagit in på ett felaktigt spår i Sverige när vi har rustat ned ämneskunskaperna kraftigt i den svenska lärarutbildningen i reform efter reform. Det är de kunniga lärarna som är de bästa. Det är de – jag delar helt den uppfattningen – som till sist får elevernas respekt.

En historielärare måste själv vara duktig i historia. Om man själv inte är duktig i historia när man ska undervisa i historia blir man läroboksbunden, och det blir en torftig undervisning. Man kommer inte att kunna svara på frågor från eleverna om man inte själv kan sitt ämne. Det är därför vi nu gör om de rödgröna utbildningsreformerna, där man gång på gång har nedprioriterat ämneskunskaper.

Vi lyfter nu ämneskunskaperna i den svenska lärarutbildningen. Vi får mycket kritik för det också, för en del gillar det inte alls. En del har gillat det mer flummiga, att det inte är kunskaper som är det viktiga. Men för oss är kunskaper det viktiga. Om det råder oordning i klassrummet lär sig eleverna ingenting, och då måste det till sist också finnas befogenheter för lärarna. Men det viktiga är naturligtvis kunskapsuppdraget.

Kreativitet är en viktig egenskap. Men kreativitet kommer inte av sig själv. Kreativitet kommer av kunskap. Ska man skriva en blomstrand uppsats som är fantastisk att läsa för andra måste man först lära sig skriva. Man måste först lära sig stava, ordens betydelse och grammatiken. Det går inte att bara säga att vi struntar i kunskap och att alla nu ska vara kreativa. Kreativitet kommer av kunskap, Maria Wetterstrand.
(Applåder)

Anf. 55 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Tack för den lektionen om att kunskap är en bra grund. Jag tycker att vi ska hålla fast vid det lite grann. Man kan diskutera skolpolitik i all oändlighet och inte komma någonstans om man inte också ser till att skolan har ordentligt med resurser. Det är dags att bredda skoldebatten från det väldigt enkelspåriga, att den är gammaldags, dåligt grundad i forskning och inte passar i dagens samhälle, till att bli en helhet som handlar om att sätta eleverna och lärarna i fokus.

Skolans resurser blir allt knappare i dag. Så har det varit under lång tid – jag ska absolut inte påstå att skolpolitiken har varit perfekt. Jag vill tacka Jan Björklund för allt han har gjort för att lyfta upp skoldebatten inom politiken. Men resurserna blir allt knappare, och det är svårt för lärarna att hinna vara lärare när de samtidigt ska vara vaktmästare, ordningsman och kurator.

Ansvar för de offentliga finanserna: Javisst, det är jätteviktigt. Men vi behöver en ny regering som också är beredd att ta ansvar för en fungerande offentlig sektor. Det är där skolan finns, och skolan behöver långsiktighet, mer resurser och lärare som kan vara lärare. Det är det som är att ta ansvar. Och vi har råd med det, därför att vi höjer en del skatter. Det är värt att göra det för att kunna lägga pengarna på dem som har det svårt i skolan.

(Applåder)

Anf. 56 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Att höja skatterna är i och för sig galet, men om ni ändå lade det på skolan! Men ni gör inte det, utan ni lägger det på ökade bidrag för att inte jobba. Det är ju det ni gör.

Er skolpolitik, Maria Wetterstrand, har prövats. Den har prövats i 40 år i Sverige. Du kan säga att det inte var just Miljöpartiet utan Socialdemokraterna, men ni har ju i grova drag samma inriktning: Det ska inte vara betyg, det ska inte vara prov, det ska inte vara krav, lärarna ska inte vara auktoritära och eleverna ska styra skolan. Det är den politik som har prövats i 40 år, och jag skulle säga att den har misslyckats kapitalt. Resultaten har sjunkit oavbrutet i 20 år nu. Allt färre vill jobba som lärare i skolan.

Du tycker att ordet disciplin i skolan är så förhatligt. De flesta som jobbar i skolan upplever att det är för dålig ordning. Vem drabbas av det? Det är inte jag som drabbas av det, utan det är de elever som behöver lugn och ro som drabbas av det.

Maria Wetterstrand säger att kritiskt tänkande ska uppmuntras. Det tycker jag också. Kritiskt tänkande är viktigt i skolan. Men kritiskt tänkande innebär att man med vissa kunskaper utmanar andra kunskaper med sitt kritiska tänkande. Kritiskt tänkande utan kunskaper i botten blir bara att man tjafsar emot i största allmänhet, och det utvecklar ingenting. (Applåder)

Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Vi är i slutet av alliansregeringens första mandatperiod, och av allt att döma går vi en väldigt spännande valrörelse till mötes. Vad vi i alliansregeringen har åstadkommit och vart vi är på väg är en talande kontrast mot vänstersidans idéer.

Vi har grundat i tydliga värderingar gett större utrymme för människor att bestämma själva. Vi omformar system för att vara till för personer i stället för att omforma personer för att vara till för systemen. Vi ger stöd till dem som behöver samhällets skyddsnät förstås, men vi betonar också personligt ansvarstagande och premierar arbete, för arbete är grunden för välstånd och välfärd.

Regeringen har haft att brottas med den värsta ekonomiska krisen sedan 30-talet. Det har ställt krav på ansvarstagande. Ekonomiskt lättsinne hade varit förödande. Om regeringen hade lyssnat på oppositionens lockrop och krav på nya utgifter till snart sagt varje område hade vi varit i en mycket bekymmersam situation i dag, en situation som många andra länder i vår närhet befinner sig i.

Vi har avskaffat en lynnig och omoralisk fastighetsskatt. Vi har utvecklat vården, och köerna har kortats. 181 nya vårdcentraler har tillkommit för att erbjuda nära vård. Skolan har förbättrats, vanliga löntagare och pensionärer har fått sänkt skatt, sjukskrivningstalen har minskat liksom antalet förtidspensioneringar, äldreomsorgen i Sverige har förstärkts.

Vi har genomfört viktiga välfärdsreformer i vårt land.

Politik påverkar människors vardag. Därför är det viktigt att inte oansvarigt önsketänkande får ta över. Politik får konsekvenser, och det handlar om att vara realistisk. Realism och engagemang når långt. Och det är med realism och engagemang som vårddköerna har kortats radikalt; vänte-

tiderna är på väg nedåt i snabb takt. Vi har lyckats upphäva det som många trodde var en tröstlös naturlag – långa köer.

Det är med realism och engagemang som jag vill gå vidare och sätta en gräns för väntan på landets akutmottagningar. Jag tror att nästan alla kan vittna om orimliga väntetider, och jag tycker att fyra timmar borde vara en gräns som aldrig någonsin ska överskridas när det gäller väntan.

Det är med realism och engagemang som den största psykiatrireformen på decennier har sjösatts till sjuka människors fromma. Det är med realism och engagemang som vi öppnar för mångfald och konkurrens som främjar vårdpersonalens arbetsvillkor och som möter patienternas vårdbehov. Det är det viktigaste.

Det är med realism och engagemang som vi tar viktiga steg vad gäller både patientsäkerhet och kvalitet i vården. Det är inte systemen som ska vara heliga, det är människornas behov som är det centrala. Det är den inställningen som är skillnaden mellan en framgångsrik och en misslyckad politik.

Herr talman! Låt mig få påtala några exempel på oppositionens bristande realism och skeva värderingar. Vänsterpartiet saknar energipolitik, och det har belysts tidigare här i dag. Det borde inge oro hos alla ansvarstagande i vårt land. Energipolitiken är en viktig grund för framtid och för arbetstillfällena. Det gäller överallt men inte minst i ett litet exportberoende land med mycket av energiintensiv industri. Eller ta familjepolitiken. Det är med en förfärande iver som Vänstern vill styra och ställa med folks vardagsliv. Föräldrarnas egna val, deras egen verklighet och deras egna överväganden spelar ingen som helst roll. De sociala ingenjörerna som tävlar i att lägga samhället till rätta efter ideologiska mallar vet alltid bättre.

Är det realistiskt? Är det realistiskt att tro att människors mest privata livsvillkor ska kunna formars efter ritborden hos självbelåtna ideologer? Är det ens moraliskt?

Är det realistiskt att efter varje gång nya oroligheter blossar upp i svenska förorter peka på alla möjliga faktorer som har med annat än den enskildes ansvar att göra, vare sig enskilda nu är ungdomar eller deras föräldrar? Är det realistiskt att alltid söka efter omständigheter i stället för faktisk skuld? Är det ens moraliskt?

Är det realistiskt att Sverige lämnar Afghanistan, att utifrån en grundlig motvilja mot USA backa ut ur våra internationella åtaganden och stöd för det afghanska folket? Är det ens moraliskt?

Kanske förslagen om arbetstidsförkortning ändå är det mest belysande. Ansvarskännande politiker och ekonomer har ägnat väldigt mycket tankemöda åt att brottas med den här frågan: Hur ska vi kunna få ekonomin att räcka till för att ge vård och välfärd när andelen äldre blir större? Samtidigt har vi en opposition där partier kräver minskad arbetstid för alla. Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill ha lagstadgad 30-timmarsvecka. Miljöpartiet vill ha 35-timmarsvecka inom fyra år. Vänsterpartiet kräver 30 timmars arbetstid med bibehållen lön.

Att sänka arbetstiden från 40 till 30 timmar skulle bara inom vårdens och äldreomsorgens område kosta omkring 80 miljarder kronor per år. Räkneexemplet gäller alltså bara vård och omsorg, och summan hisnar. Vad säger det om realismen att sänka arbetstiden för alla med bibehållen lön på hela arbetsmarknaden?

Jag tror att ledighetslinjen vore förödande för välfärd och välstånd, och vi ska förstås inte gå i den riktningen. Det är farligt att förväxla politisk vilja med önskedrömmar, herr talman.

Herr talman! Jag har några gånger tidigare här i kammaren tagit utgångspunkt i ett par populära tv-program för att beskriva oppositionens agerande i politiken. Nu har turen kommit till gör-det-självt-programmen. Ni vet sådana program som *Äntligen hemma*, som möjligen skulle kunna tjäna som rubrik på De rödgrönas förslag till ofinansierade arbetstidsförkortningar, men det är inte det som det handlar om. Här kan man se oppositionens företrädare i snickarbyxor som aktörer i programmet *Fuskbyggarna*. Här ska det byggas kollektivhus med rödgröna storblommiga tapeter, lika för alla.

Lars Ohly är försedd med hammare förstås, men också med skära sin vana trogen. Mona Sahlins verkar mest vara agerande som plattläggare, och tillsammans gör de sitt yttersta för att isolera bygget Sverige från omgivningen. Det mesta är uppåt väggarna. Ohly tjuvar lite, han vill bygga en mur för att ersätta en annan som fallit.

Fuskbyggarnas arbete kännetecknas av att de inte bygger en stabil grund för fortsatt ansvarstagande. Man väljer det snabbaste byggsättet i stället för den stabilaste. Med spackel och maskeringstejp försöker man kortsiktigt skyla de värsta skavankerna, och man undviker att bygga förråd, skafferier och matkällare. Här gäller det att använda ytan för roligare saker, nu i stället för sedan. Att byggnaden saknar tak bekymrar inte så mycket, eftersom man bara planerar för bra väder. Internationellt snålblåst och inhemsk nederbörd tänker man effektivt bort. Det blir naturligtvis inget annat än ett luftslott, herr talman.

(Applåder)

Herr talman! Under den här inspelningen har man ibland kunnat se huvudrollsinnehavarna irra in i andra inspelningar, till exempel i programmet *Lyxfällan* som vill uppmärksamma personer som gör av med pengar som de inte har. Många gör bedömningen att *Efterlyst* kan göra oppositionens företrädare till stjärnor i kommande programsäsonger.

Herr talman! Apropå hus kan vi se dogmatikens verkningar över hela det politiska fältet. När det gäller fastighetsskatten är det för mig obegripligt hur man återigen vill rigga ett system som med omedelbarhet slår mot väldigt många och som på sikt kommer att slå mot allt fler. Här har vi cyniker från Miljöpartiet som säger samma sak som Bosse Ringholm tidigare har sagt: Har man inte råd får man väl låna för att betala skatt. Har man inte råd får man väl sälja sitt hus. Detta är cynism i kubik.

Ett äldre par i Mona Sahlins hemkommun, Nacka, har ett hus som har ett högt taxeringsvärde, men hushållsinkomsten är högst normal. De uppger att de inte kommer att kunna bo kvar om Vänsterns förslag blir verklighet, och det beror på att deras skatt kommer att öka med 1 500 kronor per månad om Vänsterns förslag genomförs.

Frågan är: Är det här en mänsklig politik? Är det anständigt att vanligt folk ska riskera att drabbas på det här sättet? Jag tycker inte det, herr talman. Jag tycker att svenska folket förtjänar mycket bättre än så, och det får man med en fortsatt alliansregering.

(Applåder)

Anf. 58 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Socialministern har varit ansvarig för en av de utförsäljningar som har genomförts, utförsäljningen av apotek. Ett antal riskkapitalbolag har kommit in på marknaden och fått möjligheter att sälja mediciner, så många som möjligt antar jag att de har som affärsidé. Avregleringar och privatiseringar är ju ett paradnummer, inte bara för regeringen utan också för Kristdemokraterna, som driver på att vi ska äga mindre gemensamt för att några i stället ska kunna göra sig en rejäl hacka på sitt ägande.

Nu verkar det vara nya utförsäljningar på gång. Att vi äger till exempel Vattenfall tillsammans faller inte Kristdemokraterna i smaken. Enligt finansmarknadsminister Odell är det ett av de bolag som nu ska prövas. Att minska det statliga ägandet totalt sett är en viktig målsättning. Det kanske även gäller LKAB och sådant som vi hittills har ägt tillsammans och som vi haft stor nytta av därför att ägandet har gett oss möjligheter att utöva makt och att använda ägandet för en bra regionalpolitik, en bra miljöpolitik och en bra rättvisepolitik i samhället. De möjligheterna minskar naturligtvis. När ägandet övergår i privata händer blir också makten överförd till dem som äger. Det ger i sin tur också en ganska dålig utveckling för oss som har ägt tillsammans att plötsligt göra oss av med sådant som har varit både vinstgivande och gett oss möjligheter att påverka och i stället plötsligt se att vi har avhänt oss möjligheten att använda ägandet men också inkomster från de här företagen i framtiden. Vattenfall är ju ett exempel på ett väldigt vinstdrivande statligt företag.

Jag skulle önska att vi i stället utvecklade ägandet och såg till att Vattenfall var en spjutspets i den nödvändiga omställningen av energipolitiken. Men ni kristdemokrater tycker att vi ska sälja ut. Varför? Vad är argumenten för utförsäljningar av Vattenfall, LKAB eller andra statliga företag, Göran Hägglund?

Anf. 59 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Vår principiella syn är att staten eller det offentliga ska äga det som är viktigt att vi äger. Verksamhet som är föremål för verksamhet på en konkurrensutsatt marknad kan andra bedriva. Det har lett till att regeringen under den gångna mandatperioden har sålt en spritfabrik, och jag tror att ganska få lider allvarliga men till följd av detta. Vi har gjort någonting väldigt klokt när vi har sålt och gett privata aktörer möjlighet att göra detta i stället. Vi har fått in stora pengar som vi har kunnat använda för att minska statskulden, vilket i sin tur spelar roll för räntenivåer och Sveriges förmåga att stå emot när det blåser.

Lars Ohly har en annan syn på vad staten ska äga. Till exempel gillar han inte att man kan sälja läkemedel i butiker. Det vill han förbjuda. Han vill ta tillbaka det till apoteken. Och, by the way, alla de apotek som nu ägs av andra aktörer tycker han att man med statliga pengar ska köpa in igen. Som om inte det vore nog tycker han att det är fel att vi har olika aktörer som är verksamma inom hälso- och sjukvårdssektorn. Han vill till och med använda skattebetalarnas pengar för att ge extra statsbidrag till de kommuner och landsting som tar in verksamhet som i dag ligger på andra aktörer för att socialisera eller driva allting i offentlig regi.

Jag tror att den här dogmatiken är farlig, Lars Ohly. Jag tror att det är viktigt att det finns flera olika aktörer som gör på lite olika sätt, natur-

ligtvis med tuffa kvalitetskrav, men att man kan mäta och jämföra och utifrån det förbättra. Lars Ohly är väljarna skyldig ett besked om på vilket sätt han tror att det kommer att bli bättre om valfriheten minskar. På vilket sätt kommer det att bli bättre om det offentliga driver all vård och man förbjuder det privata? På vilket sätt kommer det att bli bättre om vi betalar bidrag till de landsting och kommuner som inte lägger ut någonting på andra aktörer och om vi får mer av enhetlighet i stället för mångfald?

(Applåder)

Anf. 60 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det här var ett av de mer dogmatiska försvarstalen för privatiseringar, avregleringar och utförsäljningar som har hållits, i alla fall i partiledardebatter så länge jag har varit med. Ni ska till varje pris göra er av med allting som skulle kunna vara utsatt för konkurrens och ser till att allting utsätts för konkurrens. Därmed kan ni göra er av med i princip allt, som nu sjukvård producerad på en konkurrensutsatt marknad, skola, barnomsorg, äldreomsorg. För den delen är LKAB mycket konkurrensutsatt, och Vattenfall är konkurrensutsatt. Sälj hela skiten, verkar vara Göran Hägglunds melodi. Det är att göra oss alla fattigare för att några ska bli rikare.

Marknadsintresset ska styra. Vinstintresset är alltid bättre och viktigare än demokratin i Göran Hägglunds värld, medan jag menar att vi ska använda det gemensamma ägandet för en bättre regionalpolitik, en bättre miljöpolitik och ett rättvisare Sverige. Det är en framsynt politik.

(Applåder)

Anf. 61 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det här är inte dogmatik. Här handlar det verkligen om pragmatism. Min uppfattning är att staten behöver bedriva viss verksamhet och att det offentliga har en viktig roll att spela i form av kommuner och landsting. Det är Lars Ohly som står för dogmatiken här när det handlar om att inget ska drivas av någon annan än det offentliga. Det är en farlig syn, menar jag.

Jag ska beskriva det här, Lars, lite tydligare. Till exempel när det gäller Vin & Sprit, varför skulle staten bedriva spritfabriker som konkurrerar med andra på en internationell marknad? Det hade ingen alkoholpolitisk funktion, och det fanns heller inga andra särskilda skäl till att staten skulle driva det. Det kunde säljas. Däremot tycker jag att Systembolaget, som spelar en viktig alkoholpolitisk roll i det svenska samhället, ska bibehållas i statens ägo. Det är pragmatism, det är klokskap.

Herr talman! Människor kan känna sig trygga i att vi kommer att hantera det här på ett ansvarsfullt sätt för skattebetalarnas del men också för företagen, deras anställda och möjligheterna att få verksamheterna utvecklade framöver.

(Applåder)

Anf. 62 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Göran Hägglund pratar om huruvida det är rimligt att vanliga människor ska drabbas på det här sättet och syftar på fastighets-skatten för villor värda över 6 miljoner på marknaden, där det finns en

begränsningsregel som gör att ingen behöver betala mer än högst 4 procent av sin inkomst i just fastighetsskatt.

Jag skulle snarare vilja ställa frågan huruvida det är rimligt att vanliga människor drabbas på det sättet med hänvisning till de förändringar i sjukförsäkringen som den här regeringen har genomfört. Över 5 000 av dem som utförsäkrades och kastades ut ur sjukförsäkringen vid årsskiftet är nu på väg tillbaka in i sjukförsäkringen. De har helt enkelt varit för sjuka för att komma in på arbetsmarknaden, trots att de tvingades till Arbetsförmedlingen. Och inte blev de friskare av att de tvingades ut ur den trygghet som sjukförsäkringen gav dem.

Missförstå mig inte! Jag tyckte inte heller att det var bra förut. Det fanns en tendens att människor förblev passiva under lång tid, människor som skulle kunna ha tagit sig vidare med rätt hjälp. Miljöpartiet har alltid jobbat hårt för mer pengar till rehabilitering. Det var inte perfekt förut, men det är ännu värre nu, därför att det är ett så stelbent system där individen sätts på undantag.

När regeringen bytte system försattes sjuka människor i osäkerhet och otrygghet. Det är knappast någonting som gör dem friskare. Att den som är sjuk ska pressas att jobba är sällan något som leder till bra hälsa på längre sikt.

Regeringens bedömning grundade sig på att endast 10 procent av dem som utförsäkrades skulle behöva återgå till sjukförsäkringen. Nu visar det sig att det handlar om minst det tredubbla. De blev visst inte friska helt plötsligt, trots att de fått både mindre pengar från försäkringen och hårdare krav på sig att söka jobb.

Ansvar för individens frihet, pratar Göran Hägglund gärna om, och ofta handlar det om sänkta skatter. Men jag tycker att det också behövs ett ansvar för individens rättigheter till en trygg sjukförsäkring. Hur kan regeringen ha gjort en så grov felbedömning av någonting som är så viktigt för människors grundläggande trygghet som en bra sjukförsäkring?

Anf. 63 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis en väldigt viktig fråga som Maria Wetterstrand tar upp. Vi ska komma ihåg hur situationen var. Sverige hade i jämförelse med varje annat land i vårt område dramatiskt högre sjukskrivningstal och förtidspensioneringstal. Det var förödande rent ekonomiskt, men ännu viktigare är att det vände människor ryggen. Människor fick inte det som fordrades, nämligen tidiga insatser. Ingen frågade: Vad kan vi göra? Hur kan vi medverka till en rehabilitering som gör att du får möjlighet att utifrån dina förutsättningar komma tillbaka och pröva vägar tillbaka? Man vände de här människorna ryggen.

Regeringen har genomfört ett otroligt viktigt arbete på det här området. Jag säger inte att allting är perfekt, men jag menar att överksamhet hade varit rent förödande, framför allt för människorna, men långsiktigt också ur ekonomisk synvinkel. Vi kommer att fortsätta att arbeta med det här området för att säkerställa att det finns trygga regler för alla som inte kan arbeta så att de kan ha en säkrad ekonomi. De som tidigare vänts ryggen får möjlighet att komma tillbaka.

Det känns som om frågan om fastighetsskatten undviks från vänster-sidan. Man vill inte gärna prata om den. Maria Wetterstrand säger: Vi har en begränsningsregel.

Kom ihåg att vi har haft en fastighetsskatt som ni vill återinföra, dessutom har vi haft en förmögenhetsskatt. Den förmögenhetsskatten är beräknad på att småhusen ska beskattas igen. Då drabbas personer som det par i Nacka som jag nämnde av fullständigt orimliga kostnader. De har en normal hushållsinkomst och ska betala 1 500 kronor mer per månad. Vad innebär det av stabilitet och överblickbarhet för det paret?

(Applåder)

Anf. 64 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Jag kan förstå att Göran Hägglund hellre diskuterar fastighetsskatten än sjukförsäkringen. Jag vill än en gång upprepa att det finns en begränsningsregel i fastighetsskatten som gör att ingen behöver betala mer än 4 procent av sin inkomst. Jag tror att många inte känner till det eftersom det inte är så i dag. Det är en förändring som vi vill göra för att de som inte har så stark ekonomi ska klara av att betala den fastighetsskatt som vi inför. Det handlar om villor som är värda över 6 miljoner kronor på marknaden.

När det gäller sjukförsäkringen vill jag säga att väldigt många av dem som tvingades att gå till Arbetsförmedlingen med mössan i handen nu tvingas tillbaka in i sjukförsäkringen. Jag kan inte förstå varför man måste införa ett system som skapar en sådan otrygghet när man lika gärna kunde satsa pengar på att människor får bra rehabilitering, bra introduktion på arbetsmarknaden och att man, om man behöver det, får en förlängd sjukförsäkring utan detta stelbenta system som ska behandla alla individer exakt lika. Likriktning är inte lösningen. Individuella lösningar behövs på det här området.

(Applåder)

Anf. 65 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det håller jag med om. Tidigare hade vi en likriktning i meningen att ingen fick stöd. Nu gör vi individuella insatser för var och en för att man ska få möjlighet att komma tillbaka utifrån sina förutsättningar. Däri ligger skillnaden, Maria Wetterstrand.

Maria Wetterstrand pratar om begränsningsregeln. Man ska komma ihåg att eftersom vi har avskaffat den fastighetsskatt som den röda sidan kanske förlorade valet på förra gången behövs ingen begränsningsregel. Tidigare hade man en orimlig skattesituation då man fick lappa och laga för att om möjligt täppa till för tillfället, sedan kom verkligheten i kapp och människor tvingades flytta från hus och hem.

Ni måste införa en begränsningsregel igen för att inte konsekvenserna alltför snabbt ska bli alldeles orimliga för alltför många. Problemet är att detta slår mot paret i Nacka och kvinnan i Vaxholm. Det kommer att slå mot fler och fler för varje år som går så länge man har en i grunden ruten tankebas för det system som man vill införa. I förmögenhetsskatten finns inte några begränsningsregler i era planer. Det slår stenhårt mot människor med mediokra inkomster men en förmögenhet på papperet som det inte går att betala räkningar med.

(Applåder)

Anf. 66 LARS OHLY (v):

Herr talman! En tidigare socialdemokratisk socialminister, Gustav Möller, hade ett uttryck som lyder: Endast det bästa är gott nog åt folket. Det är en bra paroll. Den betyder att vi ska förhindra att bygga upp system som leder till att det bästa bara erbjuds ett fåtal, det fåtal som har råd att betala för sig.

Det är nog en viktig tanke att hålla vid liv, att det bästa ska erbjudas efter behov inte efter plånbokstjocklek. Det är här som vinstintresset i välfärdsverksamheterna leder så fel. När sjukvård och skolor börja drivas med vinsten som drivkraft börjar de irrelevanta frågorna ställas. Det är frågor som: Är det lönsamt att bota den här sjukdomen? Är det lönsamt att behandla den här patienten? Är det lönsamt att utbilda den här eleven? I ett välfärdssamhälle ska de frågorna aldrig ställas. Vård och utbildning ska inte betraktas som varor på en marknad. Det handlar om rättigheter som alla ska ha tillgång till.

Med gott stöd av sina kommunpolitiker ute i landet gör den här regeringen allt för att utförsäljningar och privatiseringar ska öka. De utförsäljningarna riskerar att göra oss alla lite fattigare bara för att ett fåtal ska kunna bli rikare och kapa åt sig vinster av verksamheterna.

Det finns lite väl många exempel på det nu. Medierna har till exempel rapporterat om vinster i förskolor som har sålts ut av Stockholms stad. Man kan lugnt säga att det har gått bra för de förskolor som har lämnat kommunen och blivit privata. Sedan förra valet har 25 förskolor sålts ut av den borgerliga majoriteten i Stockholms stad och tagits över av tio förskolebolag. Ett antal nya ägare av dagisföretag har gjort sina livs klipp. De har fått möjlighet att köpa gemensam egendom till underpris. Nio av de tio bolag som undersöktes av medierna gjorde en sammanlagd vinst före skatt på över 10 miljoner kronor. Det tionde bolaget hade inte lämnat någon årsredovisning. Därför gick det inte att få fram några siffror för det.

Enligt Tomas Hjelström som är doktor i redovisning och värdering på Handelshögskolan i Stockholm borde de mindre enheterna ha kostat mellan 2 och 4 miljoner kronor. De riktigt stora enheterna borde, enligt Tomas Hjelström, ha kostat mellan 30 och 40 miljoner kronor. Vad fick då köparna av förskolorna betala? En liten förskola såldes för 60 000 kronor. Den största såldes för 805 000 kronor. Sammanlagt fick kommunen knappt 3 miljoner för de 25 förskolor som såldes ut. Det är en enorm förmögenhetsöverföring till enskilda som har gjorts av Alliansen i Stockholms stad.

Apropå överföring av förmögenhet till enskilda – utförsäljningen av hyresrätter till bostadsrätter, framför allt i centrala lägen i storstäderna, har lett till att vissa har kunnat göra ordentliga vinster. En hyresgäst köpte sin sexrumslägenhet i centrala Stockholm för 3 miljoner när ett av allmännyttans hus ombildades till bostadsrätter. Samma lägenhet bjöds 27 dagar senare ut till försäljning med ett utgångspris på 9,5 miljoner – en nätt liten vinst på 6,5 miljoner på en månad. Häromdagen stod det i medierna att en annan lägenhet som hade köpts för 8 miljoner bjöds ut till försäljning för nästan 19 miljoner, det vill säga 11 miljoner kronor i vinst på tre månader.

”I Stockholm stad har en legaliserad stöld försiggått under snart 20 år, den så kallade ombildningen av allmännyttiga hyreslägenheter till bo-

stadsrätter. Särskilt intensiv har förmögenhetsöverföringen varit under perioderna 2000–2002 och från 2006 fram till i dag. Resultatet är att drygt 8 procent av Stockholms invånare har berikat sig på övriga skattebetalares bekostnad.” Det är ett citat från en debattartikel i Dagens Nyheter den 30 mars i år, skriven av Mikael Flovén som på eget initiativ har undersökt den här miljardöverföringen från kommuninvånarna till bostadsrättsköparna. Genomgången visar att underpriser har satts så att skattebetalarna i princip har förlorat 1,7 miljoner kronor på varje lägenhet som har sålts.

Det är en gigantisk förmögenhetsöverföring. Varför vill högern i Stockholms stad till varje pris föra över förmögenheter som vi tillsammans har ägt till ett fåtal privatpersoner? Varför vill man använda sin makt till att genomföra sådant? Jo, för att man vill ha ett samhälle med ökade klyftor och skillnader. Det kan inte finnas något annat skäl.

Varför gör man så dåliga affärer med skattebetalarnas pengar? I Fredrik Reinfeldts hemkommun sålde Moderaterna ut en skola för 9 miljoner kronor som enligt oberoende företag som var intresserade av att köpa den skulle kunna ha varit värd ungefär 40 miljoner. Varför gör man så dåliga affärer? Varför säljer man till underpris det som vi äger gemensamt? Jo, för att man av dogmatiska skäl vill att vi ska äga mindre tillsammans.

När skatten sänkts och privatiseringar och utförsäljningar av välfärden har genomförts kommer också försäkringslösningar och avgiftsfinansiering av välfärdstjänster som självklara följder. Den som har fått skatten sänkt allra mest behöver aldrig hålla till godo med en dålig välfärd.

I Stockholm kan föräldrar som har råd köpa sig rätten att besöka Barnsjukhuset Martina. Enligt hemsidan bedriver man den bästa tänkbara barnsjukvården för barn mellan 0 och 18 år. Den är dock inte tillgänglig för alla, utan man måste vara beredd att betala för sig. Antingen köper man ett årsabonnemang, tecknar en barnsjukvårdsförsäkring eller betalar vid dörren, vilket kostar 1 400 kronor per besök. Varför ska inte den bästa tänkbara barnsjukvården vara tillgänglig för alla efter behov? Varför ska de som har råd att betala få möjlighet att köpa sig en bättre vård?

Det här är exempel på att den svenska välfärdsmodellen håller på att börja privatfinansieras. Det mest uppenbara problemet med det är att alla i slutändan inte kommer att ha samma rätt till en lika god sjukvård efter behov. I stället urholkas den gemensamma vården, och utrymmet för en förbättring av den solidariskt finansierade vården minskar. Det är väl där förklaringen finns till att högern anser att det är viktigt att sälja ut, privatisera och låta vinstintresset driva välfärdsverksamheter. Det leder nämligen till det samhälle man vill ha.

Herr talman! Vi har haft olika siffror på arbetslösheten i kommunerna i denna debatt. Statsministern har sagt att kommunsektorn i princip har fredats. Jag har påstått att även med hänsyn tagen till privatiseringar har antalet anställda minskat med 25 000 i denna sektor.

Vem har rätt? Mina siffror är hämtade från Konjunkturinstitutet. Enligt dem har antalet anställda i den kommunala sektorn som drivs i kommunal regi minskat mycket mer, med över 50 000. Det har dock tillkommit ett och annat jobb i privat organiserade verksamheter, men minskningen är trots det minst 25 000. Konjunkturinstitutets rapport för 2010 visar detta tydligt.

Det är bra att vi har riktiga siffror och kan visa på verkligheten, för nedskärningarna är en av anledningarna till den katastrofalt höga arbetslösheten. Det är inte bara det att vi borde ha fredat välfärdssektorn, utan vi behöver fler undersköterskor i äldreomsorgen, fler förskollärare inom förskolan, fler lärare och annan vuxen personal inom skolan och fler sjuksköterskor i sjukvården.

Men ni har gjort det motsatta. Samtidigt som vi har haft en ekonomisk kris som framför allt har drabbat privat industri och exportberoende verksamheter har ni skurit ned i välfärdsverksamheterna, vilket lett till de extremt höga arbetslöshetstal vi nu ser.

Nästan 10 procent av arbetskraften är arbetslös. Det är ett misslyckande. Det är ert största misslyckande. Det är det misslyckande ni går till val på för att bli omvalda för att korrigera, om man ska tro Maud Olofsson. Det är helt orimligt.

Vi behöver en regering som bekämpar arbetslösheten, som ser till att skapa nya jobb, framför allt genom investeringar i välfärden, investeringar i nya järnvägar, investeringar i ny energi och miljöteknik, investeringar i bostäder, och som ser till att skapa fler utbildningsplatser så att fler ungdomar får möjlighet att utbilda sig och matcha den arbetsmarknad som förhoppningsvis kommer att växa i framtiden. Vi behöver helt enkelt en ny regering och en ny politik – en politik för arbete.

(Applåder)

Anf. 67 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag har läst det utbildningspolitiska program som Lars Ohly och Vänsterpartiet lade fram för ett par månader sedan. Det innehöll hela den kanonad mot friskolor som Lars Ohly nu avlossade. Av sju partier i riksdagen är Vänsterpartiet ensamt om att tycka så. Lars Ohly får väl ta en debatt och försöka övertyga sina kompisar på vänsterkanten, för både Miljöpartiet och Socialdemokraterna har numera den uppfattning som vi har, nämligen att friskolor ska tillåtas. Det gäller även dem som drivs i aktiebolagsform.

Det står dock en sak i Vänsterpartiets utbildningspolitiska program som är ett stort steg framåt. Vänsterpartiet erkänner för första gången att det finns problem med kunskapsresultaten i svensk skola. Det är visserligen 20 år för sent, men bättre sent än aldrig.

Er viktigaste åtgärd är att avskaffa betygen. Det är den viktigaste åtgärden i programmet utöver den åsikt ni drev i förra valet, nämligen att läxor i skolan ska förbjudas.

Ni har dock intagit en lite ny ståndpunkt i betygsfrågan, för ni kan tänka er slutbetyg i årskurs 9 om de är ograderade. Frågan om betyg är en central del i den svenska skolpolitiska debatten, och därför undrar jag: Vad är ograderade betyg?

Anf. 68 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det handlar om Godkänd eller Icke godkänd; det är ograderade betyg.

Men utbildningspolitiken förtjänar ett mer utförligt svar än så. Min främsta kritik mot Jan Björklunds skolpolitik förvånar många. Jag anser nämligen att Jan Björklund har för lite inriktning på kunskap, och då är han ändå den som verkligen har talat om kunskap. Samtidigt har han

genomfört reformer som för första gången leder till att vi har en regering som inte ser som sin uppgift att nästa generation ska kunna mer än den föregående.

Hur kan jag säga så? Jo, ni sänker kunskapskraven på praktiskt inriktade gymnasieprogram. Ni gör det under förevändning att det är av omsorg om dessa elever. Men den nya arbetsmarknad som växer fram kräver mer kunskap, inte mindre. Jag har varit på arbetsplatsbesök i pappersindustrin i Grums till exempel. Det är skinande blankt, tyst och rent, och de som arbetar där sitter i kontrollrum och är mycket högt utbildade. För att klara ett industriarbetarjobb i dag krävs det hög utbildning. Sådan är utvecklingen på hela arbetsmarknaden. Det kommer att krävas mer kunskaper.

Dessutom är inte skolans uppgift att bara utbilda arbetskraft. Skolans uppgift är också att utbilda människor som tar ansvar för de svåraste besluten i vårt samhälle, till exempel att välja regering. Att vara med och fatta beslut i demokratiska val är det mest avgörande beslut som vi ställer krav på att människor ska kunna fatta. För att kunna göra det behöver även min grabb, som går på byggnadssnickarprogrammet, kunskaper i historia, samhällskunskap, engelska och matematik. Han behöver en bred kunskapsbas.

Vidare måste ungdomar ha många dörrar öppna och kunna byta. Därför ska vi ha höga kunskapsambitioner i både grundskola och gymnasium.

(Applåder)

Anf. 69 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Vi har prövat den rödgröna utbildningspolitiken i ganska många årtionden. Resultaten sjunker. Retoriken låter fin, men när den omsätts i politik sjunker resultaten. En tredjedel av ungdomarna i varje årskull klarar inte gymnasiet. De hoppar av eller går färdigt men blir underkända. Det gäller till och med lite mer än en tredjedel.

Ert gymnasium för alla har i praktiken blivit ett gymnasium för två tredjedelar. Vi har ett tvåtredjedelsgymnasium i dag. Det är en stor utslagning i skola och gymnasium på grund av de målsättningar ni har satt upp. Varför är det så? Jo, för att ni är totalt fixerade vid att alla ska nå teoretisk högskolebehörighet.

Vi uppvärderar yrkesutbildningarna. Vi har infört yrkeshögskola, som ni kallar B-högskola, yrkesvux, nya yrkeslärarutbildningar och lärlingsutbildningar. Detta är ni emot eftersom alla då inte blir högskolebehöriga. Men poängen är att de får en utbildning och att de får ett jobb. Det är bättre.

Ni kallar er för arbetarparti, men ni nedvärderar yrkesutbildningar.

Anf. 70 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det är precis tvärtom. Låt mig först säga att Jan Björklund gärna vill låtsas som om Vänsterpartiet tycker att betyg är huvudfrågan. Det är definitivt inte så. Det är kunskapskraven och hur kunskap uppnås som är huvudfrågan. Då är resursfrågan helt avgörande.

Här har vi en utbildningsminister som pratar mycket om kunskap och samtidigt skär ned på skolans område. Det är nu 25 000 färre kommunalt anställda än tidigare på grund av er regeringspolitik. Det är klart att det

inte leder till bättre resultat när storleken på klasserna ökar och när storleken på klasserna i förskolan ökar.

Men det viktigaste nu är att se till att inte stänga dörrar, att inte stänga dörrar för min grabb eller för andra som går yrkesinriktade program och som kanske så småningom kommer fram till att de vill göra någonting annat. De kanske inte passar för sitt jobb. De kanske plötsligt blir arbets-skadade och därför måste byta jobb. De ska ha så många möjligheter som möjligt, och då krävs det att de också har fått med sig så mycket kunskap som möjligt från den skola som vi gemensamt finansierar. Där står Jan Björklund svarslös.
(Applåder)

Anf. 71 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! En skiljelinje mellan regeringen och vänstersidan är synen på alternativa utförare inom välfärdssektorn.

Det är viktigt att först säga att det är mycket som vi är överens om. Vi är överens om att vi ska ha en gemensam finansiering av vården och att vi betalar vården med våra skattepengar. Det andra är att vården ges efter behov.

Men när det kommer till frågan om olika utförare säger Vänsterpartiet dogmatiskt: Nej, det ska inte finnas några andra utförare! Därför vill man till exempel på apoteksområdet köpa tillbaka apotek. Sannolikt kommer det då att vara så, om olyckan skulle vara framme, att Ohly ska försöka kämpa till sig ett visst antal miljarder för att köpa apotek i stället för att satsa på andra områden. Då är det kanske bra med besked före valet.

Man vill förbjuda försäljning av nikotinläkemedel i butiker. Man vill avskaffa det vårdval som har lett till att vi har fått 181 nya vårdcentraler runt om i landet. Det är en ökning med 19 procent på ett och ett halvt år. Man vill använda pengar till att ge extra statsbidrag till kommuner och landsting som tar hem verksamheter och alltså inte anlitar alternativa utförare.

Vad är tanken bakom detta, Lars Ohly? Skulle du kunna beskriva det?

Sedan har jag ytterligare en sak som jag är lite nyfiken på. Lars Ohly och Vänsterpartiet lägger ned mycket möda på att bekämpa försäljning av till exempel nikotintuggummin i Pressbyråkiosker och i Åhlénsvaruhus. Förklara den ståndpunkten för mig och hur den kan kombineras med Vänsterpartiets krav på att avkriminalisera bruk av narkotika. Jag fattar inte hur ni tänker här.

(Applåder)

Anf. 72 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag var på National Museum i London i februari. Man hade en utställning där en installation dominerade det nedre planet. När man såg det var det obegripligt. Det var två stora kartor med en mängd piller i. Jag gick fram för att titta på den eftersom den såg ganska intressant ut. Då fanns det en förklaring. Den visade den genomsnittliga konsumtionen av mediciner, 140 000 tabletter, för en man respektive en kvinna i Storbritannien under ett liv.

Jag tror inte att svenska medborgare konsumerar mindre medicin. Jag tror inte heller att det stora problemet i Sverige är att vi äter för lite medi-

ciner. Ibland kanske problemet är att vi äter fel mediciner eller att inte rätt personer äter medicin.

Nu har vi fått riskkapitalbolag som har som affärsidé att de ska sälja så mycket mediciner som möjligt och göra vinst på att sälja så mycket mediciner som möjligt. Är det en bra idé? Nej, det är en ganska dålig idé. Det hade varit mycket bättre om vi gemensamt hade fortsatt att äga Apoteket och sett till att vi hade ett apotek som inte var vinstdrivande utan som fungerade i vår tjänst, nämligen som leverantör av mediciner till människor som behöver dem, och som också minskar den utveckling som leder till ett ökat medicinberoende i samhället.

Vinstintresset leder ofta fel, Göran Hägglund. Den delen förstår inte Kristdemokraterna eller vill de inte se. Jag förstår inte tanken bakom att vi ska lägga skattepengar som går till vinst i stället för att lägga skattepengar på välfärd. Varför ska skolor och sjukvård bedrivas på ett sätt som gör att man överför pengar från det skattefinansierade till aktieägare, i stället för att anställa fler lärare eller sjuksköterskor? Jag förstår inte det. Varför använder man inte skattepengarna på ett ansvarsfullt sätt och slutar slösa med dem och bygger ut välfärden i stället?

(Applåder)

Anf. 73 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att det finns flera utförare eftersom de gör på lite olika sätt, prövar olika modeller och får olika resultat. Med det som grund kan vi gå vidare och utveckla saker och ting. Om alla gör likadant kommer ingen utveckling att ske. Det är detta som gör att vi får nya vårdcentraler som växer fram och som erbjuder vård lite närmare.

Innebär det en försämring när Bräcke Diakoni inviger en ny vårdcentral i Jönköping och vi som patienter eller medborgare kan välja en vårdcentral som de erbjuder? Nej, jag tror inte det. Jag tror att det innebär ytterligare en del i ett utbud som underlättar för mig att välja och som faktiskt driver utvecklingen i positiv riktning.

Vänsterpartierna vill stoppa idéburna eller privata utförare och tror att vården blir bättre. Men det är just stelbenta strukturer som vi har haft där politiker har bestämt på ett sådant sätt att de inte har kunnat möta medborgarnas behov. Vi har haft jättelånga köer, och vi har haft brister när det gäller säkerhet. Det håller vi på att ändra på, Lars Ohly.

Anf. 74 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det är inte de idéburna organisationerna som är det stora problemet inom välfärdssektorn, utan det är de vinstdrivande företagen som ser som sin affärsidé att tjäna pengar på skattemedel. Det är det som är det stora problemet.

Vi har till exempel utbildningsföretag som direkt tar 17 procent av skolpengen till aktieägarna. 17 procent av skolpengen går direkt till aktieutdelning. Det är ett problem. Så ska vi inte använda skattepengar. Vi ska inte betala skatt för att berika aktieägare. Det är inte en bra idé, Göran Hägglund. Det är en mycket bättre idé att använda pengarna till att anställa fler inom den välfärdssektor som du delvis är ansvarig för och där 25 000 färre är anställda nu än tidigare på grund av den här regeringens politik.

Bygg ut välfärden! Se till att sjukvården, äldreomsorgen, förskolan och skolan får mer resurser i stället för mindre! Det är en bättre idé än att låta vinstintresset vara det drivande.

(Applåder)

Anf. 75 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Herr talman! Kära åhörare! Var det någon som hörde ordet ”miljö” innan jag provocerade fram det från Maud Olofsson i ett replikskifte? Jag hade tänkt att jag skulle sitta här och räkna och tala om hur många gånger det var. Jag tror att Maud sade ”grön” en gång och möjligen ”klimat”.

På sommaren före valet 2006 gjorde Fredrik Reinfeldt det tydligt att miljön inte var någon prioriterad fråga för Alliansen. Man måste prioritera inom politiken, och miljö- och kulturfrågor prioriterar vi inte, sade han sommaren 2006.

Sedan dess har denna regering gjort mycket för att försöka förbättra sitt rykte på miljöområdet. Men nu verkar vi vara tillbaka på ruta ett igen. Jag tycker att det är otroligt tråkigt. Ska vi behöva stå ensamma i miljödebatten under hela denna valrörelse? Jag tycker inte att ni ska ge oss det. Jag tycker faktiskt att ni ska komma med och diskutera detta med oss, för denna fråga är den viktigaste utmaningen som vi står inför. Man behöver inte se särskilt långt fram i tiden för att se den.

Kritik av miljöskatter är det som har hörts i den här debatten. Den här regeringens statsminister har tidigare sagt att den mest effektiva insatsen för att komma åt miljöproblemen är höjda miljöskatter. Där har vi hört kritik. Men vi har inte hört några förslag om vad man ska göra i stället.

Men vad är det som har hänt sedan 2006? På hösten 2006 blommade klimatfrågan upp och blev en stor sak i medierna på grund av Sternrapporten, IPCC:s rapport och inte minst Al Gores film. Den blev enormt stor, och den har hängt med i medierna fram till i november december förra året. Och efter klimatmötet i Köpenhamn har frågan dalat i medierna. Det betyder inte att klimatfrågan på något sätt är löst, snarare tvärtom. Den kräver större insatser än någonsin.

De nya forskningsrön som kommer tyder på att problemet är allvarligare än vi tidigare trott. Det handlar om nationers möjligheter att över huvud taget överleva. Små önationer i Stilla havet riskerar att helt läggas under vatten inom hundra år om inte vi i de rika länderna tar vårt ansvar.

Ingenting har alltså hänt för att förbättra situationen i världen. Det enda som har hänt är att mediernas intresse för frågan har dalat. Då försvann intresset också från den här regeringen. Jag tycker att det är uselt.

Var det någon som hörde ordet ”skattesänkningar”? Jag hörde det ordet väldigt många gånger. Jag kunde inte ens räkna dem, för det var så många gånger jag hörde det.

Den här regeringen är en enfrågeregering. De har *en* lösning på alla politiska problem som dyker upp: att sänka skatten. Oavsett vad vi pratar om blir svaret alltid en diskussion om skattenivåer.

Men man kan inte ta ansvar för ekonomin om man inte också tar ansvar för ekologin. Trots allt är det miljön, naturen och ekologin som gör att vi har en levande ekonomi som vi kan använda oss av och skapa välfärd kring.

Den här regeringen vill att debatten ska fastna i frågan om ekonomiskt ansvar. Där har de nämligen ett övertag i opinionen. Jag kan tycka att det är obegripligt med tanke på att de har vänt ett överskott på 70 miljarder till ett underskott på 70 miljarder och bränt större delen av pengarna på skattesänkningar. Det är de rika som har fått de allra största skattesänkningarna.

Låt oss ändå först ta diskussionen om ekonomiskt ansvar så att vi blir av med den.

Vi rödgröna tar ekonomiskt ansvar. Ja, vi lånar till specifika järnvägsinvesteringar som är dyra men som är samhällsekonomiskt lönsamma och som är sådana att vi får tillbaka pengarna. Den här regeringen har också lånat pengar – till permanenta skattesänkningar som är en kostnad som ligger kvar över tid. Man kan låna pengar till olika saker och diskutera vad som är ekonomiskt ansvarsfullt.

Vi visar exakt hur de lån vi tar till järnvägsinvesteringarna ska betalas tillbaka. Vi tar ekonomiskt ansvar. Men det är inte det som är den stora frågan inför valet, utan då gäller det frågan om att ta ansvar för annat än bara ekonomi och pengar. När det gäller ekonomi och pengar är vi helt överens om att vi ska ta ansvar. Men ekonomiskt ansvar räcker inte. En ny regering behövs som låter ansvarstänkandet bli bredare och gälla även på andra områden.

Det första området som jag vill lyfta fram är just ansvaret för miljön och för kommande generationer. Vi behöver ta det ansvaret, av många skäl. Det handlar om ett moraliskt ansvar för oss i ett av världens rikaste länder att göra vad vi kan för att få ned våra utsläpp till den nivå som är rimlig för att världen i längden ska kunna klara utmaningen. Jag tror också på att Sverige behöver vara ett föregångsland och driva på andra länder för att stå starkt i internationella förhandlingar.

Det gäller också mer än bara ett moraliskt ansvar. Sett kanske fem eller tio år framåt i tiden står vi inför en stor risk, inför risken med stigande oljepriser i världen. Vi riskerar att gå in i en ny oljekris. Dessutom har vi en transportsektor som är till nästan hundra procent beroende av fossil energi, av olja. Det innebär att Sverige som ett glest befolkat land där många människor är beroende av bilen kommer att vara ett av de länder som allra hårdast drabbas om vi får dubbelt så höga oljepriser som det i dag är på världsmarknaden.

Naturligtvis måste vi i politiken ta hänsyn till det och se till att ställa om. Ett led i det är att göra att de förnybara drivmedlen konkurrenskraftiga. Vi har redan skattebefriat dem, så det går inte att göra så mycket mer på den sidan. Det som nu behövs är att vi höjer klimatskatten på icke förnybara drivmedel. Då blir de förnybara drivmedlen – etanolen, biogasen, biodieseln, DME eller vad vi nu tar fram – jämförelsevis mer lönsamma, och då kan det investeras i dem så att de kan komma ut på marknaden och växa.

En annan väsentlig sak med det är att vi får in pengar som vi kan använda till att investera. Vi kan investera i en grön omställning där vi ser till att få ut biogas i hela landet så att människor kan tanka förnybara drivmedel även i glesbygd. Vi ser till att få ut biodieseln så att man kan tanka dieselbilarna med den och köra bilarna på den.

Vi behöver se till att få investeringar i kollektivtrafik och järnväg. Vi måste också se till att de som har en bil och som inte har råd att köpa en

ny får möjlighet att konvertera den bil de har så att den kan köras på ett förnybart drivmedel. Där går vi in med en konverteringspremie, till skillnad från den miljöbilspremie som regeringen hade och som på ett sätt var bra och effektiv men som gick bara till dem som hade råd att köpa en ny bil, inte till några andra.

Ansvar för miljön är alltså en enormt viktig fråga för en rödgrön regering.

Det andra området gäller ansvaret för jobben och framtiden. Där har vi en jobbpolitik som står på flera ben, till skillnad från den jobbpolitik som den här regeringen har och som bygger på en enda idé, nämligen på skattesänkningar. De skattesänkningarna finansieras genom sänkta ersättningsnivåer, vilket också tros bidra till att man driver fram fler jobb.

Vår jobbpolitik står på flera ben. De gröna investeringar som behövs för att ställa om kommer att skapa många jobb och många nya företag. Vi har också en satsning som riktas till småföretagen generellt. Vi ser till att det blir billigare för småföretag att anställa, och vi ser till att många småföretag kan utvecklas i Sverige och att det därmed kan skapas många nya jobb. Vi tror att mycket av den förändringskraft som samhället behöver kommer att finnas där.

Förutom det har vi större satsningar inom välfärdssektorn – fler jobb inom skolan, vården, förskolan och äldreomsorgen. Tack vare att vi höjer en del skatter har vi råd att göra de investeringarna.

Dessutom har vi en utbildningspolitik värd namnet. Vi tillför fler utbildningsplatser till komvux, folkhögskolor, yrkeshögskolor, universitet och högskolor – både för kvaliteten och för kvantiteten. Det kommer att göra att fler människor kan få en utbildning som är anpassad till dagens arbetsmarknad – detta i stället för att i tre månader sitta i passivitet på Arbetsförmedlingen innan de kan få en enda insats. Vi har alltså en jobbpolitik som bygger på flera förslag, som har flera ben, i stället för den enbenta jobbpolitik som regeringen står för.

Men det behövs också en politik där vi tar ansvar för varandra i samhället, där vi ser till hela Sverige – inte bara till dem som för tillfället är lyckade och som tjänar bra med pengar och har jobb. Vi måste också ha en politik för dem som av någon anledning står utan jobb eller som har drabbats av sjukdom, och vi behöver ha en politik för dem som i dag är pensionärer så att de kan ha en rimlig ekonomisk situation. Vi behöver helt enkelt ha en politik för hela Sverige, en politik där vi tar ansvar för varandra.

Alla behöver ta ekonomiskt ansvar. Vi gröna har länge förespråkade ett långsiktigt ansvar för både ekonomi och ekologi.

Det är lätt att snacka om ekonomiskt ansvar. Den här regeringen gör det gärna och hela tiden. Men tydligen är det mycket svårare att tala om det helhetsansvar som en regering faktiskt måste ta. Vi kan inte sitta där och sedan efter fyra år konstatera: Jo, pengarna mår bra. Människorna mår visserligen inte lika bra, men det var i alla fall kul att det gick bra för pengarna. Miljöpolitiken har försvagats på alla områden, och klyftorna har ökat mellan dem som har och dem som inte har. Men pengarna, jo, de mår bra. Jaha, dåså – eller?

(Applåder)

Anf. 76 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! På slutet skojade Maria Wetterstrand lite om hur det är när man tar för allvarligt på att ha balans i offentliga finanser. Det tror jag är en väldigt riktig beskrivning av hur Miljöpartiet ser på det. Det är kanske inte det viktigaste; det blir lite som det blir. Det viktigaste är att tala om det som är varmt och skönt.

Låt mig bara göra en sak väldigt klar: Om man inte har ordning på offentliga finanser har man inte heller ordning på någonting annat. Då har man inga resurser till allt vällovt som man vill göra. När man åker ned i diket med de offentliga finanserna väntar nedskärningar. Då väntar en dålig miljöpolitik, och då väntar skatteökningar. Att stå här och raljera med att man bär ansvar för offentliga finanser är att inte förstå vad det innebär att ta ansvar för Sverige.

Jag har nu noterat att Maria Wetterstrand säger att det finns en jobbpolitik hos De rödgröna. Jag ska ställa två frågor om det.

Den 3 maj väntade vi på alla svar som skulle komma. Det blev en lång lista över skatteökningar. Men vi fick inte alla besked. Vi har därför försökt ställa åtminstone hundra frågor där besked saknas från De rödgröna. Två av de frågorna, nummer åtta och nummer nio, tänker jag nu fråga Maria Wetterstrand om.

Ibland sägs det att våra partier är som insomnande folkrörelser. Men det finns en folkrörelse i Sverige som det är lite fart i, och det är – så skulle man kunna rubricera det – vi som använder RUT- och ROT-avdragen. Det är nu 750 000 svenskar i Sverige som använder RUT- och ROT-avdrag för att snickra, fixa och få till en bättre tillvaro i hemmet. Det ger jobb. Det gör svarta sektorer vita. Det gör ofta att kvinnor som kommer från långvarig arbetslöshet faktiskt kan få ett jobb.

Det är för mig obegripligt hur Maria Wetterstrand har gått med på att ta bort RUT- och ROT-avdragen. Varför har du gjort det? När ska de försvinna, och hur ska du förklara den arbetslöshet som kommer att följa i spåren av de beslut du har varit med och tagit?

(Applåder)

Anf. 77 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Jag förstår att Fredrik Reinfeldt är besviken över att det inte blev en underfinansierad budget på det sätt han hade önskat och att han inte kan peka på att vi har större utgiftsreformer än vad vi finansierar med våra skattehöjningar. Jag tror också att Fredrik Reinfeldt är lite ledsen över att vi inte höjer skatten mer, för då skulle han ha fått ett argument han hade kunnat använda sig av.

Faktum är att vi tar ekonomiskt ansvar. Vi följer alla de budgetregler som finns. Vi ser till att de offentliga finanserna hålls i ordning, precis som vi har gjort under alla de år vi har suttit och styrt Sverige tidigare. Vi lämnade över ett överskott på 70 miljarder till er. Det har vänts till ett underskott på 70 miljarder. Att göra stora satsningar må ju vara motiverat när det är lågkonjunktur, men att använda pengarna till att sänka skatten och att sänka skatten mest för dem som tjänar allra mest är inte en effektiv politik för att möta lågkonjunkturen.

När det gäller frågan om RUT- och ROT-avdragen är det väl självklart att det skapar jobb om staten går in och betalar halva kostnaden. Det spelar ingen roll vilken bransch man gör det i. Skulle staten ta halva

krognotan skulle det bli fler jobb där, och skulle man betala hälften av kostnaden för massage skulle det bli fler jobb där. Skulle man betala halva kostnaden för att gå på bageri skulle det bli fler jobb där. Det är fullständigt självklart att det skapar jobb om man betalar halva notan åt människor.

I detta fall har ni valt ut och pekat ut just dessa sektorer och sagt att det är just precis här det är motiverat att det ska bli fler jobb. Då har ni gjort dessa sektorer bidragsberoende, och det är det vi tycker är fel. Det är därför vi har gått med på att dessa bidrag inte ska finnas i framtiden. Vi vill nämligen använda de pengarna till att göra mer effektiva satsningar, till exempel en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna, vilket gynnar alla småföretag.

(Applåder)

Anf. 78 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Maria Wetterstrand säger nu något viktigt: Sänkta skatter ger jobb. Om man drar ned kostnaden är det klart att det blir jobb, säger Maria Wetterstrand. Ni vill ta bort detta, och då försvinner alltså jobben. Ni får därmed en politik där jobb försvinner. Sedan vill ni höja inkomstskatterna för tre miljoner löntagare. Vad får det för konsekvenser om man höjer skatten för tre miljoner löntagare, Maria Wetterstrand? Detta är ju kärnan. Det är en hejdundrande politik för att jobben ska bli färre.

Sedan tänker Maria Wetterstrand gå till val på att utmana alliansregeringen och Moderaterna när det gäller hållfastheten i offentliga finanser. Jag vill bara välkomna detta; det är en viktig diskussion. Har vi ordning på de offentliga finanserna i Sverige, eller har vi det inte? Har vi fört Sverige genom efterkrigstidens svåraste finanskris och lågkonjunktur på ett sätt som gjort att vi håller ordning på pengarna, eller har vi kört Sverige i diket? Det är helt grundläggande vilket svar svenska folket ger på detta för att vi ska kunna bedöma vilka resurser och vilken tillväxt som finns i den svenska ekonomin.

Ni höjer skatterna brett. Ni gör det på arbete. Det kommer att leda till färre jobb, och det är inte en ansvarsfull politik.

(Applåder)

Anf. 79 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Det är just precis inte debatten om det ekonomiska svaret som är den stora saken i detta val. Där tycker vi nämligen precis likadant. Det är alltså inte en stor politisk fråga, utan frågan är om vi är beredda att ta ansvar också för andra frågor i samhället.

Det är lätt att säga att vi ska ta ansvar för människors skattepengar. Jaha, men när ska vi börja ta ansvar för människorna då – de som är drabbade av att vara utan jobb eller som har drabbats av sjukdom? Man kan säga att vi ska ta ansvar för de offentliga finanserna. Ja, det ska vi göra, men vi ska också ta ansvar för att vi har en bra och fungerande offentlig sektor. Skolan, vården och omsorgen ska fungera. Det är just precis därför vi höjer en del skatter.

Du kan få det att låta som att vi skulle höja skatterna med flera tusen kronor i månaden för människor. Det är inte vad det handlar om, utan det handlar om någon hundralapp. Är man med i a-kassan får man också det

mesta tillbaka genom sänkta a-kasseavgifter. Dem har ni nämligen höjt. Det handlar alltså om att ta in en del pengar. Vi tar in mest pengar från dem som tjänar mest. Sedan satsar vi de pengarna på att bygga upp trygghetssystem, bygga upp välfärden, satsa på miljöinvesteringar, stärka Sverige inför framtiden och ta ett betydligt bredare ansvar.
(Applåder)

Anf. 80 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! En liten korrigerig, Maria Wetterstrand: Du höjer inte klimatskatterna och lägger pengarna på välfärden, utan du lägger dem på bidrag till dem som inte arbetar. Jag vill bara försäkra mig om att du har läst din egen budget.

Regeringen har under sin mandatperiod gjort en hel del valfrihetsreformer. Det är fri etableringsrätt inom primärvården, lagen om valfrihet, som innebär att gamla kan välja äldreomsorg och sjukvård samt hushållsnära tjänster, som vi precis har pratat om här. Vi har öppnat upp apoteksservicen så att vi har fått fler butiker, längre öppettider och mer tillgänglighet. Vi har infört en barnomsorgspeng som innebär att föräldrarna själva kan bestämma över barnomsorgen.

Jag lyssnar till Maria Wetterstrand, och jag lyssnar till Peter Eriksson också. De säger båda två att vi behöver fler företag i samhället och att vi behöver mer valfrihet för medborgarna. Jag har till och med hört Maria Wetterstrand säga att vi behöver mer liberala värderingar. Hon är grön och liberal, har jag hört. Jag har några frågor som rör just detta. Ni har nämligen ett förslag som säger att man om man får vinst i en friskola ska anmäla detta till Skolinspektionen. Hur rimmar det med era liberala värderingar?

Du har gjort upp med Lars Ohly och Mona Sahlin. Mona Sahlin kan väl gå, men inte Lars Ohly om man tittar på dessa reformer och lyssnar på vad han sade i sitt anförande. Ni är ju emot alla dessa valfrihetsreformer. Barnomsorgspeng, lagen om valfrihet, etableringsfriheten, hushållsnära tjänster – alla de valfrihetsreformerna är ni emot. Jag fattar bara inte hur ni får ihop detta med att ni vill ha fler företag, mer liberala reformer och större valfrihet.

Jag tänker så här: Nu har ni gjort dessa eftergifter till Lars Ohly, men vad väntar härnäst? Ska ni förstatliga apoteksbolaget igen, eller? Ska ni förbjuda vinst i välfärdsföretag? Det säger nämligen Lars Ohly att ni ska. Ska ni höja statsbidraget till kommuner och landsting som förbjuder privata alternativ? Vart tog det liberala som Maria Wetterstrand säger att hon står för vägen?

(Applåder)

Anf. 81 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Jo, jag kan berätta hur vår politik gör att det kan bli fler företag. Vi sänker nämligen skatterna för de små företagen – ungefär på det sätt Centerpartiet skulle vilja göra men inte har lyckats driva igenom i denna regering. Jag tycker att det är ett bra förslag, och jag tror att det också gör att det kommer att bli fler människor anställda i de små företagen.

Vi stöder också möjligheten för människor att starta företag. Vi tycker att det är en väldigt bra sak. Det handlar om ett entreprenörsår, där

man har möjlighet att ta ett år tjänstledigt från sitt vanliga jobb och låta en arbetslös gå in där under tiden medan man själv provar på att starta ett eget företag. Märker man att det går bra kan man fortsätta, och märker man att det inte fungerade har man möjlighet att gå tillbaka till det jobb man hade. Jag är övertygad om att det kommer att leda till att många fler vågar ta steget och prova på att starta ett eget företag.

När det gäller frågan om vinst i friskolor finns det en anledning till att vi anser att man ska anmäla det till Skolinspektionen. Det är nämligen inte det enda krav vi ställer, utan vi säger också att man om man har icke åtgärdade anmärkningar från Skolinspektionen – om man alltså har fått anmärkningar om brister i undervisningen, brister i tillgänglighet eller vad det nu kan handla om som man inte har gjort någonting åt – i första hand ska lägga sina pengar på att få bort dessa brister. Detta är nämligen en offentlig verksamhet, och vi ställer krav på likvärdighet på dem som går i dessa skolor. Det är skälet till att vi anser att man ska anmäla till Skolinspektionen innan man delar ut vinst.

(Applåder)

Anf. 82 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag noterar att Maria Wetterstrand inte vill svara på huvudfrågan, alltså vart valfriheten tog vägen.

Valfrihet handlar om att den gamla farbrorn äntligen kan bestämma vilka rum som ska städas när hemtjänsten kommer dit. Valfrihet handlar om att du om du är missnöjd med en vårdcentral kan gå till en annan. Valfrihet handlar om att familjen på landsbygden, precis som den mitt inne i stan, ska kunna ha lite valfrihet. Valfrihet handlar om att jag kan gå på lite olika ställen för att köpa mina apoteksvaror. Det är det som är valfrihet, och det är detta Maria Wetterstrand inte vill tala om.

Vill man vara grön och liberal kan man inte vara emot alla dessa reformer. Du är inte grön och liberal, Maria Wetterstrand, utan du är grön och socialistisk. Det är vad du är. På något annat sätt kan man inte tolka det du säger.

Det här landet byggdes på näringsfrihet. Det var inte arbetsfrihet som byggde välståndet i Sverige, utan det var näringsfrihet. Ta din liberala ådra, prata med Lars Ohly och försök att ändra på det här. Det rimmar så illa med vad Miljöpartiet säger sig vara.

Anf. 83 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Efter de här fyra åren kan vi konstatera att Centerpartiet och Maud Olofsson, som säger sig stå för en småföretagarpolitik, snarare har blivit ett storföretagarparti. Det är väl knappast någon lyckad utveckling för Sverige i framtiden, där mycket av de nya jobben kommer att komma inom de små och växande företagen. Vi behöver verkligen satsa på entreprenörskap. Vi är överens inom De rödgröna om att detta är en viktig fråga. Vi har fått med oss de andra på att man ska ha lägre arbetsgivaravgifter. Vissa av dem har till och med tyckt det själva. Det har inte varit någon särskilt svår fråga.

När det gäller frågan om valfrihet rabblar du upp saker som vi inte alls är emot. Vad gäller apoteken kan jag väl säga att jag inte tror att det var en reform som folk i Sverige gick och längtade efter, att man skulle avskaffa de statliga apoteken och införa privata apotek. Men nu är den

genomförd, och jag tror inte att den kommer att innebära någon stor katastrof. Vi får väl diskutera detta. Det behövs en del skärpta krav. Man ska ställa krav på likvärdighet och tillgänglighet i hela landet, och man ska inte subventionera dessa privata företag på det sätt man gör i dag. (Applåder)

Prot. 2009/10:138
16 juni

Partiledardebatten var härmed avslutad.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2009/10:145 till socialutskottet

Redogörelse
2009/10:RRS33 till arbetsmarknadsutskottet

Motion
2009/10:N19 till näringsutskottet

3 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 28 maj inkommit.

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU26
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU29
Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU25
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU24
Utrikesutskottets betänkanden 2009/10:UU12 och UU25
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU15
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU20

5 § Ny gränsälvöverenskommelse med Finland

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU23
Ny gränsälvöverenskommelse med Finland (prop. 2009/10:212).

Anf. 84 JAN-OLOF LARSSON (s):

Herr talman! I dag ska vi debattera gränsälvöverenskommelsen mellan Sverige och Finland. Efter att i tre timmar ha lyssnat på de här stora

*Ny gränsälv-
överenskommelse
med Finland*

talarna från respektive parti är det intressant att komma ned i verklighetens frågeställningar som gäller folket i dag.

Gränsälvsöverenskommelsen är en fråga som har varit oerhört segdragen. Den tidigare överenskommelsen, som nåddes under förra mandatperioden, godkändes inte av det finländska parlamentet och föll därmed. Förslaget som nu är framförhandlat och ligger på vårt bord är i stort sett en bra överenskommelse, med ett undantag som jag återkommer till.

Gränsälvsöverenskommelsen täcker in flera sakområden, bland annat fisket. Samtliga frågor har sedan hanterats av Gränsälvskommissionen. Det föreslås nu att fiskefrågorna ska ligga utanför kommissionens beslutandesfär. Förvaltningen av fisket ska utövas av Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län respektive de ansvariga myndigheterna i Finland. Vi ställer oss bakom detta förslag.

De övriga frågor som täcks in av gränsälvsöverenskommelsen har sedan handlagts av en gränsälvskommission. Gränsälvskommissionen har också handlagt ärenden som handlar om byggande och utsläpp längs gränsälvarna mellan Finland och Sverige. Det är ett tillståndsorgan som på ett enkelt och obyråkratiskt sätt ser till att människorna i gränstrakterna får sina saker prövade. Inga avgifter har tagits ut av tillståndssökande.

Herr talman! Den moderatstyrda svenska regeringen vill nu att den finsk-svenska Gränsälvskommissionens beslutanderätt ska avskaffas. Kommissionens prövningsverksamhet ska flyttas över till nationella domstolar och myndigheter. Detta innebär att prövningsärendena centraliseras. Det riskerar en mer utdragen byråkratisk handläggning i såväl Sverige som Finland. Frågor som tidigare snabbt har kunnat lösas genom kommissionens försorg kan bli föremål för långa handläggningstider och utredningar länderna emellan. Den närhetsprincip som enligt EU ska råda riskerar att gå förlorad. Därtill lär de administrativa kostnaderna öka.

Den borgerliga regeringens huvudmotiv till avskaffandet av kommissionens beslutanderätt är att det i dag inte går att överklaga de beslut som fattats. Vi instämmer i att detta är ett allvarligt problem, men inte svårare än att det går att lösa. Den medborgare som vill överklaga ett ärende bör kunna göra detta hos respektive lands domstol, till exempel miljödomstolen i Sverige eller dess finländska motsvarighet. Överklagandet ska sedan handläggas i samråd mellan domstolarna. Idéer om hur detta ska gå till finns redan formulerade. Regeringen bör därför snarast återkomma med förslag på hur överklaganden i tillstånds- och utsläppsärendena bäst hanteras på ett rättssäkert sätt.

Vi anser att kommissionens fortsatta existens motiveras av den extra smidighet som krävs vid tillståndsärenden som rör två länder. Slutligen vill vi också betona att det i denna fråga råder en unik politisk enighet inom samtliga kommuner längs båda sidor av Torne älv.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 85 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Efter tio års förhandlande är Sverige och Finland i mål. Vi har förhandlat fram en ny överenskommelse om floden som utgör "landgräns" mellan våra två länder, Torne älv. Vi i alliansregeringen välkomnar detta, då den tidigare överenskommelsen från 1971 har sitt ursprung i en över-

enskommelse mellan Finland och Sverige som med tiden har blivit alltmer omodern.

Överenskommelsen från 1971 reglerar sådant som annars skulle återfinnas i miljöbalken, fiskerilagen samt lagarna om flottning i flottled och fiskearrende. I resten av landet gäller dessa lagar i dag och hanteras av bland annat Naturvårdsverket och Fiskeriverket. I morgon kommer lagarna att gälla även i Torne älv, där även dessa verk kommer att hantera myndighetsutövandet. Myndighetsutövande ska skötas av myndigheter.

Kommissionen kommer inte att försvinna. Den kommer att finnas kvar som ett mellanstatligt organ i syfte att stärka samarbetet kring Torne älv i de frågor som överenskommelsen i dag omfattar. Väl värt att notera är också att den finländska riksdagen enhälligt, från höger till vänster, redan bifallit överenskommelsen, då detta innebär en modernisering av ett ganska komplicerat regelverk och syftar till att göra myndighetsutövningen mer rättssäker.

Vi ska självklart i möjligaste mån ha en likartad hantering av frågorna. Samma lagar och samma beslutsprocesser ska gälla lika över hela landet. Alla prövningar och tillståndsgivanden ska kunna överklagas. Därför är det inte förvånande att både Naturvårdsverket och Fiskeriverket i sina remisser biföll överenskommelsen med Finland.

För att sammanfatta: Vi har grundligt utrett frågan på båda sidor om Torne älv. Detta syftar till att låta myndigheter sköta myndighetsutövandet och att den nya kommissionen får vara det samarbetsorgan den bör vara.

Herr talman! Både Sverige och Finland har blivit anmälda till EU-domstolen för brott mot de mänskliga rättigheterna på grund av den gamla gränsälvöverenskommelsen. Genom förlikning undkom man en fällande dom. En ny liknande situation kommer inte att uppkomma beroende på att i det nya förslaget har alla lika rätt att få sin sak prövad. Det innebär inget brott mot mänskliga rättigheter.

Anf. 86 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Långbänk är ett ord som har använts i politiken i olika sammanhang. Vi kan konstatera att det ärende som vi ska fatta beslut i har varit en verklig långbänk. Som har nämnts tidigare slöts den nu gällande gränsälvöverenskommelsen 1971.

Under senare tid har det förts förhandlingar mellan Sverige och Finland i syfte att anpassa gränsälvöverenskommelsen från 1971 till den verklighet och den lagstiftning vi har i dag. Vi vet alla att det har hänt en del sedan början av 70-talet.

Sveriges och Finlands lagstiftningar har kommit närmare varandra. Inte minst innebar Sveriges och Finlands medlemskap i Europeiska unionen 1995 att vi också har fått en mer likvärdig lagstiftning. Vi kan konstatera att den överenskommelse som vi nu lämnar är omodern och strider mot internationell rätt.

Herr talman! Det är glädjande att vi nu är framme vid att fatta beslut om en ny gränsälvöverenskommelse med Finland. Det har varit ett gediget arbete av den finländska respektive svenska regeringen och tjänstemännen i respektive regeringskansli.

Herr talman! Det är kanske inte så ofta man lyfter fram en enskild person i ett sådant arbete. Jag skulle vilja lyfta fram den före detta riks-

dagsledamoten Håkan Larsson som spelat en väldigt viktig roll i arbetet för att nå fram till överenskommelsen. Han ska hedras för det arbete han har lagt ned. Jag är inte säker på att vi hade varit där vi är i dag om inte han hade haft den goda kunskapen att driva förhandlingarna vidare.

Vi kan konstatera att förändringarna av de svenska och finska lagstiftningarna har gjort att vi i dag har ett mindre behov av en reglering på gränsälvsområdet. Det som vi gör nu leder i helt rätt riktning.

Herr talman! Gränsälvskommissionens framtida roll nämndes tidigare i debatten. Den nya kommissionen kommer att få en annan roll än den tidigare. Uppgifterna blir begränsade som följd av den överenskommelse Sverige och Finland har slutit. Det innebär att den inte kommer att ha några uppgifter som ett prövningsorgan.

Kommissionen kommer att kunna stödja sig på den överenskommelse vi har slutit när den vill ha kontakter med andra myndigheter som handlägger frågor inom överenskommelsens område. Det vi nu gör innebär att det blir en ökad rättssäkerhet.

Den nuvarande Gränsälvskommissionens beslut kan bara överklagas när det gäller beslut om frågor om ersättning. I övriga frågor vinner besluten omedelbart laga kraft. Det finns ingen liknande inskränkning för motsvarande beslut i övriga delar av landet.

Nu blir det en överföring av prövningen till nationella instanser. Det innebär att vi får ett enhetligt och likformigt förfarande i hela landet med oinskränkta möjligheter att kunna överklaga de beslut som fattas till en högre instans. Det förenklar för allmänheten och ökar förutsägbarheten.

Det vi nu fattar beslut om kommer, när överenskommelsen väl börjar gälla, att minska avstånden mellan allmänheten och beslutsfattarna då prövningsärendena i första instans kommer att föras över till kommuner eller länsstyrelsen.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 87 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Efter en förmiddag med partiledardebatt där vi har behandlat diverse frågor som är viktiga för landets framtid kan detta framstå som en ganska perifer fråga. Men det är det definitivt inte för dem som berörs av den i vardagen. Det är det inte heller med tanke på de nya krav som ställs inte minst när det gäller ramdirektivet för vatten som kräver ett ökat samarbete mellan Sverige och Finland.

Som har konstaterats tidigare av mina allianskolleger och också Jan-Olof Larsson har det tagit osannolikt lång tid att komma till skott med detta. Redan 1997 tillsatte man en utredare som skulle lägga fram förslag till en ny gränsälvsöverenskommelse.

År 2004 fanns det en undertecknad överenskommelse som föll i Högsta domstolen. Jag tror att det var fiskestadgan som inte var grundlagsenlig. När det skulle ändras ville Finland inte vara med längre.

Sedan fortsatte förhandlandet. Som har nämnts här fanns ett nytt förslag till överenskommelse 2006. Men den kom man inte heller till skott med, och Finland ville inte heller underteckna den.

Jag kan liksom utskottet konstatera att den nuvarande regeringen har genomfört ett framgångsrikt arbete för att komma i mål i den här frågan.

Som Claes Västerteg sade har Håkan Larsson som utredare och ledare av förhandlingarna personligen spelat en väldigt stor roll i detta.

Från Folkpartiets sida vill vi lyfta fram att vi just i den här frågan har fått väldigt bra och kontinuerlig information om hur förhandlingarna framskridit. Det är ovanligt att vi får en sådan information. Det har inte varit en fråga om opposition eller majoritet, utan den informationen har vi fått brett i utskottet.

Herr talman! Överenskommelsen innebär att Gränsälvscommissionen får en helt ny roll i och med att man flyttar över tillståndsgivningen till de nationella prövningsorganen. Det görs, som har nämnts här tidigare, för att få en enhetlighet och likformighet över landet. Det handlar också om rättssäkerhet att man har samma system över hela landet.

Man problematiserar detta i propositionen och konstaterar att förhållandena i Sverige och Finland är sådana att det inte möter några som helst hinder att låta det avgöras av de nationella prövningsorganen. Icke förty har Gränsälvscommissionen i den nya tappningen en väldigt viktig roll att ta till vara gränsbygdens intressen.

Den får ett väldigt tydligt uppdrag att yttra sig över samma förslag som den tidigare beslutade om. Den har även rätt att överklaga en hel del av dessa beslut till domstol. Det försvinner inte på något vis. Gränsälvscommissionens uppdrag att ta till vara dessa lokala intressen är minst lika viktigt i framtiden.

Fisket är en viktig gemensam resurs. I överenskommelsen finns en bra balans mellan olika intressen och olika länder när det gäller fisket. För att ännu mer förtydliga och göra det likformigt över landet införs de regler som gäller fisket i fiskelagen. Gränsälven var förut undantagen från regelverket i fiskelagen.

Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län kommer att förvalta fisket. Som regeringen framhåller i propositionen, och som jag tycker är väldigt viktigt, ska man särskilt verka för en lokal förankring. Den politik som alliansregeringen för är att man ska få delaktighet i beslutfattandet inom fiskets område.

I reservationen från Socialdemokraterna finns lite svepande ordalag om centralisering, utdragen byråkrati och ökade administrativa kostnader. Det är egentligen irrelevant i sammanhanget. Jag vet inte vad man har för belägg för att det skulle bli på det sättet. Det handlar som jag tidigare nämnt om enhetlighet och likformighet över landet och inte minst om rättssäkerhet för enskilda personer.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 88 IRENE OSKARSSON (kd):

Herr talman! Detta betänkande har många väntat på länge. Historien bakom överenskommelsen har ett par talare före mig beskrivit. Den har varit seg och långdragen. Jag tror också, precis som Claes Västerteg sade, att den mänskliga faktorn ibland är väldigt viktig. Det gäller de som har jobbat med detta på slutet för att det ska komma på plats.

Det som är viktigt i detta är att det nu finns goda möjligheter att fortsätta att jobba över nationsgränserna i det viktiga arbete som handlar om att värna naturresurserna.

Mycket har hänt sedan den första överenskommelsen slöts. Både Sverige och Finland har gått med i den europeiska gemenskapen. Det har förändrat förutsättningarna för arbetet. Det gemensamma vattendirektivet har antagits, och det ska säkras på ett rättssäkert sätt i både Sverige och Finland och hanteras lika för alla medborgare i respektive land.

Det mest övergripande i detta är väl att förvalta vattenresurserna i gränsälvarna på ett sådant sätt att kvaliteten består. Då är det, som jag sade inledningsvis, viktigt att detta görs på ett likvärdigt sätt i respektive länder och att ingenting särskiljer. Det betyder att man har behövt förändra strukturen i arbetsprocessen.

Det är också, precis som regeringen har skrivit och som Lars Tysklind var inne på förut, viktigt att gränsälvsbygdernas synpunkter kommer fram i det här arbetet. Det handlar om själva vattenarbetet, och det handlar inte minst om allting som rör sig runt omkring detta, till exempel planärenden med mera. Det samarbetsorgan som nu kommer att finnas har möjligheter att hantera detta. Det handlar också om att kunna överklaga de myndighetsbeslut som fattas i respektive land utifrån de nya förhållanden som kommer att råda.

Herr talman! Jag tror att de personer och de kommuner som nu ser en fara i detta snarare kommer att få ett ökat inflytande och en ökad tillgång till processen. Vi kommer inte att särskilja det här området från våra respektive länders övriga lagstiftning.

Herr talman! Det är oerhört väsentligt att det här beslutet fattas nu i dag för att fisket ska kunna bedrivas på ett sätt som är förenligt med den här stadgan och med den lagstiftning som finns. Länderna är överens om att vi på detta område har en lagstiftning som skiljer sig åt i respektive land. Därför ska den följas samtidigt som vi gemensamt i denna stadga kommer att se hur vi ska kunna förvalta den naturresurs som fisket utgör. Det är inte bara en viktig näring, utan det har en oerhört viktig symbolisk betydelse för den regionen i vårt land.

Det är också viktigt att det fortsättningsvis ska handläggas av de myndigheter som har den kompetensen i respektive land. Hos oss är det Fiskeriverket i några månader till och de länsstyrelser som finns.

Det är glädjande att det här arbetet nu har nått målet, och vi kan se fram emot ett fortsatt arbete. Detta är ingen punkt, utan det är ett semikolon. Arbetet ska fortsätta, och det är glädjande att den långa process som det har arbetats med nu har kommit fram till detta. Det är också glädjande att Finland redan har fattat beslut om detta.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 89 LEIF PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till den socialdemokratiska reservation som vi har lämnat i den här frågan.

År 1972, efter beslut 1971 som så riktigt har sagts här i talarstolen, tillsattes den finsk-svenska Gränsälvskommissionen. Deras uppdrag var att förvalta den gemensamma resurs gränsälvarna mellan Sverige och Finland är. Kommissionen är en mellanstatlig myndighet. Arbetsuppgifterna för kommissionen är byggande i vatten, vattenreglering, förening i vatten samt fiskefrågor.

Anledningen till att kommissionen tillsattes var självfallet att de frågor som kommissionen skulle hantera utgjorde ett problem för de båda länderna. Man ville på ett enkelt och byråkratiskt sätt lösa dessa frågor. Vi kan konstatera att man lyckades. Under åren har kommissionen arbetat på ett bra sätt. Man har löst de frågor man har haft att lösa med ett undantag, nämligen fisket.

Vi ska komma ihåg att fisket endast har utgjort 15 procent av kommissionens arbete, men det är fisket som har väckt den största uppmärksamheten i medierna. Det har funnits många motstridiga intressen när det gäller just fisket. Det har varit yrkesfiskare mot sportfiskare, havsfiske med nät i älvmynningen mot spöfiske längre upp i älven. Detta är bara två exempel på de konflikter som har funnits.

Nu har en separat överenskommelse om fisket träffats. Det är naturligtvis väldigt bra. Man kan hoppas att detta kommer att lösa de problem som vi har stått inför när det gäller fisket i de båda länderna. Men vi låter det vara osagt tills vi har sett vad den här överenskommelsen faktiskt leder till i praktiken. Vi ställer oss naturligtvis bakom den här överenskommelsen. Den innebär att fisket, som alltså enbart utgjort 15 procent av kommissionens arbete, kan föras bort från de arbetsuppgifter som kommissionen har haft.

Allt det övriga som kommissionen har fattat beslut om finns kvar. Byggande i vatten, vattenregleringar och vattenföreningar är alla frågor där en gränsälv dras med särskilda problem som kräver särskilda lösningar. Två länders lagstiftningar på dessa områden ska förenas och det gemensamma vaskas fram. Den nuvarande ordningen är byråkratisk och löser frågorna på ett tillfredsställande och enkelt sätt.

Den nu föreslagna ordningen kommer att innebära en byråkratisering av frågorna där respektive lands lagstiftning riskerar att bli ett hinder för smidiga och praktiska lösningar. Vi kommer att få se många och långa långbänkar i frågor som annars skulle ha lösts snabbt och enkelt. Vi riskerar dessutom att människor behandlas olika beroende på vilken sida av älven de bor.

När nu de olika ländernas myndigheter ska behandla frågorna efter landets egna lagar och regler finns inte den unika möjlighet som kommissionen haft att hantera frågorna på det sätt som är bäst för de boende efter älven. Kompromisser mellan de båda ländernas synsätt har kunnat göras. Den ordning som nu föreslås innebär att när en sten ska flyttas i älven blir det ett ärende som riskerar att malas i miljödomstolarnas kvarnar i årtal.

Det är lite märkligt att de borgerliga, som i andra sammanhang har kritiserat miljödomstolarna för långsam och byråkratisk hantering, i det här fallet tycker att det är den bästa tingens ordning. Med två länders lagstiftning riskerar vi att frågan kommer att behandlas på olika sätt i respektive land.

Det problem som har påtalats med den nuvarande kommissionens arbete har varit möjligheten att överklaga. Enligt mitt sätt att se det hade den frågan enkelt kunnat lösas om bara viljan fanns. Det finns andra exempel på frågor av mellanstatlig karaktär som har lösts så att man överklagar till respektive lands myndighet, och sedan får de myndigheterna samråda med varandra. Den lösningen finns på andra civilrätts-

liga områden, och det hade kunnat vara en möjlig väg att gå fram här också. Den frågan hade naturligtvis behövt utredas på ett bättre sätt.

Det bör också noteras att det råder total politisk enighet i Tornedalen i frågan. Alla partier i de berörda kommunerna på såväl svensk som finsk sida står bakom kravet att Gränsälvscommissionen ska vara kvar i dess nuvarande form och få fatta de beslut som man har kunnat göra tidigare.

För mig framstår det som viktigt att i det här sammanhanget även påtala den subsidiaritetsprincip som Europeiska unionen tillämpar. Beslut ska fattas så nära människorna som möjligt. För de boende i Tornedalen är det självklart att Gränsälvscommissionen fyller en viktig uppgift. Det handlar om beslut som fattas nära människorna och av människor som förstår och ser problemen. Jag tycker att vi ska låta Gränsälvscommissionen få fortsätta att verka.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 9 §.)

6 § Vårtilläggsbudget för 2010

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2009/10:FiU21
Vårtilläggsbudget för 2010 (prop. 2009/10:99).

Anf. 90 HANS HOFF (s):

Herr talman! Regeringen vill köpa nya helikoptrar för 4,7 miljarder kronor, trots att vi har tolv helikoptrar som står i garaget och kan användas till en bråkdel av kostnaderna för att köpa nya.

Denna möjlighet har regeringen inte ens undersökt och visat för riksdagen som ett alternativ. Regeringen finansierar inköpen av de nya helikoptrarna genom att senarelägga och prioritera bort andra materielinköp till det svenska försvaret. Hur detta påverkar försvarets uppgift att försvara vårt land har regeringen ej redovisat för riksdagen. Risker är att landets försvarsförmåga försvagas. Vi konstaterar att de försvarspolitiska effekterna av regeringens finansiering inte är kända för riksdagen. Detta är allvarligt.

Vi anser att vi i stället för att köpa nya helikoptrar borde använda de helikoptrar som står i garaget. Till dessa helikoptrar finns utbildade piloter och mekaniker, vilket gör att de på mycket kort tid kan tas i bruk.

Herr talman! När det gäller satsningarna på infrastruktur har vi en betydligt högre ekonomisk ambitionsnivå än regeringen de kommande åren. Infrastrukturinvesteringar ska i första hand styras av nationella behov. En väl genomarbetad samhällsekonomisk analys ska avgöra prioriteringarna i stället för enskilda kommuners ekonomi.

Det finns i dag en problematik med att regeringen mer eller mindre har generella krav på kommunal medfinansiering av infrastruktur. Det vi framför allt vänder oss mot är lokal och regional medfinansiering som bygger på att medlen tas direkt från den kommunala ekonomin.

Det finns situationer då vi anser att medfinansiering kan vara aktuell. Det handlar till exempel om investeringar som leder till att markvärden, som kommunerna kan nyttiggöra till exempel genom att sälja byggrätter

till privata aktörer, frigörs. Det kan också handla om intäkter från trängsel- och vägavgifter som används som regionala bidrag till finansiering.

Herr talman! Mot bakgrund av det till riksdagen anförda yrkar vi bifall till reservationerna 2 och 4.

Anf. 91 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Vi rödgröna har som ambition att ta det ansvar som behövs för att ställa om Sverige i en mer miljö- och klimatanpassad riktning. Vi menar att det behövs åtgärder för att förbättra transportsystemet i närtid.

För att klara av dagens och morgondagens utmaningar hade det behövts satsningar på såväl järnväg som kollektivtrafik. Så har dess värre inte skett, och behoven har i stället blivit allt större. Det visade sig mycket tydligt i vintras när vi var många som satt på väldigt försenade tåg timme ut och timme in och väntade.

Med vår politik hade ambitionsnivån för satsningar på järnväg och kollektivtrafik de senaste åren varit avsevärt högre. Med vår politik hade transportsystemet i dag varit bättre rustat för dagens och morgondagens behov.

Vi rödgröna har lämnat ett utförligt förslag för att modernisera och klimatanpassa det svenska transportsystemet. Vi vill att fler ska kunna välja tåget, och vi vill ta ansvar för att bygga bort tågförseningarna.

Regeringens strategi är att låta kommuner ta statens ekonomiska ansvar. Man tvingar kommunerna att välja mellan investeringar i äldreboenden och förskolor, vilket är ett kommunalt ansvar, och investeringar i vägar och järnvägar, vilket faktiskt är ett statligt ansvar. Regeringen är alltså beroende av bidrag från kommunerna för att finansiera sina investeringar, och det är inte rimligt på något sätt att övervältra kostnaderna och ansvaret för detta på kommuner och landsting.

Många kommuner har ställts inför ett omöjligt val då de har känt sig tvingade att bidra med medfinansiering för att några investeringar över huvud taget ska komma till stånd. Sveriges Kommuner och Landsting skriver i sin årsrapport att många kommuner upplever en ökad press från trafikmyndigheternas sida att bidra till finansieringen i statlig infrastruktur i den egna regionen för att över huvud taget få till stånd angelägna projekt.

Vi inom det rödgröna samarbetet vill understryka att infrastruktur-satsningar ska styras utifrån nationella behov och inte av enskilda kommuners ekonomi. Den kommunala medfinansieringen som i dag omfattar samma kostnad för kommunerna som ungefär 4 000 årsanställda gröper ur de ansträngda budgetarna på kommunal nivå, vilket också självklart får konsekvenser för medborgarna i kommunen.

Vi ser en övervältring från staten på kommunerna, vilket i sin tur självklart leder till en urholkad kvalitet i välfärden. Risker är dessutom att en växande andel kommunal medfinansiering ökar klyftorna mellan fattiga och rika kommuner och regioner, vilket ytterligare försämrar förutsättningarna för framtida tillväxt i de fattiga kommunerna. Det är oansvarigt.

Vi rödgröna vill i stället att hela Sverige ska leva.

Regeringens agerande i de olika helikopterfrågorna har präglats av senfärdighet och villrådighet. I dag slänger man på riksdagens bord inte

fram ett belyst eller konsekvent utrett förslag utan ett väldigt illa underbyggt förslag. Det är både oroväckande och förvånande. Regeringen vill inte ens ge oss möjligheten att invänta Helikopterutredningens ställningstagande.

Försvarsmakten har varnat för att om ett nytt helikoptersystem ska rymmas inom deras budget, vilket regeringen nu också föreslår, kommer man att riskera att de ställda kraven på operativ förmåga, tillgänglighet och användbarhet i insatsorganisationens förband inte uppfylls.

Regeringens redovisning av hur anskaffningen ska finansieras och dess konsekvenser är väldigt ytlig och översiktlig. Vi konstaterar därmed att de försvarspolitiska effekterna av den föreslagna finansieringen inte är kända för riksdagen. Ändå väljer utskottets majoritet att här lägga fram förslaget för beslut i dag.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 2 och 4.

Anf. 92 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Regeringen har under hela mandatperioden försökt att skadeskjuta den rödgröna oppositionen på det försvarspolitiska området. Jag förstår att det är jobbigt för regeringen att vi har lyckats komma överens på det område som regeringen trodde sig hitta en svag punkt i.

Försvarsminister Sten Tolgfors gjorde också ett tappert försök till detta när han skrev på Brännpunkt i Svenska Dagbladet häromdagen att våra besparingar på 2 miljarder inom försvaret ännu inte är finansierade. Det är trams. Han vet att vi har finansierat varenda krona.

Regeringen hade ingen försvarspolitik innan valet 2006. Det var helt enkelt ingen prioriterad fråga, sade statsministern. Inte förrän 100 dagar in i valperioden presenterade regeringen en del av vilken försvarspolitik den skulle föra under den kommande mandatperioden.

Inom försvarspolitiken har Miljöpartiet konsekvent efterlyst prioriteringar från politiskt håll. Ubåtar är inget undantag. Prioriteringarna uteblir allt som oftast då Försvarsmaktens alla vapengrenar, ivrigt påhejade av riksdagsledamöter från försvarsindustriregioner, gärna vill köpa ny och dyr försvarsmateriel trots en ansträngd försvarsbudget.

I många fall handlar försvarets materielbeställningar mer om arbetsmarknadsåtgärder eller regionalpolitik än om själva försvarspolitiken. Vi menar att sådan hänsyn inte bör visas. Utgångspunkten ska alltid vara försvarets behov.

I vårtilläggsbudgeten för 2010 föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att anskaffa två nya ubåtar. Miljöpartiet anser att detta vore en felprioritering av Försvarsmaktens begränsade resurser och att valet på nyanskaffningen inte grundar sig på en noggrann analys av Försvarsmaktens behov.

Motivet är snarare försvarsindustriellt. Det är allmänt känt att Kockums har en ansträngd ekonomi, och vi anser att regeringens val att utveckla och köpa nya ubåtar främst handlar om sysselsättningspolitik och inte försvarspolitik.

Försvarsminister Sten Tolgfors har i uttalanden i medierna lyft fram ubåtarnas stora exportpotential som ett skäl. Vi anser inte att det är något hållbart argument i sammanhanget. Svenska ubåtars attraktionskraft på exportmarknaden är ytterst begränsad trots hög prestanda och goda resultat i övningar med amerikanska sjöstridskrafter.

Det är en viktig princip att skattebetalarnas pengar, i möjligaste mån, inte ska riskeras på egenutveckling av kostsamma projekt. I fallet nästa generations ubåt har vi inte noterat någon ansträngning från regeringens sida att finna lämpliga samarbetspartner. Miljöpartiet menar att ubåtsförmågan kan vidmakthållas genom halvtidsmodifiering av två ubåtar i Gotlandsklass samt genom livstidsförlängning av de två äldre ubåtarna.

Fru talman! Sverige har varit i Afghanistan sedan 2001 utan det kanske viktigaste skyddet om något skulle hända, nämligen helikoptrar. Vi har väntat i tolv år på helikopter 14, en så kallad Medevac-helikopter som är som ett flygande sjukhus. Nu har vi fått beskedet att helikopter 14 kommer att bli försenad ytterligare cirka åtta år och vara flygklar runt 2020.

Miljöpartiet är starkt kritiskt till att satsa dessa pengar på den typen av helikopter. Vi måste kunna titta väljarna i ögonen och säga att satsningen är finansiellt försvarbar och att vi kan använda olika helikoptrar såväl hemma som på internationella uppdrag.

Vad gör regeringen i en sådan situation? Jo, man satsar på en amerikansk attackhelikopter för 4,7 miljarder kronor. Frågan är hur man kan lägga dessa miljarder på att köpa nytt när man kan återuppliva och modernisera de helikoptrar vi har hemma, nämligen helikopter 4.

Alternativet till regeringens storsatsning på amerikanska attackhelikoptrar är det förslag som Patria Helicopters AB har erbjudit i en offert till Försvarsmakten. Det handlar om att bygga om samtliga helikopter 4 för i runda slängar 3 miljarder kronor för igångsättandet och därefter ett antal miljoner för själva upprustningen. Det gäller alltså tolv helikopter 4, som i dagsläget finns i malpåse runt om i Sverige. Åtta av dem skulle kunna vara i tjänst inom tolv veckor.

Med ny utrustning skulle dessa helikopter 4 kunna genomföra trupptransporter med Medevac/Casevac i Afghanistan och i Nordic Battle Group samt kunna användas för utbildning och i nationella insatser. Livslängden för helikoptrarna bedöms till bortom 2020. Frågan till regeringen blir därför: Hur kan regeringen välja bort ett sådant alternativ när det ligger på bordet?

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 4.

Anf. 93 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! När vi debatterar tilläggsbudgeten handlar det i första hand om att måna om ordning och reda i statsfinanserna. Tilläggsbudgeten är en avstämning och ett tillägg för sådant som förändrats under året. Den ger en plattform för den nya budgeten. Alla anslag och årets utgifter, liksom framtida utgifter, ska ha kommit in i budgeten och i god ordning beslutats i riksdagen. Bland årets anslag kan nämnas barnbidraget och flerbarnstillägget som båda höjs, samt vägunderhållet som ökas. Det är några av de större posterna.

Tilläggsbudgeten handlar också om att bemyndiga regeringen att fatta beslut om framtida utgifter, det vill säga att i ordnad form och inom ramar binda upp statens ekonomi inför framtiden. Dessa arbetas in i budgeten allt eftersom. I vissa begränsade fall kan regeringen även bemyndigas att ta upp lån, till exempel för vägprojekt som är avgiftsfinansierade och där avgifterna täcker kapitalkostnaderna. Det kan alltså ske i mycket begränsade fall. Ett exempel i år är att vi fått många fler studenter, och

Prot. 2009/10:138
16 juni

därför bemyndigas regeringen att för detta ändamål ta upp lån i Riksgälden.

Majoriteten föreslår viktiga investeringar inom försvarsområdet, vilket berörts tidigare. Två nya ubåtar ska anskaffas, och ytterligare två ubåtar moderniseras för att vi ska kunna vidmakthålla vår förmåga på detta område.

Helikopterkapaciteten för vår insats i Afghanistan behöver säkras. I dag får vi extra stöd genom att andra länder tar på sig detta, men det kan vi inte räkna med på sikt. Redan nästa år skickas två helikoptrar ned, men 2013 uppstår en allvarlig brist. Också på lång sikt behövs fler helikoptrar än vad som finns i planeringen.

Att skjuta detta beslut på framtiden, som oppositionen föreslår, skulle innebära att dyrbar tid förloras. Regeringen bemyndigas därför av majoriteten i utskottet att skyndsamt anskaffa ett nytt helikoptersystem, inte minst för att måna om våra svenska trupper som medverkar i de fredsfrämjande insatserna utomlands.

Bland årets bemyndiganden välkomnar utskottet att ramen för investeringar i viktiga vägprojekt kompletteras med ytterligare 50 miljarder kronor, utöver de redan beslutade ramarna på närmare 417 miljarder kronor. De är avsedda för den ambitiösa planen för ny infrastruktur som ska genomföras 2010–2021.

Regeringen ska få ta upp lån för att finansiera vissa specifika projekt. Dessa finansieras via avgifter eller genom trängselskatt. Det gäller vägprojekt inom Stockholmsöverenskommelsen och det västsvenska paketet samt vissa broar. Dessa avgifter förväntas ge totalt 50 miljarder kronor. Majoriteten i trafikutskottet understryker att lånefinansiering inte kommer i fråga för projekt som inte finansieras med brukaravgifter eller motsvarande.

För att ha ordning och reda i de offentliga finanserna har vi ett finansieringssystem med anslag över statsbudgeten under de år vägarna eller järnvägarna byggs. På så sätt redovisas tydligt hur mycket investeringarna har kostat och om kostnaderna håller sig inom de ramar som riksdagen har beslutat om. Det ska inte vara parallella spår med lånefinansiering vid sidan av statsbudgeten eftersom det skulle riskera att blanda bort korten och göra det svårt att följa kostnaderna. Sådana dubbla spår gör det frestande att öka kostnaderna utan att det riktigt syns.

Kostnaderna försvinner emellertid inte, utan det hela måste bekostas antingen genom höjda skatter eller genom lägre kostnader inom andra områden. Kostnaderna för dagens beslut blir svårare att följa och skjuts framåt, till framtida generationer. Av detta skäl är lånefinansieringen begränsad till projekt som finansieras med avgifter och liknande och bara såtillvida att kostnaderna täcks av avgifterna. I infrastrukturplanen räknas trängselskatterna in som ett slags bompeng eller avgift och gör lånefinansiering möjlig så att spaden ska kunna sättas i jorden omgående. Här går dock gränsen för vad vår lagstiftning medger kan lånas upp.

Oppositionen vill låna till järnvägsbyggen med hänvisning till att dessa ska finansieras med kilometerskatt. Transporter i Norrland får betala kilometerskatt för investeringar i södra Sverige utan att där finns någon koppling. Detta är dock inte förenligt med våra regler för ordning och reda. Projekt på vissa håll kan inte lånefinansieras och läggs utanför statsbudgeten med hänvisning till framtida allmänna skatter. Det ska ske genom bemyndigande och inom ramar i statsbudgeten.

När man börjar låna till investeringar befinner man sig på ett slutande plan inte bara genom att kostnaderna skjuts framåt utan också, i värsta fall, genom att investeringarna blir ett glidande begrepp. Det är skälet till att lånefinansiering inte tillåts enligt våra budgetregler. Risken finns att vi tappar greppet om finanserna.

De akuta problemen i länder i vår omvärld illustrerar tydligt risken med att tumma på strikta budgetregler.

Fru talman! Vi ska vara tacksamma för att alliansregeringen har värnat ordningen i finanserna och hållit på våra strikta regler, så att vårt land i dag framstår som ett ljus i mörkret.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 94 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Anna Lilliehöök började väldigt bra med att säga att det ska vara ordning och reda i finanserna. Jag delar den uppfattningen till fullo. Men jag har en följdfråga: Hur kan då Anna Lilliehöök acceptera att köpa ett helikoptersystem för 4,7 miljarder kronor och där vi inte har koll på vad den slutliga kostnaden blir – troligtvis blir det som det brukar i sådana här sammanhang mycket dyrare? Varför vill man inte i stället ta det erbjudande som jag presenterade, att utveckla det vi har för ungefär 3 miljoner kronor plus lite till? Skillnaden i pengar är ju enorm.

Sedan anklagar Anna Lilliehöök oppositionen för att låna till järnvägssatsningar. Man får väl göra det om man ska bygga ut i den takt som vi vill. Men ni lånar ju till skattesänkningar. Jag lånar hellre pengar till järnvägsbygge än till att sänka skatten för en del av svenska folket.

Detta var de två saker jag ville fråga Anna Lilliehöök om.

Anf. 95 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Regeringen har noga övervägt situationen när det gäller behovet av nya helikoptrar. Det finns också i vårtilläggsbudgeten redogjort för de överväganden som man har gjort.

Det generösa erbjudandet om alternativ har såvitt jag förstår mycket nogsamt gått igenom. Man har sett till att dessa helikoptrar inte har avvecklats, vilket egentligen var meningen, utan de har ställts i ett garage, vilket mycket riktigt påpekades. Men att få dem i luften igen kostar ingalunda några 3 miljoner, utan det är snarare 2 miljarder kronor, och det är ingen lösning på sikt.

Därför tar regeringen ett rejält grepp och tittar på det framtida behovet, för det är inte bara 2013 vi talar om, utan det behövs även inför framtiden en större helikopterkapacitet, bland annat för att värna våra trupper i fredsbevarande insatser på olika håll i världen. Detta är skälet. Alliansregeringen och majoriteten har helt enkelt tröttnat på att helikopterproblemet inte har blivit löst.

Vi lånar inte alls till skattesänkningar. Skattesänkningarna är långsiktiga och kommer inte att avvecklas, utan de kommer att vara kvar. Vad vi har lånat till är krisinsatser, så att vi ser till att vår ekonomi har klarat sig så bra genom den finansiella krisen som den har gjort.

Anf. 96 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Anna Lilliehöök säger att man har tröttnat på att helikopterfrågan inte är löst. Ni har ju haft fyra år på er! Jag förstår att ni har tröttnat på att ni inte har löst den frågan.

Sedan blir du väldigt svävande när du ska förklara det behov av helikoptrar som vi har sett över. Här finns ett konkret förslag från ett företag som kan bygga om de helikoptrar som vi har. De har ju kommit med förslag vid två tillfällen. Det är offentlig handling. Men regeringen säger nej till det och köper nya helikoptrar. Anledningen till det är helikopter 14, som vi har väntat på i tolv år och som vi kommer att få vänta på i ytterligare sex till åtta år, till 2020. Hur mycket har det kostat? Är det att ha ordning och reda i finanserna?

Nu finns ett förslag som innebär att vi kan skicka en helikopter till Afghanistan väldigt snabbt, men regeringen säger nej. Vi gör inte det, utan vi ska köpa en dyrare, amerikansk helikopter. Det är oansvarigt att ta den typen av beslut.

Jag vill kunna se mina väljare i ögonen och säga att vi har gjort det bästa. Vi ska skydda de svenska soldaterna så länge de är i Afghanistan, och då ska det finnas helikoptrar där nu, inte sedan. Vi har väntat oerhört länge, och regeringen har haft fyra år på sig att lösa det här problemet. Ni har inte gjort det. Så enkelt är det. Ni köper väldigt dyrt där borta när det går att hitta billigare lösningar här hemma. Det är oacceptabelt att man hanterar våra skattepengar på det sätt som regeringen nu gör.

Anf. 97 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Regeringen har som sagt gått igenom detta väldigt noggrant. Det är inte alls några 3 miljoner det handlar om, utan det är 1 ½ miljard eller 2 miljarder, lite beroende på hur man räknar. Det Peter Rådberg säger stämmer alltså inte alls. Detta löser heller inte problemen på sikt.

Helikopter 14 har varit en mycket lång historia, delvis beroende på de mycket speciella specifikationer som Sverige har haft. Tyvärr fortsätter det att dra ut på tiden, och det är just av det skälet som regeringen nu sätter ned foten och begär att vi ska ge det bemyndigande som behövs för att kunna skydda våra soldater ute i fält och på andra håll.

Jag vill gratulera v och mp, som tydligen är eniga om försvarspolitiken. Jag beklagar möjligen Socialdemokraterna i sammanhanget.

När det gäller ubåtarna kan jag bara säga att liksom i helikopterfrågan delar regeringen inte Miljöpartiets uppfattning här. Uppenbart gör inte heller era koalitionsbröder det i detta fall. Det är inte en helt enig försvarspolitik som ni har.

Till slut vill jag bara säga att det här är ett bemyndigande för regeringen att fatta ett beslut. Det har inte beställts någon modell och det har inte talats om vilken det ska bli, och det kommer en utredning, men man ska kunna fatta beslutet så snart som möjligt. Vi har inte hur lång tid som helst på oss. Vi kan inte vänta till hösten.

Anf. 98 PER ÅSLING (c):

Fru talman! Grunden för allt välstånd, individuellt som gemensamt, i kommuner och i nationen, är människors arbete. För Centerpartiet har medverkan i regeringen handlat om att värna arbetslinjen, att ge fler

människor möjlighet att bygga en framtid för sig och de sina och om att skapa förutsättningar för nya jobb i landets företag.

Fler och växande företag och fler människor i arbete betyder inte bara stora mänskliga vinster för den som går från utanförskap till självförsörjning. Det betyder också ökade skatteintäkter, möjlighet att trygga och utveckla välfärden, satsningar på miljön och investeringar i utveckling i hela landet.

Sedan regeringsskiftet 2006 har alliansregeringen genomfört ett omfattande program för att fler ska komma i arbete. Vi har sänkt skatten på arbete genom jobbskatteavdrag. Vi har reformerat företagens skatter och öppnat trygghetssystem för företagare. Vi har gjort omfattande satsningar på minskade kostnader för de minsta företagen. Inte minst i fråga om företagens villkor vågar jag säga att Centerpartiets medverkan i regeringsarbetet har varit påtaglig och synlig. Politiken har i all huvudsak varit framgångsrik.

Efter den djupaste ekonomiska kris som världen skådat sedan 1930-talet har Sverige stått starkt. En ansvarsfull ekonomisk politik och den förda arbetslinjen har gjort att Sverige står starkare än de flesta av våra grannländer efter krisen. När andra länder i vår närhet fortfarande tvingas till akuta besparingar för att undvika statsfinansiell kollaps kan den svenska debatten handla om den framtida politikens inriktning, så som den gör här i dag. Det är en fantastisk styrkeposition.

Även om det är mindre än tre månader kvar till valet kan det vara på sin plats att påminna om att mycket av det ekonomiska ramverk som gjort detta möjligt beslutats i nästintill enighet. Utgiftstaken, överskotts-målet och kravet på fleråriga ramar har alla varit nödvändiga delar i en ekonomisk politik som förenar de flesta svenska partier.

Fru talman! Trots att Sverige står väl rustat har vi fortfarande stora utmaningar framför oss. En av de större utmaningarna handlar otvetydigt om möjligheten för hela landet att bidra till och ta del av det gemensamma väståndet.

I alltför många hörn av vårt land har man svårt att känna igen sig i de positiva bilder som målas upp i nationella medier. Att ge hela landet förutsättningar att bidra till tillväxten och att skapa förutsättningar för människor att skapa sig en framtid, oavsett var de bor, är mer än, som det ibland föraktfullt avfärdas som, regionalpolitik. Tvärtom är det tillväxt-politik i ordets rätta bemärkelse.

Jag vet vad jag talar om. Jag kommer själv från den lilla orten Trångsviken i Jämtlands län, där vi i dag planerar nya bostäder för att ta hand om de människor som vill flytta till den lilla orten med de stora förutsättningarna. Jag vet vad människor kan åstadkomma, enskilt och tillsammans, bara de får de rätta förutsättningarna. Det är också vad Centerpartiets politik, en politik för hela landet, handlar om, att skapa förutsättningar för tillväxt och utveckling.

Den mest centrala insatsen handlar om en fungerande infrastruktur i hela landet för att klara transporter och fungerande kommunikationer. Under Centerpartiets ledning på Näringsdepartementet har under de senaste fyra åren omfattande insatser gjorts för att hämta igen eftersatt underhåll och förverkliga försenade projekt.

I infrastrukturpropositionen från 2008 avsatte regeringen totalt 417 miljarder kronor till infrastruktursatsningar för den kommande tioårs-

perioden. Genom nya lösningar, där bland annat näringsliv och regioner inbjudits till medfinansiering, har detta belopp ökat med 65 miljarder sedan 2008. Det innebär att satsningarna på infrastruktur runt om i landet kan öka med mer än 10 miljarder kronor årligen.

Fru talman! Under den tid Centerpartiet haft ansvar för näringspolitiken i alliansregeringen har avgifter och skatter för Sveriges företag sänkts. Främst har det gynnat småföretag, inte sällan utanför storstäderna, där behovet av entreprenörskap och nya jobb är som störst. Bördorna för dem som är aktiva i de gröna näringarna har minskat, och satsningar på miljödriven tillväxt bidrar till fortsatt efterfrågan på lantbrukets produkter i tanken såväl som på bordet.

Det betyder inte att vi kan luta oss tillbaka och vara nöjda. De kommande åren bör vi ta ytterligare steg för att minska företagens kostnader för att anställa. Vi behöver ta fortsatta steg mot ökat självbestämmande och ökad ekonomisk bärkraft för landets kommuner och regioner. Och vi kommer att behöva satsa vidare på omställning till hållbar tillväxt och en ekoeffektiv ekonomi.

Erfarenheter av de senaste åren, såväl under högkonjunktur som under kris, visar tydligt att moderniseringen av Sverige underlättas av en politik som främjar entreprenörskap, initiativanda och företagsamhet. Då kommer också de nya jobben.

Fru talman! Jag tror inte att någon misstror oppositionens uppriktiga vilja att skapa fler arbeten i Sverige. I fråga om målen torde opposition och regering vara samlade bakom grundtanken i arbetslinjen. Valet i höst handlar således inte om målet om fler i arbete utan om vilka medel man väljer på vägen dit. På den punkten har debatten under förmiddagen visat att det i dag finns anledning att ha farhågor om de alternativ oppositionen presenterar.

Det är lån till infrastruktur, vittgående löften om ökade transfereringar, skakiga beräkningar av skatteintäkter från en odefinierad förmögenhetsskatt och ett skrotat RUT-avdrag, vilket riskerar att skicka många jobb in i den svarta sektorn. Detta i förening med kilometerskatter och andra avgifter som leder till ökade kostnader för näringslivet och därmed försämrade konkurrens gör att risken är stor att den begynnande uppgången i sysselsättning vi nu ser avstannar.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis konstatera vad jag sade inledningsvis: Det finns ingen annan väg till välstånd, vare sig för individen eller för samhället, än människors eget arbete och strävan efter att förverkliga sina drömmar. Det måste också vara den självklara utgångspunkten för den förda politiken.

Jag vill med dessa ord yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande nr 21.

Anf. 99 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Per Åsling kommer från Jämtland. Jämtland är väl en region som inte har så god ekonomi i det offentliga, eller hur, Per? Ändå menar Centerpartiet att kommuner och landsting ska vara med och finansiera investeringar i järnväg och väg.

Jag tycker att det är en mycket märklig logik när Centerpartiet är med och tvingar fram lösningar som kanske inte efterfrågas av medborgarna. Infrastruktur är ett statligt ansvar, och kommunerna har fullt upp med att

investera i förskolor, skolor och äldreboenden. Så är det också i Trångsviken och Jämtland, skulle jag tro. Ändå kräver ni att kommunerna ska finansiera det som ligger på det statliga ansvaret. Är det god ekonomisk hushållning?

Detta sker i en tid när det offentliga sparandet i staten, om man räknar framåt till 2015, vida kommer att överstiga, om nu prognoserna stämmer, det sparmål som finns, medan kommunerna inte ens kommer att klara av det lagstadgade kravet på god ekonomisk hushållning. Hur ser Centerpartiet på det?

Man kan titta i årsrapporten från Sveriges Kommuner och Landsting. Då ligger medfinansieringen från kommuner och landsting på ungefär 2 miljarder per år just nu. Det motsvarar ungefär 4 000 arbetstillfällen. Det är arbetstillfällen som behövs, för vi ser hur förskolegrupperna ökar i storlek, hur storleken på grupperna på fritidshemmen ökar och hur storleken på grupperna i förskoleklasserna ökar.

Per Åsling! Hur tycker du att det här fungerar i verkligheten i Jämtland och Trångsviken?

Anf. 100 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Ulla Andersson för frågan.

Den nya politiken innebär att näringsliv, kommuner och regioner ges möjlighet att vara med och finansiera infrastruktur för att på så sätt frigöra större ekonomiska resurser som kan investeras för att skapa utveckling och tillväxt. Och när kommuner och regioner väljer att vara med gör de det utifrån att de vill skapa en positiv ekonomisk utveckling för att på så sätt få ökade möjligheter att också vara med och finansiera välfärden. Det är ingalunda så att medfinansiering i infrastruktur, Ulla Andersson, skulle innebära att man försvårar en utveckling i kommuner och regioner. Tvärtom bidrar det till att skapa ökad tillväxt och det innebär en möjlighet till ökad sysselsättning och en bättre välfärd.

Ulla Andersson! Tycker inte du att det är bra att vi under den här regeringen, med den infrastrukturproposition och infrastrukturplanläggning, som är gjord har finansierat hela investeringen på nästan 500 miljarder? Skillnaden är påtaglig i förhållande till hur det var under föregående period när stora delar, vilket med all riktighet framgick av den dåvarande propositionen, var ofinansierade. Det måste ändå vara bättre att se till att det är finansierat och att vi vet vad kostnaderna uppgår till när spaden sätts i jorden. Observera också att inriktningen har varit väldigt tydlig. Infrastruktursatsningarna ska göras för att skapa utveckling och tillväxt.

Anf. 101 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Låt oss konstatera att infrastrukturinvesteringar är ett statligt ansvar. Låt oss också konstatera att ingen lånar så billigt som staten. Ändå anser regeringen att kommunerna eller företag ska överta ansvaret från staten. Om företag gör det får de ofta låna av staten, så vi betalar det ändå på något sätt – eller hur?

Jag hade förväntat mig att Centerpartiet skulle tycka att hela landet ska leva. Centerpartiet borde vara ett sådant parti. Politiken med kommunal medfinansiering riskerar att det framför allt är rika kommuner som gynnas. Jag skulle tro att vi kommer att se det när vi utvärderar det här.

Det är lågskattekommuner runt om Stockholm, till exempel. Det gynnar inte fattigare kommuner i Norrlands inland, till exempel Jämtland. Där får man vända och vrida på varena krona, och man får inte ens ihop till det man faktiskt skulle behöva i det kommunala ansvaret. Nu får vi en infrastrukturpolitik som bygger på att starkast vinner. Vi får en politik som drar isär landet. Vi får inte en infrastrukturpolitik som utgår från de behov som finns, utan den kommun eller den region som har mest pengar vinner.

Sveriges Kommuner och Landsting skriver i sin årsrapport: Många kommuner upplever en ökad press från trafikmyndigheternas sida att bidra till finansieringen av statlig infrastruktur i den egna regionen för att över huvud taget få till stånd angelägna projekt.

Så beskriver Sveriges Kommuner och Landsting det, och så verkar verkligheten se ut, Per Åsling. Öppna ögonen och titta på vilka konsekvenser er politik får i verkligheten. Ta det statliga ansvaret för infrastrukturen. Tvinga inte kommunerna att bidragsfinansiera statens infrastrukturinvesteringar!

Anf. 102 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Ulla Andersson! Den förda politiken innebär att satsningarna på infrastruktur under den kommande perioden ökar med nästan 80 miljarder på grund av att företag, regioner och kommuner är med och investerar. Man gör det därför att det gagnar den egna verksamheten oavsett om det är ett företag eller en kommun. Det är ingen tillfällighet att Sundsvalls kommun är med och finansierar bron över fjorden för den nya E4:ans dragning förbi Sundsvall. Det gör man i stor politisk enighet därför att det gagnar Sundsvalls kommun.

När det gäller investeringarna är det klart att hela landet mår bra av att volymerna hålls uppe. Det är nästan 500 miljarder som nu satsas i nyinvesteringar, drift och underhåll. Det innebär också att eftersatt drift och underhåll kan tillrättaläggas. Det är oerhört viktigt, inte minst för ett län som Jämtland, som jag kommer ifrån, med mycket vägar och liten befolkning. Där misskrediterades man tidigare när antalet människor i länet var styrande för hur resurstilldelningen skulle vara.

Nu är det en annan politik. Nu ökar länsanslaget med 48 procent. Nu ökar anslaget till de enskilda vägarna med nästan 70 procent. Det är oerhört positivt för Jämtlands befolkning, för Jämtlands företag och för Jämtlands kommuner. Jag säger det med tydlighet med tanke på den fråga Ulla Andersson ställer.

Nu får vi också mer resurser för drift och underhåll. Det gör att en positiv utveckling i hela länet, i Jämtland och i hela landet, är möjlig med den förda politiken.

Anf. 103 ALLAN WIDMAN (fp):

Fru talman! I USA brukar man säga att en helikopter är 3 000 reservdelar som flyger i tät formation. Uttrycket är ämnat att beskriva komplexiteten hos ett helikoptersystem. En given slutsats av detta konstaterande är att om man en gång har lyckats få en helikopter säker och pålitlig ska man hålla fast vid den och inte i onödan byta den mot en ny.

En annan och lika viktig slutsats är att man inte ska hitta på några särlösningar. I bästa fall späder man bara på den redan höga tekniska kom-

plexiteten. Men oftast leder klåfingrigheten till systemhaveri. Det enklaste är inte bara gott nog, utan ofta också det enda som fungerar.

Trots att insikten om de snäva tekniska marginalerna närmast är en universell kunskap tycks Sverige konsekvent planera med de motsatta utgångspunkterna.

Under innevarande mandatperiod har vi satsat 150 miljoner kronor på att höja förmågan i våra gamla trotjänare vertolhelikoptrarna. Vi gjorde detta för Nordic Battle Groups beredskap. Våren 2008 flög de lika säkert och med samma höga kapacitet som när de jagade u-båtar 1982 i våra skärgårdar eller räddade liv vid Estonias förlisning 1994.

Men, fru talman, bara sex månader efter ombyggnaden och dagar efter beredskapens slut 2008 valde Försvarsmakten att avveckla detta helikoptersystem. Helikopter 9, som för några år sedan tjänstgjorde i Kosovo, gick samma öde till mötes så sent som i höstas. Bara några månader därefter blev bristen på helikoptrar så stor att helikopterflottiljen i Linköping tvingades hyra in civila helikoptrar för grundläggande flygträning.

Under fem års tid har vi planerat för och försökt bygga om helikopter 10B till ambulanshelikopter för att stödja vår trupp i Afghanistan. Efter otaliga förseningar påstås de nu kunna tjänstgöra från och med april nästa år, 2011. Men, fru talman, vad tror vi ska hända med dessa helikoptrar när insatsen är över 2013? Jo, då ska de mycket riktigt omedelbart avvecklas om Försvarsmakten får som den vill. Är av ansträngningar och många hundra miljoner kronor i investeringar kastas bort.

Fru talman! Det synes som om vårt helikoptervapen har blivit en form av engångsvapen. Likt pansarskott kastas de bort när de väl en gång har avfyrats. Men det finns en viktig skillnad. När det gäller helikoptrar handlar det inte om tusenlappar utan om miljarder i återanskaffningsvärde. Jag står helt bakom regeringens ambitioner att anskaffa nya medeltunga helikoptrar förutsatt att det gäller beprövade sådana och att vi avstår från varje försök till svenska särlösningar. Vi behöver inga nya ledningssystem, inga nya sensorer och inga nya alternativa inredningar i våra helikoptrar. Det bör till och med vara strängt förbjudet att ens avlägsna befintliga klistermärken från flygkropparna, fru talman.

Därtill krävs också att regeringen, hellre förr än senare, avbeställer helikopter 14. Denna, också medeltunga, helikopter beställdes av den förra socialdemokratiska regeringen 2002. Den skulle ha varit fullt operativ och slutlevererad redan för två år sedan, men tippas nu bli mer än tio år försenad. Och det är viktigt att understryka att detta är gissningar, och knappast ens kvalificerade sådana eftersom helikoptern långt ifrån är färdig och dessutom inte får flygas av den svenska försvarsmakten.

Helikopter 14 har en rad svenska särlösningar och kommer enligt min bedömning aldrig att klara de uppgifter som den har specificerats för. De miljarder som återstår att satsa i detta utsiktslösa projekt är emellertid ett allvarligt hot mot alla de helikoptrar som vi i dag har och som fungerar. Det är ett hot mot tillräcklig flygtid för helikopterförarna och därmed också, fru talman, ett hot mot vår ambition att bidra med sjukvårdstransporter i norra Afghanistan, något som för övrigt beställts av riksdagen både 2008 och 2009.

Fru talman! Jag har respekt både för svensk och utländsk försvarsindustri. Men min respekt för våra soldater och tillgången till operativ

luftburen förmåga är ännu större. Det som inte levererar och som saknar förutsättningar måste avbeställas.

Det förmågeglapp som uppstår i avvaktan på nyanskaffningen kan enkelt och billigt täckas med våra vertoler. De kan användas i Nordic Battle Group 2011 och senare också för nationellt bruk, både för att upprätthålla förmågan till luftburen ubåtsjakt, taktiska transporter och för stöd till samhället. Det är inte min bedömning att det kostar 1 500 miljoner kronor att återställa dem i användbart skick.

Vertolerna innebär, jämfört med alla andra alternativ, ett obetydligt risktagande och försumbara kostnader. De är betalda, de är beprövade och Sverige har fyra decenniers erfarenhet av dem. För två år sedan svarade de för transport och luftlandsättning av en hel skvadron i mörker. Av hänsyn till statskassan och svensk försvarsförmåga bör regeringen landa i beslutet, när det kommer, att inte avvara dessa helikoptrar.

Anf. 104 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Först vill jag ge beröm till Allan Widman som står upp för Folkpartiets och sin åsikt i helikopterfrågan. Allan Widman är väldigt tydlig med vad han vill i den här frågan. Samtidigt skickar han en djup spricka rätt genom regeringen. Så är det. Det är Folkpartiet å den ena sidan och de andra tre å den andra sidan.

Jag tycker att Allan Widman till stora delar har rätt. Han står här och pratar om helikopter 4 som kostar ungefär 3 miljoner. Det är inga miljarder. Det är fakta på bordet. Så är det. Regeringen väljer dock ett annat alternativ. Må så vara, men fakta är fakta.

Allan Widman vill inte ha helikopter 14. Det är så mycket förseningar. Jag delar den uppfattningen fullt ut. Men så säger Allan Widman ändå på slutet att han står bakom regeringens helikoptersatsning. Varför har inte regeringen, Folkpartiet och Allan Widman drivit på den här frågan så att vi hade kunnat få helikopter 10 och helikopter 4 i gång mycket tidigare så att vi kunde ha skickat dem till Afghanistan där de så väl behövs för våra soldaters säkerhet?

Anf. 105 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis alltid lätt att förhäva sig, men jag tror att jag under mina år i riksdagen har gjort mycket av det som tänkas kan för att åstadkomma en luftburen medicinsk evakueringsförmåga i Afghanistan, och jag kommer naturligtvis att fortsätta med dessa ansträngningar.

Peter Rådberg glömmer bort att såväl helikopter 14 som beställdes 2002 som helikopter 10B som i den bästa av världar nu skulle ha varit i Afghanistan är ett resultat inte av den här regeringen utan av den tidigare regeringen. När jag pratade om vikten av att undvika särlösningar och av att hålla blicken på den operativa förmågan var det inte i så liten utsträckning som jag riktade mig mot både socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister.

Jag tror att helikopter 4 har en viktig roll att spela i försvaret under ganska lång tid. Men som landet i dag ligger är det likväl min bedömning att det huvudspar som gäller för Afghanistan, helikopter 10B, trots sina många förseningar ändå är det som ligger närmast till hands. Däremot finns det andra viktiga uppgifter för helikopter 4 inom ramen för EU:s

snabbinsatsberedskap och inom ramen för inte minst stöd till samhället och luftburen ubåtsjakt.

Peter Rådberg säger att jag skickar en spricka, om man nu kan göra det, in i den borgerliga regeringen. Det gör jag egentligen inte. Regeringen är mycket noga med att understryka att den avser återkomma efter att Helikopterutredningens slutbetänkande efter midsommar har anlänt med en redovisning hur man tänker sig bygga upp den helikopterförmåga som de senaste decennierna har raserats i Sverige.

Peter Rådberg kan se mitt inlägg som ett försök till opinionsbildning.

Anf. 106 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Det är ett bra ställe för opinionsbildning; det kan jag hålla med om.

Men visst är det en spricka, Allan Widman. Det här med Militärhelikopterutredningen som är klar i juni 2010 är också fascinerande. Regeringen kan alltså inte vänta några veckor till och fatta ett beslut efter en utredning. Man fattar ett beslut innan utredningen har kommit.

Det är i och för sig riktigt som Allan Widman säger att man ska titta på utredningen och sedan återkomma, men det normala är väl att man har en utredare som kommer med ett förslag, och sedan fattar regeringen någon form av beslut efter detta. Regeringen gör här precis tvärtom.

För mig är det viktigt att helikoptrar ska finnas på plats. Vad regeringen gör nu, och det kanske är en viss kritik mot den tidigare regeringen också, är att man beställer nästan medicinska avdelningar som ska flyga runt i Afghanistan.

Om det händer mig en olycka när jag är ute skulle i alla fall jag känna mig trygg om det kom en ambulans. Jag struntar fullständigt i vilken ambulans som kommer, bara det kommer en ambulans som kör mig till Södersjukhuset eller någon annanstans i Stockholm så att jag kommer under vård. Men så resonerar man inte om det händer en svensk soldat någonting i Afghanistan, utan man resonerar att det ska vara en medicinskt utrustad helikopter, vilket har inneburit att man har fått vänta i tolv år och kommer att få vänta i ytterligare åtta år.

Det är fel tänkt! Se till att få en helikopter till Afghanistan som, om det värsta inträffar, kan flytta våra soldater och även utländska soldater till sjukhus. Det är det frågan handlar om, och då hamnar den amerikanska attackhelikoptern helt fel. Man skulle ha utvecklat helikopter 10 och helikopter 4 som man har pratat om, och det skulle naturligtvis ha gjorts för många år sedan.

Anf. 107 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag instämmer i vissa av de slutsatser som Peter Rådberg drar. Även jag tror att möjligheten att ge avancerad medicinsk vård ombord på en helikopter i Afghanistan som flyger taktiskt, det vill säga mycket nära marken, lindrigt sagt är ganska begränsad.

Men tyvärr var det så att när helikopter 14 beställdes 2002 var en av de svenska särlösningarna att takhöjden skulle vara 24,5 cm högre än på standardhelikoptern NH90, detta just för att läkare skulle kunna ägna sig åt avancerad vård under resans gång.

Nu sker en övergång till ett mer realistiskt synsätt, och det är i det sammanhanget man ska se den planerade nyanskaffningen av medel-

tunga helikoptrar som under alla omständigheter hade behövts, eftersom antalet medeltunga helikoptrar i Sverige har minskat radikalt de senaste 15–20 åren. Oavsett Afghanistan 2011 och 2013 behövs alltså den anskaffningen.

Vi satsar nu på helikoptrar som har som första prioritet att flyga soldaterna till sjukhus. Människor som skadas i dag kan nästan alltid räddas men under förutsättning att de kommer till sjukhus. Den helikopter som regeringen avser att anskaffa enligt de riktlinjer som finns är inte alls någon avancerad Medevac-helikopter, utan det är en transporthelikopter av standardsnitt som just har förmågan att faktiskt kunna flyga till skillnad från många av de helikoptrar vi försöker utveckla.

Hade inte regeringen kunnat vänta tills Militärhelikopterutredningen var färdig? Nej, inte om regeringen ville ha möjligheten att kunna agera i närtid. Hade man inte fått ett bemyndigande av riksdagen nu i vår hade man varit tvungen att vänta till nästa riksdagsår, och Peter Rådberg verkar vara överens med mig om att vi just nu upplever, av hänsyn till svenska män och kvinnor i Afghanistan, en fara i dröjsmål.

Anf. 108 EMMA HENRIKSSON (kd):

Fru talman! Med Allan Widmans inledande ord om beskrivningen av en helikopter som ett antal reservdelar som flyger i tät formation kan man också beskriva vårtilläggsbudgeten. Det är ett antal förslag på väldigt många olika områden som har det gemensamt att de är till för att få ekonomin att fungera under innevarande år.

Jag tänkte beröra några av de ämnen som i vissa fall tidigare har nämnts kort av mina allianskolleger. Andra har inte nämnts.

Totalt är det 57 olika anslag och 15 andra förslag i vårtilläggsbudgeten som inte berörs speciellt mycket därför att de stora skiljelinjerna inte finns. Oppositionen håller, vad det verkar, med om det alliansregeringen har föreslagit. Men det är en hel del väldigt viktiga förslag som jag ändå vill beröra.

Till exempel lägger vi till ytterligare 6 miljoner kronor för att Kronofogdemyndigheten ska få tillräckliga resurser för de utökade insatser man gör för att bekämpa organiserad brottslighet.

Vi stärker upp Migrationsverket med 50 miljoner därför att det är fler som behöver skydd i vårt land, och vi behöver ha ett migrationsverk med tillräckliga resurser för att ge skyddsbehövande ett bra bemötande, ett gott omhändertagande och för att kunna göra en rättssäker utredning.

På samma tema förstärker vi Försäkringskassan med 285 miljoner. Vi gjorde en förstärkning redan i den ordinarie budgeten för 2010 med 600 miljoner, men för att Försäkringskassan ska kunna upprätthålla en bra rättssäkerhet, bemöta de medborgare som behöver Försäkringskassans hjälp på ett bra sätt och för att väntetiderna när man ansöker om ersättning från Försäkringskassan inte ska bli längre än nödvändigt behövs de extra medlen även under innevarande år.

Sedan är det några saker som jag tycker är väldigt glädjande och väldigt viktiga som tillförs i vårbudgeten. Det är de satsningar vi gör på ungdomar.

Många tonåringar som precis har fått sommarlov tycker att det är ganska skönt att slippa väckarklockan på morgonen och faktiskt få ta det lite lugnt ett tag. Men många inser också att det där med att ha en

väckarklocka som ringer inte är så dumt, att ha någonstans att gå, gärna till ett jobb. Det är någonting som är väldigt viktigt för framtiden. Ytterligare 100 miljoner som regeringen satsar för att kommunerna ska ha en möjlighet att ha fler sommarjobb är en väldigt viktig satsning som många ungdomar kommer att få ta del av den här sommaren. Jag hoppas att ungdomarna tar den chansen.

I min egen hemkommun, Huddinge, hade vi ett antal möjligheter till sommarjobb under förra året. Det var stor efterfrågan på de här sommarjobben, men tyvärr valde en del ungdomar som fick jobb att när den första arbetsdagen började faktiskt inte gå dit. Det är att sabba sin egen chans, men framför allt är det att sätta käppar i hjulet för de andra som sökte, som kanske ville ha jobbet och hade gått dit.

Jag tror att det är erfarenheter som flera kommuner har märkt av, och man har vidtagit åtgärder för att kunna se till att de ungdomar som får jobben faktiskt också kommer dit och får den viktiga erfarenhet det är att ha ett sommarjobb.

Men det finns en del ungdomar som har som största utmaning att de inte har klarat av skolan. De har inte fått det stöd och den hjälp de har behövt, kanske framför allt under de tidiga skolåren. De har kommit efter, och de har inte fullständiga betyg för att kunna söka in till gymnasiet. Här görs en extra satsning på 20 miljoner för att de ska kunna komplettera betygen under sommaren. Det kanske inte är det roligaste att träffa läraren igen efter att man har sjungit alla sommarsångerna, men desto viktigare för framtiden för de här barnen.

Vi satsar också 40 miljoner på fler platser i yrkesinriktad gymnasieutbildning på vuxenutbildningen, fler ettåriga platser i yrkeshögskolan och ytterligare ett antal vanliga högskoleplatser. Det är också väldigt viktiga insatser i det läge där vi är nu, förutom det som Anna Lilliehöök berörde tidigare, extra satsningar på CSN därför att studielånen ökar eftersom det är fler som studerar.

Sedan har vi också höjningen av flerbarnstillägget. Har man två barn ökas flerbarnstillägget med 50 kronor, för tredje barnet med 100 kronor, för fjärde barnet med 150 kronor och femte barnet eller om man har ännu fler barn med 200 kronor. Någon kommentar när det presenterades första gången av regeringen var: 50 kronor, vad ska det vara? Det är väl ingenting. Vad är 50 kronor?

För de barnfamiljer som lever i en väldigt trängd ekonomisk situation, för de barn som faktiskt lever i riktig barnfattigdom spelar 50 kronor en roll. 50 kronor kan vara avgörande för att känna att man faktiskt klarar av vardagen, att man har de pengar som behövs för att kunna ha en bra tillvaro för sin familj och för sina barn.

Det var bara några av alla de förslag som finns med i vårtilläggsbudgeten som är en väldigt viktig komplettering för innevarande år för att vi ska klara av de största utmaningarna vi har i samhället i år och för de ungdomar framför allt som jag har berört som ska ha förutsättningar att klara framtiden.

Anf. 109 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Emma Henriksson inser att 50 kronor är oerhört mycket pengar om man lever under väldigt knapra förhållanden. Det är bra att den insikten finns. Det är synd bara att den

inte märks i de politiska handlingarna. Varför har ni i så fall förstört a-kassan och sänkt ersättningsnivåerna i sjukförsäkringen?

Det visar sig när man går igenom de siffror som kommer om hur barnfattigdomen har utvecklats att just arbetslöshet och sjukdom är väldigt avgörande faktorer för hur familjernas ekonomiska situation ser ut. Det är oerhört många barn. Vi ser hur antalet barn som lever under fattigdomsgränsen har ökat kraftigt under den här mandatperioden. Senast i går kom Ungdomsstyrelsens rapport, och vi har siffror som visar på att till exempel var fjärde ensamstående mamma lever under fattigdomsgränsen. Varför gör ni på detta vis om 50 kronor är så oerhört viktigt? Vi kan se hur ni har sänkt ersättningsnivåerna i a-kassan och sjukförsäkringen och därigenom bestraffar människor som har förlorat sitt jobb eller har haft oturen att bli sjuka, och indirekt därigenom också deras barn. Varför?

Anf. 110 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! 50 kronor märks. Det är därför det som vi har med i vårt tilläggsbudgeten, som är föremålet för det vi debatterar, är väldigt viktigt. Vi vet att många av dem som har knappa ekonomiska förutsättningar är just familjer med många barn.

En annan grupp som Ulla Andersson mycket riktigt tar upp är ensamstående med barn som många gånger har det väldigt tufft. Tyvärr beror det många gånger på att föräldrarna inte kommer överens. Det finns en annan förälder på andra sidan, men en förälder som inte i tillräckligt stor utsträckning bidrar utifrån sin ekonomiska förmåga. Det är någonting som regeringen och Alliansens partier i andra sammanhang också framöver kommer att jobba ännu hårdare med, för att se hur vi ska kunna stötta föräldrar, både när de lever samman och när de går skilda vägar, att fortsätta ta ett gemensamt ekonomiskt ansvar för de gemensamma barnen.

De insatser som regeringen har gjort handlar framför allt om att se till att människor ska få jobb. Att inte ha ett jobb är den absolut största risken för att inte heller ha en ekonomi som fungerar. De insatser vi har gjort har lett till att fler människor står rustade för att kunna ta ett arbete, att fler människor får bättre förutsättningar att klara sig. Vårt mål är inte att fler ska behöva förlita sig på nivåerna i bidragssystemen utan att fler ska få den hjälp de behöver för att komma tillbaka, för att få ett arbete och kunna försörja sig på det.

Anf. 111 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det kanske är dags att öppna ögonen och se verkligheten. Vi har en arbetslöshet på nästan 10 procent. Det är ungefär en halv miljon människor som är beroende av en arbetslöshetsförsäkring. Väldigt många, om jag minns rätt är det var fjärde arbetslös, är inte med i någon a-kassa, framför allt på grund av att ni, Emma Henriksson, har höjt avgifterna så mycket till a-kassan att man inte längre har råd att vara med.

Det är konsekvensen av det som blir barnfattigdom. Varför ska en som har förlorat jobbet på Volvo, på Saab eller som sjuksköterska på ett sjukhus under den kris som har varit bestraffas ekonomiskt? Varför ska man förlora halva sin inkomst? Vad har de människorna eller deras barn gjort er för ont för att ni ska behandla dem som ni gör? Det är ren bestraffning ekonomiskt.

Ni har bestraffat sjuka och arbetslösa människor för att kunna sänka skatten för sådana som dig och mig som har höga inkomster. Det får effekter. Det finns över 200 000 fattiga barn i Sverige. Det är verkligheten, Emma Henriksson. Det är barnen som straffas ekonomiskt för att ni sänker ersättningsnivåerna i a-kassan och sjukförsäkringen. Ni straffar barnen för att deras föräldrar har oturen att förlora jobben eller bli sjuka.

Det är knapert. Det är in i helskotta knapert att försöka överleva. Man söker jobb efter jobb. Vi kunde nyligen läsa i tidningen Kommunalarbetaren att på ett jobb fanns 80 sökande. I mitt hemlän finns ungefär 16 000 arbetslösa och 700 lediga jobb. Vad ska de andra 15 300 leva av? Vad ska deras barn leva av? Vad är det för människosyn Kristdemokraterna företräder när ni säger att 50 kronor är avgörande för knaperheten i dessa familjers ekonomi och ni samtidigt halverar människors inkomst när de förlorar arbetet och bestraffar sjuka människor genom att sänka ersättningsnivåerna? Ni till och med sänker ersättningsnivåerna i föräldraförsäkringen.

(Applåder)

Anf. 112 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Ulla Andersson påstår att vi har en människosyn som inte tar hänsyn till hur människor har det. Det är direkt felaktigt. Vår politik utgår från att se människors förutsättningar, att se människors möjligheter.

Vi har haft ett system under årtionden, under socialdemokratiskt styre med vänsterpartistiskt stöd, som faktiskt har lämnat människor utanför. Människor som har blivit sjuka har inte fått den rehabilitering de behöver. De har inte fått den vård de behöver utan de har fått stå i kö och vänta. De har inte fått hjälp.

Jag har träffat många människor som säger att de blev oroliga när de hörde talas om förändringarna i sjukförsäkringen. De blev uppskrämda. De hörde vad som sades skulle drabba dem. I verkligheten har det blivit helt annorlunda. Äntligen har de fått hjälp och stöd att komma tillbaka.

Det har funnits brister i en del av de förändringar vi har genomfört. Allt har inte blivit perfekt från början. Det är därför vi har sett till att korrigera för att människor inte ska hamna utanför. Människor har rätt att få stöd och hjälp när de blir sjuka eller arbetslösa. Det hade de inte fått tidigare. Det räcker inte med att få pengar utan man måste få hjälp och stöd att ta sig ur sin situation. Det får man i dag med hjälp av de förändringar vi har genomfört.

Anf. 113 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Efter den fullödiga redovisningen av helikopterfrågan i tilläggsbudgeten som Allan Widman och Peter Rådberg har gett kan jag glädjande nog koncentrera mig på andra sidor av budgeten.

Det är en glädje att kunna konstatera att Sverige har god ekonomi. Det ser vi i tilläggsbudgeten. Utgifterna ökar med 3,8 miljarder, och utgiftsminskningarna är ungefär 1,2 miljarder. Vi tar i anspråk ökade anslagsförändringar med ungefär 2,6 miljarder kronor, men budgeteringsmarginalen är fortfarande 28,6 miljarder kronor. Det är en betydande summa, och det är ett styrkebälte för svensk ekonomi att vi har en sådan statsbudget.

En annan sak som inte har tagits upp tidigare är att regeringen har begärt en vidgning av ramen för att ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån, bland annat mot bakgrund av att fler personer har börjat studera med studiemedel. Det är naturligtvis ett resultat av lågkonjunkturen. Det ska icke bestridas att det kan vara så.

Utskottet har dock funnit under beredningen att det behövs ytterligare medel, och vi gör det möjligt att ta upp ytterligare medel om det behövs under särskilt det andra halvåret av 2010.

Fru talman! Jag ska gå in på infrastrukturuområdet. Vi föreslår för tiden 2010–2021 att ett nytt redovisningssystem inrättas, ungefär som ledamoten Anna Lilliehöök har redogjort för. Det är viktigt för transparensen att man kan se vart pengarna tar vägen i sammanhanget.

Här finns en betydande skillnad i frågan mellan inte minst Vänsterpartiet och Alliansen. Man skulle kunna tro att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har haft Björn Rosengren som konsult när det gäller att se till hur man finansierar sina ytterligare infrastruktursatsningar. Man tar upp lån till allt, men det är inte samma sak som finansiering. Man går också emot medfinansiering. Jag vill gärna säga till Ulla Andersson, som har gått så hårt emot detta, att hon får ta sina egna partikamrater i upptuktelse när de går med på sådana saker.

Om man åker vägen från Stockholm förbi Gävle kommer man strax till Hudiksvall. Där har man anslagit 30 miljoner kronor för att förbättra förbindelserna runt Enånger. Ännu värre, fru talman, är det i talmannens egen hemkommun Sundsvall. Där har man i full politisk enighet anslagit 250 miljoner kronor. Även Vänsterpartiet var överens. Varför gör man detta? Jo, man tror naturligtvis att det är nyttigt för näringslivet. Det är bra för kommunen. Om man fortsätter längs Norrlandskusten kommer man till Skellefteå och Piteå. Där är man villig att satsa 200 miljoner kronor bara för planeringen av Norrbotniabanan. Någonstans får de som i en reservation går så häftigt mot detta ta sina egna partimedlemmar i stark upptuktelse. Vi kan inte ha det så att man för en politik i riksdagen och en helt annan i kommunerna.

Något nytt är inte detta. Nina Lundström har upplyst mig om att under perioden 2004–2009, under den socialdemokratiska regeringen, togs det upp mellan 400 och 500 miljoner årligen i samfinansiering.

Fru talman! Jag tycker att reservation 4 är ett jättelikt slag i luften.
(Applåder)

Anf. 114 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! När det gäller infrastrukturens betydelse för näringslivet brukar stora näringslivsföreträdare säga om vad de tycker ska göras för att förbättra näringsklimatet att om vi sköter infrastrukturinvesteringarna så klarar de sig själva. Men det väljer ni, Gunnar Andrén, att inte göra. Ni väljer att övervältra det ansvaret genom indirekt tvång på kommuner, landsting och företag. På det sättet skapar ni en dyrare finansiering. Gunnar Andrén vet att det finns ingen som lånar billigare än staten.

När vi i finansutskottet – Gunnar Andrén sitter själv i finansutskottet – träffade den delegation som regeringen har tillsatt, med representanter för kommuner och landsting, fick vi veta hur de såg på medfinansiering. Man var enig över partigränserna om att det inte var en modell man vill ha. Men om man känner sig tvingad att vara med är man tvungen att hantera situationen. Det deklarerade man där, över partigränserna. Det gällde även de borgerliga företrädarna.

När man sitter i en kommun och har ansvar för hela kommunens utveckling är det inte alltid lätt att prioritera vad som behöver göras och vad som är viktigast just då.

Jag har två gånger under debatten i dag läst ur rapporten från Sveriges Kommuner och Landsting. Vi kan läsa hur kommuner känner sig tvingade att vara med och finansiera för att över huvud taget komma i fråga för infrastrukturinvesteringar och viktiga projekt.

Är det så det ska gå till? Det kan väl inte vara meningen att kommuner och landsting ska vara tvingade att ta statens ansvar för att se till att ha en fungerande infrastruktur och att den byggs ut, underhålls och utvecklas?

Anf. 115 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Ulla Andersson och jag företräder lite olika delar av landet. I Stockholmsregionen har vi under en följd av år, som Ulla Andersson uttrycker det, varit "tvingade" att medverka till olika investeringar. Det beror på att det har varit otillräckliga statliga investeringar. Vi har i den här regionen bedömt att de investeringar som vi behöver göra här är så viktiga för medborgarna och näringslivets utveckling att de har varit goda investeringar. I till exempel Sundsvall har man gjort exakt den bedömningen, nämligen att det är bra för regionen. Det är en svår avvägning som man måste göra, men man kan inte få pengar utan att själv medverka. Det är det som är själva dilemmat. Man måste göra prioriteringar.

Jag reagerade mot en annan sak, nämligen mot vad ni skriver i reservation 4, som ni har yrkat bifall till. Ni tycker att man inte ska tillåta dem att medfinansiera infrastruktur i Sundsvall, för att ta det exemplet. Jag värnar den kommunala självstyrelsen i Sundsvall – de måste få göra som de vill med sina pengar. Vi i riksdagen ska inte lägga oss i om de vill bygga bron om de tror på detta i Sundsvall. Så är det på många olika håll – man behöver dessa investeringar. I Grums finns det ett annat exempel med en rondell. De behöver detta för att utveckla sin egen region. Jag tänker inte motsätta mig det genom att rösta på den reservation som i praktiken förbjuder dem detta.

Anf. 116 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har varit kommunalpolitiker i många år, och jag vet att man även tidigare har kunnat tidigarelägga infrastrukturprojekt och lånat pengar till Vägverket eller Banverket. På den tiden var det kommunen som själv valde det för att få företräde i kön. Man tyckte inte alltid att det var bra, men man såg att det fanns möjligheter i detta.

Nivåerna då låg på ungefär 400 miljoner per år, och i dag ligger de på 2 miljarder. Och kommunerna känner sig tvingade, Gunnar Andrén. Ni

har infört ett system som bygger på att det ska vara kommunal medfinansiering. Det är det som är den stora skillnaden.

Varför ska kommuner tvingas välja mellan investeringar i förskolor? Även ni vill väl ha minskade barngrupper i förskolan? Ja, du nickar, men det tror jag inte eftersom de ökar. Även ni skulle väl vilja ha mindre klasstorlekar? Nej, det tror jag inte, för även där ser det ganska dåligt ut just nu. Eller hur?

Varför ska man i Gävle, Sundsvall, Piteå, Skellefteå och Simrishamn behöva välja att ta ansvar för statens finanser när statens finanser ser så mycket bättre ut än vad kommunernas ekonomi gör och kommer att göra de närmaste åren? Kommunerna har det verkligen kämpigt, medan statens ekonomi ser ut att gå väldigt bra. Varför ska man då övervältra statens kostnader på kommuner och landsting? Det är det som är den stora frågan.

Varför inte ta det ansvar man är satt att ta, att hålla i de statliga infrastrukturinvesteringarna? Det är det minsta man kan kräva av en regering som säger sig ha ambitioner på näringslivsområdet.

Anf. 117 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag har ett viktigt tillkännagivande om vad som skiljer oss på allianssidan från åtminstone Ulla Andersson: Vi har ingen statlig sedelpress. De pengar som Ulla Andersson vill att staten ska investera på olika håll måste man ta någonstans. De finns säkert på något sätt. Men om Ulla Andersson vill att man ska ge mer pengar till kommunerna måste hon säga det. Man kan inte använda samma pengar två gånger, och det är exakt det Ulla Andersson säger: Man ska använda samma pengar två gånger. Det kan man inte – det är helt omöjligt.

Jag måste säga om den här reservationen att många kommuner som vill göra det bra för sina invånare måste reagera mot att ni i riksdagen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i praktiken vill förhindra det.

Varför vill många kommuner gå in här? Ni kanske kommer ihåg att det fanns en samhällsbyggnadsminister som hette Björn Rosengren. Mellan 1998 och 2002 åkte han kors och tvärs i detta land och lovade vägar, järnvägar och så vidare. Uppriktigt sagt, fru talman, saknades det rätt mycket pengar till det. Därför har nog många kommuner känt sig ganska "tvingade" att se till att de vägar som man blev lovad men inte fick några pengar till nu byggs, och därför måste man se till att finansiera detta delvis på egen hand. Jag tror att det är en viktig orsak till att det har blivit så här, som Nina Lundström påpekar i SKL:s rapport. Mellan 2004 och 2009 var det satsning på mellan 400 och 500 miljoner kronor per år.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 9 §.)

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2009/10:TU24
Åtgärdsplanering för transportsystemet 2010–2021 m.m. (skr.
2009/10:197).

Anf. 118 LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Äntligen ska vi nu få debattera regeringens förslag till åtgärdsplan fram till 2021, det vill säga förslag till investeringar i spår och väg och det anslag som föreslås för drift och underhåll för järnväg och väg i huvudsak.

När detta är sagt vill jag inleda med att uttrycka min besvikelse över att infrastrukturministern inte har försäkrat sig om att kunna vara på plats här i dag och delta i, skulle jag vilja säga, vårt utskotts kanske viktigaste debatt – och den viktigaste debatten inte bara för oss utan också för alla dem som omfattas av de satsningar som nu föreslås. Mycket kan inträffa som kullkastar det som är planerat, men att själv lägga in en konferens och prioritera bort den här debatten om investeringar och satsningar de kommande tolv åren är felprioriterat och feltänkt. Nog om det.

Det är 95 dagar kvar till valet, och det är dags att ägna tid åt att debattera hur satsningarna på infrastruktur ska se ut det kommande decenniet med en högerregering respektive en rödgrön regering.

Jag vill med anledning av regeringens skrivelse *Åtgärdsplanering för transportsystemet 2010–2021* för tids vinnande yrka bifall till de gemensamma reservationerna 1, 2, 3 och 4 från s, v och mp.

Jag hade tänkt inleda med att fråga Åsa Torstensson hur direktiven och samtalen med det tidigare Banverket respektive Vägverket såg ut. Hur mycket bedömde regeringen att spårkapaciteten skulle behöva öka under planperioden? Vi hade sett fram emot att få ett svar på hur arbetsmarknadsregionerna skulle vidgas och vilken betydelse en omfattande besöksnäring skulle tillåtas spela i planeringen.

Att minst hälften skulle gå till väg har tydligen framgått. Men varför? Det vore det också spännande att få ett svar på. Gav regeringen några riktlinjer för hur mycket som skulle läggas utanför de mest tätbefolkade regionerna för att möjliggöra en utveckling av och en möjlighet att leva i hela vårt land?

Jag hade dessutom gärna velat få utvecklat hur en frivillig medfinansiering är tänkt att fungera. Vilken kommun, vilken region och vilket företag lägger in 30, 100 eller 500 miljoner i en infrastruktuursatsning som är statens ansvar bara för att vara sjyst mot staten om satsningen ändå blir av?

Den som betalar gör det naturligtvis för att snabbare få vägen byggd eller spåret draget. Det frivilliga bidraget är snarare ett smörjmedel och en förutsättning för att andra inte ska göra detsamma och gå före i kön. Det kan inte vara annat än bedömningar av behov och av nytta som ska avgöra vad som blir byggt och inte. Det är i och för sig inte helt lätt att avgöra var behov och nytta är som störst. Med de samhällsekonomiska analyser som vi har till vårt förfogande får vi ladda dem med de allra bästa tänkbara förutsättningarna, och så får vi helt enkelt våga göra de politiska värderingar och avvägningar som krävs.

Fru talman! För bästa möjliga trafikplanering krävs också bästa möjliga trafikprognos, och det är uppenbart en svår uppgift. När det gäller Sikas trafikprognos inför åtgärdsplaneringen 2004–2015 kan man konstatera att både tåg- och bussresandet hittills har ökat dubbelt jämfört med prognosen. Biltrafiken har ökat väsentligt mindre än prognosen. Den allra största felprognosen gällde flyget, som i stället för att öka med 24 procent minskade med 6 procent.

Om vi politiker ska våga oss på att göra tolvåriga trafikplaneringar behöver analysmetoderna ses över så att trafikprognoserna åtminstone träffar tavlan.

Vi har också sett en del bristande analyser och prognoser från enskilda trafikforskare, både ansedda och anlitade forskare, som tidigare dömt ut bland annat Södra länken och Citytunneln, som väl knappast någon här ser som varken olönsam eller onödig. De har också utdömt höghastighetsbanor. Faktum är att dåvarande höghastighetsutredaren Gunnar Malm, som numera är generaldirektör på Trafikverket, räknade på en nettonuvärdeskvot på +0,15, ett värde som är väsentligt högre än många andra, större objekt som finns med i åtgärdsplanen. Citybanan ligger på -0,1, E4 Sundsvall på -0,2 och Norra länken i Stockholm på -0,4.

Fru talman! Det kostar att bygga nytt, men det kostar inte mer att bygga en höghastighetsbana än en konventionell bana, och någonstans ska ändå satsningen börja. Vi föreslår därför att Ostlänken och banan Göteborg–Borås byggs för att få dramatiskt minskade restider och öka kapaciteten på sträckor där det i dag är fullt på spåren samt för att skapa utrymme för godstrafik och regionala pendeltåg. Förutom att göteborgarna kan sysselsätta sig rätt bra i Borås minskas restiderna kraftigt.

Det är tydligt att det inte blir någon höghastighetsbana de kommande tolv åren om högern får bestämma. Det kan knappast handla om att projektet är olönsamt. Vi i De rödgröna visar dessutom att det inte konkurrerar ut satsningar i övriga infrastruktursystemet. Det handlar om att annat prioriteras, som det står i skrivelsen tydligt. Däremot tycker jag att motiveringen att annat prioriteras skulle behöva förtydligas, för det är inte annan infrastruktur som prioriteras högre. Det är skattesänkningar för dem som redan har mest som prioriteras framför ytterligare infrastruktur-satsningar.

Det finns helt enkelt för lite resurser till infrastruktur i förhållande till de behov som finns och de utmaningar vi står inför. Politik handlar om att vilja, och det handlar om att göra val. För oss är infrastruktur viktig att satsa på i både jobb- och klimathänseende.

Jag noterar att i många motioner från den allmänna motionstiden från olika partier håller man med oss om att höghastighetsbanor borde börja byggas. De tvingas alla rätta in sig efter talregeln att man måste bygga allt eller inget, att den samhällsekonomiska nyttan är osäker och att en ökning av spårkapaciteten uppenbarligen inte är så högt prioriterad.

Medfinansiering som påstås vara frivillig har jag redan nämnt. Det är en oerhört olycklig utveckling. Denna debatt avlöser en debatt med finansutskottet som handlade om att staten lägger över finansieringsansvaret för statliga åtaganden på kommuner och regioner som nu tvingas ta av sitt investeringsutrymme, som annars skulle ha kunnat användas till för-

skolor, skolor och äldreboenden, för att i stället investera i en väg eller en bana där värdet knappast kan realiseras.

En lika olycklig men mindre ifrågasatt utveckling är att även länspengar nu går till medfinansiering. Det får till följd att icke-statlig infrastruktur får allt mindre resurser. Successivt blir det en försämring samtidigt som manöverutrymmet för kommuner och regioner blir allt mindre.

Fru talman! De projekt och objekt som regeringen presenterar i sin skrivelse är inte regeringens projekt. Det är resultatet av ett gediget arbete i våra kommuner och regioner. Från den tillfälliga rödgröna oppositionen har vi därför tydligt deklarerat att lagt kort ligger. Vi tänker inte ändra och ompröva alla länsplaner som har processats och förhandlats fram trots att vi ogillar den form av medfinansiering som sker med kommunala skattepengar. Vi vill medverka till en långsiktighet i infrastrukturpolitiken.

Det finns ett väsentligt undantag, och det gäller länsplanen i Stockholm. Det gäller Förbifart Stockholm. Det är ett så omfattande projekt med en sådan sprängkraft att vi har sagt att vi vill låta stockholmarna avgöra hur en trafiklösning ska se ut som hanterar den bristfälliga nordsydliga förbindelsen. Vi har också alla tydligt deklarerat att vi respekterar resultatet. Det innebär en långsiktig lösning.

Vi är inte tillfreds med det som ingår i regeringens plan. Det är inte tillräckligt, inte om vi har för avsikt att stå väl rustade för att möta framtidens behov av både en spårkapacitetsökning och en fortsatt ökande tågtrafik.

Innan jag utvecklar det ytterligare vill jag passa på tillfället att döda några myter som borgerliga företrädare försöker sprida och på så sätt medverka till att företrädare för regeringen kan spara på sina dyrbara minuter när de slipper upprepa samma felaktiga påståenden.

När man jämför satsningar gäller det att hålla tungan rätt i mun. På samma sätt som det blir missvisande att jämföra krona för krona i borgerliga försvarsutgifter 2010 med socialdemokratiska försvarsanslag för 1998 är det ganska missvisande att jämföra infrastrukturanslag tolv år framåt med anslag tolv år bakåt. År måste jämföras med varandra om de ska vara relevanta.

Faktum är att oppositionen under årens lopp inte har skilt sig något nämnvärt från regeringen när det handlar om totalbudget, och det oavsett vilket block som har utgjort majoritet respektive opposition. Om man som riksdagens utredningstjänst gjort justerar anslaget efter nettoprisindex, som man normalt gör med anslag i statsbudgeten, tar bort sektorsutgifter och räntekostnader, ser man att skillnaden över tid inte heller där är särskilt dramatisk.

Däremot debatterar vi i dag en historiskt stor satsning på järnväg och järnvägskapacitet, ytterligare 100 miljarder fram till 2021. Naturligtvis har vi rödgröna finansierat våra satsningar. Vad skulle de annars vara värda? De satsningar och det underhåll som planeras för tolv år framåt finansierar vi i varenda budget som vi lägger fram för riksdagen, nu i motion, framöver förhoppningsvis i proposition. Det finns ingen regering som av lätt begripliga skäl presenterar en tolvårig budget med att redovisa varenda krona, och det gäller samtliga partier.

När det är klart, fru talman, vill jag gärna utveckla vår syn på järnvägen och på spårkapaciteten. När spårkapaciteten nyttjas till ungefär 80

procent kan man säga att systemet klarar av oförutsedda händelser och incidenter utan att det får direkt spridningseffekt och förseningar med mera i systemet. Men vi har flera sträckor, som alla känner till, som i dag nyttjas till i princip 100 procent. Om mer gods ska kunna gå på järnväg i stället för via tunga vägtransporter krävs det mer kapacitet och fler omlastningscentraler. Om fler ska kunna arbetspendla bekvämt och nyttja tiden till förberedelse och dokumentation eller varför inte till kontemplation behöver trafiken öka och fler tåg få plats på spåren.

I alla avseenden kommer man till slutsatsen att det krävs stora järnvägssatsningar, och vi har inte tid att vänta. Det gäller att både bygga höghastighetsbanor och satsa på lågtrafikerade banor om vårt land ska ha förutsättningar att även fortsättningsvis hänga ihop.

Samtidigt vill vi börja bygga höghastighetsbanor genom Ostlänken och etappen Göteborg–Borås för att bidra till en stark tillväxt och utveckling, krympa avstånd och vidga arbetsmarknadsregionen. Ett av de absolut främsta skälen är att investeringen kommer att lämna plats till ökad godstrafik, till mer regional pendlingstrafik. I Göteborg och Borås behöver man inte sätta in extra bussar parallellt med varenda tågavgång, och restiden kortas från 1 timme till 20 minuter. Ostlänken kortar resan Stockholm–Linköping från 1 timme och 40 minuter till 1 timme.

Fru talman! Som bekant är tid mycket dyrbar, så för alla som pendlar ger snabbare och effektivare restid mer tid till annat, tid som ju är snudd på omöjlig att värdera i pengar. Därför föreslår vi att Trafikverket får ytterligare 100 miljarder för att bygga bland annat Ostlänken och etappen Göteborg–Borås, en första etapp av Norrbotniabanan, komplett dubbelspår Hallsberg–Degerön, komplett utbyggnad av Tomtebodavägen–Kallhäll, etapp ett av dubbelspår Gävle–Sundsvall, tidigareläggning av Västlänken, tidigareläggning av Hamnbanan i Göteborg, tidigareläggning av Väst kustbanan genom Varberg och tidigareläggning av Södra stambanan Arlöv–Flackarp.

Detta är strategiskt viktiga satsningar som vi menar både kan och bör lånefinansieras. Varför detta kritiserar Anders Borg och andra regeringsföreträdare är rätt svårt att förstå, för det är ju en modell som den borgerliga regeringen inte bara accepterar utan till och med uppmuntrar i kommuner och landsting. Dessutom är det en modell som regeringen själv använde i såväl Stockholmsöverenskommelsen som västpaketet, med skillnaden att det då är intäkterna från trängselavgifter som står för räntor och amorteringar. Vi föreslår en kilometerskatt för att betala räntor och amorteringar på ungefär lika stora lån för att kunna göra strategiska järnvägssatsningar, en i högsta grad både seriös och korrekt finansiering.

Vi menar på allvar att hela landet ska leva, att alla delar av vårt geografiskt omfattande och i europeisk jämförelse glest befolkade land måste ha en infrastruktur som möjliggör ett resande för mammor och pappor, arbetssökande och föreningsaktiva, för pensionärer och funktionshindrade, för arbetspendlare och studiependlare. De behöver alla en infrastruktur som fungerar.

Vi har därför en pott på 9 miljarder kronor som ska gå till delar av landet som är mindre tätbefolkade och där behov finns att satsa på framför allt lågtrafikerade banor. Men pengarna kan också gå till kollektivtrafik och mindre vägbyggen för ökad trafiksäkerhet och bättre framkomlighet, medel där vi vill att Trafikverket i samverkan med de berörda

länen och kommunerna utreder och analyserar vad som kan vara bästa trafiklösningen. Det är satsningar som vi vet kommer att göra stor nytta och troligen bidra till ett ökat kollektivt resande och mer regional pendling.

Det finns en lista på inte mindre än 44 objekt som kommer att kunna genomföras eller tidigareläggas med den rödgröna budgeten.

Fru talman! I ett läge där över 9 procent av det svenska folket går utan arbete har vi socialdemokrater ett jobbperspektiv på allt. Det gäller även den rödgröna infrastrukturmotionen. Den har tydligt jobbfokus. 100 miljarder ytterligare över den här perioden ger inte bara förutsättningar att ta sig till anställningsintervjun eller till jobbet, utan det leder per definition också till nya jobb. Varje miljard som investeras räknar riksdagens utredningstjänst med leder till ungefär 1 500 jobb.

Avslutningsvis: Med fokus på jobben och med ambitionen att ha ett land som håller ihop också i fysisk bemärkelse föreslår vi omfattande satsningar på ny, utvecklad och underhållen infrastruktur.

Jag ser framför mig ett samhälle som utvecklar alla transportslag för att ge stora och små invånare bättre möjligheter att cykla och resa kollektivt. Jag ser framför mig spårkapacitet och mindre trängsel på våra vägar, så att pendling och transporter är både effektiva och förutsägbara. Men vi är också skyldiga att satsa på infrastruktur för att fler ska få möjlighet att resa och möta kända och okända, att berika sin tillvaro med upplevelser av olika slag. Det är helt enkelt en viktig del av livet som vi lever.

(Applåder)

I detta anförande instämde Claes-Göran Brandin, Lars Mejern Larsson, Pia Nilsson, Marie Nordén och Hans Stenberg (alla s) samt Peter Pedersen (v) och Karin Svensson Smith (mp).

Anf. 119 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Liksom Socialdemokraternas Lena Hallengren står Vänsterpartiet och jag bakom samtliga våra åtta reservationer, men för tidsvinnande yrkar vi bifall bara till reservationerna 1, 2, 3 och 4.

Fru talman! Jag ska försöka undvika det vanliga traditionella mönstret, att vi killar upprepar vad kloka kvinnor har sagt, och ta upp några andra aspekter än de som Lena Hallengren tog upp i sitt utmärkta anförande. Framför allt kommer de att utmynna i några frågor till den borgerliga majoriteten.

I morse var Mikael Karlsson, som är ordförande i Naturskyddsföreningen, i tv-soffan och pratade om vikten av att det måste till politiska beslut för att kunna komma till rätta med olika saker, till exempel klimatförändringarna. Vi ser nu den stora oljekatastrofen i Mexikanska golfen. Man slarvar, tror att tekniken kan lösa det mesta och trampar bara på i gamla fortspår. Helt plötsligt står man där med en jättestor katastrof som kostar extremt mycket pengar. Förhoppningsvis kommer de som står som ansvariga att få ta ansvar för det. Men ytterst finns en uppenbar risk för att vi skattebetalare på något vis ska gå in och säkra systemen, ungefär som vi fick göra under finanskrisen. Då brukar alla tycka att det är utmärkt att det finns en massa skattebetalare som kan gå in och rädda systemen.

Vi har ett stort problembarn i transportsektorn när det gäller klimatomställningen för att klara klimatmålen. Transportsektorn står för en stor del av våra utsläpp som vi vill minska påtagligt. Då är det väl ganska självklart att man måste försöka styra transportpolitiken i en riktning som gör att man minskar klimatpåverkan i möjligaste mån.

Om ni borgerliga nu bara avvisar olika ekonomiska styrmedel, som ni från början gjorde med trängselskatterna, och säger att kilometerskatt kan vi inte ha, att det kommer att slå ut skogsindustrin, då undrar jag om vi har en näringsminister eller andra företrädare för majoriteten som inte är läskunniga. Eller vill ni inte läsa vad vi säger och vad vi skriver? Det står uttryckligen i en rad olika dokument att kilometerskatten avser att säkerställa att alla transportslag, även de tunga lastbilarna, ska kunna stå för sina samhällskostnader, till exempel nedslitning av vägytan.

Vid en debatt som vi hade i Karlstad visade det sig att alla politiska partier tyckte att det var en bra princip. Jag tror att alla åkare som satt i församlingen räckte upp handen efter den konkreta frågan från en miljöpartist, Jan Lindholm: Anser ni att det är rimligt att varje transportslag ska stå för sina kostnader?

Dessutom sade Sven Bergström, och jag tror någon till på den borgerliga sidan, att man nog kan tänka sig någon typ av kilometerskatt i framtiden. Frågan är bara om vi har råd att vänta på den där framtiden. Är det inte så att vi har så allvarliga klimatproblem redan nu och att transportsektorn är ett så allvarligt hot att vi måste vidta nödvändiga åtgärder nu? I så fall borde vi hjälpas åt att diskutera fram vilka politiska styrmedel vi ska sätta in och hur de ska utformas för att vi ska pricka så rätt som möjligt.

Jag tror inte, och kommer inte heller att hävda, att ni på den borgerliga sidan avsiktligt bedriver en politik som försvårar uppnåendet av klimatmålen. Ni har tagit vissa steg i rätt riktning. Om man tittar i gamla protokoll vad som har sagts under årens lopp ser man att det har skett påtagliga förbättringar, åtminstone i de flesta av partierna.

Om man nu anser att någonting som vi föreslår är felaktigt vore jag tacksam om ni sade: Vi tycker i stället att vi ska göra så här. Men de förslagen finns inte. Man kan läsa i den ena budgetpropositionen efter den andra att ni konstaterar att olika mål för transportpolitiken inte uppnås. Men tyvärr kommer ni aldrig med några förslag om hur klimatmålen ska förverkligas, vilka förslag som ska genomdrivas för att komma till rätta med problemet. Det tycker jag att man kan kräva av en seriös regering som ska ge sken av att ta de här sakerna på fullt allvar.

Vi på den rödgröna sidan tycker att de här sakerna är livsviktiga och kräver en lösning. Då ska vi inte hamna i en så här konstig diskussion som jag tycker förminskar debatten. Ingen här inne tycker att det är bra att vi slår ut jobb, att vi slår ut landsdelar, att vi ställer stad mot land eller att vissa branscher slås ut. Vårt stora problem är hur vi ska klara klimatomställningen på ett sätt som säkerställer jobben, som säkerställer att man kan bo i olika delar av landet på ett värdigt och vettigt sätt, till exempel ha en kommunal service som fungerar, samtidigt som vi klarar klimatmålen. Det är den stora utmaningen.

Jag tycker att ni på den borgerliga sidan är svaret skyldig, inte minst då ni gång på gång ganska uppenbart hänvisar till olika anledningar, framför allt ekonomiska, att satsa mer på väg än på järnväg. Det är en

fullständigt obegriplig ståndpunkt. Det innebär inte att vi på den rödgröna sidan inte inser och förstår att vi kommer att behöva vägar och bilar i framtiden, utan det handlar snarare om var man lägger tonvikten och viljan att ändra resmönster.

Den första stora grejen är att vi måste få ännu fler människor att resa kollektivt i de större städerna. En stor del av lösningen på transportsektorns negativa miljöpåverkan är att få fler människor i de större städerna att resa kollektivt. Det stora problemet är alltså inte om jag puttrar i en miljöbil mellan Karlskoga och Örebro någon gång då och då på väg till något konsultjobb i Örebro, om jag nu hade ett sådant, utan det är om en massa stockholmare och göteborgare väljer att åka runt i bil. Det är inte norrlänningar och värmlänningar som har den största andelen reseavdrag i landet, utan det är faktiskt de som bor i Mälardalen. Det verkar något konstigt att de inte kan ta sig fram i ökad omfattning med kollektiva transportmedel. Det kan inte vara en rimlig ordning. Då ska vi inte skuldbelägga dem som gör det, utan vi ska försöka hitta konstruktiva lösningar så att man faktiskt kan resa mer klimatsmart. Det handlar inte om att nollställa trafiken. Vi säger däremot att vi inte ska ha mer transporter än vad som är nödvändigt. Framför allt ska vi inte ha sådana transporter som påverkar miljön i negativ riktning.

Fru talman! Jag ska inte ta upp alla aspekter på betänkandet. Lena Hallengren har på ett bra sätt tagit upp de satsningar vi gör med de ungefär 100 miljarderna mer som vi satsar i Stockholm och runt om i landet. Vi kommer säkert att få en väldigt intressant debatt om att vi inte finansierar våra satsningar, och jag har i en rad olika debatter försökt få majoriteten att förklara vad som är den stora skillnaden mellan hur ni finansierar förslagen och hur vi gör det. Enligt budgetlagen ska man ju finansiera sina förslag varje år. Det verkar som att ni efterfrågar att vi nu ska visa exakt vad vi ska göra 2018. Det finns goda förhoppningar om att det kan finnas en rödgrön regering då, och vi kommer att finansiera våra förslag fullt ut.

Det är en sak som jag tycker att ni ska förklara, som var uppe i förra debatten i finansutskottet och som även Lena Hallengren tog upp här. Det är jättebra och klokt om ett stort företag lånar pengar på den så kallade marknaden för att bygga en stor industri som kostar kanske 5 miljarder att bygga. Men om staten, som är ansvarig för den nationella infrastrukturen, skulle våga sig på att låna pengar för att bygga en strategisk järnväg, som kommer att vara i funktion i kanske 50–60 år framåt, varför ska i så fall inte den kunna skrivas av under sin livstid som alla andra investeringar i det vanliga samhället där en sådan behandling inte alls anses oansvarig? Framför allt: Varför är det i så fall inte oansvarigt att kommuner tvingas att låna pengar för att finansiera statliga infrastrukturprojekt, vilket faktiskt är fallet? Man tvingas att låna pengar för att vara med och finansiera statliga investeringar. Då kommer argumentet: Men de är ju inte tvungna att göra det, utan de gör det därför att de tycker att det är ett så bra projekt. Om vi drar det i sin förlängning, varför ska finansieringsprincipen finnas i alla andra sammanhang men tydligen inte när det gäller infrastruktur? Det ska vi från statens sida i princip kunna tvinga kommunerna att vara med och betala, och om de inte gör det satsar vi någon annanstans. Det skulle jag mer vilja kalla för utpressning än medfinansiering.

En annan sak som ni har missat helt på den borgerliga sidan är att ni inte vågar, misstänker jag, peka ut att det kan finnas vissa strategiska noder, hamnar och kombiterminaler, som man måste satsa extra på för att vi ska få ett bättre flyt vad gäller godstrafik. Det behövs mer intermodala lösningar så att man kan växla mellan lastbil, järnvägstrafik och sjöfart.

Om man pekar ut en hamn och inte den andra riskerar man att de som bor vid den hamn som inte blev utpekad blir sura, och det törs man inte. Ni brukar alltid stolt säga att man måste våga prioritera i politiken. Det hörde vi Fredrik Reinfeldt säga i dag i partiledardebatten. Varför finns inte det modet när det kommer till praktisk politik?

När det handlar om att säkerställa att vi ska ha ett näringsliv som fungerar, där jobb utvecklas och som växer runt om i landet på vårt område törs man inte fatta beslut utan lägger sig platt och avvaktar och hänvisar till att det nog finns andra lösningar som man ska fatta beslut om någon gång i framtiden.

Det är en ganska ineffektiv och feg politik. Det gynnar definitivt inte det svenska näringsliv som ni i andra sammanhang säger er värna när ni går till storms i diskussionen om kilometerskatt och andra åtgärder.

Kom gärna fram, utveckla er politik och förklara. Vad gör ni för att klara av problemen? Vi ska samtidigt rädda jobben, ha en fungerande helhet i landet samt klara klimatmålen. Är svaret att vi ska satsa mer på vågar? Det måste finnas någonting mer.

Fru talman! Jag vill avsluta med att hänvisa till rubriken i Dala-Demokratens ledare den 26 eller möjligtvis den 27 april. Där stod: Järnvägars bra, rödgröna! Tyvärr kan jag inte säga detsamma om er på andra sidan. Men jag hoppas på några svar.
(Applåder)

I detta anförande instämde Lena Hallengren, Lars Mejern Larsson, Pia Nilsson, Marie Nordén och Hans Stenberg (alla s) samt Karin Svensson Smith (mp).

Anf. 120 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1,2, 3 och 4.

Klimatet är vår generations största utmaning. Jag citerar nu inte Miljöpartiets partiprogram utan den borgerliga regeringsförklaringen. Eftersom transporterna i Sverige sammantaget står för 40 procent av den klimatpåverkan Sverige redovisade inför klimatmötet i Köpenhamn och också är den enda sektor där klimatpåverkan ständigt ökar har vi all anledning att ha det som utgångspunkt och inramning för en diskussion om hur vi ska investera i framtida infrastruktur.

Klimatmötet i Köpenhamn blev inte särskilt lyckat. Det kommer ett nytt möte i december. Vad ska Sverige ha att säga till det mötet? Sverige har traditionellt haft en hög profil och tagit ett stort ansvar för att hitta globala lösningar. Det borde vi göra också den här gången. Ibland hör man från olika ministrar: Titta där, de gör inte sin hemläxa och borde göra mer. Man försöker outsourca ansvaret när det gäller klimatpolitiken.

Man tänker att det är så abstrakt. Hur ska man förstå sådana saker som klimatförändringarna? Jag skulle vilja likna det vid att vi faktiskt sitter i samma båt. Vi har bara ett enda jordklot. Klimatförändringarna skulle man kunna likna vid att den båt, den eka, vi sitter i läcker. Vi

måste kanske ösa allihop för att kunna klara oss. Det räcker inte med att säga: Jag slutar med att göra någonting, eftersom de andra inte gör någonting. Resultatet blir att båten sjunker, och i den sitter vi allihop.

Vi tycker att det är väldigt ansvarslöst att bete sig på det sättet både mot de människor som i dag lider av klimatförändringar i andra delar av världen och gentemot kommande generationer. Vi har nu ett ypperligt tillfälle att bygga ett samhälle där vi förenar bekväma och bra transporter för enskilda och näringsliv med ett klimatansvar.

Det finns en princip som heter fyrstegsprincipen. Den har regeringen med i sina planeringsdirektiv, men man använder den inte när man väljer ut vilka av förslagen från trafikverken som man har med i sin åtgärdsplanering. Fyrstegsprincipen går ut på att man i första hand överväger åtgärder för att lösa transportproblem som inte gäller infrastruktur.

Det gäller till exempel om problemet är att man har en väldigt belastning av lastbilstrafik. Man väljer nu i sex europeiska länder att införa en kilometerskatt för lastbilar för att bättre fördela godstransporterna mellan väg, järnväg och sjöfart. Det hoppar regeringen över.

Steg två handlar om åtgärder för att mer effektivt utnyttja befintligt transportnät. Det ser man heller inte så mycket av i regeringens förslag. För det tredje kan man göra mindre ombyggnader i den infrastruktur man har, och först i fjärde hand bygger man ny infrastruktur.

Jag menar att det resonemanget är giltigt och bör göras oavsett vilken infrastruktur det är. Det är ett sätt att snåla och handha skattebetalarnas pengar på ett ansvarsfullt sätt. Särskilt en regering som är intresserad av att sänka skatterna borde lägga sig vinn om det. Men det ser vi inte mycket av i regeringens förslag.

Jag har ställt frågor till ministern om varför regeringen bestämt att minst 50 procent av investeringarna ska gå till vägar. Vad finns det för grund för det? Finns det någon forskning som visar att det är ett effektivt sätt att lösa trafikproblem? Jag får inga svar på den frågan. Den forskningen finns inte.

Vad är det nu vi rödgröna vill göra? Jag tänker inte upprepa alla de projekt som Lena Hallengren väldigt noggrant och utomordentligt redovisade. Jag tänker bara lyfta upp några principer som vi rödgröna står för och som inte finns med i regeringens förslag.

I vår reservation lyfter vi fram att det ska finnas ett särskilt kompetenscentrum för spårvägar. Städer i världen växer, och problemen i städerna växer. Det handlar om luftkvalitet, trängsel, olyckor och brist på gröna ytor. Vi måste hitta ett annat sätt att fördela utrymmet i staden. Vi måste hitta sätt där vi kan förflytta oss och leva bra liv.

Där är spårvagnar ett alldeles förträffligt sätt. De har fått en renässans i Europa och resten av världen. Var sjätte vecka invigs ett nytt spårvägs-system i världen. Ska det kunna bli bra i Sverige krävs en statlig medfinansiering, som vi har med i vårt förslag. Men det krävs också ett nationellt kompetenscentrum.

Det är rätt irrationellt att varje kommun själv ska bli duktig på att bygga spårvägar. Man kan se i Stockholm att man kanske inte valt det allra mest rationella sättet att få bra spårväg per satsad krona. Det är bättre att det ansvariga statliga verket får ett kompetenscentrum som kan hjälpa de kommuner som vill bygga ut spårvägar.

Jag tänkte nämna en annan konkret sak. Det handlar om höghastighetsbanor. Återigen hamnar Sverige efter den trend som finns i resten av världen. Det handlar om Kina och USA. Japan var först för 40 år sedan och Frankrike för 25 år sedan. Det är flera europeiska länder som satsar på höghastighetståg.

Det är inte någon ekonomisk oansvarighet som ligger bakom deras beslut att satsa på det. Det handlar om vilken omvärldsbevakning man har. Inser man att energi kommer att vara det mest begränsade för framtidens transporter blir det rätt så besvärligt att ha kvar det flyg vi har i dag.

Flyget är väldigt sårbart, vilket vi fick en väldigt bra illustration till nu i vår när vulkanaskan hindrade flyget. Det är bättre att satsa på trygga och klimatsmarta transporter. Har Spanien, Portugal och andra sådana länder råd förstår jag inte riktigt varför inte vi i Sverige ska kunna fortsätta den tradition som Sverige tidigare haft. Vi har varit föregångare när det gäller industriell utveckling och infrastruktur.

Man kan se att det skifte som vi nu behöver genomgå är en förändring som motsvarar den som Sverige genomgick på 1870-talet och början av 1900-talet. Sverige var ett av de fattigaste länderna i Europa och kunde inte försörja sin egen befolkning. Många utvandrade till USA. Man bestämde sig då målmedvetet för att använda teknik för att modernisera landet.

Det handlade om att elektrifiera landet, bygga stambanor, skaffa telefonnät och bygga ut landet. Man gjorde under hundra år en exempellös förbättring. Man hade i genomsnitt mer tillväxt under hundra år än i något annat land.

Det var en effekt av medvetna politiska satsningar där man hade en vision om välfärd och näringslivsutveckling. Det var många privata företag som växte upp i hägnet av de offentliga investeringarna.

Vi behöver nu göra precis motsvarande förändring av Sverige. Om vi ska kunna bryta det 94-procentiga oljeberoende som transportsektorn har och kunna leva i ett land där transportsystemen fungerar utan att vara beroende av fossila bränslen behöver vi stora investeringar. Vi behöver bygga höghastighetståg och vi behöver bygga ut biogasnät. Vi behöver bygga ut alternativ så att både enskilda och företag kan välja att förflytta sig och sina varor effektivt utan att förstöra klimatet.

Jag förstår inte varför regeringen tvekar i detta. Det är ju en näringspolitisk satsning. Näringslivet, till exempel Svenskt Näringslivs chefsekonom Stefan Fölster, kritiserar regeringen för att den inte vågar ha offentliga investeringar som en del av sin ekonomiska politik för att bekämpa den arbetslöshet och de problem som hänger ihop med det ekonomiska läge vi har.

Man kan nästan säga att det är direkt näringsfientligt att avstå från de rationella investeringar som skulle kunna användas till exempel för att undvika att gods på tåg blir stående i två tre veckor i Mjölby och Hallsberg, vilket var fallet i vintras när det var snökaos och man bara hade ett futtigt spår och ingen ordentlig infrastruktur att tillgå. Hur resonerar då de företag som har tagit ansvar och fördelat en del av sina transporter på järnväg när de blir stående i tre veckor och inte kan leverera det de ska leverera till andra länder?

Varför lyssnar inte regeringen på näringslivets företrädare när de talar om vad det är för järnvägsinvesteringar de behöver för att kunna frakta Sveriges råvaror och förädlade varor? Jag förstår inte det.

Som Lena Hallengren sade finns det ett tydligt jobbtänkande i vår infrastrukturplan. Det står inte på något sätt i motsättning till den klimatprioritering som vi gröna inte helt överraskande har att bidra med i det här politiska samarbetet. Tvärtom är alla investeringar i att bygga ut järnväg, spårväg och höghastighetståg och att underhålla spår och vägar bättre mycket arbetsintensiva. Det är bestående och nyttiga arbetstillfällen som är något helt annat än att tillfälligt försöka skyla över arbetslösheten med olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är en investering i framtiden.

Jag tänkte avsluta med att säga något om finansieringen. Hur klarar vi av att ha så mycket mer pengar i vår budget? En del av svaret är att vi följer den internationella trenden inte bara när det gäller spårvagnar och höghastighetståg utan också när det gäller kilometerskatt. Vi ser att land efter land i Europa använder detta för att internalisera – för att använda ett fackmässigt uttryck – externa kostnader som lastbilstrafiken ger upphov till. Man använder det också som ett styrmedel för att fördela och använda sjöfart och järnväg bättre. Det ger en möjlighet att differentiera avgifterna så att man betalar mindre i skogslän och mer i andra län där alternativ till vägtransporter finns.

När jag frågar företrädare för regeringen varför man avvisar kilometerskatten får jag till svar att man kan höja dieselskatten eller koldioxidskatten i stället. Men dessa två skatter har en uppenbar nackdel eftersom de bara betalas av dem som tankar i Sverige. Det är inte fair play mot den åkerinäring i Sverige som sköter sig, försöker ha hög kvalitet i sina transporter och tar ansvar för sina anställda. I stället borde man ha en skatt som betalas av alla som kör i Sverige, oavsett var de tankar.

De här skatterna har heller ingen möjlighet att differentieras regionalt, vilket innebär att man inte kan ta hänsyn till det faktum att transport av skogsråvara fram till förädling knappast kan ske på annat sätt än med lastbil.

Vi tar ansvar för både klimatet och jobben, och det kännetecknar det rödgröna infrastrukturpaketet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Claes-Göran Brandin, Lena Hallengren, Lars Mejern Larsson, Pia Nilsson och Marie Nordén (alla s) samt Peter Pedersen (v).

Anf. 121 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Inte hade jag trott att jag skulle inleda denna debatt med att läsa innantill från oppositionens motion, men få tillfällen har varit mer lämpliga än nu: ”I det rödgröna samarbetet är vi överens om att göra en historisk satsning på järnväg och kollektivtrafik. De kraftigt ökade satsningarna på järnväg och kollektivtrafik görs av både klimat- och jobbskäl.”

Det här är precis vad alliansregeringen gör med historiskt stora anslag till järnvägsinvesteringar.

Regeringen har presenterat sina satsningar på infrastrukturen för perioden 2010–2021. Det är en stor utmaning med tanke på att resurstilldelningen var så låg under det socialdemokratiska styret. Under innevarande mandatperiod har Alliansen ökat anslagen till järnvägsinvesteringar med 100 procent och till drift och underhåll av järnväg med 28 procent. Vi har ökat anslagen till väginvesteringar med 40 procent och till drift och underhåll med 23 procent. Sammantaget innebär det att vi har skjutit till närmare 45 miljarder kronor mer till infrastrukturen än den förra socialdemokratiska regeringen. Ändå står oppositionen här och säger att vi gör för lite.

I och med att regeringen har fört en ansvarsfull ekonomisk politik under den gångna mandatperioden har vi i dag förutsättningar att fullt ut kunna finansiera våra historiskt stora satsningar på järnväg och väg. Om detta borde alla i kammaren vara överens. I Grekland, Tyskland, Spanien och England diskuterar man inte hur mycket pengar som kan satsas på infrastruktur utan snarare hur mycket som måste skäras ned på grund av att politiker har lovat mer av allt till alla. Någon överbudspolitik kommer vi inte att ägna oss åt, inte under ett valår och inte heller under kommande mandatperiod. Vi kommer att prioritera och genomföra finansierade och effektiva investeringar där de gör mest nytta.

Moderaternas och Alliansens övergripande mål är att bryta utanförskapet genom fler jobb i fler och växande företag. En fungerande infrastruktur och transportnäring är en förutsättning för att uppfylla detta mål. Det sker en kontinuerlig utveckling inom alla delar av samhället, och detta gäller i högsta grad även inom transportsektorn. Vår målsättning är att transportererna i Sverige ska kännetecknas av hög punktlighet, hög standard och hög säkerhet. Därför har vi under mandatperioden gjort stora satsningar på detta, men mer krävs.

Fru talman! Åtgärder för att minska transporternas påverkan på klimatet är mycket viktiga. Inrikestransporter står för 32 procent av den samlade mängden växthusgaser i Sverige. Vägtransporter står för den absolut största andelen av dessa utsläpp, och det mesta uppstår vid kortare transporter.

Varför tar jag upp detta? Jo, vid bedömningen av lämpliga åtgärder för att minska klimatutsläppen är det viktigt att ha en bild av hur verkligheten ser ut och därefter vidta lämpliga åtgärder. Att satsa mångmiljardbelopp på att få bort flyget söder om Sundsvall är ett exempel på hur man bäst motverkar effektiva klimatförbättringar på transportområdet. Inrikesluftfarten står för 1 procent av de samlade växthusgaserna i Sverige, och transportarbetet har minskat sedan 1990 inom det området. Är detta den stora klimatboven i Sverige?

Utsläppen av växthusgaser från transportsektorn är ett problem som vi måste bemästra, men det måste ske där det ger bäst resultat och med rätt metoder.

Vad gör vi för att förbättra transportsystemet i åtgärdsplaneringen? Först och främst blundar vi inte för verkligheten. Vi satsar resurser på att bygga bort kapacitetsproblemet vid storstäderna, vi tar tag i det mångåriga kapacitetsproblemet i fråga om exempelvis Hallsberg–Mjölby, och vi satsar på att öppna upp för kollektivtrafik med fler aktörer på järnväg.

De satsningar vi genomför baseras på ett stort och gediget arbete som sträcker sig från Ystad i söder till Kiruna i norr och är efterfrågat i hela vårt land.

Det är klart att vi hade önskat att det hade funnits mer resurser. Men om den tidigare socialdemokratiska regeringen hade prioriterat infrastrukturen när man hade möjlighet hade chanserna varit större att vi kommit längre i den utveckling som vi har. Det är mycket som vi har varit tvungna att åtgärda på grund av att ingenting gjordes tidigare.

Vilken väg väljer då oppositionen? I den rödgröna motionen väljs mångmiljardprojekt inom järnvägssektorn utan att någon grundlig analys har gjorts. För satsningen på sträckan Borås–Göteborg finns det inte ens en preliminär samhällsekonomisk analys gjord. Finansieringslösningen för dessa så kallade strategiska investeringar är att ta ut en kilometerskatt på alla godstransporter över tre och ett halvt ton över hela landet. Intäkterna ska användas för att betala av de mycket stora lån som inte är förenliga med dagens budgetregler, men ni gör detta ändå. Att återigen ta upp stora lån och skjuta över ansvaret för betalningen på kommande generationer är inte ansvarsfullt.

Den nuvarande regeringen har amorterat 35 miljarder kronor på tidigare lån som togs upp av Socialdemokraterna och som belastade infrastrukturen med räntor. Men nu vill ni återigen öka lånen så att framtida generationer får betala räntor i stället för att få räls och asfalt.

För basindustrin kommer kilometerskatten att innebära väsentligt höjda kostnader och påverka dess internationella konkurrenskraft. Det gör naturligtvis att vi riskerar att mista arbetstillfällen. Med en kilometerskatt blir det också ökade kostnader i våra butiker för konsumenterna.

Alliansen är väl medveten om behoven av investeringar i järnvägsinfrastruktur i hela landet. Men finansieringen måste ske ansvarsfullt och inte, som i detta fall, där det inte finns någon som helst koppling mellan dem som betalar och investeringarna. De investeringar som Alliansen har genomfört under mandatperioden på järnvägsområdet är dubbelt så omfattande jämfört med föregående mandatperiod. Satsningarna har skett utan att man har tagit upp lån för att inte belasta framtida generationer. De järnvägsinvesteringar som sker under den kommande planperioden sker för att lösa akuta flaskhalsproblem som påverkar hela järnvägsystemet, och det är viktiga satsningar som görs.

Karin Svensson Smith tog särskilt upp frågan om höghastighetståg i sitt anförande. Miljöpartiet har i en debattartikel framfört att Storbritannien avser att satsa på en höghastighetsjärnväg. Den aktuella sträckan som hon hänvisar till i artikeln har en resandeprognos på 40–50 miljoner resor per år och ger ett bra samhällsekonomiskt resultat. Det hade varit mer passande om Karin Svensson Smith hade tittat på förhållandet för höghastighetstågslinjen Madrid–Sevilla. Sträckan har ett större befolkningsunderlag än den tänkta sträckningen Stockholm–Göteborg. Trots detta räcker inte de sex miljoner resor som görs på sträckan årligen för att samhällsnyttan ens ska täcka de löpande kostnaderna, detta trots att restiden har förkortats med fyra timmar jämfört med den tidigare tågtrafiken på sträckan i Spanien.

I Sverige kommer restidvinsten mellan Stockholm och Göteborg att vara 26 minuter om Götalandsbanan byggs jämfört med om man uppgraderar Västra stambanan.

Miljöpartiets hänvisning till brittiska överväganden avseende höghastighetståg är närmast märklig. Det är också märkligt att ett parti som Miljöpartiet kan koncentrera sig just på höghastighetståg när man säger att man vill nå stora miljöeffekter med sina investeringar.

Jag hoppas att Karin Svensson Smith med kraft kan redovisa på vilket sätt en satsning på höghastighetståg är den satsning som gör störst miljönytta för att vårt land ska komma framåt.

Med tågmotståndarnas argument hade tunnelbanan aldrig byggts. Detta är en retorik som används av Karin Svensson Smith och De rödgröna.

Det har aldrig gjorts en samhällsekonomisk kalkyl av det ursprungliga tunnelbanenätet. Men jag tycker faktiskt att det är en intressant tanke att man skulle låta genomföra en sådan i efterhand. Jag är rätt övertygad om att det skulle ge positiva resultat. Men det är inget argument som håller i den diskussion som vi har här i dag.

Det vi vet i dag är att en investering i höghastighetsnät enligt Höghastighetsutredningen ger små positiva klimateffekter och att den ökade kapaciteten kommer först om 15–20 år. Alternativet är att bygga vidare på det vi har med målet att öka kapaciteten och tillförlitligheten så snabbt som möjligt så att vi i närtid kan se att vi når resultat. Kapacitets- och restidseffekter kommer snabbare, och vi kan ta till vara den positiva trafiktillväxt som finns på järnvägen. Det är kanske inte det mest mediala. Men en förbättrad kraftförsörjning, fler dubbelspår och mötesspår runt om i landet ger snabbt ökad kapacitet och är efterfrågat i hela vårt land. Det är förvisso beslut som fattas och som inte innebär några stora invigningsfester. Men alliansregeringen tycker att det är viktigare med en politik som åstadkommer resultat än att klippa band vid invigningar.

Sverige kan mer och ska vara ett föregångsland. Då gäller det att ta till vara de resurser som vi har och utveckla dem. Att inte vara *för* dåligt underbyggda förslag är inte att vara *emot* järnvägstrafik. Tvärtom är det att ta ansvar för transportsystemet och särskilt för järnvägstrafiken.

Det är lite intressant att se den svängning som ständigt sker inom den rödgröna röran när det gäller höghastighetsdiskussioner och järnväg. Först var Socialdemokraterna tveksamma till en höghastighetsjärnväg. Sedan blev det en samlad bild.

På gårdagens DN Debatt – jag förmodar att De rödgrönas partiledare är väl insatta i vad de skriver – har de gått ifrån ordet höghastighetsjärnväg. Numera heter det snabbtåg. Man kan fundera på vilken betydelse det har. Har dessa partiledare redan insett att det nog var att svälja lite för mycket så att de nu försöker ändra sig igen? Men vi får säkert svar från Lena Hallengren och övriga.

Jag uppehöll mig länge vid järnvägstransporter. Men det är viktigt att komma ihåg att transportsystemet vilar på järnväg, väg, vatten och flyg. Vinterns snökaos och vårens askmoln nämndes, och det har naturligtvis gjort oss alla medvetna om systemets utsatthet och behov av att samtliga delar håller ihop för att vi ska få ett säkert och tillförligt transportsystem.

Sverige behöver en regering som på ett ansvarsfullt sätt hanterar statens ekonomi, svensk infrastruktur och de reella miljöproblemen. Med finansierade förslag och faktiska lösningar står Alliansen upp för jobben, miljön och ett trafiksystem för hela Sverige.

Jag är därför glad över att vi har kunnat presentera denna historiskt stora satsning på hela vårt svenska transportsystem med 497 finansierade miljarder. 200 miljarder avsätts för drift och underhåll, 217 miljarder för utveckling av transportsystemet och 80 miljarder för extra finansiering som är knutna till olika projekt.

Men oppositionen säger alltid att man har mer. Det vore ett bra tillfälle att överlämna Socialdemokraternas egna framtagna rapport som de använde i debatten den 13 december 2007 då Christina Axelsson enligt en rapport från RUT så kraftfullt redovisade att Socialdemokraterna alltid satsar mest på infrastruktur. Då såg vi på perioden 1991–2008.

Nu har jag lite mer ingående tittat på den rapporten. Ja, det stämmer att Socialdemokraterna satsar mer på infrastruktur, men märkligt nog bara i opposition. De år som Socialdemokraterna hänvisar till och de år som de tycker att de gör de stora satsningarna är alltid år i opposition. Annars har de alltid mindre med pengar.

Det går att läsa om detta i Socialdemokraternas egen rapport. Tyvärr glömde Christina Axelsson att redovisa hur det egentligen varit, så hon glömde det kanske mest väsentliga. Men nu, herr talman, finns det i protokollet.

Fördelningen beträffande investeringarna – jag vänder mig särskilt till Karin Svensson Smith och Peter Pedersen – är 56 procent till järnväg, 42 procent till väg och ca 1 procent till sjöfart. Majoriteten av investeringarna gäller alltså järnväg; därmed är det klarlagt.

Under Alliansens tid i regeringsställning har mycket hänt, och fler åtgärder planeras. Drivkraften är att Sverige ska få ett transportsystem där människan är i centrum, ett transportsystem som skapar goda förutsättningar för tillväxt och företagande i hela landet.

Jag skulle också vilja säga några ord om Förbifart Stockholm. Jag vet att andra ledamöter från Alliansen tydligt kommer att redovisa vad vi tycker i frågan och naturligtvis vilka konsekvenserna blir av oppositionens politik.

Jag har inte möjlighet till fler debatter med Hans Stenberg och en del andra ledamöter – jag vet ju att bland annat Hans Stenberg ska sluta i riksdagen. Det är synd att Hans Stenberg, som så tydligt och starkt gått ut i DN om Förbifart Stockholm, nu får avsluta sin tid i riksdagen. I artikeln säger Hans Stenberg: Det går inte att kohandla bort Förbifart Stockholm. Det finns inte på kartan att förhandla bort detta.

Pia Nilsson säger i samma artikel: Alternativet att förbifarten inte ska byggas tror jag inte ens man diskuterar i partiledningen.

Lars Mejern Larsson säger i DN-artikeln: Det är en så viktig investering både för Stockholm och för landet som helhet att vi måste presentera ett tydligt alternativ i god tid före valet.

Jag säger: Grattis!

Herr talman! Det är mycket som jag skulle vilja ta upp här, men jag har inte alltför mycket talartid till förfogande. Jag hoppas att jag får möjlighet att säga mer i replikskiften här.

Innan jag avslutar mitt anförande vill jag säga att jag i måndags hade oturen att inte vara med på aktivitetsdagen. Jag vill också framföra ett tack dels till utskottet för ett gott samarbete under mandatperioden, dels till våra förträffliga tjänstemän. Ett särskilt tack riktas till de ledamöter som frivilligt avslutar sin riksdagstid. Sedan är det väl ett antal personer

som står till förfogande. Jag riktar ett tack även till dem. Vi vet ju inte om någon av oss blir kvar.

Prot. 2009/10:138
16 juni

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och, inte helt överraskande, avslag på alla reservationer.
(Applåder)

Anf. 122 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Det ska bli kul att diskutera frågan om höghastighetståg.

I Storbritannien blev det nyligen maktskifte, vilket jag i huvudsak beklagar. Men jag vill särskilt påtala att den nye Toryledaren sagt att höghastighetståg hör framtiden till, att de är en del av moderniseringen av Europa. Det fördes fram som ett alternativ till en utbyggnad av Heathrows nya landningsbana. Man vill ha ett klimatsmart Storbritannien som inte är sårbart. Därför står man för det sagda.

Jan-Evert Rådström, du borde studera det och fundera på om det inte kan vara något också för Sverige.

Det är klart att utbyggnaden av höghastighetståg sker i folktäta regioner; konstigt vore det annars. Men utbyggnaden sker också i glest befolkade regioner. I Andalusien i södra Spanien finns det ett område som till storlek och folktäthet klart motsvarar vad Götaland och området kring Götalandsbanan svarar för. Sett till både storlek och folkmängd är det exakt lika. Vad det handlar om är om man vågar satsa på framtiden eller inte.

När vi i trafikutskottet var i Spanien sade man där: Vi har räknat ut att vi för vår befolknings skull inte har råd att låta bli att se till spårtrafiken. Det kommer att bli så dyrt att förflytta sig med bil och flyg att man måste ha spårtrafiken som ett energismart alternativ för att folk raskt ska kunna förflytta sig.

När det gäller liknelsen med tunnelbanan kan jag säga att motståndare till byggandet av Stockholms tunnelbana hade en del intressanta argument. De hävdade dels att det inte skulle vara ekonomiskt att bygga tunnelbanan, dels att Stockholm förmodligen inte skulle växa, att Stockholm nog inte skulle kunna bli en stad med mer än en miljon invånare. Därför skulle pengar inte satsas på tunnelbanan.

Med precis motsvarande nettonuvärdeskvoter enligt gängse metod kan det ibland vara svårt att räkna hem höghastighetsbanorna. Men jag tror att inte ens du, Jan-Evert, skulle önska att tunnelbanan inte fanns. Så – det är jag alldeles övertygad om – kommer framtida generationer att se på de höghastighetsbanor som vi sedermera kommer att bygga. Det enda som krävs är att det först sker ett regeringsskifte.

Anf. 123 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är lite märkligt att Karin Svensson Smith inte vill ta upp det jag frågade om – om hon tycker att infrastrukturinvesteringar är det som gör största samhällsnyttan och största *miljönyttan* för vårt land. Är det att i nuläget satsa på höghastighetsjärnväg?

Ännu viktigare är, tycker jag, att Karin Svensson Smith och De rödgröna struntar i att ta reda på fakta. Det ska byggas i alla fall. Vilket underlag har Karin Smith Svensson för järnväg mellan Borås och Göteborg? Var ska järnvägen gå? Vilka konsekvenser och vilka barriäreffekter får den? Vilken utredning hänvisar Karin Svensson Smith till?

Vi i alliansregeringen säger: Vi kan inte bygga en höghastighetsjärnväg utan att ha ett underlag. Det är i det avseendet jag tycker att det blir

så märkligt. Kan Karin Svensson Smith förklara för mig att exempelvis Ostlänken som ska byggas ökar kapaciteten för godstrafik nattetid? Den ska ju byggas för persontrafik. Men det är på stambanenätet som det är problem för godstrafiken. Hur ökar alltså kapaciteten när det gäller att få mer gods transporterat på järnväg nattetid med byggandet av en järnväg för persontrafik? Det vore kanske lämpligt att först ha en analys i handen. Men Karin Svensson Smith har kanske svaret direkt.

Anf. 124 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Vi rödgröna har utgått från Banverkets förslag och dammsugit alla förslag som det är möjligt att genomföra under kommande planeringsperiod. Vi har också utgått från Klimatberedningen. En enig klimatberedning hävdar att en fördubblad järnvägskapacitet är en förutsättning för att nå klimatmålet för transportererna.

Vi kan inte utgå från att det inte är möjligt att nå klimatmålen, och vi kan inte förhandla med naturen men måste utgå från den.

När det gäller innehåll och underlag har vi utgått från Gunnar Malms utredning. Gunnar Malm har ju utsetts till generaldirektör i Trafikverket så jag antar att han är en person som ni har åtminstone någon respekt för – annars hade ni väl inte utsett honom till generaldirektör.

Man kan också fråga sig vad politikerna i kommunerna längs sträckan Linköping–Norrköping och Borås–Göteborg tycker. Tycker de att det är en bra idé att de får vänta och vänta? Har inte du, Jan-Evert, det minsta tagit del av vad de moderata kollegerna i berörda kommuner uttalat? Exempelvis var det en artikel i Svenska Dagbladet där tio kommunföreträdare sade: Vi behöver det här för att vidga våra arbetsmarknadsregioner.

Vi har utgått från att vi klarar klimatmålen. Då kan vi inte låta godståg och pendeltåg sinka för X 2000. Ett av våra viktigaste motiv för höghastighetstågen och det byggandet är att ordinarie spår i upprustat skick ska rymma mycket mer godstrafik och pendeltågstrafik. Det är detta som kombinerat med spårvägstrafik i städer totalt sett ger största klimatnyttan. Man kan inte ändra bara en del. Därför vill vi klimatoptimera hela systemet.

Anf. 125 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Gunnar Malm var i sin utredning tydlig med att han ansåg att man innan man kan gå vidare måste göra fördjupade studier. Jag hoppas verkligen inte att De rödgrönas analys för byggande av höghastighetsjärnväg bygger på Karin Svensson Smiths antaganden, för de kändes något tunna i det hela. Det oroar mig faktiskt.

Sedan funderar jag på detta – det kanske blir möjlighet för någon att ta upp det i ett replikskifte, men jag kan ta det som kommentar till Karin Svensson Smith – att det är en mängd olika järnvägsprojekt ni säger ska tidigareläggas. Vad är det som ska senareläggas? Det kanske vore lämpligt att tala om det här i kammaren.

(KARIN SVENSSON SMITH (mp): Ingenting.)

Om man tidigarelägger ett projekt och det ska finansieras så måste någonting annat senareläggas. Det ser jag fram emot att få en tydlig re-

dovisning av, dels för egen del och dels för svenska folket och alla som väntar på infrastruktursatsningar som ska komma till stånd ute i vårt land.

Anf. 126 LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Välkommen tillbaka, Jan-Evert Rådström! Det är kul att ha dig i talarstolen. I ditt ganska långa anförande apostroferade du tre ledamöter som inte ens får vara med i debatten. Åtminstone Hans Stenberg kommer att ge svar på tal, men inte i form av replik, för det har han inte rätt till.

Vi är här för att diskutera regeringens åtgärdsskrivelse för hela perioden fram till 2021. Du säger, Jan-Evert, att ni satsar så mycket mer. Jämfört med vad? Jag hade i mitt anförande en ganska lång utläggning om att det är viktigt att tala om vad man jämför med. Jämfört med vad satsar ni mycket mer?

Jag vill också fråga varför det var så angeläget att i direktiven till verken säga att det ska vara minst 50 procent på väg. Du kan naturligtvis bryta ut investeringsdelen, men tar man hela planperioden, såväl drift och underhåll som investeringar, är det minst 50 procent på väg. Oavsett resultatet, varför var det viktigare att påtala detta än något annat? Och vilka andra direktiv var viktiga för majoriteten att skicka med till verken och, känner du, har givit avtryck i denna skrivelse?

Jag är också mycket nyfiken på vilka åtgärder ni vidtar för att minska transportsystemets klimatpåverkan. Varje gång den tillfälliga oppositionen påtalar någon form av insats är det fel. Det vore intressant att höra vilken som är rätt insats för att minska transportsystemets klimatpåverkan.

Jag har även två frågor som jag har all respekt för om Jan-Evert Rådström inte hinner svara på, men han har ju en replik till. Varför är det okej att låna till vägar och betala med trängselskatt men inte att låna till järnväg och betala med kilometerskatt? Vad är den stora, dramatiska skillnaden?

Den sista frågan är om Jan-Evert Rådström skulle kunna utveckla på vilket sätt medfinansieringen är frivillig. Jag tror att det är många kommun- och regionpolitiker som inte riktigt känner att det är så där hjärtligt och frivilligt. Det är väl snarare så att det inte blir någon väg om man inte medfinansierar. Då blir det ingen bana. Vi har i många sammanhang tydliggjort att det finns markvärdesstegringar som kan göra att man får ut extra pengar. Det är en form av medfinansiering men inte att kräva medfinansiering oavsett var den kommer ifrån.

Anf. 127 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Lena Hallengren undrar vad vi ska jämföra med. Ja, vi ska jämföra med vad som har varit tidigare när det gäller åtgärdsplaneringen. Vi ska se på vilka resurser vi tillför, och vi ska också se på vilka resurser som blir verklighet.

Det jag tycker är problemet när Lena Hallengren står i talarstolen och pratar om sina enorma satsningar är att bläcket inte hann torka på den förra infrastrukturplan ni lade fram förrän ni kunde konstatera att det inte gick att nå upp till det som var sagt. Man kan konstatera att ni står i kammaren och försöker få svenska folket att tro att ni är infrastrukturens

vänner. Ni hänvisar till rapporter och har mage att inte presentera hela sanningen. Ni säger att ni satsar mest. Ja, men ni gör det bara i opposition. Jag tycker att De rödgrönas trovärdighet är under all kritik, och det är just det jag tycker att man måste diskutera.

När det gäller medfinansiering är det väl givet att kommuner med stor entusiasm och mycket engagemang har sagt att de vill vara med. De ser ökningarna på markvärden, ser behovet av regionförstoring och ser vikten av pendling och så vidare. De vill alltså vara med och satsa. Men vad var det alternativ som Socialdemokraterna och Lena Hallengren stod för? Jo, i den förra åtgärdsplaneringen fick kommunerna vara med och satsa på en förskottering. De fick lägga ut pengarna för att någonting skulle komma till stånd. Där kan vi prata om att det verkligen var att utnyttja kommunernas situation.

Anf. 128 LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på särskilt många frågor, men Jan-Evert har en minut till.

Det är väl ändå år för år som måste jämföras, eller menar Jan-Evert Rådström att det är rimligt att vi jämför försvarsanslag i år med försvarsanslag för 1988 för att se vem som satsar mest? Vi måste väl jämföra år med år. Vi har inte för avsikt att vara i opposition de kommande fyra eller åtta åren, så du får väl se hur det ska förverkligas. Det är dock svårt att förverkliga sin politik i opposition. Hur det kan förhålla sig känner väl inte minst Jan-Evert Rådström till.

Jag kan inte låta bli att ställa frågan än en gång. Varför är det okej att man lånar till vägar och låter trängselskatt betala räntor och amorteringar? Det är helt okej; det föreslår Anders Borg. Men det är inte okej att låna till järnvägsinvesteringar och låta kilometerskatten betala räntor och amorteringar. Vilken är den stora skillnad som gör De rödgröna oansvariga och er ansvarsfulla, förutom Jan-Evert Rådströms egen uppfattning om detta?

Sist men inte minst sade Jan-Evert Rådström vid ett tillfälle i sitt anförande att ni inte blundar för verkligheten, men uppenbarligen behöver ni lite starkare skärpa på glasögonen. Det finns nämligen ett och annat problem som inte riktigt uppmärksammas. Jag har fortfarande inte fått något svar när det handlar om vilka åtgärder ni vidtar för minskad klimatpåverkan. Återigen: Alla förslag De rödgröna presenterar är fel. Det förvånar mig inte, men vilka åtgärder tycker Jan-Evert Rådström och majoriteten är att föredra?

Anf. 129 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! När det gäller investeringsbudgeten säger du att vi måste ta ställning år för år. Ja, men ni vill ändå använda olika rapporter. Har ni den retoriken tycker jag inte att ni ska använda en sådan rapport, som ni dessutom inte talar om helheten i. Det tycker jag är viktigt.

När det gäller Förbifart Stockholm är det en investering som görs lokalt och också finansieras lokalt. Förbifart Stockholm är enormt viktig. Jag kan hålla med Mejern om det han sade i DN: Det är viktigt för hela landet men framför allt viktigt att vi löser trafiksituationen i Stockholm. Det har också stockholmarna tyckt att de vill bidra till på det sätt de gör.

Det var någon mer fråga, men jag har glömt bort den. Kan Lena Hallengren repetera den så att jag kan försöka svara?

(LENA HALLENGREN (s): Vilka åtgärder vill majoriteten vidta för att minska transportsystemets klimatpåverkan?)

Vi gör enormt stora satsningar, och där är ni också med på att vi ska göra de satsningar vi gör på järnvägsområdet och som vi faktiskt också gör för att vi ska få vägtrafiken att fungera samt en kollektivtrafik på väg. Att vi gör dessa satsningar råder det alltså ingen tvekan om. Vi har gjort stora satsningar på att antalet miljöbilar och tillgängligheten till etanol och biogas ska öka i vårt land. Vi kan ta en mängd olika områden som detta gäller på. Det har jag alltså inga problem med.

Däremot är ni svaret skyldiga när ni vill göra den största satsningen på höghastighetsjärnväg men ännu inte har presenterat vad det har för miljöeffekter. Anledningen till att ni inte kan presentera detta är enkel: Det finns inget underlag för det ni vill satsa på.

Anf. 130 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Av en ren tillfällighet fick jag med mig det lilla pm som riksdagens utredningstjänst har kommit ut med, nr 2 2010. Tittar man på s. 29 hittar man en sammanställning av transportpolitiska måluppfyllelser beroende på om det satsas på stambanor eller höghastighetsbanor. Det är med hänvisning till SOU 2009:74, och tittar man till exempel på kapacitet för godstrafik blir läget oförändrat vad gäller stambanealternativet och starkt positivt vad gäller höghastighetsbanor. Det är precis samma sak med kapaciteten för persontrafik. För säkerhet, miljö och hälsa gäller att stambanealternativet är positivt, och höghastighetsbanealternativet är starkt positivt.

På föregående sida i samma rapport kan man se att de samhällsekonomiska analyser som har gjorts visar på en variation i nettonuvärdesknot på mellan 1,7 och -0,38. Tydligt beror det alltså på vem man väljer att lyssna på. Jag för egen del och vi i Vänstern tror dock inte att det i första hand är miljökonsekvensen som är den absolut viktigaste. Om alternativet är att man åker med ett vanligt, långsammare tåg är nämligen inte effekten extremt mycket större för att man tar sig fram snabbare, utan det är snarare att man ska hålla ihop regioner som är det viktiga.

Om man däremot väljer att inte flyga mellan Göteborg och Stockholm utan sätter sig på höghastighetståget i stället, vilket är en uppenbar miljövinst, räknas det av någon märklig anledning i någon av de samhällsekonomiska kalkylerna som ett minus, för att vi skulle få mindre flygtrafik på den sträckan. Då är det något fel på den samhällsekonomiska kalkylens upplägg som gör att den inte gynnar klimatsmartare alternativ, vill jag hävda.

Min egentliga anledning till att ta replik var detta: Kan Jan-Evert Rådström förklara lite tydligare varför det är bra och förnuftigt om Torsby kommun lånar x miljoner och slår ut över ett visst antal år för att till exempel bygga en ny skola, vilket anses vara ansvarsfullt, eller att en fabrik eller industri i samma kommun gör den satsningen, medan det däremot anses oansvarigt om staten, som har lite större muskler i övrigt, väljer att låna ganska små medel, om man jämför med den totala budge-

ten, för att göra viktiga investeringar? Varför är det samhällsekonomiskt oansvarigt?

Prot. 2009/10:138
16 juni

Anf. 131 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det var intressant att du läste ur den där rapporten. Du får gärna läsa lite mer. Det står om höghastighetståg och stambanealternativet. Detta innebär att man måste bygga ut stambanenätet radikalt till en kostnad på ungefär 50 miljarder kronor för att det ska få effekter. Men då vänder jag på frågan: Finns det med i era förslag? Nej, det finns inte med. Det haltar betänkligt. Det var nästan synd att du tog upp just det argumentet. Det blir nog lite tungt.

När det gäller utsläppen tycker jag också att det är märkligt. Jag glömde säga det till Karin Svensson Smith, som dessutom vill lägga ned fordonsforskningen, men jag ställer frågan till Peter Pedersen: Tycker du att det är bra med fordonsforskning i vårt land? Under denna mandatperiod har koldioxidutsläppen minskat med 13 procent, mellan 2000 och 2006 med endast 4 procent. Kan fordonsforskningen vara en bidragande orsak till detta, tror du?

När det gäller budgetsystemet hade du en fråga om en kommun kontra staten. Vi har haft en bred politisk enighet om vilket finansieringssätt och vilket budgetsystem vi ska ha ända sedan Gunnar Strängs tid. Gudskelov står Vänstern än så länge alldeles ensam när ni till och med vill gå vidare och ha en investeringsbudget i statens hägn. Vi får väl se vad som händer framöver.

Anf. 132 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Den finns att hämta här i kafeterian, så jag skulle vilja att Jan-Evert Rådström hämtade den och läste den i kväll och tittade på de alternativen. Jag hävdar fortfarande att min tolkning stämmer. Det framgår tydligt: Om man gör de här satsningarna på enbart stambanan går det ungefär jämnt upp med kostnaden och intäkterna; det får ingen större effekt.

Den stora grejen är att man kan få ökad persontrafik på höghastighetsbanorna och därmed frigöra kapacitet på stambanorna. Faktum är att vi lägger ganska stora pengar runt om i landet på att förbättra befintlig infrastruktur. Vi har tydligt sagt att de eventuella satsningarna på hela sträckan Göteborg–Stockholm inte får gå ut över satsningar i övrigt. Jag vill säga att vi gör betydande satsningar även i övrigt på järnvägstrafiken och annat.

Herr talman! Vi på den rödgröna sidan satsar mer på infrastruktur både i opposition och i regeringsställning. Faktum är att när vi för ett antal mandatperioder sedan gjorde ganska kraftfulla satsningar på järnvägssidan fick vi kritik från den borgerliga sidan, bland annat från Jan-Evert Rådström, som tyckte att vi gjorde oansvarigt stora satsningar på järnvägsspår och järnvägstrafik. Nu står du och säger att det var för lite. Det kan man väl säga; det hade varit jättebra om vi satsat mer då. Men du och Moderaterna tyckte då att vi skulle ha satsat mycket mindre på järnvägstrafiken. Stå inte här och låtsas som att ni då i opposition krävde mindre pengar till lastbilar och vägar och mer pengar till järnvägar, för det är en direkt falsk historiebeteckning! Det är bara att gå in och titta i

*Åtgärdsplanering för
transportsystemet
2010–2021 m.m.*

riksdagens protokoll och konstatera att det inte ligger till så. Där har det skett en viss tillnyktring även hos er moderater, vilket är glädjande.

Som svar på din fråga: Det är självklart jättebra om vi kan ha en fordonsforskning som gör att vi får effektivare motorer, bränslen som inte är klimatpåverkande och så vidare. Men det kan inte lösa hela den stora problematik som transportsektorn utgör. Det måste till andra saker, som ekonomiska styrmedel.

Anf. 133 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det sista var glädjande att höra. Peter Pedersen kommer med kraft att motarbeta andra kollegers försök att lägga ned fordonsforskningen. Det är bra.

När det gäller de satsningar som har gjorts genom åren minns Peter Pedersen som har suttit i utskottet många år att Moderata samlingspartiet var kritiskt till den prioritering som dåvarande regering gjorde. Och tyvärr ser vi resultatet av detta än i dag, med det enormt eftersatta underhållet på både väg och järnväg. Vi försöker återta detta. Det är en enorm skillnad: Ska vi bara göra investeringar och tycka att det är viktigast att klippa band, eller ska vi vårda den infrastruktur som vi har? Det senare har alliansregeringen gjort. Det är en tydlig prioritering. Vi ska ha en infrastruktur som fungerar även om det är vinter. Jag vet att vi kommer att fortsätta vårt engagemang för att rusta upp både vägsystemet och järnvägssystemet under den kommande mandatperioden. Jag ser med tillförsikt på svensk kollektivtrafiks möjligheter att öka.

Anf. 134 NINA LARSSON (fp):

Herr talman! Nu blir ni kanske fundersamma över att det är jag som står här, men Sven kommer att komma efter mig. Vi gjorde en liten rockad.

Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Sverige står inför två rejäla utmaningar. Den första utmaningen är att minska utsläppen av växthusgaser och motverka jordens temperaturökning. Här spelar transportsektorn en stor roll tillsammans med bland annat elproduktion och industri. Den andra utmaningen är globaliseringen och den allt hårdare internationella konkurrensen. Andra delar av världen lyfter sig, kämpar och höjer sin levnadsstandard. Detta är mycket glädjande och bra, men det ger en tuffare internationell konkurrens än vad vi varit vana vid.

Såväl globaliseringen som klimatutmaningen ger oss också fantastiska möjligheter, och för att kunna ta fasta på dessa möjligheter behöver vi fokusera på kunskap, skapa en lyckad integration och förbättra villkoren för företagen. Men infrastrukturen är också en viktig del i att motverka jordens temperaturhöjning. Infrastrukturen är en av de viktigaste konkurrensfördelarna när vi ska rusta oss i den internationella konkurrensen.

Nu står vi här i kammaren med ett betänkande för vilket upprinnelsen står att finna ett antal år tillbaka i tiden. Infrastrukturprocesser tar tid, ska gudarna veta. Nu står vi här med inriktning och planer för de kommande åren fram till 2021. Under denna mandatperiod har ett gediget arbete startat med att få regioner samspelat. De skulle ges möjligheter till på-

verkan, och branscherna skulle få påverka bland annat genom olika forum. Tanken har genomgående varit att medinflytande på lokal och regional nivå skulle få avgörande genomslagskraft i stället för att de enskilda politiker och intressen som skriker högst får mest.

De tidigare olika trafikverken har i samverkan tagit fram förslag till planer. De har stötts och blötts genom remissrundor för att slutligen landa i de planer vi nu har framför oss. De planer som nu i vår fastställts av regeringen bygger därför i huvudsak på regionernas och branschernas egna viljor. Detta är viktigt och bra.

Riktlinjerna och ramen för planerna fram till 2021 lades fast i infrastrukturpropositionen som vi beslutade om här i riksdagen i slutet av 2008. Dessutom tillkom strax därefter nya transportpolitiska mål. Även vi i riksdagen har genomfört ett antal seminarier inom olika delar som åtgärdsplaneringen för transportinfrastruktur berör.

När det gäller infrastrukturpropositionen var några delar viktiga för oss i Folkpartiet och Alliansen. Det har spelat stor roll för framtagandet av planerna fram till 2021.

Det handlar om samhällsekonomisk lönsamhet och om att minska klimatpåverkan. Det handlar om regionförstoring som gör att människor kan bo där de vill och ta sig till arbetet. Det handlar om att åtgärda flaskhalsar i synnerhet när det gäller godstransportnäten. Allt ska genomsyras av ett transportslagsövergripande synsätt, och vi ska fokusera på drift och underhåll.

Framöver kommer vi att kunna göra planprocessen mer dynamisk och effektiv. Det är vår absoluta förhoppning. Genom alliansregeringens initiativ med utredning och uppdrag till Statskontoret kommer förhoppningsvis de långa perioderna att kunna minskas. Att upphandla, avtala och hitta lösningar för finansiering och produktion måste till. Vi behöver en transparent och förutsägbar planprocess. Jag ser mycket fram mot att få se vad den utredning som kommer på sensommaren levererar.

Infrastrukturdebatter tenderar att fastna i ett rabblande av miljarder. Det handlar om mycket pengar. Det är en stor budget som människor jobbat, handlat och betalat in skatt till. Det är fundamentalt att handskas varsamt med de resurserna. Det gäller naturligtvis alla områden där vi har gemensamma åtaganden som finansieras av människor som betalar skatt, men i synnerhet inom infrastrukturområdet där summorna ofta blir stora och näst intill oöverblickbara.

Effektiviteten och produktiviteten inom branscherna måste öka. Att bolagisera Vägverket Produktion och Banverket Produktion var två viktiga steg i detta arbete där ökad konkurrens kan sänka priserna och öka takten.

Alliansregeringen har gång på gång under mandatperioden höjt anslagen till infrastruktur – till investeringar och till drift och underhåll, och detta från en låg nivå. Jan-Evert Rådström redogjorde mycket föredömligt för detta tidigare så jag ska inte dra några siffror. Oppositionen lovar naturligtvis runt men håller tunt, säger erfarenheter från deras tidigare regeringsinnehav. Behov av investeringar och anslag till drift och underhåll kan inte nog understrykas. Vi har börjat höja anslagen, och det tänker vi fortsätta med. Det är viktigt för att möta klimatutmaningen, och det är viktigt för att möta den allt hårdare internationella konkurrensen.

Jag har sagt det förut, och jag säger det igen: Alliansregeringen är bäst när det gäller.

Anf. 135 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Nina Larsson pratade om samhällsekonomisk effektivitet. I artiklar av enskilda folkpartister hänvisas ibland till marknadsekonomi och rationellt ekonomiskt tänkande. Tror Nina Larsson att alla de resenärer som blev stående på perrongerna i vintras och alla de företag som inte kunde leverera sitt gods för att man inte klarade av att skotta bangårdarna tycker att vi har en samhällsekonomiskt effektiv järnvägstrafik i Sverige?

Vi kan ju diskutera hur mycket vi lägger på att bygga ut spåren, men till syvende och sist är det trafiken som intresserar de enskilda medborgarna. Kommer jag till jobbet i dag? Kommer jag i tid till jobbet? Kan jag hämta mina barn innan dagis stänger? Det är det som medborgarna frågar efter i första hand.

Trafikverket konstaterar att de förseningar som snökaoset vållade kostade 3 miljarder i uteblivna arbetsintäkter. Så mycket förlorade samhället på detta. Det hade man kunnat halvera genom att investera 450 miljoner kronor. När vi tittar på vad ni tänker göra inför nästa vinter ser vi att ni faktiskt har minskat järnvägens underhåll. Det är mindre pengar som ska gå till att fixa järnvägen så att den ska klara eventuell snö som kommer nästa år. Tror Nina Larsson att medborgarna i allmänhet uppfattar att Alliansens järnvägspolitik är samhällsekonomiskt effektiv?

Anf. 136 NINA LARSSON (fp) replik:

Herr talman! Ja, det tror jag. Vi för en i högsta grad samhällsekonomiskt effektiv politik i synnerhet när det gäller järnvägsinfrastrukturen.

Jag håller med Karin Svensson Smith om att det var enorma kostnader som drabbade samhället, enskilda och det svenska näringslivet genom vinterns alla förseningar och otillräckliga åtgärder. Det måste vi dra lärdom av. Det gör Trafikverket och de operatörer som verkar på banorna runt om i Sverige. Det gör också departementet med infrastrukturminister Åsa Torstensson i spetsen.

Vi har höjt drifts- och underhållsanslaget till järnväg avsevärt. Vi har från perioden 2003–2006 till perioden 2007–2010 höjt det med drygt 20 procent. En klar och tydlig höjning har gjorts. Om vi jämför de olika planperioderna med drift och underhåll till bansidan var det under den förra planperioden, med 2008 års penningvärde, 3,56 miljarder per år. I alliansregeringens proposition är summan 5,33 miljarder per år. Det är alltså en klar och tydlig höjning. Vi behöver naturligtvis ytterligare förstärka drifts- och underhållsinsatserna på järnväg eftersom det har visat sig vara ett sårbart system. Vi har börjat beta av det underhållsberg som den förra regeringen var orsak till.

Anf. 137 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Enligt mina uppgifter går Banverket in i den kommande vintern med lägre anslag än under den gångna perioden. Vi har betydligt mer i vår reservation till underhåll av järnväg. Ytterst är det på en fungerande tågtrafik som medborgarna, väljarna, bedömer vem som sköter politiken bäst.

Det är inte bara fråga om hur mycket pengar man satsar på Banverkets underhåll utan det handlar också om organisationen. Vid den utfrågning vi hade framkom det att man i Luleå hade handlat upp snöröjning av lägstbjudande. Då fick man snöröjning måndag till fredag på kontorstid. Vädrets makter anpassar sig ju inte till alliansregeringens upphandlingsteknik, utan snön föll även vid andra tider. Det ledde till att resenärer blev stående. I vissa fall blev de stående utomhus eftersom Jernhusen har ett avkastningskrav. Då är det bättre att sälja järnvägsstationer i bygder där det inte bor så många människor. Jag tror inte att det kommer att anses vara okej den kommande vintern. För alla politiker är A och O att se till att ha ett sammanhållet system där säkerhet och effektivitet går före vinstkrav hos eventuella entreprenörer.

Tycker Nina fortfarande att det är en bra idé att handla upp snöröjning måndag till fredag under kontorstid?

Anf. 138 NINA LARSSON (fp) replik:

Herr talman! Nej, det tycker jag naturligtvis inte. Vi ska självfallet ha en upphandling som vilar på samhällsekonomisk lönsamhet med de principer som finns. Man ska också få kvalitet för det man betalar. Det är så marknaden fungerar. Det är så vi måste se på våra skattepengar. Vi ska varsamt hantera våra skattepengar som människor har betalat in till våra gemensamma åtaganden. Vi måste få ut det vi vill när vi upphandlar. Det finns många lärdomar att dra när det gäller både operatörerna och trafikverken. Jag vet att det görs ett gediget arbete med det.

Jag hoppas och tror att vi får en något bättre vinter, men det kan man ju, som Karin Svensson Smith sade, inte förutsäga. Det handlar om att successivt i jämn takt öka anslaget till drift och underhåll. Vi har visat att det går. Vi har påbörjat resan och vi ska fortsätta den. Vi måste höja anslaget till drift och underhåll. Det gäller även för kommande mandatperiod.

Anf. 139 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Eftersom det är viktiga aktiviteter i kväll, fotboll mellan oppositionen och regeringen och så vidare, tycker jag att vi kan börja för att vinna tid.

Den åtgärdsplanering för transportsystemet 2010–2021 som vi nu diskuterar är slutprodukten av flera års intensivt arbete. I det första skedet, inriktningsplaneringen, utreddes mål, ekonomiska ramar och inriktning för den kommande planeringsperioden. Den analysen låg till grund för infrastrukturpropositionen *Framtidens resor och transporter*, som riksdagen behandlade år 2008. Det var då den stora debatten var. Detta sagt med särskild adress till utskottets ordförande Lena Hallengren som tyckte att det var en så avgörande debatt som vi har här i dag. Det är faktiskt bara en skrivelse från regeringen. Man kan lite raljant säga att det är som att kasta in jästen efter degen. Men det är klart att infrastrukturfrågorna kommer att vara viktiga inför valet. Därför har det ett berättigande att vi nu diskuterar vad de olika partierna och allianserna står för.

Nu är vi framme vid målet. Vi diskuterar den plan som regeringen faktiskt redan fastställt den 29 mars 2010. Jag vill lyfta fram det arbetsätt som vi har vinnlagt oss om under resans gång, om uttrycket tillåts.

Socialdemokraterna hade ju en gång en ganska tilltalande slogan om att alla ska med, och det är något av substansen i det uttrycket som präglar arbetet med infrastrukturfrågorna. Det har verkligen varit ett öppet och inbjudande arbetssätt med lokal och regional delaktighet som kännetecknat regeringens arbete med en gemensam nationell plan för alla trafikslag. Synpunkter har inhämtats genom möten, hearingar, workshoppar och seminarier med bland annat representanter från regionerna och företrädare för bransch- och intresseorganisationer. Det har till och med anordnats öppet-hus-aktiviteter för allmänheten.

För mig som centerföreträdare och alliansföreträdare i den här debatten är det med en viss stolthet som jag framhåller detta. Centerpartiet står för att hela Sverige ska ha möjligheter att utvecklas och att människor ska kunna leva ett gott liv såväl på landsbygden som i städerna. Det är mot den bakgrunden som bra vägar och järnvägar är så viktiga för oss, och vi betonar också gärna underifrånperspektivet i det här arbetssättet.

Enligt vår mening är bra vägar och järnvägar grundläggande förutsättningar för livskraft och utveckling i hela landet. Samtidigt är det alldeles nödvändigt att man formar politiken på det här området så att den står i samklang med naturen och miljön. Men Centerpartiets slutsats är inte att vi ska bromsa trafik genom att låta vägarna vara dåliga och svårframkomliga. Ett sådant sätt att se på det kan tvärtom öka miljöbelastningen.

Herr talman! Den här åtgärdsplaneringen är en infrastruktuursatsning på 482 miljarder kronor för perioden 2010–2021. Det är en satsning och en precisering av hur de 417 miljarderna från infrastrukturpropositionen ska användas avseende objekt runt omkring i landet. Tillskottet på 65 miljarder kronor finansieras genom trängselskatter, vägavgifter, EU-medel och kommunal finansiering. Banavgiftsintäkter kan enligt Banverket komma att bidra med ca 15 miljarder kronor.

Låt mig i det sammanhanget säga något till Lena Hallengren. Hon efterlyste vilka kommuner som frivilligt bidrar med pengar, 10, 15, 20 eller 30 miljarder, till infrastrukturprojekt som man förväntar sig att Trafikverket ska anslå pengar till. Jag kan berätta för Lena Hallengren att jag kommer från en socialdemokratiskt styrd kommun som heter Hudiksvall. Där ville Vägverket bygga den E4 som man bygger på alla andra håll i landet med vägstandard trefältsväg, två-plus-ett-väg om man så vill, som underlaget berättigar till. Men vi politiker i Hudiksvall sade att vi gärna ville ha fyrfältsstandard på den här E4-vägen när det ändå byggs nytt. Vi var beredda att medfinansiera bara för att få det här extra vägfältet, det vill säga fyrfältsväg i stället för trefältsväg. Vi beslutade i stor politisk enighet i Hudiksvall med Miljöpartiet som enda undantag att medverka till att få den här standarden på vägen därför att det fanns ett kommunalt och regionalt intresse av att få den standarden. Man kan tycka att det var en överstandard, men vi tyckte att det var viktigt. Det beslutet fattades i mycket stor enighet i Hudiksvall.

Till skillnad från den tidigare regeringens infrastruktuursatsningar är den här satsningen finansierad och det till största delen med anslag.

Herr talman! Det är ett betydelsefullt utvecklings- och reformarbete för framtidens transportsystem som regeringen genomfört och genomför just nu. De viktigaste principerna är att sätta resenärens och näringslivets behov i fokus och att få mer infrastruktur och mer effektiva transporter

för pengarna. Framför allt handlar det om ett transportslagsövergripande perspektiv, vilket har fått ett kraftfullt genomslag i åtgärdsplaneringen. Det innebär att olika delar av resan eller transporten kan göras med olika trafikslag, och det är en fungerande helhet som är det intressanta.

Det har hänt mycket på transportområdet under den gångna mandatperioden. Betydande förändringar har skett när det gäller såväl myndigheternas organisation som hur olika transportmarknader regleras. För att få ökad effektivitet och marknadsinflytande har riksdagen exempelvis fattat beslut om att öppna marknaden för persontrafik på järnväg. Tåg-sverige och SJ:s roll håller på att förändras, och lösningen är inte mer statligt monopol och reglering. Om så vore fallet skulle det ju inte ha funnits några problem fram till i dag när SJ har haft i stort sett monopol på all järnvägstrafik i Sverige. Så har det varit fram till nu, men nu är det skarpt läge. Nu får också SJ visa vad man duger till i ett konkurrensutsatt läge.

Herr talman! De rödgrönas infrastrukturpolitik präglas av julaftonsstämning. Det ska vara dubbelt så mycket järnväg och lika mycket väg – extra allt på en gång. Med tanke på hur de rödgröna skötte infrastrukturinvesteringarna före 2006 bör man vara skeptisk. Aldrig förr hade så många första spadtag tagits inför lokalpressens blixtrande kameror och aldrig förr hade finansieringen varit så ihållig. Det fanns inga pengar.

14 år i trafikutskottet ger en del perspektiv. När vi i juni 2004, för sex år sedan, diskuterade planeringen för 2004–2015 var jag ofin nog att påpeka att en stor del av de projekt som då diskuterades sannolikt inte skulle komma att genomföras inom planeringsperioden 2004–2015 med den politik som den regeringen förde. Det var egentligen inte jag som sade detta utan Västsvenska Industri- och Handelskammaren som gjort en rejäl analys och kommit fram till att de senaste 50 årens historia på detta område visade att bara ungefär hälften av de projekt som man har med i vägplanerna blir genomförda inom planperioden. Och detta av en enkel anledning: Pengarna fanns inte, precis som Jan-Evert Rådström påpekade i sitt anförande.

Den dåvarande regeringen redovisade öppet i propositionen ett kvarstående finansieringsbehov på nära 66 miljarder kronor. Dessutom flaggades det för att den nödvändiga höjningen av anslagen för att uppnå de planeringsramar som angavs kanske inte kunde klaras beroende på det statsfinansiella läget.

(forts. 10 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

SoU22 Patientsäkerhet och tillsyn

Punkt 3 (Anmälningsskyldighet vid läkemedelsvanvård [lex Gulli])

1. utskottet
2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

162 för utskottet

153 för res. 3

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 27 c, 23 fp, 23 kd

För res. 3: 111 s, 22 v, 19 mp, 1 -

Frånvarande: 19 s, 7 m, 2 c, 5 fp, 1 kd

Punkt 4 (Företrädare för allmänheten i Socialstyrelsens klagomålshantering)

1. utskottet
2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

163 för utskottet

155 för res. 4

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 27 c, 24 fp, 23 kd

För res. 4: 113 s, 22 v, 19 mp, 1 -

Frånvarande: 17 s, 7 m, 2 c, 4 fp, 1 kd

Solveig Ternström (c) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 6 (Nationell kvalitetscertifiering av vårdgivare)

1. utskottet
2. res. 6 (s)

Votering:

179 för utskottet

117 för res. 6

22 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 28 c, 24 fp, 22 kd, 15 mp, 1 -

För res. 6: 113 s, 4 mp

Avstod: 22 v

Frånvarande: 17 s, 7 m, 1 c, 4 fp, 2 kd

Punkt 9 (Utvärdering av patientsäkerhetslagen)

1. utskottet
2. res. 9 (v)

Votering:

293 för utskottet

23 för res. 9

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 88 m, 27 c, 24 fp, 22 kd, 19 mp, 1 -

För res. 9: 1 s, 22 v

Frånvarande: 17 s, 8 m, 2 c, 4 fp, 2 kd

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU20 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU25 Olovlig tobaksförsäljning

Punkt 1 (Utgångspunkter för tobakspolitiken)

1. utskottet
2. res. 1 (s)

Votering:

165 för utskottet

113 för res. 1

40 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 28 c, 24 fp, 23 kd, 1 -

För res. 1: 113 s

Avstod: 22 v, 18 mp

Frånvarande: 17 s, 7 m, 1 c, 4 fp, 1 kd, 1 mp

Punkt 4 (Skärpta krav på anmälan)

1. utskottet
2. res. 6 (s, v, mp)

Votering:

165 för utskottet

154 för res. 6

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 28 c, 24 fp, 23 kd, 1 -

För res. 6: 113 s, 22 v, 19 mp

Frånvarande: 17 s, 7 m, 1 c, 4 fp, 1 kd

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU18 Verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009

Punkt 2 (Styrning och inriktning m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (s, mp)

Votering:

164 för utskottet

135 för res. 2

20 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 28 c, 24 fp, 23 kd, 1 -

För res. 2: 113 s, 1 m, 2 v, 19 mp

Avstod: 20 v

Frånvarande: 17 s, 7 m, 1 c, 4 fp, 1 kd

Anna König Jerlmyr (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Konditionalitet)

1. utskottet
2. res. 5 (v, mp)

Votering:

275 för utskottet

42 för res. 5

1 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 89 m, 28 c, 23 fp, 23 kd, 1 -

För res. 5: 1 s, 22 v, 19 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 17 s, 7 m, 1 c, 5 fp, 1 kd

Lars Lilja (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 7 (Klimat- och energifrågor)

1. utskottet
2. res. 7 (v, mp)

Votering:

278 för utskottet

41 för res. 7

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 89 m, 28 c, 24 fp, 23 kd, 1 -

För res. 7: 22 v, 19 mp

Frånvarande: 17 s, 7 m, 1 c, 4 fp, 1 kd

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU23 Uppskov till 2010/11 års riksmöte med behandlingen av vissa ärenden

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU22 Ett undantag från skyldigheten att upprätta koncernredovisning, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde**MJU23 Ny gränsälvöverenskommelse med Finland***Punkt 1*

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Gränsälvskommisionen)

1. utskottet

2. res. (s)

Votering:

202 för utskottet

112 för res.

2 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 28 c, 23 fp, 23 kd, 20 v, 19 mp, 1 -

För res.: 112 s

Avstod: 2 v

Frånvarande: 18 s, 8 m, 1 c, 5 fp, 1 kd

FiU21 Vårtilläggsbudget för 2010*Punkt 5 (Anskaffning av ett nytt medeltungt helikoptersystem)*

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

165 för utskottet

154 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 28 c, 24 fp, 23 kd, 1 -

För res. 2: 113 s, 22 v, 19 mp

Frånvarande: 17 s, 7 m, 1 c, 4 fp, 1 kd

1. utskottet

2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

164 för utskottet

154 för res. 4

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 28 c, 24 fp, 23 kd, 1 -

För res. 4: 113 s, 22 v, 19 mp

Frånvarande: 17 s, 8 m, 1 c, 4 fp, 1 kd

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

10 § (forts. från 7 §) **Åtgärdsplanering för transportsystemet 2010–2021 m.m.** (forts. TU24)

Anf. 139 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Fast man har varit med i 14 år får man vara med om något nytt – avbrutna anföranden. Men det fungerar säkert bra också.

Jag kan väl rekapitulera vad jag sade tidigare. Tidigare långtidsplaner har, inte enligt Centerpartiet utan enligt Västsvenska Handelskammaren, haft som kännetecken att de bara till ungefär hälften har blivit genomförda, och de har dessutom varit starkt underfinansierade. I den senaste fattades det 66 miljarder enligt regeringens egen proposition. Detta säger jag bara som en replik till dem som nu är alla goda gåvors givare och har fullt finansierade förslag.

Herr talman! När nu vi i Alliansen har lagt fram våra infrastruktur-satsningar, som dessutom är fullt finansierade, har De rödgröna som ett brev på posten protesterat, lagt fram alternativa förslag och haft väldigt kritiska synpunkter. Låt mig ta exemplet Citybanan i Stockholm. Den innebär att sex av tio tåg försvinner från stambanenätet och skapar ny kapacitet. Det är en enorm kapacitetsökning som har effekt för hela landet. Det är bara ett exempel på att påståendet att alliansregeringen valt att satsa på motorvägsbyggen framför spårutbyggnad är felaktigt.

Storadsregionerna växer och det kräver investeringar i såväl väg som järnväg. Alliansen ser det inte som ett självändamål att investera i väginfrastruktur, utan detta sker för att förbättra situationen för de trafikanter som av olika anledningar måste använda buss eller bil. Vi i Alliansen är väl medvetna om att vägtrafiken står för den största andelen av utsläppen av klimatgaser. För att komma till rätta med detta satsar vi stora resurser på forskning och utveckling av framtidens motorer och drivmedel. Alliansen har också höjt koldioxidskatten på bränsle, och vi har justerat fordonsskatten för att premiera koldioxidsnåla bilar. Vi kan också notera att vi har fått en tiofaldig ökning av andelen miljöbilar under den här mandatperioden. Detta är ett svar till dem som säger att det händer för lite. Vad vi inte har gjort är att säga nej till Förbifart Stock-

holm, denna stora tvistefråga bland De rödgröna, eller till andra vägprojekt. Vi bekämpar inte bilen – vi bekämpar utsläppen.

Det stora problemet för De rödgröna är att de inte klarar av att prioritera, vilket man måste om man ska göra seriösa satsningar. Man klarar inte av att prioritera, och man klarar inte av att finansiera. Det är allt till alla – allt vad man vill ha i vänsterkartellen lyfts fram. Avsaknaden av en långsiktig plan för höghastighetståg är bara ett exempel. Enskilda delsträckor pekas ut, men helheten saknas. Hur det ska se ut med ett sammanhållet nät och vilka effekter det ger klimatmässigt är det minsta skattebetalarna bör få veta. Jag står bakom Alliansens infrastrukturplanering, som bygger på kunskap, beslutförhet och ett bra underlag – inte på önsketänkande och högstämnd retorik.

Nu söker Alliansen mandat att kunna fortsätta att underlätta för mer effektiva transporter genom fortsatt prioritering av infrastrukturen och att bygga bort flaskhalsar och ta igen eftersatt underhåll. Ett fortsatt transportslagsövergripande arbete, som regeringen har introducerat, är helt nödvändigt för att förhindra skadligt revirtänkande mellan olika transportsektorer. Där har Trafikverket en mycket stor uppgift.

Vi behöver också mer infrastrukturplanering på såväl nordisk som europeisk nivå för att åstadkomma sammanhängande, väl fungerande stråk. Det arbete med gröna korridorer som regeringens rådgivande organ Logistikforum arbetar med är ett bra exempel. Det har vi fått redovisat i trafikutskottet. För övrigt behöver järnvägssektorn i Europa lämna det nationella monopoltänkandet bakom sig till förmån för ökad mångfald och marknadstänkande. Administrativa gränser mellan sektorer eller geografiska gränser mellan regioner och länder får inte bli ett hinder för utvecklingen.

Transportpolitiken måste också, som jag sade tidigare i mitt inlägg, gå hand i hand med våra klimatpolitiska mål. Politikens uppgift är att med hjälp av ekonomiska styrmedel gynna klimatsmarta, effektiva och transportslagsövergripande lösningar, inte att försvåra för människor och gods att transporteras. Med detta yrkar jag också bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Anders Åkesson (c).

Anf. 140 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jag brukar uppskatta Sven Bergströms inlägg, för det finns en väldigt uppriktig känsla för klimat och miljö i hans ansats. Just därför är jag väldigt nyfiken på varför du, Sven Bergström, inte i större utsträckning i din argumentation utgår från vad man i Klimatberedningen var överens om. Man var överens om att det behövs kilometerskatt för lastbilar. Det behövs 50 procent mer järnvägskapacitet för att klara klimatbetinget för transporterna.

I trafikverkens samlade bedömning av vad åtgärdsplaneringen skulle leda till när de hade följt regeringens förslag om att 50 procent skulle gå till väg konstaterar man att förslaget till åtgärdsplanering kommer att minska klimatpåverkan på transporterna med 1 procent till 2020 – bara 1 procent. Det är faktiskt inte så mycket att skryta om när man vet att transporter, inrikes och utrikes, som Sverige ansvarar för står för 40 procent av Sveriges klimatpåverkan.

Därför undrar jag, Sven, om det här med kilometerskatt för lastbilar. Nu ställer sig Schweiz, Tyskland, Tjeckien, Slovakien och flera länder, senast Danmark med en borgerlig regering, fast det här är helt blocköver-skridande, bakom detta. Varför föredrar ni då koldioxidskatt och dieselskatt där man inte betalar för utländska transporter och där man inte kan differentiera när det gäller skogslänen, utan det är lika över hela landet? Varför, Sven?

Anf. 141 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag uppskattar de vänliga orden om mitt miljöengagemang från Karin Svensson Smith. Jag var också inne på det i mitt anförande, att vi, för att komma till rätta med miljö- och klimatproblemen, satsar mycket stora pengar på forskning om och utveckling av framtidens motorer och drivmedel. Vi har höjt koldioxidskatten på bränsle, mot alla odds. Vi har justerat fordonskatten för att premiera koldioxidsnåla bilar. Vi har också lyckats med konststycket att tiodubbla, Karin Svensson Smith, antalet miljöbilar på de svenska vägarna under den här mandatperioden.

Vi är inte nöjda med det utan vill naturligtvis gå vidare, men det tar tid att ställa om. Jag vill gärna erinra Karin Svensson Smith om hur det var även på er tid, när ditt parti var stödparti till den socialdemokratiska regeringen. SIKÄ räknade faktiskt 2006 med att vägtransportarbetet skulle ha en större andel till 2020 jämfört med sjöfart och järnvägstrafik. Det illustrerar att det tar väldigt lång tid att ställa om.

Sedan gällde det kilometerskatter. Jag sade i en debatt, som Peter Pedersen mycket riktigt påpekade, att jag tror att kilometerskatten kommer. Men det måste vara en kilometerskatt som inte lägger hämsko på utvecklingen i alla delar av landet. Det får inte bli en skatt på avstånd, som vi brukar säga i skogslänen, där man beskattar timmertransporter och basindustrin, som har de här långa transportavstånden, på samma sätt som man beskattar de korta transportererna i storstäderna.

Det här måste man titta noga på, så att man inte får de negativa effekterna. Inte minst jag, som centerpartist, värnar ju om hela landets möjligheter att leva och utvecklas. Men jag säger det gärna igen, det som vi sade i debatten i Karlstad. Det kommer säkert en kilometerskatt, förr eller senare. Men den ska vara väl utredd, inte som er satsning på höghastighetståg, framkastad utan särskilt väl underbyggda dokument. Det ska vara genomtänkt. Det ska vara ett system och en modell som faktiskt är bra för hela landet.

Anf. 142 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Ni hade ingen reservation när riksdagen beslutade om det här i juni 2006. Men frågan är: Vad har ni gjort under hela den här mandatperioden? Ni har väl all tid i världen att ta reda på detta och föreslå just det du frågar efter, en modell som differentierar skogslänen från andra. Det är det som är finessen plus att alla betalar, oavsett vilken registreringsplåt som finns på lastbilen.

Du förordar koldioxidskatten, men den betalas faktiskt inte av utländska åkerier. Den betalas inte heller differentierat, utan den är lika över hela landet.

Jag tycker att det är en bristande logik, Sven. Du brukar vara logisk annars, men det här förstår jag inte.

Du talade om lokal och regional delaktighet, att det kännetecknar Alliansens infrastrukturpolitik. Men läser inte du samma nyhetsbrev som jag läser från Europakorridoren eller Ostlänken? Ser du då inte vad de kommunerna anser vara viktigt för att de ska kunna vidga sina arbetsmarknadsregioner och minska klimatpåverkan?

De har väl väldigt tydligt och blocköverskridande talat om att de behöver hänga på det spår som resten av Europa har satt i gång och investerat i, det vill säga spår för högre hastigheter. Er lokala och regionala delaktighet består framför allt av att ni skickar räkningen till kommunerna. Jag vet inte om jag tycker att det är så mycket lokal och regional delaktighet. Då tror jag faktiskt att vi hade en bättre ordning på den rödgröna tiden.

Anf. 143 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det var många frågor på en gång som Karin Svensson Smith tog upp. Jag har bara en replik kvar.

Vi kan diskutera länge hur man ska prioritera och hur man ska göra satsningar. När det gäller lastbilar och kilometerskatt kan man fråga sig: Vilken effekt hade det fått om riksdag och regering hade följt modellen, från Karin Svensson Smith, med att korta av lastbilarna, så att vi i stället fått ett större antal lastbilar ute på våra vägar? Vilken effekt hade det haft på miljön? Det blir en retorisk fråga, eftersom Karin Svensson Smith inte har någon ytterligare replik.

När det gäller koldioxid och utländska bilar finns det naturligtvis en hel del kvar att göra för att jämställa de svenska transporterna med de utländska, så att vi har samma beskattning och likvärdiga konkurrensförhållanden.

När det gäller Europakorridoren och kommunernas agerande i fråga om snabbtåget vet både Karin Svensson Smith och jag av egen erfarenhet att alla kommuner, när det dyker upp möjligheter, naturligtvis vill vara med på vagnen. Men vi som har provåkt snabbtåget mellan Lyon och Paris och snabbtågen i Spanien vet att deras främsta kännetecken är att de åker värdshus förbi. De åker förbi alla de små orterna, som hoppas att de ska få ett stopp.

Man kan fråga sig: Vilket bidrag till en vidgad arbetsmarknad ger det jämfört med att satsa på regionala snabbtåg, X 2000 och så vidare som stannar betydligt oftare än de höghastighetståg som vi har studerat nere i Europa?

Men jag förstår att kommunerna hoppas på detta och ser det som en möjlighet. Vi får väl se i framtiden om man både kan äta kakan och ha den kvar. Men min erfarenhet är att det främsta kännetecknet för snabbtågen eller höghastighetstågen är att de åker från Stockholm till Malmö eller från Malmö till Göteborg men stannar på ett väldigt litet antal platser på vägen. Så skulle det säkert bli i Sverige också med de höghastighetståg som jag, precis som De rödgröna, hoppas ska komma en gång. Men det får inte bli så att de konkurrerar ut den nödvändiga satsningen på att rusta den järnväg vi redan har och sköta det järnvägskapitalet.

Anf. 144 LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det blir en lite märklig diskussion när det egentligen inte spelar någon roll vad oppositionen lägger fram för förslag. Man menar: Vi kan ändå inte ta dem på allvar. Ni har inte finansierat det. Det är inte riktigt utrett.

Ni tycker nämligen inte samma sak i majoriteten. Är inte hela poängen att vi tycker olika, att det finns alternativ?

Om det är så att oppositionens förslag, enligt majoriteten, inte är genomförbara och inte finansierade kan slutsatsen lika gärna vara att vi vill lägga ned Trafikverket och att vi vill lägga ned infrastrukturen generellt. Men det tror ni inte att vi vill.

Hela poängen är att vi prioriterar. Men det handlar inte om att prioritera inom infrastrukturen. Vi prioriterar allmänt politiskt. Vi prioriterar jobb och klimat. Vi prioriterar inte skattesänkningar för redan välbeställda grupper. Vi prioriterar satsningar på infrastruktur därför att vi tror att det skapar arbetstillfällen. Vi tror att det skapar möjligheter för människor att arbeta i större områden, oavsett om det är höghastighetsbanor eller om det är lågtrafikerade banor som rustas upp, eftersom arbetsmarknaden faktiskt ser ganska olika ut.

Jag kan inte låta bli att ta upp den tråd som jag försökte ta upp i mitt anförande och som jag försökte ta upp med Jan-Evert Rådström tidigare – det var inte någon större framgång i det senare fallet. Är det inte rimligt att man jämför år med år? Jag undrar om det är realistiskt och rimligt och seriöst att vi tittar på dagens försvarsbudget och säger: Det är mindre än vad Socialdemokraterna satsade 1988. Känns det som en rimlig jämförelse? Nej, knappast.

Jag har också läst dokumentet från utredningstjänsten, som Jan-Evert Rådström viftade med. Man kan inte dra någon annan slutsats än att det är otroligt jämnt. Det är lika jämnt som i opinionsmätningar. Det spelar inte så stor roll. Det skiljer kanske 500 miljoner åt ett håll eller 800 miljoner åt ett håll. Men det växlar mellan de borgerliga partierna och mellan majoritet och opposition. Men den stora skillnaden finns just nu, när vi har valt att ta fram medel i vår rödgröna budgetmotion och i vår infrastrukturmotion.

Ta gärna våra förslag på allvar och bemöt dem i stället för att säga att ni inte tror på dem!

(Applåder)

Anf. 145 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag uppskattar – det tror jag att hela allianssidan gör – att Socialdemokraterna och De rödgröna nu på allvar verkligen anstränger sig för att redovisa finansierade förslag. Jag kan förstå att ni gör det, med tanke på er historia.

Vi som har varit med lite grann, Hans Stenberg, jag och några till, minns ju när Björn Rosengren stod här i talarstolen i början av seklet och talade om att den enda begränsningen för de enorma satsningar på infrastruktur som nu skulle bli av var bristen på entreprenadmaskiner och grävskopor. Sedan vet vi hur det blev.

När man lade fram förslaget 2004, om långtidsplanen fram till 2015, medgav man själv att det var 66 miljarder i återstående finansieringsbehov. Västsvenska handelskammaren redovisade erfarenheter från årtion-

den där de främsta kännetecknen för socialdemokratiska långtidsplaner var att de bara blev till ungefär hälften genomförda.

Lena får ursäkta om vi är lite skeptiska. Det är vi av erfarenhet i när-tid från hur ni brukar göra. Det håller inte att vara alla goda gåvors givare i alla sammanhang.

I den debatt som föregick vår debatt medgav ändå Ulla Andersson att vi nu har en väldigt stark och välskött ekonomi i Sverige. Därför har vi klarat av att sänka skatterna genom jobbskatteavdraget, som har varit uppskattat i breda grupper, och hålla ordning i statsfinanserna och satsa offensivt på infrastruktur.

I sak tror jag att vi egentligen är rätt ense om de breda penseldragen. Men jag förstår att ni rödgröna har behov av att profilera er lite grann. Just höghastighetstågen var väl ett sätt att försöka göra detta.

Men de fakta vi kan redovisa för mandatperioden visar tydligt att vi har gjort kraftfulla satsningar – till och med en fördubbling – på järnvägsinvesteringarna för 2006 jämfört med 2010. Vi kan nog stå här länge och debattera om räknesätt och så vidare, men Lena Hallengren får ursäkta om vi tar fram historiska fakta som visar att ni har varit skrala på att finansiera detta när ni tidigare har suttit vid regeringsmakten.

Anf. 146 LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Det var lite före min tid, så jag har ingen personlig erfarenhet av det. Men Sven minns kanske de ansträngningar som våra partier gemensamt gjorde i mitten av 90-talet. Det var efter en tidigare borgerlig regering. Man kan knappast kalla de regeringsåren för framgångsrika rent finansieringsmässigt med någon form av budget över huvud taget.

De gemensamma ansträngningar vi då gjorde är en av förutsättningarna som gjorde att vi under förra mandatperioden hade en budget i balans och goda överskott. Vi minskade våra utsläpp och ökade vår tillväxt. Det är det som är förutsättningen för att den borgerliga regeringen just nu har kunnat sänka skatten med 100 miljarder. 70 miljarder i underskott är det i dag. Det var 70 miljarder i överskott när ni tog över. I en lågkonjunktur kan man acceptera att man behöver låna pengar. Men vi tycker att det är rimligare att man lånar pengar till satsningar som är långsiktiga än till skattesänkningar. Det hör måhända inte riktigt hemma i den här debatten, men delvis gör det ändå det. Jag tycker att det är smått oseriöst att som centerpartist komma och tala om för socialdemokrater att vi inte kan hålla ordning på statens finanser och att vi inte har en budget i balans.

Jag undrar också på vilket sätt Sven Bergström skulle vilja övertyga mig och alla andra om att ni på sista raden finansierar 2020. Hur kan vi veta det? Har ni lagt en tolvårig budget? Det har jag missat i så fall. Det är väl en tvåårig budget som också den här regeringen presenterar.

Det kanske också är så att vi som sitter på den här raden har lyckats lite bättre i våra övertalanden gentemot finansgäng och annat som vi brottas med inom partierna. Vi kanske har fått en lite större förståelse för att det behöver skapas mer av spårsatsningar och mer spårkapacitet. Den här vintern var väl ett bra exempel på detta. Det handlar också om prognoser som slår fel och ambitioner för både jobb och klimat.

Anf. 147 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag uttryckte mig såsom Lena tolkade mig, nämligen att jag ifrågasatte Socialdemokraternas ambition och förmodligen att hålla budgeten i balans.

Tvärtom var det samarbete som våra två partier inledde på 90-talet en början på en mycket mer seriös hantering. Om jag får berätta en hemlighet för Lena kan jag säga att vi lärde oss någonting av perioden 1991–1994, och det var att hålla hårt i pengarna. Det är därför Anders Borg nu är så oerhört angelägen om att man ska klara både offensiva satsningar på infrastruktur och att ha kontroll på statsbudget och budgetunderskott. Det har vi lyckats väl med; vi får goda betyg när vi jämför oss med andra länder i Europa trots den våldsamma finanskris som har drabbat världen och inte minst Sydeuropa med Grekland, Italien, Spanien, Portugal och Storbritannien.

Lena säger att det är svårt att veta hur det går 2020, på sista raden. Men skälet till att vi har anledning att vara lite självsäkra här är att vi från första året finansierar detta. Er långtidsplan 2004–2015 var underfinansierad från början. Därför skrev regeringen själv – inte den dåvarande oppositionen utan den socialdemokratiska regeringen – att det fattades 66 miljarder. Det var ofinansierat.

Det är den stora skillnaden. Vi lägger ribban där den ska ligga redan från början. Vi stoppar in alla de pengar i budgeten som behövs för att klara de åtaganden som vi gör – nära 500 miljarder på perioden fram till 2021. Därför är vi rätt så karska och säger att vi kommer att klara det här. Vi rullar det inte framför oss och skapar ett behov som vi inte kan klara att tillgodose när det drar ihop sig till de sista åren i långtidsplanen.

Anf. 148 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Äntligen är vi framme vid dagen när vi kommer att debattera ett efterlängtat åtgärdspaket för vårt transportsystem under perioden 2010–2021. Mina allianskolleger har redan berättat om processen till denna åtgärdsplan, så jag ska inte ta upp tid med det.

Vi har satsat 417 miljarder kronor varav 200 miljarder till drift och underhåll och 217 miljarder för utveckling av transportsystemet, det vill säga bland annat nya vägar och järnvägsbanor. Till detta kommer 65 miljarder att tillföras genom avtal om medfinansiering och genom brukarfinansiering och EU-medel. Det kommer även att bli banavgifter på runt 15 miljarder kronor. Det innebär, som någon sade här tidigare, 497 miljarder kronor. Det är en historiskt stor satsning.

Jag är både glad och nöjd med denna satsning. Som västsvensk och göteborgare är jag extra glad för den satsning som har gjorts i det västsvenska paketet under de närmaste tolv åren på 61 miljarder kronor. Alternativet, om vi inte hade fått detta västsvenska paket, hade varit endast ca 20 miljarder till nyinvesteringar på väg- och järnvägsområdet.

Dessa pengar i Västra Götaland kommer att innebära en välkommen förbättring på vår kollektivtrafik som ligger inom kollektivtrafikprogrammet K2020.

Vi kommer även att få den efterlängtade Västlänken. Det är en planerad järnvägstunnel med stationer under centrala Göteborg som innebär att tågen inte behöver vända på Göteborgs central, som de måste göra i dag, utan kan gå direkt mot andra destinationer.

Vi kommer även i detta västsvenska paket att få en delfinansiering av Göta Älvbron. Göta Älvbron är den viktigaste kollektivtrafikförbindelsen i Göteborg. Den nuvarande bron är i mycket dåligt skick, och en ny bro som ersätter den nuvarande behövs egentligen omgående.

Pengarna kommer även att räcka till Marieholmstunneln – en plane-rad vägtunnel under Göta älv. Marieholmstunneln är en fortsättning på den så kallade Partihallsförbindelsen som är under utbyggnad och som ska binda samman E20 och E45.

Herr talman! Hela åtgärdsplaneringen som alliansregeringen har tagit fram tillsammans med regioner, län och trafikverk har haft följande vägledande principer:

- Tillväxten ska stödjas, så att fler människor kommer i arbete i fler och växande företag i hela landet.
- Arbetsmarknadsregionerna för kvinnor och män ska vidgas.
- Akuta flaskhalsar i transportsystemet ska försvinna.
- Tillgängligheten inom storstadsregionerna ska förbättras.
- Infrastrukturen ska vårdas med ökade satsningar på underhåll.
- Infrastrukturen ska säkras för att klara klimatförändringar.
- Det ska bli säkrare att färdas på våra vägar.
- Hela reskedjan och transporten ska samordnas och anpassas till användarnas behov.
- Klimateffektiva resor och transporter ska underlättas, vilket bidrar till att vi kan uppnå de klimatpolitiska målen.
- Samhällsnyttan av satsningar i infrastrukturen ska öka.

Alliansregeringen har hela tiden understrukt att fokus ska vara på kommunikationer med utgångspunkt från resenärens, företagens och samhällets behov och som samtidigt är förenliga med klimat- och miljö-kvalitetsmål. Transportsystemet bör bidra till en effektiv samordning av transportslagen och ha målsättningen om ett väl fungerande godstransportsystem som på ett effektivt och miljömässigt hållbart sätt utnyttjar alla trafikslag.

Därför har regeringen valt att prioritera ett antal åtgärder som främjar transporter till sjöss, vilket inbegriper inre vattenvägar på Väneren, Mälaren och Vättern med tillhörande vattenvägar. Andra särskilda objekt som regeringen satsar på är bland annat Södertälje sluss liksom farlederna till Gävle och Norrköpings hamnar. Regeringen framhåller att samverkan mellan transportslagen härigenom kommer att öka liksom möjligheterna att utveckla och bedriva sjöfarten mellan såväl inhemska som internationella hamnar.

Hela åtgärdsplaneringen har haft ett förhållningssätt som går ut på att man ska tillämpa fyrstegsprincipen, som Karin nämnde här. Trafikverken, regioner och län ska tillämpa den när de har gjort sina prioriteringar. Fyrstegsprincipen kan översiktligt beskrivas så här: I steg 1 ser man vilka påverkansåtgärder som kan vidtas, i steg 2 har man ett effektivare utnytt-

jande av det befintliga systemet, i steg 3 gör man smärre ombyggnader och i steg 4, när allt det andra har gjorts och prövats, gör man nyinvesteringar. Detta förhållningssätt tillsammans med samhällsekonomiska analyser och miljöbedömningar har varit den ram som har använts i åtgärdsförslagen.

Herr talman! När man gör en sådan här stor satsning på infrastruktur-systemet som denna åtgärdsplanering måste också planeringsprocessen vara effektiv så att byggnationen kan komma i gång och bli klar inom rimliga tider.

Därför har regeringen några utredningar på gång som förhoppningsvis kan förenkla och effektivisera planprocessen. En av dem är Transportinfrastrukturkommittén, där en del av oss ledamöter från trafikutskottet sitter med. Kommittén har fått som uppdrag att föreslå åtgärder för att effektivisera den fysiska planeringsprocessen för byggande av transportinfrastrukturer i syfte att just förkorta ledtiderna fram till färdig anläggning. Vi i kommittén kommer att redovisa vårt uppdrag i augusti i år.

Det har också visat sig att planeringsprocessen kan ta mellan 5 och 10 procent av den totala investeringskostnaden, så kan man effektivisera den processen kommer också investeringskostnaderna att minska.

Med dessa avslutande ord om att vi även kommer att få en effektivare planprocess och på detta sätt se till att alla våra infrastruktursatsningar snabbare kan komma våra medborgare till del yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla reservationer.

Anf. 149 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Annelie Enochson pratade om att en ledstjärna i arbetet med infrastrukturplanering var att tillväxten ska stödjas. Oavsett om man kallar det tillväxt eller ekonomisk utveckling handlar det rimligen om att människor ska kunna arbeta och att infrastrukturen inte ska förhindra att folk kommer till och från sina arbeten.

Det tror jag att vi kan vara överens om, och därför undrar jag hur Annelie Enochson ser på den gångna vintern som faktiskt inföll under det tredje eller fjärde året med en borgerlig regering. Man kunde från trafikverken konstatera att förlusten av arbetade timmar innebär motsvarande 3 miljarder i samhällsekonomisk förlust och att investeringar i framför allt järnvägsunderhåll hade kunnat halvera den här förlusten.

Är det något ni tänker på för framtiden? Jag kan ju se att vi i vår reservation har väsentligt mycket mer pengar till järnvägsunderhåll än vad ni har.

Den andra frågan jag har till dig, Annelie, handlar om fyrstegsprincipen. Du refererade mycket korrekt att man kanske i första hand ska satsa på påverkansåtgärder för att lösa trafikproblem och i andra hand utnyttja befintligt infrastruktursystem bättre. Men har man gjort någon analys av vad kilometerskatt för lastbilar skulle kunna innebära för att lösa transportproblem, till exempel klimatpåverkan, förslitning av vägar och så vidare, innan man har planerat för nya vägar?

Jag kan inte se någonstans i trafikverkens redogörelse eller i uppdraget från regeringen att man har gjort den analysen innan man har föreslagit nya vägar.

Anf. 150 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! När det gäller den gångna vintern är det självklart att vi tycker att allt som har varit är tokigt. Vi har också gemensamt tagit initiativ till att bland annat kalla de olika trafikverken och ansvariga till en hearing, där vi ville fråga varför det har blivit så galet som det har blivit. Detta är absolut inte acceptabelt.

Samtidigt vill jag säga det som Nina Larsson tog upp här när det gäller drift och underhåll att när man jämför 2008 års siffror ser man att det i den förra åtgärdsplanen satsades 3,6 miljarder per år för järnvägsdrift och underhåll medan vi satsar 5,3 miljarder. Man kan jämföra år från år; det är alltså samma år och siffror man har konverterat till.

Vi har satsat mer, och vi hoppas naturligtvis att detta ska hjälpa till så att vi inte får en sådan här vinter igen.

När det gäller kilometerskatten är det ändå så att nio av tio lastbilstransporter rör sig kortare än 30 mil, och där kan järnväg inte konkurrera. Det innebär ju att det skulle bli ännu dyrare för till exempel de här fattiga människorna som Lena Hallengren pratade om som sägs ha fått det svårt att leva i Sverige. Det innebär ytterst att det blir vi konsumenterna som får betala för falukorven och makaronerna. Någonstans måste man ju ta ut dessa kostnader. Åkarna tar ut det på varugrossisten som i sin tur tar ut det på handlaren och till sist tas det ut på oss som köper det.

Jag är alltså inte så positiv till kilometerskatt, utan jag tror att vi ska hålla oss ifrån detta.

Anf. 151 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Min fråga var inte analysen i relation till konsumenterna utan om man löser ett problem genom att titta på en påverkansåtgärd eller något som utnyttjar det befintliga systemet bättre och gör den analysen innan man föreslår något nytt.

Vi vet ju att hamnar inte är tillräckligt utnyttjade. Det brukar Annelie själv påpeka, och då skulle man kanske med en åtgärd kunna fördela godset bättre mellan väg, järnväg och sjöfart. På det viset behöver man inte använda så mycket skattepengar för att bygga ut vägar. I många fall är det nämligen inte personbilsökningen man ser i Trafikverkets analyser som motiverar utbyggnad, utan det är ökning av lastbilstransporter. Och eftersom regeringen har sagt att man inte vill satsa på kilometerskatt så dimensioneras vägarna för en ökning av lastbilstrafik som sannolikt inte hade förekommit om man haft kilometerskatt.

När det gäller snökaoset hade man om det hade varit år 1 för alliansregeringen kunnat säga att det kanske ni inte kunde göra så mycket åt. Men nu var det inte år 1. Ni har haft tid på er att skapa ett sammanhållet system, satsa på förebyggande underhåll och att låta bli att bolagisera Banverket. Ju mer vinster man ska karva ut ur underhållet, desto mer kommer nämligen resenärerna i andra hand.

Man har nu handlat upp igen så att man har delat på förebyggande underhåll och avhjälpan underhåll. Tror Annelie Enochson att det är en bra idé för att förebygga snökaos att den ene gör det ena och den andre det andra och ingen har ansvar för helheten? Vem är det som får sitta emellan? Jo, det är resenärerna.

Man borde lära av erfarenheten i andra länder. Samhällsintresse och sammanhållen trafik är det som gör störst nytta för resenärerna.

Anf. 152 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Frågan från Karin Svensson Smith handlade om fyrstegsprincipen och påverkansåtgärder. Vi har ändå försökt att få det att fungera mer med sjöfarten. Södertälje slussar är på gång. Vi har även Vänersjöfarten, som jag vet att Ingemar Vänerlöv är väldigt engagerad i. Vi försöker få den att fungera, för man kan gott och väl köra på sjön eller älven i stället för på E45:an som går parallellt.

Det är många saker på gång, och vi har sagt i hela vår åtgärdsplan att det är regionerna, länen och kommunerna som bestämmer. De har gjort prioriteringar som vi har tyckt varit rimliga och bra. Här ligger ett stort intresse att kunna använda våra vattenvägar, och det finns även med i åtgärdsplanen.

När det gäller Banverket och bolagiseringar skiljer vi oss åt. Vi tycker att det är bra med bolagiseringar. Däremot tycker vi inte att det är bra att det har skötts dåligt denna vinter och vintern innan. Denna vinter har det varit katastrofalt dåligt, och det var därför vi tog initiativet i trafikutskottet att kalla dem till oss och säga att detta inte var acceptabelt. Vi har också mycket pengar i vår åtgärdsplan för att kunna se till att de har medel att kunna förbättra just den delen.

Anf. 153 OSKAR ÖHOLM (m):

Herr talman! Jag tror att alla som har engagerat sig eller kanske över huvud taget intresserat sig för politik har gjort det för att man bär på en vilja att förändra, förbättra och förnya på olika sätt. Det tror jag gäller alldeles oavsett om man vill bygga ett nytt land eller bara vill bygga en ny väg. Det är det som ligger i grunden.

Jag är också ganska övertygad om att åtminstone vi som sitter här i dag och bär på denna vilja har känt att det ska hända så fort som möjligt, helst på en gång. Vill man bygga ett nytt land ska man helst sätta sig ned redan i dag och skriva konstitutionen. Vill man bygga en ny väg vill man helst se att grävskoporna tar sig fram redan framåt eftermiddagen.

I verkligheten fungerar det inte på det sättet. Vi här inne har säkert vid olika tillfällen under vårt politiska engagemang känt frustrationen över att särskilt politiska beslut som krävs för att saker och ting ska hända tar väldigt lång tid. Det ska utredas, beredas, analyseras och debatteras. Inte ens det är på något sätt en garanti för att det faktiskt blir någonting.

Detta gäller oavsett vilket sakområde vi diskuterar, men just när det gäller trafikfrågor blir de här väntetiderna ibland nästan komiskt långa. Om något år öppnar till exempel E18 mellan Sagån och Enköping. Den började planeras för lite drygt 25 år sedan, så där kan man börja snacka om långa väntetider.

Jag skulle också tro att det är den här trögheten i det politiska systemet som gör att ganska många känner att de inte orkar med att engagera sig politiskt. Det tar för lång tid att förändra.

Herr talman! Ingen gillar ju att vänta, men samtidigt är det en väldig tur att man inte bygger ett nytt land eller en ny väg utan att först tänka efter ordentligt. De där utredningarna, analyserna eller beredningarna är nog ganska bra för det allra mesta. Ser man till infrastrukturplaneringen och det som vi diskuterar i dag tycker jag att man ser precis det och varför planering är bra.

Det är en lång väg. Jag ska inte gå igenom allt det som har berörts, hela vägen från inriktningsplaneringen fram till infrastrukturpropositionen och det beslutet till det som vi diskuterar här i dag. Här finns också alla de regioner och kommuner runt om i Sverige där man har arbetat med de medel som finns för att ta fram de projekt och lista de prioriteringar som man tycker är relevanta, väl förankrade och speglar de önskemål och de verkliga behov som finns runt om i landet.

Det här är dessutom ganska nytt. Det är inte på något sätt självklart att man ska arbeta på det sättet, men det har varit en politisk utgångspunkt för oss att de som berörs av infrastrukturen också ska ha ett direkt avgörande inflytande över vad som faktiskt byggs och i vilken ordning som vi bygger det.

Att lägga mer av inflytande hos dem som i första hand berörs av besluten har så klart ett egenvärde, men från statens sida finns också fördelen att man kanske får en ännu mer konstruktiv dialog med olika regioner och landsändar. Att man själv får vara med i planeringen gör ju att man dels får inflytande, dels också får vara med och ta ansvar för de prioriteringar som man gör.

För dem som kanske har stått och svurit längs E18 i Västmanland i Sverige i 25 år kanske det är en klen tröst att lyssna på en riksdagsledamot som förklarar att det är bra att det tar lång tid och att det planeras för att få genomtänkta beslut. Just det exemplet och kanske många andra har väl egentligen inte berott på att planeringen verkligen har tagit så lång tid utan mer på att det har saknats politisk vilja och resurser.

Men planering är bra för att det ska bli vettiga beslut. Den här åtgärdsplaneringen är ett exempel på det. Det handlar, som jag har varit inne på, om 497 miljarder kronor som investeras i infrastruktur runt om i vårt land, på järnvägar, spår och vägar. Jämfört med tidigare plan – vi behöver inte gå in på sifferexercisen – är vi på det klara med att det innebär en klar ambitionshöjning.

I all politisk kommunikation pratar man kanske av förklarliga skäl mest om just resultaten, vad vi har uppnått eller vad vi vill göra. Min poäng med det här anförandet är att också understryka på vilket sätt de här besluten har tillkommit, eftersom arbetssättet också säger ganska mycket om de beslut som vi fattar. Det är dessutom så att den som anser att det här är fel inte bara kan komma in i efterhand och säga att just den här delen håller vi inte med om och peka ut att här vill vi göra någonting annat, om man nu vill lova allt till alla.

Det räcker inte. Man måste i så fall också berätta på vilket sätt sådana satsningar ska göras, i vilken ordning, hur de ska finansieras och i vilken prioriteringsordning de ska tas. Jag noterar att oppositionen nu pekar ut en lång rad områden där de tycker att större satsningar ska ske, framför allt på järnvägssidan där vi har hört att man vill tidigarelägga en lång rad satsningar. Mycket av det ska lånefinansieras. Kommande generationer får utan att själva bestämma betala med sina skattepengar för beslut som oppositionen i dag vill låsa fast oss vid.

Vi håller inte med om att det här är ett bra sätt att finansiera infrastrukturprojekt, men man kan ju förstås göra på det sättet. Problemet är bara att, trots de gigantiska lån som man vill ta upp och de stora summor som ska ut på en gång, ekonomin kommer att påverkas i alla fall. Då kommer man att få göra prioriteringarna. Som vi var inne på tidigare, vill

man tidigarelägga en lång rad satsningar är det också annat som måste stå tillbaka och inte prioriteras. Det är i det läget, tycker jag, som man måste vara ärlig och också ge raka och tydliga besked.

För det första: Om oppositionen vill satsa mer på järnväg och tidigarelägga ett stort antal projekt måste man också berätta vilka projekt det är som inte kommer att bli av, vilka det är som får stå tillbaka när annat ska gå före och vilka olika delar det handlar om.

För det andra: Om man gör det underkänner man samtidigt också hela det arbete som har lagts ned runt om i Sverige när man har gjort prioriteringar och beslutat i vilken ordning man vill ha saker och ting gjorda. Det tycker jag att man måste få klara besked om.

Tillbaka då till den som har stått och svurit vid E18 i Västmanland sedan 80-talet någon gång. Det är skillnad på gedigen och seriös planering å ena sidan och oförmåga och ovilja att fatta beslut å den andra. Det finns exempel på satsningar och projekt som utretts under väldigt lång tid men som ändå inte har blivit av. Ett sådant exempel på någonting som har tagit väldigt lång tid att få fram beslut om och prioriteringar kring är Förbifart Stockholm, som vi också har nämnt under debatten. Det är äntligen på väg i dubbel bemärkelse, så att säga.

Vi är övertygade om att en förbindelse över Saltsjö-Mälarsnittet är helt nödvändig både för att klara regionens behov för framtiden och för att Stockholm ska kunna växa. Det handlar inte bara om Stockholm utan om hela landet. Det är ganska bra att vårt lands största motorväg inte plöjer rakt igenom landets huvudstad. Det finns ett brett stöd i Stockholmsregionen för att bygga förbifarten. Det har gjorts det länge. Numera är man på Essingeleden uppe i 160 000–170 000 fordon per dygn på en väg som kanske var avsedd för ungefär halva den trafikmängden.

Men på andra sidan i politiken fanns det inget seriöst alternativ för hur man ska göra. Trots att behovet av vägen är uppenbart, trots att stödet för vägen är starkt vägrar oppositionen att ge något besked. I stället skjuter man ifrån sig frågan.

Regeringsmakt bygger faktiskt på ansvar och prioriteringar, som jag tycker saknas i förslaget från oppositionen. Det här visar också att på de områden där man inte har förmåga att komma överens väljer man i stället att skjuta ifrån sig ansvaret och säger att nu ska vi lösa det med en folkomröstning. Då kan man ju fråga sig: Är det en modell som kommer att användas på andra områden där man inte kommer överens?

Stockholm växer och prognosen för de kommande 20 åren känner vi till. Hela regionen kommer att växa med ett helt nytt Göteborg. Man behöver ett trafiksystem som klarar det. I ett sådant trafiksystem behövs både Förbifart Stockholm och en väl utbyggd spårbunden kollektivtrafik. Därför väljer vi i den här frågan att ge väldigt tydliga besked till väljarna. Med en fortsatt alliansregering blir det både förbifarten och satsningar på utökad kollektivtrafik och spårbunden trafik. Vi behöver få tydliga besked om hur det ligger till.

Anf. 154 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Jag trodde att jag hade haft mitt sista anförande i den här kammaren, men Jan-Evert Rådström lyckades reta mig så till den milda grad att jag kände mig tvungen att gå upp i talarstolen.

Jag har suttit 16 år i det här utskottet och haft många hårda debatter. Precis som Oskar Öholm sade nyss brukar vi oavsett vilken sida av blockgränsen vi finns alltid vara besjälade av att vi vill utveckla infrastrukturen och utveckla samhället.

Jag har också upplevt att vi tidigare alltid har haft respekt för varandra. Därför tycker jag att det var tråkigt att Jan-Evert drog ned debatten på en sådan låg nivå med personangrepp och annat. Jag hoppas att det var en engångsföreteelse. Jag utgår från det, för jag hoppas att man även framöver kommer att ha ett bra debattklimat i det här utskottet och i kammaren.

Jag tänker inte ge mig in i debatten i allmänhet utan nöja mig med att kommentera de två punkter som Jan-Evert tog upp, dels om Förbifart Stockholm och de uttalanden som några av oss har gjort i samband med det, dels det pm från riksdagens utredningstjänst som Christina Axelsson redovisade i en debatt 2007.

Vi börjar med Förbifart Stockholm. Sakläget är att vi är överens inom det rödgröna blocket att bygga förbifarten under förutsättning att invånarna i Stockholm vill ha den. Själv är jag helt övertygad om att förbifarten är den bästa trafiklösningen för att lösa Stockholms problem. Jag är personligen också helt övertygad om att invånarna i Stockholm kommer att ha samma uppfattning om vi ger dem möjlighet att tycka till om det här.

Skillnaden mellan oss och de borgerliga är att vi vill fråga invånarna i Stockholm: Vill ni ha den här lösningen eller vill ni prova en annan lösning? Jag förstår egentligen inte varför Rådström är så irriterad över det. Jag är som sagt helt övertygad om att stockholmarna kommer att säga ja till förbifarten, men uppenbarligen tvivlar Rådström på det. Annars finns det väl ingen anledning att oro sig över det.

Om vi går över till Rådströms påstående när det gäller utredningstjänstens rapport från 2007 noterar jag att Rådström säger att den när man läser den att vi socialdemokrater satsar mer än de borgerliga bara när vi är i opposition. Jag måste säga att det måste vara allvarliga brister i matematik- och läsutbildningen på den ort som Rådström kommer från. Tittar man på sammanställningen i rapporten ser man ju att hälften av de år vi har varit i regeringsställning sedan förra gången vi hade en borgerlig regering har vi satsat mer än de borgerliga partierna. Hälften av åren har de borgerliga partierna velat satsa mer.

Sedan kan man också konstatera, om man läser samma rapport, att direkt efter att ni fick regeringsmakten 2006 hade Rådströms parti helt plötsligt mindre pengar till infrastruktur än man hade i opposition. Det kanske är naturligt att man är lite mer offensiv i opposition, men att påstå att vi bara satsar mer i opposition är faktiskt inte sant. Läs rapporten!

Anf. 155 BETTY MALMBERG (m):

Herr talman! Jag är en ivrig anhängare av den politik som Alliansen med infrastrukturminister Åsa Torstensson i spetsen står för. Det är ett sunt synsätt att underhålla det man har, att inte lova mer än man kan hålla och att successivt bygga klart den förra regeringens luftslott och löftesbrott. Infrastrukturministern har dessutom sett till att många extramiljarder har pumpats in i underfinansierade planer som den tidigare regeringen lämnade efter sig.

Jag är däremot bekymrad på en punkt, och den berör järnvägstrafiken i södra Sverige. Där brottas vi i dag med en allvarlig kapacitetsbrist i både person- och godstrafik i vad som är ett av landets viktigaste järnvägsstråk. Trängseln är betydande såväl i tågen som på spåret. Något radikalt måste göras för att förbättra och vidareutveckla denna hundraåriga transportlösning som Södra stambanan faktiskt utgör.

Färdigställandet av Citybanan kommer att få stor betydelse, men problemet är att samma dag som den tas i bruk kommer nya närliggande flaskhalsar att vålla bekymmer för den södergående trafiken. Höghastighetsobjektet Ostlänken kommer att bli en avgörande lösning på det problemet. Stödet i regionen är stort, och med tanke på att restiderna blir så attraktiva bedöms fjärde storstadsregionen på allvar kunna sammanlänkas med landets största arbetsmarknadsområde.

Fram till i dag har stora resurser lagts ned på att planera för Ostlänken. Genom att projektet fanns med i nu gällande framtidsplan skickade den förra regeringen tydliga signaler om att det var prioriterat, även om 80 procent av finansieringen hade placerats utanför planperioden.

Sammanlagt har planeringen för Ostlänken kostat 330 miljoner kronor, där merparten bekostats med kommunala pengar. Sörmland och Östergötland har dessutom medverkat i medfinansieringen av Citybanan med 650 miljoner kronor. Järnvägsutredningarna är klara. Det som återstår är en tillåtlighetsprövning och en järnvägsplan. Också till det har kommunerna förbundit sig att ta en stor del av bördan, närmare bestämt 90 av 300 miljoner. Otroligt stora belopp har alltså plöjts ned. Det är medel som inte kan nyttiggöras såvida inte planarbetet får fortsätta så att man får fram ett tydligt helhetsgrepp och ett slutgiltigt ställningstagande sedan kan göras om eventuell byggstart.

Det här visar på faran med vidlyftiga, ofinansierade och ogenomtänkta signaler som den förra regeringen gav. Men ni förstår säkert att syftet med mitt inlägg också har att göra med att jag saknar Ostlänken bland de namngivna objekten i den plan vi diskuterar nu. Jag kan respektera och förstå regeringens linje med att inte säga ja tack och amen till Höghastighetsutredningen. Därvidlag behövs mycket mer analys. Men när det gäller Ostlänken har arbetet kommit mycket längre, och det viktiga nu är att planeringsarbetet får fortsätta så att inte hittillsvarande arbete blir föspillt.

Herr talman! Många organisationer har redan pekat ut värdet av att få Ostlänken på plats. Jag tror att det kommer att bli så. En trovärdig långsiktig transportpolitik kräver en ostlänk.

Anf. 156 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jag minns när Betty Malmberg höll sitt första anförande i riksdagen. Det var under allmänpolitiska debatten i början av den här mandatperioden. Då pratade du dig också varm för Ostlänken. Jag tror att jag instämmer i alla de argument som du har för Ostlänken.

Men det är lite bekymmersamt att frågan om tillväxt, arbetsmarknadsregioner samt ökade möjligheter för företag och enskilda att minska klimatpåverkan inte har varit tillräckligt stark i den åtgärdsplanering som den här regeringen har gjort. Hur ser Betty Malmberg på den avvägning som regeringen har gjort? Här handlar det inte om att vi från De rödgrönas sida har antagit hela konceptet med höghastighetståg utan vi har

mycket medvetet plockat ut de delar av förslaget som även kan stå på egna ben. Det finns ett tillräckligt underlag i regionerna och i kommunerna samt en stor samsyn bland företag och enskilda om att länken behövs för att modernisera, motverka arbetslöshet och locka till sig nya företag.

Vad gör Betty Malmberg för att påverka regeringen i det här sammanhanget? Det du talar för finns med i vårt förslag. Vi har inte alls köpt hela konceptet eftersom vi är väl medvetna om att inte alla järnvägar är fullständigt planerade. Däremot har vi plockat ut de delar där planeringen har gått längst.

De på Banverket som höll på att förbereda och jobbade med denna länk fram till åtgärdsplaneringen har inte fått nya uppdrag eller fått möjlighet att gå vidare och analysera planeringen för höghastighetståg i Sverige.

Anf. 157 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Det gläder mig att jag kan vara överens med den rödgröna röran i någon fråga, nämligen just satsningen på Ostlänken.

Det som är oroväckande och som jag ville poängtera i mitt anförande är att när den tidigare regeringen lade in Ostlänken i sitt arbete lades den in i slutfasen under perioden 2010–2015. Av de medel som satsades låg 20 procent där. Resten lades i en kolumn vid sidan om som hette ”Senare”.

Det signalspråk som gavs till regionen, där man i nio års tid har jobbat för att få fram planeringsunderlag och förberett sig, jobbat ihop sig i frågan och enats i frågan, gör att det känns tråkigt att i dagsläget se att resurserna och den vilja som den tidigare regeringen antydde inte visade sig hålla.

Ni i oppositionen lägger fram förslag om att satsa på detta. Ni säger att Ostlänken befinner sig i storleksordningen 30 miljarder, vilket så vitt jag vet i dagsläget är i överkant. Det är en helt annan analys än den jag tidigare har sett. Samtidigt framhåller ni Borås och Göteborg, vilka inte alls är så genomanalyserade. Detta ger inte en trovärdighet för ert förslag, och därför kan jag inte ställa mig bakom det.

Anf. 158 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Vi vågade inte riktigt hoppas på att du skulle ställa dig helt och hållet bakom De rödgrönas reservationer. Men det är gott nog att vi båda kan se att man har jobbat ihop sig i kommunerna i Östergötland och längs den tänkta Ostlänken, enat sig över partigränser och mellan enskilda företag. Man har bedrivit ett seriöst arbete för att lägga fram sina argument.

Vi har med i vårt förslag att det här är så viktigt att vi är beredda att lånefinansiera de delarna för att det här verkligen ska komma i gång på riktigt. Delar av den tillväxt som sker i den överhettade Stockholmsregionen skulle kunna ske i Östergötland på bekvämt pendlingsavstånd till och från arbetet. Dessutom skulle det vara enklare att locka till sig nya företag om det finns moderna järnvägsförbindelser.

Vi finansierar detta delvis genom att ta in en kilometeravgift på lastbilarna. Om vi tittar på hur klimatsituationen ser ut i Östergötland finns det en poäng i att ha en ekonomisk signal som gör att man utnyttjar ham-

nen i Norrköping på ett bättre sätt i kombination med vägtransporter. De projekt som har satts i gång för att kombinera transporter avslutas ofta utan att det blir befintlig verksamhet eftersom den ekonomiska situationen är sådan att man hellre använder vägen i sin helhet i stället för kombinationen väg och järnväg.

Det är bara att hoppas att vi fortsätter att planera tillsammans för att Ostlänken ska bli av på riktigt. Om Sverige byter regering finns det dessutom en chans att det blir så.

Anf. 159 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Jag instämmer i Karin Svensson Smiths önskan om att Ostlänken förverkligas. Men det är det enda jag instämmer i.

Karin Svensson Smith tog tidigare upp Banverkets situation och instruktioner. Det här är ett problem, hävdar jag. Vi ska inte ha ministerstyre, men Banverket har negligerat att ta med objektet Ostlänken i sin plan och i sitt förslag. Detta är ett bekymmer som vi är intresserade av att veta mer om. Jag har täta kontakter med dem som jobbar med frågorna hemma i min region. Det är därför vi vill trycka på möjligheten att få slutföra planeringen så att det blir möjligt att ta ett helhetsgrepp och se hur man sedan ska vidare.

Viktigt är också att se att det finns ett stort intresse av medfinansiering. Lena Hallengren sade inledningsvis i början på debatten: Är det här verkligen nödvändigt? Det här kommer inte någon att vilja. Men med tanke på det jag redovisade, den enorma uppslutning som finns från regionen om att satsa pengar i ett objekt som man tror väldigt mycket på, tycker jag att det motsäger det som Lena Hallengren sade.

Jag hoppas på en fortsatt alliansregering, och jag hoppas att vi med tiden kommer att se att satsningen på Ostlänken också kommer att behövas.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

11 § Några körkorts- och fordonsfrågor

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2009/10:TU22

Några körkorts- och fordonsfrågor (prop. 2009/10:198).

Anf. 160 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! I det stora hela ställer vi oss bakom de förslag som ligger i regeringens proposition. Men på de direkta förslag som finns ifrågasätter vi varför regeringen inte vill se fler trafikmedicinska centrum.

Senast vi behandlade frågan i utskottet menade den borgerliga majoriteten att det pågick ett beredningsarbete inom Regeringskansliet utifrån Vägverkets förslag, och därför avslogs då de motioner som fanns angående behovet av fler trafikmedicinska centrum. Nu kan vi konstatera att det beredningsarbetet inte gav mycket alls och att regeringen inte föreslår att fler trafikmedicinska centrum ska inrättas. Regeringen menar att de

förslag som Vägverket lämnat vad gäller just dessa centrum inte var tillräckligt genomlysta, och med det släpper regeringen frågan. Men det är ju precis därför det behövs ytterligare fördjupning i frågan, eftersom förslaget i sig självt är intressant.

Personer tappar körförmågan i olika åldrar, och trafikmedicinska centrum kan då testa körförmågan på ett helt annat sätt än vad en läkare kan göra. Till dessa centrum ska en läkare kunna remittera patienter när det är dags för kontroll.

I dag finns mycket få trafikmedicinska centrum, och vi vill att det ska utredas hur trafikmedicinska centrum ska kunna etableras i fler län.

Läser man det tidigare betänkandet om detta framgår det att majoriteten i utskottet förväntar sig att regeringen skulle lämna ett förslag. Men det kom inget förslag – och inte i denna fråga heller. Utifrån den planering som låg för vårens propositioner är det uppenbart att det var fler frågor där det inte kom något förslag från regeringen. Det som tidigare hade rubriken *Alkolås till rattfyllerister och körkort i privat regi* och var planerat att lämnas till riksdagen i januari kom betydligt senare och nu under rubriken *Några körkorts- och fordonsfrågor*. Det är den propositionen vi debatterar i dag.

Om någon mot förmodan skulle läsa både propositionen och riksdagens betänkande och undra varför vi behandlar frågan om alkolås, då det över huvud taget inte finns med i regeringens förslag, har det sin förklaring i att vi trodde – utifrån regeringens planering – att ministern skulle komma med förslag om just alkolås. Vi har väntat på det under hela våren och planerade att då behandla de förslag om alkolås som finns i ett antal tidigare väckta motioner. Men det finns inget förslag från regeringen om alkolås. Och det är bara tack vare de motioner som har väckts under den allmänna motionstiden som vi kan debattera alkolåsfrågan i dag.

Vi är många som är ordentligt besvikna över vad som har hänt, eller snarare inte har hänt i frågan om åren med Åsa Torstensson som ansvarig minister. MHF beskrev beskedet från Torstensson om att inte fortsätta att driva frågan om alkolås i alla nya bilar som ett stort bakslag i arbetet med alkolås, och på den vägen är det. En av mina kolleger beskrev det rätt träffande: Frågan om alkolås har gått i baklås.

Vad gäller alkolås har vi i princip, inte helt, fyra förlorade år att se tillbaka på, i alla fall politiskt. Kunnandet och viljan att utveckla tekniken från branschen är stora. Tekniken blir allt smidigare, bättre och mer pålitlig och läsen allt billigare. Men vi behöver också politisk vilja, och för varje liv som går förlorat på grund av att någon har valt att köra bil alkoholpåverkad blir frågan om behovet av alkolås i bilar alltmer påtaglig.

Jag är väl medveten om att alkolås i nya bilar inte löser hela problemet, men ju fler bilar med alkolås vi har, desto färre riskerar att dödas av alkohol i trafiken.

Jag har mött så många föräldrar, anhöriga som har förlorat ett barn, ett syskon eller ett barnbarn på grund av alkohol i trafiken, och för mig finns det inte ett enda bra argument för att inte driva frågan om alkolås på alla tänkbara sätt. Att få dispens av EU för att införa krav på alkolås i alla nya bilar från 2012 i Sverige var en del i den socialdemokratiska regeringens arbete med frågan. Det var en viktig del i vårt nollvisionsarbete. Tyvärr har det inte varit lika viktigt för Åsa Torstensson.

Men vad har då Torstensson gjort under de fyra år som hon har haft ansvaret för att driva bland annat denna fråga i trafiksäkerhetsarbetet? Då man granskar vad hon har levererat kan man konstatera att det är alldeles för lite.

Visst är det positivt att regeringen ser till att några – nio stycken – myndigheter nu ska kräva alkoholås vid upphandling av fordon. Att det sker en positiv utveckling i kommunerna och att allt fler företag inom yrkestrafiken väljer att installera alkoholås är naturligtvis glädjande, men inte ett resultat av regeringens arbete.

Det är ju bra att ministern skrev ett brev till kommissionen om alkoholås i bussar och lastbilar i yrkestrafik inom EU. Ett brev ja – att Ulrica Messing i egenskap av ansvarig minister för dessa frågor under förra mandatperioden skrev ett brev till kommissionen om alkoholåsfrågan har det raljerats över här i kammaren, inte minst från minister Torstensson själv. Men det är tydligen en kraftfull åtgärd då någon annan håller i pennan. Men varför väntade ministern till 2009 med att skriva detta brev? Varför lyftes inte frågan upp och prioriterades under ordförandeskapet? Och hur mycket, hur många gånger och under hur många frågeställningar behöver frågan om alkoholås utredas innan regeringen kommer med något förslag till riksdagen?

Den borgerliga majoriteten säger i betänkandet att frågan är prioriterad. Men varför finns det då inget förslag från regeringen?

Det här var några frågor jag ville ställa till ministern i dagens debatt. Tyvärr blir ministern svaren skyldig eftersom hon har valt att inte delta i debatten i kammaren i dag, vilket jag naturligtvis beklagar.

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra gemensamma reservationer med Miljöpartiet och Vänstern, men för tids vinnande vill jag yrka bifall till reservationerna nr 1 och nr 5.

(Applåder)

Anf. 161 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2 och reservation nr 5.

Reservation 2 handlar om utbildning av utryckningsförare. Jag tror att de allra flesta som ser ett fordon framföras med blåljus, antingen det är ambulans, brandbil eller polisbil, förväntar sig att den person som sitter bakom ratten har fått en särskild utbildning och gjort ett särskilt förarprov för att kunna köra med blåljus. De här fordonen är många gånger svårare att manövrera. De är tyngre, och själva transportens natur gör att man för fram dem i hög hastighet.

Men så är faktiskt inte fallet, utan det är upp till varje bransch att själv besluta om vilken sorts utbildning man ska ha. Mitt engagemang i den här frågan väcktes av en brandman som berättade för mig att nu när det är kommunen som ansvarar för detta och kommunen är tvungen att spara har man sparat in på utbildningen för den som ska köra brandbilen med blåljus. Det tyckte han var väldigt obehagligt, han ville ha en uppbackning i en utbildning och en certifiering för att få framföra sådant fordon.

Detta har det motionerats om. Det finns en moderat motion, en kristdemokratisk och en folkpartimotion – Johan Pehrson har motionerat om detta. Jag tycker att de motionerna borde ha vunnit utskottets gehör så att

vi kan kvalitetssäkra och trygga utbildningen och förarprovet för dem som ska framföra blåljusfordon i Sverige.

Jag tänkte säga något om alkolås, och jag instämmer i allt vad Marie Nordén sade. Vi har arbetat tillsammans i den här frågan. Jag vill också erinra om att när det här brevet skrevs av Ulrica Messing tillsattes också en utredning som jag hade möjlighet att arbeta med. Där tog jag bland annat fram en strategi för hur man skulle följa upp den intresseförfrågan som Ulrica Messing hade gjort med en begäran om att få ett undantag från de regler i EU som för närvarande förhindrar att vi i egen lagstiftning inför krav på alkolås, att vi skulle få bedriva försöksverksamhet själva eller tillsammans med något annat land för att se i vilken utsträckning alkolås kunde lösa problemen.

Vi hade i det sammanhanget ett bra samarbete med svensk fordonsindustri, särskilt med Volvo Lastvagnar och Saab i Trollhättan och arbetade mycket proaktivt och testade olika lösningar av alkolås. Jag är väldigt förbluffad nu när det varit kris i bilindustrin över att regeringen inte vid något tillfälle har passat på att utnyttja just säkerhetsargumenten, som ju är ganska goda när det gäller svenska bilar. Det har varit ett viktigt argument för export och framgång i andra länder. Här borde man ha tagit upp den tråden. Det är säkert bara en tidsfråga innan det kommer någon utrustning som är obligatorisk i bilar som förhindrar att man kan framföra dem när föraren har alkohol i utandningsluften.

Det som är speciellt för i år är att FN:s generalförsamling och WHO har konstaterat att det här är en folkhälsofråga. Man har tagit upp trafik-säkerheten på generalförsamlingens agenda och antagit ett program därför att man har konstaterat att trafikdöden är den enskilt största orsaken till att ungdomar omkommer, större än någon sjukdom. Det gör att det finns anledning att ta itu med det här av humanitära skäl, av folkhälso-skäl och av samhällsekonomiska skäl. Den som förlorar livet i trafiken har i genomsnitt i Sverige 33 ½ år kvar av sin livslängd. Det är alltså inte bara en personlig tragedi utan också ett stort samhällsligt problem att folk mister livet i trafiken.

I takt med att man nu har börjat få bukt med andra orsaker till att människor omkommer i trafiken, att trafikvolymerna på sina håll minskar och hastighetskamerorna ger effekt, kvarstår alkoholen som en väldigt viktig faktor för att olyckor får en dödlig utgång. När man ser när dessa inträffar på dygnet – natten mellan fredag och lördag, natten mellan lördag och söndag, för det finns en stor överrepresentation i statistiken där – blir man något förbluffad över att det Åsa Torstensson väljer att gå fram med i EU är yrkestrafiken. Den är inte som mest frekvent natten mellan fredag och lördag eller natten mellan lördag och söndag. Visst finns det problem i yrkestrafiken också, men det är framför allt de enskilda personbilsförare som självmant inte skulle installera alkolås som utgör det största hotet både mot sig själva och mot oss andra som vistas på vägarna.

Nu när det är tider där man summerar hela mandatperioden och en hel del kolleger i trafikutskottet slutar finns det anledning att blicka bakåt. Då vill jag erinra mig Folknykterhetens dag 2006. Det var en person som höll ett mycket bra tal om att alkolås måste man införa om man vill ta ansvar för ungdomars hälsa. Den personen heter Maria Larsson. Hon berättade att alkolås var en av Kristdemokraternas absolut viktigaste

åtgärder att genomföra för att öka folkhälsan i Sverige. Hon har haft goda möjligheter att prata med Åsa Torstensson om detta. Om hon har gjort det vet jag inte, men hon har uppenbart inte varit framgångsrik i att övertyga om att använda den teknik som finns för att förhindra att folk omkommer på grund av rattfylleri.

Det finns en del som invänder och säger: Visst, man kan ha teknik för att fånga in trötthet vid fordon. Det är ett ökande problem att folk har narkotika i kroppen när de sitter bakom ratten. Jag vill inte på något sätt förringa dessa problem, men jag tycker att det är ett dåligt argument för att inte använda den teknik som finns för att förhindra att det är alkoholpåverkade på våra vägar.

Det här borde vara ett sätt att tidigt upptäcka de människor som inte kan kontrollera sitt alkoholintag, som kanske inte kan hålla nere konsumtionen tillräckligt under helgen och därmed inte ska starta sitt fordon när de ska åka till jobbet på måndagen. Det är alltså ett sätt att tidigt upptäcka människor med alkoholproblem. Man har då möjlighet att rehabilitera dem, vilket är svårare ju längre alkoholmissbruket har fortgått.

För den som värnar om folkhälsa och värnar om en god trafiksäkerhet är det en gåta att den här regeringen låter bli att ta fram den åtgärd där det finns både bland folk i allmänhet och i branschen en stor samstämmighet om att det är en effektiv åtgärd. Förmodligen är den lika naturlig efter det att den införts som vi tycker att bilbältena är i dag.

(Applåder)

Anf. 162 STEN BERGHEDEN (m):

Herr talman! Betänkandet behandlar, som tidigare talare redan sagt, en proposition om några körkorts- och fordonsfrågor och några motioner från den allmänna motionstiden. I betänkandet finns fem reservationer.

I huvudsak behandlas läkarnas ansvar för att rapportera in när en körkortsinnehavare av olika skäl kanske inte ska fortsätta att köra sitt fordon. Här skiljer sig Alliansen från vänsterpartierna i synsättet.

Oppositionen vill införa en testcenter som skulle tvinga alla att genomgå en test som förare. Men vi vet att många av våra äldre skulle känna ett stort obehag och säkert bli mycket nervösa inför en sådan test. Alliansen vill i stället att ansvaret ska ligga kvar på patientens läkare. Vi vet att det är en svår uppgift och ett mycket svårt beslut för en läkare att meddela patienten att denna inte längre är lämplig som förare. Men det finns ingen som känner sin patient så väl som ens egen läkare. Läkarna är dessutom utbildade på att ha svåra samtal med sina patienter.

Oppositionens förslag skulle innebära att vi aktivt skulle jaga både äldre och sjuka förare på ett helt oacceptabelt sätt.

Herr talman! Alliansen vill gå försiktigare fram i den här frågan.

Herr talman! En annan viktig fråga i betänkandet är att ändra kravet på de handledare som ska hjälpa sina barn eller elever att ta körkort. Alliansen tycker att det räcker med att handledaren går en kurs en gång, och tillståndet ska gälla i fem år. Tidigare var man tvungen att gå tillsammans med varje elev, vilket var orimligt. Föräldrar har kanske flera barn, kanske tätt födda som dessutom bor på olika platser och på det viset har svårt att samordna utbildningen.

Vi gör detta mer praktiskt än tidigare. Det sänker dessutom kostnaderna för föräldrarna långsiktigt i och med att tillståndet gäller i fem år. Detta kommer att införas den 1 september 2010.

Vi vill vidare ha en kontroll på hur många elever varje handledare tar hand om, detta för att minska fusket med körskoleverksamheten, svart körskoleverksamhet.

Herr talman! En annan stor och viktig fråga i detta betänkande är att vi nu gör det möjligt att godkänna balansfordon och klassificera dessa som cyklar.

Nya fordon är ständigt på gång och under utveckling, och det är viktigt att vi kan använda dessa på ett smidigt sätt och i rätt miljöer. Ett sådant fordon är till exempel Segway, som går i ca 20 km/timme och nu får framföras under samma villkor som en cykel. Den får även användas i gångmiljöer, men då i en hastighet som är anpassad till de gående. Det kommer inte att bli något krav på förarbevis, hjälm eller åldersgräns för dessa fordon. Däremot kommer vi att utvärdera och följa upp beslutet.

Herr talman! En annan fråga som tas upp i betänkandet och i några av motionerna är att införa en speciell utbildning för blåljusförare, alltså förare av utryckningsfordon. Alliansregeringen tar det för självklart att dessa yrkesgrupper får nödvändig utbildning och repetitionskurser av varje arbetsgivare så att de klarar sina arbetsuppgifter. Det är ett tydligt arbetsgivaransvar att se till att detta fungerar.

Någon motion och en reservation från Vänsterpartiet tar upp frågan om ålder för mopedkörkort. Alliansregeringen anser att de nu gällande reglerna är rimliga, att man får köra moped vid 15 års ålder och EU-moped efter erlagd utbildning.

När det gäller traktorer får vi inte glömma bort att Sverige är ett livsmedelsproducerande land och att stora delar av mellersta och södra Sverige är beroende av en fungerande livsmedelsproduktion som ger både svenska arbetstillfällen och svensk mat och i framtiden även ökad energiproduktion. Livsmedelsproduktionen är viktig för hela landet och mycket viktig för min hembygd Skaraborg.

I dag är det tillåtet att köra traktor vid 16 års ålder, men om man tar mopedkörkort för EU-moped får man dessutom köra traktor vid 15 års ålder. De som kör traktor är oftast landsbygdsbefolkning som är uppväxta med detta fordon, och de är ofta också mycket skickliga förare. Alliansregeringen tycker att detta är ett rimligt beslut och står fast vid detta, men följer självklart utvecklingen noga.

Herr talman! Alkolåsfrågan tas upp i en av reservationerna från oppositionen. Man vill införa alkolås i alla bilar. Först av allt: Sverige följer denna fråga noga och försöker att påverka EU att gå i takt med Sverige. Om man jämför Sverige med EU är onykterheten ett betydligt större problem i övriga Europa än i Sverige. Sverige försöker ändå driva frågan aktivt för att få en annan utveckling och för att minska antalet olyckor som är kopplade till förare som är påverkade av alkohol men också av andra droger och trötthet.

Herr talman! Många arbetsgivare och offentliga arbetsplatser kräver redan i dag alkolås i sina bilar och fordon. Detta gör att forskningen och utvecklingen kan gå framåt för att få fram en bra, användbar och säker teknik. Men man ska alltid komma ihåg att de personer som vill fuska och faktiskt köra påverkade aldrig frivilligt kommer att skaffa en bil med

alkolås, utan de kommer att fortsätta att köra äldre bilar utan alkolås. För att komma åt dessa gruppers beteende handlar det om att vi måste ha fler kontroller, fler poliser och också kännbara straff för dem som blir ertappade. Frågan om alkolås kommer att belysas ytterligare i debatten av mina allianskolleger i trafikutskottet.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och till propositionen och avslag på motionerna och reservationerna.

Till sist vill jag önska herr talmannen, kammarkansliet, trafikutskottets ledamöter och trafikutskottets kansli samt alla skaraborgare en riktigt skön och trevlig sommar.

Anf. 163 MARIE NORDÉN (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att rätta Sten Berghedens beskrivning av vårt förslag och vår reservation och den motion som Sten Bergheden borde ha läst innan han försökte sig på att recensera den. Han säger i sitt anförande att vi ska börja jaga alla äldre och tvinga dem till något slags kontroll.

Det vi föreslår är att man som läkare ska kunna remittera patienter i alla åldrar när man ser ett behov av att bedöma om de är lämpliga som förare. Det ska vara ett komplement till de läkare som i sin tur ska göra en bedömning. Jag kan inte förstå vad som är problemet med att få ett ytterligare bättre bedömningsmaterial undersökningsmässigt. Jag skulle gärna vilja att Sten Bergheden svarar på och förklarar vad som är problemet, nu när Sten Bergheden vet hur vårt förslag ser ut, att det inte är att tvinga eller jaga utan att läkaren ska kunna remittera.

Sten Bergheden pratar också om alkolås i sitt anförande och säger att regeringen och majoriteten vill att övriga Europa ska gå i takt med Sverige. Då undrar jag på vilket sätt. Det har ju inte hänt något vad gäller förslagen om alkolås vare sig i yrkestrafik eller i privata personbilar, eftersom ministern har valt att inte driva frågan vare sig hemma eller i EU. Vi har ju inte drivit frågan om att vara ett försöksland. Menar Sten Bergheden också att det här inte är ett lika stort problem i Sverige, så att vi ska rikta in oss på Europa och inte göra så mycket här hemma?

Anf. 164 STEN BERGHEDEN (m) replik:

Herr talman! Först och främst förstår jag inte vitsen med att en läkare som har en patient med demens, syn- och hörselproblem eller annat som gör att det kan vara svårt att framföra ett fordon och som har daglig kontakt med patienten, eller under hela utvecklingen, ska behöva remittera patienten till en annan person och upprätta centrala teststationer för att konstatera samma sak som läkaren i första läget säkert själv kan komma fram till. Jag tycker att det verkar lite onödigt att använda skattepengar till att låta en läkare remittera till en annan läkare för att få samma sak konstaterad.

När det gäller frågan om alkolås driver vi på. Det vet du, Marie Nordén, efter att ha varit med i trafikutskottet och faktiskt hört Åsa Torstensson tala om hur hårt vi driver alkolåsfrågan. Det är väl känt att vi driver frågan tufft för att få en gemensam syn i Europa och att vi går före när det gäller offentliga fordon för att få fram de här medlen. Vi går inte

Anf. 165 MARIE NORDÉN (s) replik:

Herr talman! Mitt namn står på talarlistan. Sten Bergheden kan läsa att jag heter Nordén och inte Nordin. Det vore bra om du använde rätt namn. Det är alltid trevligare så.

Det är inte så att en läkare ska remittera till en annan läkare som har helt andra beslutsgrunder, utan det handlar om att ett trafikmedicinskt centrum skulle ha helt andra möjligheter att göra tester som gör att om en person ska tas ifrån sitt körkort, oavsett ålder – demens eller att man har blivit gammal behöver inte vara beslutsgrunden – bör det ske på riktiga grunder, att man har gått igenom grundliga tester. Där tror jag att många läkare skulle vara hjälpta av att ha ett bättre beslutsunderlag än bara de tester som de har möjlighet att göra på vårdcentralen. Jag kan inte se problemet med att ha en så god kompetens som möjligt vid ett så stort intrång i människors liv som att ta ifrån dem körkortet.

Jag skulle också vilja att Sten Bergheden berättade på vilket sätt han har påverkat ministern och drivit på regeringen att jobba med alkoholåfrågan. För vad är det för beslut som har fattats förutom att man ser till att nio myndigheter tar in alkoholåfrågan i en del av upphandlingen? Det har ju inte hänt speciellt mycket. Man skickade ett brev. Man drog i princip tillbaka arbetet som den tidigare regeringen gjorde och drev när det gällde alkoholåfrågan, att försöka vara ett föregångsland. Man började på ruta ett och bestämde sig för en annan inriktning i stället för att jobba på bred front och lyfta in yrkestrafiken tillsammans med persontrafiken. På vilket sätt tycker Sten Bergheden att regeringen har drivit på det här så radikalt som han hävdar i sitt anförande?

Anf. 166 STEN BERGHEDEN (m) replik:

Herr talman! Vi tror inte att vi behöver upprätta speciella testcenter för att komma fram till om en person är lämplig eller inte. Vi tror att läkarna är fullt kapabla att göra nödvändiga tester och ha de samtal som behövs med patienten. Det är viktigt att läkaren som har en nära anknytning till patienten och kan se helheten är inkopplad. Det är inte bara ett rent testcenter, som ni vill införa. Vi tror på lösningen med en nära läkar-kontakt och ett avgörande där om framtiden. Det är olika synsätt. Vi litar på att våra läkare klarar av detta på ett bra sätt.

Marie Nordén undrar vad vi har gjort i alkoholåfrågan. Hon vet att vi har tagit upp dessa frågor när Åsa Torstensson har varit i utskottet. Vi har fått raka och klara besked från Åsa Torstensson att hon driver frågan och jobbar i den riktningen.

Vi har också infört riskutbildningar för dem som tar körkort för att öka medvetenheten om droger, alkohol och trötthet och om hur farligt det är att vara påverkad i trafiken.

Vi går också före när det gäller den offentliga fordonsparken. Vi har som mål att 75 procent av den statliga fordonsflottan ska ha installerat alkoholå till 2012.

Vi gör alltså ett brett och bra arbete för att lösa denna situation i Sverige.

Några körkorts- och fordonsfrågor

Anf. 167 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jag blev lite förbluffad när jag hörde Sten Berghedens tilltro till att varje bransch själv skulle ordna med utbildning för utryckningsfordon. Det fanns ett obligatorium i Sverige innan vi blev medlemmar i EU, och jag tror att det avskaffades av misstag för att man trodde att det skulle finnas en EU-gemensam utbildning och certifiering av dem som kör med blåljus. Jag tror att det vore en poäng att vi andra kan veta att de som kör dessa fordon har fått särskild utbildning för det.

Det finns flera undersökningar som visar att man sedan dess har orsakat fler olyckor än vad som är rimligt. Därför vore det bra om man höjer kompetensen så att vi andra kan känna oss trygga med att huvudmännen har en särskild utbildning för detta oavsett ekonomin i kommunerna.

Jag blev något konfunderad när Sten Bergheden sade att de som bäst behöver alkoholås inte skulle installera det frivilligt utan köra äldre bilar. Men i Alkoholåsutredningen föreslog jag att man skulle börja med ett obligatorium för nya bilar och sedan ha en eftermontering på äldre bilar. De som är i störst behov av alkoholås kommer inte att installera dem frivilligt, och poängen med alkoholås är att vi andra på vägarna ska kunna veta att vi inte möter en person som kör berusad. Finessen är att alkoholåset ska vara ett obligatorium för alla och inte ett frivilligt skydd som de som kanske minst behöver det installerar i sina fordon.

Om Åsa Torstensson hade velat driva detta, varför tog hon inte upp det under ordförandeskapet? Det fanns alla möjligheter i världen för Sverige att trycka på och tillsammans med den proaktiva svenska fordonsindustri visa på alkoholåsets förtjänster. Det fanns dock inte på ordförandeskapets dagordning.

Anf. 168 STEN BERGHEDEN (m) replik:

Herr talman! När det gäller blåljusförarutbildningen är det viktigt att vi lägger ansvaret på arbetsgivarna. De måste se till att chaufförerna är utbildade. Så är det på lastbilssidan och inom verkstadsindustri med mera. Arbetsgivaren har ett ansvar att se till att de anställda har den utbildning och kompetens som krävs för att klara jobbet. Samhället ställer körkortskrav, men hur man specifikt hanterar ett fordon i vissa miljöer är arbetsgivarna experter på. Det finns dessutom ett program med alla kompetenskrav som ansvarig arbetsgivare kan dra nytta av.

Hur löd frågan om alkoholåsen?

Anf. 169 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jo, jag undrade varför Åsa Torstensson inte tog upp alkoholåsen på dagordningen för ordförandeskapet. Man hade då möjlighet att säga att Sverige ville bli försöksland och att ta upp det som har presterats tillsammans med Volvo Lastvagnar och Saab i Trollhättan som aktivt och mycket förtjänstfullt har drivit dessa frågor. Det fanns goda möjligheter att visa att ett obligatorium är klokt, även med eftermontering, så att de som bäst behöver alkoholås och är minst motiverade är tvungna att ha det för att garantera nykterhet på vägarna.

Sten Berghedens redovisning av att Sverige har gjort vad man har kunnat stämmer alltså inte. Det fanns tvärtom stora möjligheter att göra mer i det sammanhanget.

Anf. 170 STEN BERGHEDEN (m) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att regeringen gjorde en avvägning av vilka frågor som var absolut viktigast och av vad man var tvungen att få med under ordförandeskapet. Jag vet att Åsa Torstensson driver dessa frågor, men allt får man inte med under ett ordförandeskap hur gärna man än vill. Det finns många frågor som Sverige inte tog upp under ordförandeskapet som jag önskat att vi hade tagit upp, men jag förstår att regeringen måste göra en avvägning av vilka frågor som skulle drivas för att få bäst genomslag.

Jag överlåter åt regeringen att göra en sådan värdering inför ett ordförandeskap och tror att de väger frågorna mot varandra för att få med så mycket som möjligt av det som är viktigt för Sverige.

Anf. 171 GUNNEL WALLIN (c):

Herr talman! Ca 150 människor dödas varje år i trafiken där onykterhet finns med i bilden. Det finns beräkningar som gör gällande att rattfylleriet är lika vanligt som det finns taxibilar i trafik. Att alkohol och trafik inte hör ihop är vi nog alla härinne överens om. Vi har fått behandla en rad motioner med förslag på hur vi kan motarbeta denna livsfarliga kombination.

Arbetet med att införa alkolås är ett mycket effektivt sätt när väl tekniken finns och förbättras. Det är viktigt att den teknik som används i fordon är ett stöd för föraren. Den ska vara enkel och lättanvänd. Men det är också viktigt att vi i samband med teknikutvecklingen höjer ribban så att vi får fram en fullödig teknik som upptäcker och varnar för både alkohol och övriga droger. I detta sammanhang kanske den också kan utvecklas till att varna för trötthet.

Inom EU, som det naturligtvis är viktigt att involvera i diskussionen och ambitionen om obligatoriska alkolås, vet jag att det finns en mycket stor skepsis. Regeringen ska ha en eloge för det arbete som pågår i EU för att få ett obligatorium inom yrkestrafiken.

Arbetet sedan vi införde nollvisionen har i stor utsträckning fokuserat på hur vi gör våra vägar säkrare. Detta är naturligtvis viktigt men minst lika viktigt, om inte viktigare, är att fokusera på förarnas beteende. Alla de förslag som läggs fram i motioner om vilka krav som ska gälla på körkort samt vilka typer av bestraffningssystem som ska finnas hänger ihop med hur vi bildar våra trafikanter på säkraste sätt. När trafikanter bryter mot regler kan vägnätets standard vara hur bra som helst, men vi kommer ändå att uppleva många skadade i trafiken.

Jag tycker att det poängsystem med prickar som gör att det inte hjälper att betala böter i det oändliga är mycket intressant. Det är ett förslag som övervägts i många utredningar sedan 1970-talet. Utredningarna har kommit till skilda resultat när det gäller om ett sådant system bör införas eller inte.

Jag välkomnar utskottets uttalade avsikt att noga följa utvecklingen i de länder där man har infört poängkörkort för att studera för- och nackdelar med systemet. Negativa konsekvenser som till exempel att förare som inte begått tidigare förseelser tycker att de har råd med till exempel en fortkörning måste givetvis belysas grundligt.

Information kan vara ett sätt att förhindra alkoholpåverkade förare i trafiken. Det är emellertid viktigt att informationen når fram till berörda

personer. Det är mycket positivt att ett flertal initiativ pågår, såväl nationellt som internationellt, för att minska antalet påverkade förare i trafiken.

De många motionsförslagen om alkohol vittnar, enligt utskottets mening, om ett starkt engagemang för att få bort alkohol i trafiken, vilket utskottet anser är glädjande. Utskottet har fått veta att det pågår en aktiv beredning av alkoholfrågan inom Regeringskansliet och att frågan är prioriterad. Utskottet konstaterar även att regeringen har beslutat om att den statliga fordonsparken successivt ska förses med alkohol. Detta innebär att bilar som köps in eller leasas i största möjliga utsträckning ska vara utrustade med alkohol, och man eftersträvar att minst 75 procent av den statliga fordonsflottan ska ha alkohol 2012.

Inledningsvis nämnde jag alkohol som den stora trafikfaran, därefter dumdristiga trafikanter. Viktigt är också att vi kan konstatera att en del trafikanter har missbruks- eller beroendeproblem. I dag är det få personer som anmäls som olämpliga att inneha körkort sett i förhållande till antalet sjukdomstillstånd som påverkar körförmågan negativt. Jag välkomnar därför regeringens initiativ och förslag om ändringar av läkares anmälningsplikt. I princip innebär en liten justering av rekvisitet "uppenbart olämplig" till endast "olämplig" att systemet mer effektivt kan förhindra att personer som inte uppfyller de medicinska förutsättningarna sätter sig bakom ratten. Rekvisitet "uppenbart olämplig" är ett mycket starkt rekvisit och det är därför angeläget att rekvisitet justeras. På det viset kan anmälan avdramatiseras. Det blir därigenom lättare för en läkare att göra en anmälan.

Herr talman! Jag yrkar bifall utskottets förslag.

Anf. 172 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman! Som tidigare nämnts bygger föreliggande betänkande *Några körkorts- och fordonsfrågor* på en proposition med samma namn och på en följdmotion med anledning av propositionen samt på 28 motioner från den allmänna motionstiden 2008 och 2009 om olika körkortsfrågor och frågor om alkohol i trafiken.

Jag kan hålla med mina allianskamrater i vad de här har anfört, och behöver inte upprepa det.

Vi kristdemokrater står givetvis bakom propositionen som bland annat föreslår ändringar i läkares anmälningsplikt av förare som bedöms vara medicinskt olämpliga att framföra körkortspliktiga motorfordon. Vidare föreslås i propositionen att kravet på att en introduktionsutbildning vid privat övningskörning måste genomgå tillsammans av körkortsaspiranten och handledaren tas bort. Det föreslås också en ändring i lagen om vägtrafikdefinitioner med innebörden att vissa eldrivna mindre fordon ska betraktas som cykel.

Lika intressant som att Miljöpartiet ansluter sig till en moderatmotion om poängkörkort kan själva frågan om det speciella körkortet vara vid en första anblick. Tanken är att ett dylikt körkort från början ska vara laddat med ett visst antal poäng. Vid ett eventuellt trafikbrott dras poäng av. Om poängen skulle ta slut på körkortet förloras detta. Det kan tyckas vara konsekvent och bra. Dock finns det en risk för att ett system med poängkörkort skulle kunna få negativa konsekvenser i form av att förare som inte begått tidigare förseelser räknar med att de har råd med till

exempel en fortkörning, vilket framgår av betänkandet. En annan fråga är om ett poängavdrag är för evigt eller om man får tillbaka poängen efter en viss tids pricksfri körning. Om systemet skulle likna det hos kronofogden, att en betalningsanmärkning försvinner efter tre år, skulle det kunna innebära att den skickligt kalkylerande bilföraren kan kosta på sig vissa trafikförseelser vart tredje år och utgöra en fara för den allmänna trafiksäkerheten utan att förlora körkortet.

Vi kristdemokrater har alltid legat i frontlinjen när det gäller att främja trafiksäkerheten. Att komma till rätta med rattonykterhet och rattfylleri är ett led i denna strävan. Vi menar att trafiksäkerheten kan förbättras betydligt när ett regelverk om alkolås kommer på plats. Vi är lite stolta över att det var just en kristdemokrat, Åke Carnerö, som var först i riksdagen med att motionera om alkolås. Det gjorde han redan 1992.

Sedan dess har det strömmat in många motioner i alkolåsfrågan från ledamöter i alla partier. Efter några års försöksverksamhet blev man rätt snart helt klar över alkolåsens positiva effekter. För tio år sedan sade trafikutskottet, då med socialdemokratisk majoritet, i betänkandet *Trafiksäkerhet*, 2000/01:TU13: ”Utskottet ser mycket positivt på såväl försöksverksamheten med alkolås för personer som har dömts för rattfylleri som projektet med att installera alkolås inom ramen för arbetet med att kvalitetssäkra transporter.” Vidare sade man: ”Dessutom vill utskottet understryka vikten av att krav på alkolås ställs vid upphandling av transporter.”

Två år senare var utskottet, fortfarande med s-majoritet, än mer positivt. Då lät det bland annat så här i betänkandet om trafiksäkerhet, 2002/03:TU4: ”Enligt utskottets mening föranleder de entydigt positiva erfarenheterna av nuvarande försöksverksamhet att det fortsatta arbetet bör inriktas på att införa en permanent lagstiftning om alkolås.”

Trots att Socialdemokraterna i regeringsställning hade åtminstone tio år på sig att åstadkomma en permanent lagstiftning om alkolås blev det inte så. Det bör man komma ihåg som bakgrund till den reservation om alkolås som oppositionen presenterar här i dag.

Kristdemokraterna vill ha ett genombrott i alkolåsfrågan. Därför välkomnar vi dels den aktiva beredning av alkolåsfrågan som pågår inom Regeringskansliet, dels att frågan är prioriterad. Det är även positivt att regeringen har beslutat att den statliga fordonsparken successivt ska förses med alkolås. Det innebär att bilar som köps in eller leasas i största möjliga utsträckning ska vara utrustade med alkolås. Man eftersträvar att minst 75 procent av den statliga fordonsflottan ska ha alkolås 2012.

Det är mycket positivt att Sverige arbetar aktivt för att alkolås ska bli obligatoriskt i nya bussar och lastbilar i yrkestrafik inom EU. För att driva på i alkolåsfrågan har infrastrukturminister Åsa Torstensson föreslagit EU-kommissionen att som ett första steg ta fram en strategi för ökad användning av alkolås inom EU.

Herr talman! Eftersom jag inte kandiderar i höst är detta min sista debatt i kammaren. Jag vill därför passa på tillfället att tacka trafikutskottets kansli för deras oförtröttliga arbete med att vara oss behjälpliga med att få struktur och innehåll i våra betänkanden. Jag vill även tacka mina allianskamrater i Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet för mycket gott samarbete. Sist men inte minst vänder jag mig till oppositionens

företrädare. Ni ska ha heder av att ni engagerat bedrivit opposition på ett, som jag tycker, korrekt sätt. Ibland har ni faktiskt inte haft helt fel.

Naturligtvis önskar jag alla en glad sommar som med en statistisk sannolikhet av 70 procent blir varmare än normalt efter midsommar.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

Gränser i skog

12 § Gränser i skog

Föredrogs

miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU28

Gränser i skog (prop. 2009/10:184 delvis och prop. 2009/10:201 delvis).

Anf. 173 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Herr talman! Denna debatt handlar om regeringens proposition *Gränser i skog*. Det låter inte särskilt upphetsande eller stort. Men egentligen handlar det om mer än att ta bort gamla regelverk som kan tyckas ha spelat ut sin roll.

Vi socialdemokrater säger ja till några av förslagen, bland annat att gränserna för skyddsvärd skog upphävs och att Öland och Gotland inte längre behöver klassas som områden för svårföryngrad skog.

Men det finnas andra förslag som vi har svårare för och som vi anser att regeringen inte har utrett och analyserat klart.

Flera av förändringarna påverkar två för norra Sverige viktiga näringar. Jag tänker på både skogsbruket och rennäringen.

Läser man vad remissinstanserna skriver är flertalet kritiska till vissa av de förändringar som föreslås. Inte minst Lagrådet har kritiska åsikter. Men jag är inte förvånad. Lagrådet har kritiserat regeringens propositioner över lag för att de är dåligt beredda.

Det är samma sak med denna proposition, *Gränser i skog*. Vi vill att regeringen tar tillbaka den och gör ett mer gediget arbete för att se hur man kan minska konfliktytorna och lägger fram förslag som ökar samverkan och dialogen mellan de två viktiga näringarna i norra Sverige – rennäringen och skogsbruket.

Till exempel när det gäller tillståndskrav för avverkning inom svårföryngrad skog är flera tunga remissinstanser negativa för att de saknar bland annat ett klarläggande av den geografiska utsträckningen av renskötselområdet.

Betydelsen av rennäringen som allmänt respektive enskilt intresse är fortfarande luddig. I det sammanhanget kan jag rekommendera utskottets ledamöter att läsa betänkandet från Rennäringspolitiska kommittén 2001. Både jag och Ola Sundell var med i det arbetet. Det är värt att läsa.

Flera instanser har pekat på en ökad risk för negativa konsekvenser för känsliga natur- och kulturmiljöer.

Jag är intresserad av hur ni inom borgerligheten kan vara så säkra i er bedömning att inga negativa konsekvenser uppstår för rennäringen, naturvården och kulturmiljövården med dessa förslag när flera tunga remissinstanser är tveksamma. Är ni förblindade av regelförenklingarna

som ni ändå inte har lyckats särskilt bra med, eller varför lyssnar ni inte på kritik? Jag kan förstå att ni inte vill lyssna på oppositionen, men ni kan väl lyssna på experterna som ni anlitar.

Jag vill också ha svar på vilka åtgärder som regeringen föreslår för att ytterligare förbättra förutsättningarna för ett bra samråd, god dialog och samverkan.

Herr talman! Ytterligare förslag i propositionen handlar om dialog mellan skogsbruk och rennäring. Här vill jag fråga varför ni inte inför informationsplikt i hela renskötselområdet.

Tyvär tar ni inte ett helhetsansvar utan ni duttar lite här och där. Som jag sade tidigare uppstår det problem när den geografiska utbredningen av renskötselområdet inte är klarlagd.

Jag är rädd för att detta skapar ökad konfliktyta i stället för, som jag tror att vi alla är överens om, behov av mer dialog och samråd och ökad respekt för varandras näringar.

Det behövs också stöd för att ta fram renbruksplaner i alla samebyar som är ett ypperligt verktyg för att skapa samverkan och samsyn. Skogsstyrelsen behöver ökade resurser för att hantera det nya som kommer med dessa förändrade förslag.

Herr talman! Jag vill faktiskt vara lite positiv också. Samrådet mellan skogsbruk och rennäring har utvecklats bra under 2000-talet. Det finns med som krav i certifieringsinstrumenten för skogsbruket, och Skogsstyrelsen har haft många bra utbildningar tillsammans med Sametinget.

LRF och skogsägarna har tillsammans med Svenska Samernas Riksförbund haft bra samverkansprojekt. Mer av sådant behövs, och det kan regeringen skapa förutsättningar för.

Det var precis sådant som Rennäringspolitiska kommittén föreslog 2001 för att lösa de konflikter som finns när man brukar och finns på samma marker.

Till sist måste jag kommentera rennäringen som allmänt och enskilt intresse. Här lägger regeringen inte fram ett enda nytt förslag. Utredningen som ligger till grund för propositionen lägger fram ett antal förändringsförslag, och ni väljer att inte göra någonting.

Remissinstanserna är i och för sig negativa till utredningens förslag. Men då handlar det om att mycket saknas i analyser och inte minst klargörande om rennäringens utbredning och innebörd liksom när det gäller betydelsen av rennäringen som allmänt respektive enskilt intresse.

Detta är en av de knäckfrågor som en regering har att hantera, och ni har inte lyckats med det.

Samernas ställning, rennäringens betydelse och skogsbrukets betydelse för hela Sverige och inte minst för norra Sverige kräver mod, helhetssyn och breda politiska överenskommelser av oss politiker.

Ni kommer med ett hafsverk med några förändringar, några bra som vi står bakom, men helheten känns inte genomarbetad och färdigberedd – tyvärr. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 174 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Skrivningarna om svårföryngrad skog i skogsvårdslagen har funnits sedan 1903, och de finns enligt Skogsstyrelsen kvar där på grund av försiktighetsprincipen eftersom man inte vet vad som skulle hända med dessa områden vid exploaterande skogsbruk. Dessa områden

med svårföryngrad skog innehåller generellt sett mer gammal skog med höga biologiska värden.

Regeringen föreslår nu en förändring av lagen om svårföryngrad skog och skyddsskog, vilket innebär att kravet på tillstånd till avverkning av skog inom dessa områden upphävs och ersätts med lagens generella krav på att underrätta Skogsstyrelsen om planerade avverkningar – anmälningsplikt. Därmed upphävs de områden som i dag klassas som skyddsskog respektive svårföryngrad skog.

Skyddsskogen utgörs av skogsområden i södra Sverige, i Skåne, Blekinge och Halland, belägna inom områden där sandflykt förekommer. Sandflykt är ett naturligt fenomen i vissa områden med sitt eget naturliga ekosystem, och det anses inte längre finnas skäl att genom skogsplantering förhindra eller försvåra naturliga processer i sådana områden. Samtliga remissinstanser som har yttrat sig är positiva till den delen av regeringens förslag.

Områden med svårföryngrad skog utgörs dels av Öland och Gotland, dels av områden i norra Sverige, oftast nedanför den fjällnära skogen och oftast inom de marker som utnyttjas av rennäringen. När det gäller avskaffandet av tillståndsplikten för avverkning inom dessa områden har remissinstanserna i viktiga avseenden olika ståndpunkter, framför allt när det gäller den norra delen av Sverige. De tillstyrker att tillståndsplikten för avverkning på Öland och Gotland kan ersättas med anmälningsplikt, däremot, som sagt, inte när det gäller norra Sverige där det finns olika åsikter. Till exempel Sametinget motsätter sig det bland annat för att det får negativa konsekvenser för rennäringen samt för natur- och kulturvården.

Anledningen enligt regeringen är att det inte längre behövs några särskilda bestämmelser mot avverkning i svårföryngrad skog i och med dagens kunskap om de komplexa sambanden som råder mellan ekonomi, metoder och tekniker. Men regeringen har inte tagit hänsyn till Gränsskogsutredningens förslag om att det i lagen förs in ett generellt förbud mot avverkning om återväxten inte kan tryggas på grund av skogsbeståndets ogynnsamma läge. Regelrådet har också avstyrkt förslaget i och med att konsekvensutredningen är bristfällig. Regeringen tror att förändringen kommer att leda till administrativa lättnader för skogsägarna. Men vi bedömer, i likhet med flera remissinstanser, att förslaget snarare kommer att medföra administrativt merarbete.

Vi kan alltså ställa oss bakom att gränserna för skyddsskog upphävs. Däremot tycker vi inte att det finns tillräckliga argument för att nu avskaffa tillståndsplikten för avverkning i områden med svårföryngrad skog. Denna skog är viktig för såväl natur- som kulturmål. Andelen skyddsvärd skog i dessa områden är generellt sett större eftersom det finns mer gammal skog med höga biologiska värden i dessa områden. Ett avskaffande av tillståndsplikten riskerar därmed ytterligare steg bort från att nå miljö kvalitetsmålet om levande skogar. Risken är också att Skogsstyrelsen inte hinner granska anmälningarna innan avverkningarna påbörjas, och ytterligare resurser för merarbete till Skogsstyrelsen aviseras inte av regeringen, vilket är olyckligt.

Det är även olämpligt att avskaffa områdena för skyddsvärd skog i norra Sverige med hänvisning till rennäringens intressen då – som vi hört Ann-Kristine Johansson säga – renskötselområdets geografiska utsträck-

ning och innebörd samt betydelsen av rennäringsen som allmänt respektive enskilt intresse inte tillräckligt har klarlagts.

Dessutom framgår det av Gränsskogsutredningen att utredaren på grund av bristande tid i sitt arbete inte haft möjlighet att kalla samman en grupp av experter och sakkunniga som stöd i sitt arbete.

Herr talman! Sammanfattningsvis anser alltså även jag att förslaget bör återremitteras. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 175 TINA EHN (mp):

Herr talman! Det blir en del upprepningar här. Det handlar alltså om MjU28 *Gränser i skog*.

Enligt förslaget ersätts avverkningstillståndet med en anmälan. Det handlar då om inre Norrland och Gotland. Det medför också att ett viktigt rådrum för att hinna ta ställning till behovet av att skydda skog tas bort. Vi anser inte att det finns tillräckliga argument för att avskaffa tillståndsplikten för avverkning i områden med svårförnygrad skog i norra Sverige.

Andelen skyddsvärd skog i de här områdena är större då det generellt finns mer gammal skog med stora biologiska värden. Med ett borttagande av den här plikten finns risken att mer skyddsvärd skog avverkas. Det innebär ytterligare ett steg bort från miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Trycket på de här skogarna ökar.

Skogsstyrelsens bedömning är att det med hänsyn till rennäringsens intressen är olämpligt att avskaffa områdena för skyddsvärd skog i norra Sverige.

Regeringens förslag innebär att det inte längre kommer att ställas krav på redovisning av den planerade avverkningen inom renskötseområdena utanför åretruntmarkerna. Regeringen föreslår också en informationsplikt eller motsvarande gentemot samebyarna i samband med avverkningen. Den ska begränsas till åretruntmarkerna. Detta är lite märkligt. Man kan tycka att den skulle kunna gälla i hela renskötseområdet.

Skogsbruket och rennäringsen är två areella näringar som ofta nyttjar samma mark och som påverkar varandra. Det behövs uppmuntran. Man behöver också skapa en förståelse. Vidare behövs det tydliga regelverk. Men det som regeringen föreslår riskerar i stället att skapa nya svårigheter inom renskötseområdet. I praktiken innebär propositionen en försvagning av de samiska rättigheterna.

Genom den nya lagstiftningen förlorar samebyarna sina möjligheter att överklaga Skogsstyrelsens avverkningstillstånd. De kan inte längre gå till domstol och få tillståndet överprövat till exempel.

Regeringen slarvar över frågan. I Gränsskogsutredningens sammanfattning påpekar utredaren att han på grund av bristande tid inte haft möjlighet att kalla samman en grupp av experter och sakkunniga.

Syftet ska delvis vara att minska byråkratin. Men om det här förslaget går igenom kan man se det som något som också kan öka Skogsstyrelsens arbetsbelastning. Myndigheterna behöver förbättra sina samrådsrutiner och skapa tydliga arbetsformer. Arbetsituationen på länsstyrelserna kan också påverkas.

Vi anser att regeringen underskattar konsekvenserna för myndigheternas arbete. Redan i dag förekommer det att myndigheterna av tids- och

resursskäl inte hinner behandla avverkningsanmälningar på ett adekvat sätt, kan man säga.

Också röjning och gallring kan få negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden och andra viktiga naturvärden – detta behöver beaktas – och bör kanske inte tillåtas i fjällnära skog.

Större hänsyn behöver även tas till miljöaspekter när det gäller skogsbilvägar och sådant. Också de påverkar den biologiska mångfalden. Det finns också en risk för fragmentering av skogsområden och andra naturvärden.

Regeringens förslag innebär dessutom att tillstånd till avverkning får ges på en sammanhängande yta som är mindre än 20 hektar utan att det finns särskilda skäl till det. Även mindre avverkningar kan ha negativa konsekvenser, men det har kanske inte med storleken, antalet hektar, att göra.

En annan sak i förslaget är att straffskalan ska ändras. Regeringen föreslår att överträdelser av föreskrifterna om skyldighet att underrätta Skogsstyrelsen om avverkning ändras till böter – tidigare fanns fängelsestraff på straffskalan – och detta kan få konsekvenser för prioriteringarna hos aktörerna i rättssystemet. Därför bör straffskalan inte ändras på det sätt som regeringen föreslår. Det finns andra sätt att lösa problemet, till exempel genom att lyfta in vissa regler i föreskrifter eller förordningar som beslutas av regeringen.

Vi noterar att paragrafen om restriktionerna vid avverkning inom renskötselns åretruntmarker är formulerad som ett förbud. Men det finns inga straffsanktioner. Lagrådets kommentar är att regeringens förslag innebär att den som har synpunkter i större utsträckning får förlita sig till skogsmarksägarens ställningstaganden.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 176 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Det är ett ganska snårigt förslag som utskottet har haft att behandla. När jag här lyssnat på oppositionen förstärks den bilden; det kan jag lugnt säga.

Enkelt uttryckt innebär förslaget tre saker:

- Inom gränsen svårföryngrad skog tar man bort tillståndet och ersätter det med en anmälan, precis som man gör i skogsbruket i övrigt.
- När det gäller den fjällnära skogen sker ingen förändring. Där är tillståndet kvar.
- När det gäller åretruntmarkerna sker de facto en skärpning. Samernas rätt inom åretruntmarkerna stärks med det här förslaget.

Jag skulle kunna avsluta mitt anförande där, för det är egentligen innehållet i de tre delarna. Men när det gäller gränsen för svårföryngrad skog är det så att man när gränsen tillkom, 1923, såg risken att skogen skulle flytta nedåt, att fjället skulle öka i omfattning. Det var det ena. Det andra var att det på den tiden var naturlig föryngring som gällde. På de aktuella höjdlägena är det ganska svårt att på naturlig väg åstadkomma

en ändamålsenlig föryngring, särskilt som man på den tiden inte heller hade markberedningsåtgärder. Syftet var alltså verkligen gott så det här fyllde sin uppgift just på den tiden.

Det som hänt är att vi i dag har ett bättre plantmaterial. Vi har också bättre metoder för att sätta plantor och åstadkomma bra föryngringar. Dessutom har klimatförändringen gjort att det numera är varmare så fjället krymper – det ökar alltså inte. Därför har man ansett att regeln i fråga helt och hållet spelat ut sin roll. Det är den väldigt enkla bakgrunden till borttagandet av den.

Vad man tjänar i den delen är att det blir en mindre administrativ börda. Det blir mindre regelkrångel, förstås till förmån för brukarna. Jag har ingen påverkan när det gäller natur- och kulturmiljö och ingen påverkan när det gäller renskötsel – ingenting. Det är i stället så att vare sig du befinner dig inom gränsen för svårföryngrad skog eller bedriver skogsbruk i Småland, eller vad det nu än är, måste du leva upp till lagkravet i dessa delar: återplantering och, naturligtvis, kultur- och naturmiljöaspekterna. Det som var så krångligt är alltså så enkelt.

När det gäller den fjällnära skogen sker ingen förändring där, utan det är tillstånd som tidigare. Jag ska dock redovisa lite grann när det gäller åretruntmarkerna. Det är två saker; en sak har tillkommit. Det är att en bestämmelse införs som innebär att man kan införa förbud mot skogsavverkning om det medför att tillåtet antal renar inte kan hållas på grund av skogsåtgärden. Myndigheten har alltså möjlighet att förbjuda avverkning. Det är ett regelverk som inte fanns tidigare och som är en skärpning. Det var det ena. Det andra är att man i denna anmälan ska redovisa vad man tänker göra för att tillgodose rennäringens intressen. Det är alltså två punkter som, skulle jag säga, gagnar renskötseln.

Strukturellt skulle jag säga att det som är positivt med detta är att åretruntmarkerna helt och hållet kopplas ihop med renskötselråden. När det gäller de övriga är det en miljö- och kulturfråga när det gäller den fjällnära skogen, och när det gäller det svårföryngrade området blir det helt och hållet en vanlig skogsfråga, varken mer eller mindre. De lite högljudda kommentarerna från oppositionen i inledningen är alltså i mina ögon lite oförklarliga mot bakgrund av vad vi vet att dessa regelförändringar kommer att innebära.

Till sist är det också några bestämmelser som lyfts upp till lag. Det är att skogsbruk på impediment förbjuds. Så har det i praktiken varit tidigare, men nu blir det lag. Viss högsta hyggesstorlek inom det fjällnära området blir också lagbundet. Även förbud mot hyggesplöjning i hela landet blir lag samt förbud mot främmande trädslag i det fjällnära området.

(Applåder)

Anf. 177 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Herr talman! Det är alltid intressant med skogsdebatter, och detta är den sista skogspolitiska debatt jag för min del får vara med om. Jag vill börja med att tacka för samspråket och samarbetet med övriga ledamöter i miljö- och jordbruksutskottet.

Detta betänkande är till sitt namn, *Gränser i skog*, väldigt yvigt och mångtydigt. Det är de facto en svävande titel. Det finns massor av gränser i skogen – mellan bestånd, mellan markägare och så vidare – och det

är om detta betänkandet handlar. Man tar bort en gräns som har funnits sedan 1923. Väster om denna gräns ansåg man som bekant att det var svårt att bedriva skogsbruk och klara återbeskogningen. Man hade också regler som till exempel gratis stämpling innanför denna gräns tidigare.

Som Ola Sundell sade har dock forskning, beprövad erfarenhet och klimatförändringar gjort att lagen har överlevt sig själv. Skogsnäringen är fullständigt överens om detta, och det har jag respekt för. Sedan kopplade man ihop lagen med den överklagandemöjlighet rennärningen hade. Denna koppling gjordes långt efter att lagen tillkom. Vad som också har hänt är att skogsförslagen har omarbetats ett antal gånger, och vi har fått en miljöbalk som också är tillämplig.

I detta förslag har som sagt tillståndsplikten ersatts med en anmälningsplikt där den sökande ska ange hur man ska göra för att tillgodose rennärningens intressen. Vad gällde ljudnivån och utgångshastigheten på Ann-Kristine Johanssons inlägg fick jag närmast bilden av att detta är en total förändring av hela området. Så är det inte. Jag ska återkomma till ett par av reservationerna, för jag tror faktiskt att det finns en del missförstånd med i behandlingen av detta ärende.

Vill någon i en replik tala om för mig hur stor och omfattande den fjällnära skogen är och vilket område det är i förhållande till gränsen för den skyddsvärda skogen? Jag begär inte att någon ska göra det, så jag svarar själv: Omfattningen av den fjällnära skog som inte berörs av detta förslag är 3,1 miljoner hektar. Det är 3,1 miljoner hektar, och här låter det som om hela världen skulle ramla samman. Största delen av de ytor ni talar om får alltså ingen regelförändring. Jag tror alltså att det är ett missförstånd på denna punkt. Det är ett stort område där 6 000–7 000 privata markägare driver och måste driva ett lönsamt skogsbruk.

Herr talman! Hänsynen till rennärningen vid skogsbruk är viktig, och detta har utretts i flera omgångar. Det vet de ledamöter som satt med i den rennäringspolitiska utredningen. Vi har utrett detta i 15 år i det här landet, till högre kostnad än 15 miljoner – betydligt högre. Jag har varit rätt mycket inkopplad på detta de senaste tre åren, och de möjliga förslagen till renbruksplaner och motsvarande renbetesavtal på markägarsidan är något intressant som ska övervägas framöver. Det ställer jag upp på.

Samråden är som sagt viktiga, och Skogsstyrelsen har fått i uppdrag att utvärdera hur samrådsförfarandet hittills har skett. Där finns en liten nyhet, och det är att det ska finnas skriftligt på att man har kallat båda parter till samråd. Så har det faktiskt inte fungerat på detta område, som jag känner rätt väl, och det är jätteviktigt. Jag har nämligen kommit fram till – och det är inte särskilt revolutionerande – att båda parter måste vara med om man ska samråda.

Jag vill ställa frågor beträffande reservationerna 1 och 2. I reservation 1 står det i andra stycket: ”Det är i dag olämpligt att avskaffa områdena för skyddsvärd skog i norra Sverige med hänvisning till rennärningens intressen.” Det är fullständigt gripet ur luften; det ska inte avskaffas några områden. Vad vi tar bort är en gammal lag som inte har någon biologisk betydelse på något sätt. Jag hoppas att någon kan kommentera den delen.

Det som gjorde att jag hoppade rakt upp fanns dock i reservation 2 från Vänstern och Miljöpartiet. Man säger att dessa 7 000 privata markägare på dessa 3,1 miljoner hektar inte ska få röja och gallra det som är

skötselnödvändigt för skogen. De ska inte få röja och gallra skogen, för det kan skada den biologiska mångfalden. Eftersom jag har hållit på med detta så länge och läst rätt många poäng skulle jag gärna vilja veta: I vilken dokumenterad forskning, kära vänner från Vänstern och Miljöpartiet, kan man påstå att röjning och gallring även i höjdlägen skulle vara negativt för den biologiska mångfalden?

Detta är mina små funderingar. Jag tycker som sagt att det är rätt att markägare inte behöver ha någon förmyndare för att bedriva sitt skogsbruk och bruka sin mark. Vi har lagstöd och lagskydd via skogsvårdslagen och miljöbalken. Jag tror säkert att samrådsfrågorna med rennäringens intressen ska gå bra att lösa. Det krävs som sagt att båda bjuder upp till dans om det ska bli något på den punkten.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna. Jag vill dock gärna få svar på mina funderingar om reservationerna. (Applåder)

Anf. 178 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Vi har en otrolig rikedom i våra skogar, såväl national-ekonomiskt som ekologiskt, kulturellt och socialt. Här finns ett skafferi för både människor och djur. Detta har vi ett ansvar att vårda och förvalta för kommande generationer.

Det betänkande som vi nu diskuterar syftar till en förenkling, ett tydliggörande om miljö kvalitetsnormer, hänsyn till samerna och till en överföring och ett tydliggörande av lagen. I skogsvårdslagen förs det in bestämmelser som nu finns i skogsvårdsförordningen och i vissa föreskrifter.

I förenklingsarbetet för skogsavverkning är det inte minst med tanke på kommande generationer ett ansvar för oss att säkra den fjällnära och svårförnygrade skogen och den biologiska mångfalden. Därför är det viktigt att lyfta fram regeringens intentioner att regelförenklingen för skogsbruket inte innebär någon förändring av skyddet av de värden som vi är överens om att skydda.

Det kommer fortsättningsvis att krävas tillstånd för att avverka skog som avgränsats som fjällnära skog. Detta har bedyrats av föregående talare, och vi hörde också att där finns 3,1 miljoner hektar. Skogsstyrelsen har rätt att avslå ansökan både när det medför förorening eller störning, när en gränsvärdesnorm inte följs och när det är oförenligt med natur- och kulturintressen. Dessutom ska brukaren redovisa hur återväxten ska tryggas. Avverkning får inte ske när återväxt inte kan tryggas.

Herr talman! Det har talats en del om samerna och hänsyn till samerna här i kväll. Den kommer på många sätt att öka. Det är enbart genom dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring som de knutar som fortfarande finns kvar kan lösas upp. Samråd ska fortsatt gälla för berörda samebyar. Här har nu Skogsstyrelsen fått ett speciellt uppdrag. Det handlar om att följa upp hur samrådet mellan skogsbruk och rennäring fungerar och att tillsammans med Sametinget främja dialog och samverkan.

Nu införs dessutom, som vi också har hört här i kväll, en skyldighet att vid avverkning av skog redovisa vad man avser att göra för att just tillgodose rennäringens intressen. Om det skulle medföra väsentligt bortfall av renbete blir det ett uttryckligt förbud mot avverkning. Skogsäga-

ren ska dessutom redovisa uppgifter om hur man kan tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

Herr talman! I den svårförnygrade skogen har skogsbruket fungerat. Vi har sedan 1923 haft en lag som har krävt tillstånd. Jag tycker att Ola Sundell på ett föredömligt sätt drog den historiken och redogjorde för den skillnad som vi nu har att anpassa oss till och för de olika förutsättningarna.

Med den tillståndsplikt som hittills råder godkänns i dag 75–95 procent av alla ansökningar utan krav på kompletteringar. I samband med att underrättelse görs ska Skogsstyrelsen beakta frågor om hänsyn till naturvården, kulturmiljövården och rennäringsen. Skogsstyrelsen kan precis som vid tillståndsprövning besluta om avverkningsförbud eller begära information eller inventeringar.

Förslaget att tillstånd nu ersätts med underrättelse kommer naturligtvis att innebära förenklingar. När den första administrativa processen har gått igenom är det givetvis förenklingar. Men – detta är viktigt att påpeka – för att samtidigt säkerställa hänsynen till natur- och kulturvården har Skogsstyrelsen fått ytterligare ett uppdrag. Det är ett mycket viktigt uppdrag, nämligen att redovisa hänsynen till svårförnygrad skog. Jag utgår därför från att regeringen noggrant följer upp detta och att vi kan säkerställa att natur- och kulturvården skyddas och att skyddsvärd skog inte avverkas. Denna del kommer Folkpartiet att följa upp mycket noga, då vi under tidigare år har reagerat väldigt starkt i de fall där skyddsvärd skog har avverkats och man inte har tagit denna viktiga hänsyn.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också passa på att tacka Ola Sundell, som slutar och som för ett litet ögonblick sedan höll sitt sista anförande här i kammaren. Ett varmt tack för det du har bidragit till!
(Applåder)

Anf. 179 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet för att säga några saker. En av dem var precis det som Anita också sade. Jag skulle vilja tacka både Ola och Åke för era kunskaper. Det här är er sista debatt. Jag kommer att sakna er. Jag har väldigt stor respekt för er kunskap.

Åke brukar alltid debattera i skogsfrågor, och han begärde svar från oppositionen om ett par saker. Jag skulle vilja ge ett svar, även om det sker som replik på Anita Brodén. Det ena handlade om reservationen om röjning och gallring. Förslaget till ny lydelse av lagtexten innebär ju att röjning och gallring kan ske i fjällnära skog utan tillstånd. I reservationen säger vi att vi anser att röjning och gallring som kan få negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden eller andra viktiga naturvärden inte bör tillåtas i fjällnära skog. Det är inte riktigt samma sak som att aldrig tillåta någon gallring eller röjning, men vi ser en risk med att man tar bort tillståndskravet.

Jag ville också säga att vi delar Skogsstyrelsens bedömning att det är olämpligt att avskaffa områden för skyddsvärd skog i norra Sverige med hänvisning till rennäringsens intressen. Där lutar vi oss mot vad Skogsstyrelsen har uttalat om detta.

Anf. 180 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Herr talman! Tack, Tina Ehn, för att de här frågorna fick svar! Tack också Åke! Jag vill givetvis också framföra ett tack till dig.

Jag vill passa på att kommentera det Tina Ehn sade eftersom Åke är förhindrad att göra det.

Jag utgår från att den utredning som nu Skogsstyrelsen har fått på sitt bord, att se över och följa upp natur- och naturvårdshänsyn och hänsynen till kulturmiljövården, också har stora möjligheter att titta på vad detta får för konsekvenser. Det finns med, skulle jag vilja säga.

Anf. 181 IRENE OSKARSSON (kd):

Herr talman! Ja, det börjar bli lite snårigt när det gäller vem som kommenterar vem.

Men nu gäller det gränser i skog. Det här betänkandet visar att regel-förenklingar kan göras utan att äventyra vare sig miljö, kultur eller bevarandet av skogar. Betänkandet visar också på att saker skett i vår natur medan vi och våra tidigare kolleger har suttit här och på ett sätt låtit tiden gå. Det har ju visat sig att de här delarna till stor del är överspelade på grund av naturen själv.

Jag kan inte låta bli, herr talman, att citera ur det särskilda yttrandet från Vänstern. Det står:

”I dagsläget har tillståndsplikten en avskräckande effekt. Risken är att Skogsstyrelsen inte hinner granska anmälningarna innan avverkningen påbörjas.”

Det här ger i alla fall mig anledning att återigen konstatera att det finns en väsentlig skillnad mellan vänsterkartellen, i alla fall Vänsterpartiet, och Alliansen när det gäller tilltron till markägare och skogsägare, att de vill hantera och förvalta sin skog. Det handlar om hur vi ser på människors förmåga att faktiskt ta ett egenansvar.

Sedan står det i betänkandet att den skogslagstiftning som finns ska gälla – och det har flera talare varit inne på tidigare – lika för de här områdena som för alla andra skogsområden, vilket betyder att avverkning inte kan ske på något annat sätt här än i mina bygder, som Ola Sundell var inne på tidigare, eller någon annanstans. Hänsyn ska tas enligt gällande lagstiftning. Och naturligtvis ska man underrätta Skogsstyrelsen om detta.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att läsa ytterligare ur betänkandet, för att belysa det som jag inledde med, det här med att göra lagar och regler överflödiga:

Begreppet svårföryngrad skog infördes i skogslagstiftningen 1923. Den lagen ersattes av 1948 års skogsvårdslag. Syftet med bestämmelserna var ursprungligen att säkerställa en godtagbar föryngring genom en särskild prövning av avverkning i skogar i särskilt utsatta lägen där det var mycket svårt eller omöjligt att återskapa en acceptabel föryngring om avverkningen utfördes på ett olämpligt sätt.

Jag ska inte läsa mer. Den som vill kan fortsätta.

Utifrån detta har jag svårt att se vad som skulle föranleda oss att behålla den här delen i dagens lagstiftning. Ola Sundell har redogjort för att vi i dag faktiskt har en helt annan teknik, en helt annan plantstatus och helt andra möjligheter att hantera skogen och dess föryngring. Problemet är väl snarare i dag att skogen klättrar uppför fjället i stället för nedför

fjället. Det är kanske det som vi borde oroa oss för allra mest, i samband med klimatförändringar och annat.

När det gäller den fjällnära skogen kommer ingenting att hända, som flera talare har varit inne på. Mängden skog i det området har Åke varit inne på. Han har beskrivit hur oerhört mycket det är.

Risken är nu, herr talman, när jag försöker summera det här anföran- det, att det inte finns någon röd tråd. Det är snarare en krokig fjällbjörk.

Jag vill i alla fall konstatera en sak. De farhågor som man med en oerhörd emfas har framfört från oppositionens sida vad gäller samernas möjligheter att påverka och ha inflytande får mig att fundera över om man har läst regeringens förslag eller tagit del av betänkandetexten.

Det som nu står ger om möjligt samerna större möjligheter att på- verka än vad de tidigare har haft. Precis som Åke sade tidigare måste naturligtvis de samtal som ska föras och det samråd som ska ske vara mellan två parter. Detta ska göras med samerna i renskötselområdenas åretruntmarker. Och Skogsstyrelsen har fått ett antal uppdrag att tillsam- mans med Sametinget se till att de här processerna fungerar på ett ge- nomarbetat sätt.

Herr talman! Vi kan också konstatera att i det här betänkandet har ett antal regler lyfts in i lagstiftningen. Det har blivit tydligare. Jag ska inte upprepa vad Ola Sundell sade, men det här har faktiskt skärpts en del, vilket oppositionen inte heller tycks se.

Sammanfattningsvis vill jag, som kristdemokratisk ledamot i miljö- och jordbruksutskottet, konstatera att vi i och med det här har tagit ännu ett steg i det som är regeringens huvudlinje i de här frågorna: Bruka utan att förbruka!

Jag skulle vilja säga: Förvalta med klokskap och se till att inte ha mer regler än vad nöden kräver!

Utifrån detta kan vi sedan se att vi har produktion, miljö och förenk- ling i en tydlig treenighet som fungerar på ett bra sätt.

Med detta vill jag önska alla här en glad och skön sommar. Jag vill tacka de herrar som nu går härifrån för det som varit och önska er lycka till i ert fortsatta värv med andra uppgifter.

(Applåder)

Anf. 182 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag var tvungen att begära replik på Irene, för jag glöm- de att tacka Ola Sundell och Åke Sandström för fantastiskt spännande diskussioner och debatter under alla de år som vi har mötts här i riksdagen i olika frågor. Det gäller inte minst i skogsfrågor, jaktfrågor och så vidare. Jag vill rikta ett stort tack från oss i Socialdemokraterna och op- positionen till er två.

Samtidigt vill jag, precis som Irene, önska er allihop, utskottskamra- ter, riksdagsledamöter och inte minst personalen, en god och glad som- mar och en spännande och het valrörelse. Sedan ses vi här igen efter den 19 september.

Sedan har jag ett litet medskick. Det är bra att ni i utskottsmajoriteten är så tydliga med att ni är säkra på att det här förslaget inte kommer att innebära någonting och att samernas ställning stärks. Det låter väldigt bra. Jag ser med spänning fram emot att följa detta arbete.

Anf. 183 IRENE OSKARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att konstatera att det är tur att Alliansen håller lite ordning även i de här frågorna, när det gäller att hålla koll på vem som lämnar och när det är sommar och så vidare.

Jag tror att vi kan konstatera att vi kommer att ha kontroll också över de här frågorna, och vi kommer verkligen att ha sett till att myndigheter har fått både resurser, eftersom man förenklar på andra områden, och möjligheter att följa upp detta. Jag lovar Ann-Kristine Johansson att vi ska hålla ögonen på detta, så att det här blir bra.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

13 § Åtgärdsprogram och tillämpningen av miljö kvalitetsnormer

*Åtgärdsprogram
och tillämpningen av
miljö kvalitetsnormer*

Föredrogs

miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10: MJU24

Åtgärdsprogram och tillämpningen av miljö kvalitetsnormer (prop. 2009/10:184 delvis).

Anf. 184 ROLAND BÄCKMAN (s):

Herr talman! Efter en intressant partiledardebatt under förmiddagen hamnar kanske resten av dagens debatter lite i skymundan.

För min del noterar jag att majoritetens företrädare inte längre är så intresserade av miljöfrågor. Jag tror i och för sig att Maud Olofsson nämnde ordet miljö i förbifarten någon gång. Det är alltså ett fornstort intresse som har svalnat.

Vi som är här i kammaren från den rödgröna sidan är i alla fall intresserade av miljöfrågor och miljöpolitik och miljö i största allmänhet.

I det betänkande som vi ska debattera behandlas regeringens proposition *Åtgärdsprogram och tillämpningen av miljö kvalitetsnormer* och två följdmotioner med elva yrkanden.

Här föreslås ett förtydligande av att det är myndigheterna och kommunerna som ansvarar för att miljö kvalitetsnormer följs. Vidare föreslås att miljö kvalitetsnormer ska ha olika rättsverkan beroende på om det är gränsvärdesnormer eller om det är andra normer. De möjligheter som miljöbalken ger i fråga om att ställa längre gående krav för att följa en miljö kvalitetsnorm ska fortsättningsvis bara gälla gränsvärdesnormer.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 4. Vi socialdemokrater anser att regeringen, myndigheter eller kommuner ska få meddela generella föreskrifter för insatser mot diffusa utsläpp. Det kan vara föreskrifter om förbud, skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått som behövs för att klara en miljö kvalitetsnorm. Föreskrifterna ska givetvis alltid ha stöd i ett åtgärdsprogram.

Regeringen nöjer sig med att konstatera att kommunerna och myndigheterna har ansvaret och föreslår inga andra styrmedel för att normer ska kunna uppfyllas eller klaras.

Vi socialdemokrater anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till de styrmedel som behövs för att miljökvalitetsnormer ska klaras inom utsatt tid, till exempel föreskriftsrätt.

Den borgerliga majoritetens förslag till förändringar inom området miljö har med åren blivit lite otydliga och lite intetsägande. Det är hela tiden natur och miljö som får ge vika för andra intressen.

”Skall” blir ofta till ”bör” eller möjligtvis till ”eventuellt” i argumentationen. De förslag som den borgerliga majoriteten lägger fram är ofta luddiga och otydliga och saknar allt som oftast ambitioner och framåtanda.

Herr talman! Reservation 4 är viktig. Jag vädjar till majoriteten att tänka till innan vi går till omröstning.

(Applåder)

Anf. 185 WIWI-ANNE JOHANSSON (v):

Herr talman! Jag instämmer med föregående talare. Jag skulle naturligtvis kunna ta några minuter och säga det han sade med egna ord, men jag väljer att inte göra det. Jag väljer i stället att ägna mig åt miljöorganisationernas rätt att överklaga.

Jag menar att den förändring som man vill se är bra, men inte tillräcklig. Den är inte tillräckligt långtgående. Vi menar att legitima miljöorganisationer fortfarande utesluts. Det finns organisationer som bara har ett fåtal medlemmar men som sedan länge har bedrivit ett erkänt miljöarbete i Sverige. För dem kan det finnas legitima skäl för lokala grupper att kunna organisera sig även om de inte har funnits i tre år för att påverka ett aktuellt beslut som rör angelägna lokala intressen.

Vi tycker att kravet på att organisationer ska ha bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år innebär ett exkluderande som stämmer illa med Århuskonventionen och även med unionsrättens regler. Att föreningen ska ha varit verksam i Sverige riskerar att strida mot just Århuskonventionens ickediskrimineringsprincip i artikel 3.9. Vi föreslår att det också ges möjlighet till undantag i frågan om kravet på föreningens verksamhetstid på liknande sätt som föreslås för medlemsantalet.

En annan viktig fråga är att talerätten bör utökas så att den också kan gälla flera typer av beslut. Ett beslut är tillsynsbeslut. Miljöorganisationer bör även kunna föra talan mot skogsavverkningar i skyddsvärda skogar och dessutom mot jakt på hotade arter. Miljöorganisationernas överklaganderätt bör även utökas i plan- och bygglagen samt inkludera möjlighet till granskningsyttranden och prövningsförfarande.

Vi tycker att det kan finnas anledning för miljörelser att kunna agera när en myndighet inte fullgör sina åtaganden på miljöområdet, till exempel om en myndighet eller kommun inte fullgör sina skyldigheter enligt ett åtgärdsprogram för miljökvalitetsnormer.

Det har föreslagits att miljörelsen ska få talerätt i frågor som rör intrång i nationalstadsparker och vissa frågor som rör bygglov. Det har också väckts frågor om en möjlighet att föra talan mot länsstyrelsens beslut om plan- och bygglagen vid prövning av kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelse om beslutet kan befaras innebära att riksintressen störs.

Vi är angelägna om att miljöorganisationernas talerätt kan utvidgas, och vi tycker därför att regeringen skyndsamt bör genomföra en mycket

bredare översyn av miljöorganisationernas talerätt och återkomma till riksdagen med förslag till lämpliga sådana lagändringar.

Därför yrkar jag bifall till reservation 6. Givetvis står vi bakom även våra andra reservationer, men jag yrkar alltså bifall endast till reservation 6.

Nu är det bara Ola som är kvar här, men jag vill säga tack och hej. Visst är det så att du jagar? Jag hoppas att du bara jagar sådana saker som vi tycker att du ska jaga och avhåller dig från annat. Jag hoppas också att du är snäll mot skogen. Lycka till i framtiden!

I detta anförande instämde Marianne Berg och LiseLotte Olsson (båda v).

Anf. 186 TINA EHN (mp):

Herr talman! Då har vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande om åtgärdsprogram och tillämpningen av miljökvalitetsnormer. Även om Irene Oskarsson sade att det är tur att Alliansen vill hålla ordning tror jag att det mer handlade om att hålla ordning på oss i oppositionen. Oppositionen har större ambitioner än så; vi vill gärna hålla ordning på miljön.

Vi ser att detta är ett steg. Det är svårt att förklara vad det här handlar om egentligen, för det är små detaljer. Men man brukar ju säga att djävulen vilar i de små detaljerna, och här gäller det att hålla ordning på grejerna.

Sverige har alltför många miljökvalitetsnormer som inte uppfylls trots att de ska uppfyllas. Det kanske mest omtalade exemplet är luften i Stockholm, men det finns många fler. Jag har en tabell som talar om att dygnsmedelvärdet för partiklar som förkortas PM10 – partiklar som är mindre än 10 mikrometer – har överskridits i 65 dygn år 2009 i Stockholm. Även värden för kvävedioxid har överskridits i Stockholms luft i 77 dygn år 2009.

Våra åtgärdsprogram för miljökvalitetsnormer har inte levererat de resultat som de skulle. En konsekvens av det är att Sverige har anmälts till EU och att kommissionen har inlett åtgärder mot Sverige. Kommissionen överlämnade i november 2009 ett motiverat yttrande till Sverige och anförde att Sverige har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 5.1 i direktivet 9930 genom att under flera på varandra följande år ha överskridit gränsvärdena för PM10 i vissa delar av landet och genom att inte ha lämnat någon underrättelse enligt artikel 22 i direktivet 2850.

Den här situationen är inte bra för Sveriges miljö, inte bra för folkhälsan och inte bra för vår trovärdighet i miljöfrågor i EU. Vi i Miljöpartiet har flera gånger påtalat problemet för regeringen och begärt handling, till exempel redan i en motion 2007. Jag har också ställt skriftliga frågor till miljöministern om detta.

Regeringen och riksdagsmajoriteten har hänvisat till att frågan bereds i Regeringskansliet, och vi har nu fått resultatet. Men vi anser inte att det är tillräckligt för att vi ska få åtgärdsprogram som gör att vi klarar gränsvärdena för miljökvalitetsnormerna.

Naturvårdsverket har i en rapport som handlar om hur miljökvalitetsnormer förbättrar utomhusluften pekat på en rad problem med åtgärdsprogrammen. Man har konstaterat att den svenska lagstiftningen inte är konstruerad för att rättsligt genomföra miljökvalitetsnormer, och man har

även pekat på några andra svagheter. Det handlar om krav på tillsyn, om omprövningar och om föreskrifter enligt miljöbalken som nästan inte alls förekommer. Det finns fler punkter.

Många av de problem som finns i det nuvarande systemet åtgärdas inte i regeringens förslag. Förslaget har bara i vissa delar tydliggjort de oklarheter som finns i dag samtidigt som delar av det befintliga regelverket försvagas. Man kan beklaga att regeringen inte har utgått från Åtgärdsprogramsutredningens förslag. Det skulle ha gett en mer rättssäker och fullständig reglering av miljökvalitetsnormerna.

Jag tänker nämna reservationerna 1 och 2. Där handlar det mycket om att man byter uttryckssätt. Det kan tyckas att det är en mindre viktig detalj, men det är faktiskt viktigt. Man byter ordet "uppfylla" mot ordet "följa". Det är ganska stor skillnad på innebörden i det. Man föreslår alltså att uttryckssättet att "följa" miljökvalitetsnormer används i stället för att "uppfylla" dem, som det står i nuvarande lagtext. Man skulle också ha kunnat säga "klara av" någonting, som Miljöbalkskommittén föreslog. Skillnaden kan tyckas liten, men den har betydelse. På det sättet ger man uttryck för en passiv hållning till miljökvalitetsnormerna i stället för att aktivt agera för att klara och uppfylla dem.

Regeringens argumentation tyder på att avsikten är att minska miljökvalitetsnormernas betydelse vid prövning i enskilda verksamheter och åtgärder. En konsekvens av regeringens förslag är att myndigheters och kommuners incitament att reducera utsläpp eller annan miljöbelastning kan minska.

På Naturvårdsverkets hemsida står det i dag att läsa om miljökvalitetsnormer. Där står att de måste uppfyllas. För att uppnå eller bibehålla en viss miljö kvalitet räcker det inte att meddela miljökvalitetsnormer.

Myndigheter och kommuner måste även se till att de uppfylls.

Den formuleringen kommer att bytas ut mot att de ska följas.

Jag vill nämna reservation 4. Den handlar om kommunernas och myndigheternas möjligheter till styrmedel, till exempel att utfärda föreskrifter för insatser mot diffusa utsläpp med stöd i åtgärdsprogrammen, allt för att klara miljökvalitetsnormer. Vi tycker att man behöver återkomma med förslag om det här, för sådana saknas.

I reservation 5 handlar det om åtgärdsprogrammets funktion. Här finns en möjlighet att precisera mer, eftersom erfarenhet visar att om det inte klart framgår vilken instans som har tillsynsansvar och vem som ska göra vad blir det många gånger inte av.

När det gäller reservationen som handlar om miljöorganisationernas talerätt är kravet på att miljöorganisationerna ska ha drivit verksamhet minst tre år i landet exkluderande, och det strider mot Århuskonventionen i vissa delar. Vi tycker även att talerätten för bland annat miljöorganisationer skulle behöva ses över.

Jag kan knappast säga att man går från klarhet till klarhet i det här betänkandet. Man vill ha svagare formuleringar, och det är otydligare. Man ändrar i den individuella prövningen. Man skapar ett otydligare regelverk. Kommuner och myndigheter får antagligen ett knepigare jobb, helt enkelt. Här har man chansen att förtydliga, se till att det blir spetsigare och att man ligger i framkant, men man gör precis tvärtom. Det är väldigt tråkigt. Det går väl i linje med mycket av den övriga miljöpolitiken som

vi har hört är mycket ord men inte alltid den handling som skulle behövas.

Till syvende och sist vill jag naturligtvis ställa mig bakom alla Miljöpartiets reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 187 SOFIA ARKELSTEN (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

Precis som min socialdemokratiska kollega påpekade har vi haft en lång dag i kammaren i dag. Vi inledde med en partiledardebatt som handlade en hel del om miljö. Den var naturligtvis toppen, och jag kan känna att vi har ett fantastiskt förband, för här kommer ännu en kvalitetsdebatt. Den är möjligtvis något mer teknisk. Det här är en fråga som handlar mycket om rättssäkerhet och hur man kan utveckla miljöpolitiken.

Som ni har förstått handlar det om miljökvalitetsnormerna och åtgärdsprogrammen. Det här är något som är lite annorlunda i svensk lagstiftning. En miljökvalitetsnorm utgår från naturen och är inte en lag utan något som ska följas genom ett åtgärdsprogram. Det är ett sammantaget regelkomplex. Förenklat kan man säga att miljökvalitetsnormerna ger målen och åtgärdsprogrammen ger medlen för att uppnå dem.

Miljökvalitetsnormerna regleras i miljöbalkens 5 kap. I det här betänkandet gör vi det tydligt att miljökvalitetsnormer som anger att vissa värden inte får överskridas eller underskridas ska kallas gränsvärdesnormer. Det betyder alltså att det finns siffror i det här och att det är någonting som är mätbart. De får en annan rättsverkan än andra som är lite mer allmänt formulerade miljökvalitetsnormer.

Målsättningsnormer är mjukare formulerade och ska till exempel eftersträvas. Det har varit oklart, för allt har hetat miljökvalitetsnormer tidigare.

I miljöbalken 2 kap. 7 § finns en regel som säger att miljöbalkens krav måste vara rimliga. Där finns en möjlighet att göra en avvägning mellan kostnad och nytta – bra så. Men i det andra stycket står det att den här regeln inte gäller om det leder till att en miljökvalitetsnorm åsidosätts.

Just den formuleringen har varit svår. Den sista delen är utformad så att verksamheter med en liten miljöpåverkan kan råka illa ut och få så stränga krav på sig att verksamheten helt enkelt inte kan bedrivas. Ingen hänsyn tas till helheten eller rimligheten. Detta förbättrar vi nu.

I miljöbalkens 5 kap. finns regeln om att myndigheter och kommuner ska säkerställa att miljökvalitetsnormerna uppfylls när de prövar, utövar tillsyn eller planerar. Det förändrar vi också. Vi gör det tydligt att det är myndigheter och kommuner som har ansvar för att miljökvalitetsnormerna följs. Ordet ”följs” är ett klagörande. Det är vettigare att ett kvalitets-tillstånd i naturen följs än att det bara uppnås. Det synsättet är snarare statiskt, att man tror att naturen står stilla. Men naturen står aldrig stilla. Det här är något som måste följas. Det finns inget perfekt jämviktstillstånd. Normerna ska följas, och det är ett pågående arbete.

Vi lägger till en tydlig bestämmelse om ansvar. Regeringen, myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer ska upprätta sådana här åtgärdsprogram om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm.

Det finns även en demokratiaspekt här. Alla som berörs av åtgärdsprogrammen får möjlighet att lämna synpunkter i ett samråd. Åtgärdsprogrammen fördelar kraven mellan källorna, och det kan röra sig om många källor som är små. Det kan vara diffust. De anger de styrmedel som ska användas och även finansieringen.

Vi skärper alltså åtgärdsprogrammets betydelse jämfört med tidigare.

Det här arbetssättet är helt rätt. I stället för att miljökvalitetsnormerna blir en våt filt som kväver kreativiteten ger åtgärdsprogrammen möjlighet till en hållbar utveckling och tar inte bara hänsyn till den politiska organisationen utan mer till miljön.

Sammanfattningsvis ska det alltid göras en rimlighetsavvägning enligt de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken. Det ska ställas de krav som behövs för att följa gränsvärdesnormerna. Finns det ett åtgärdsprogram ska det vara vägledande för bedömningen av vilka krav som ska ställas. En verksamhet eller åtgärd tillåts inte om den medför en ökad förorening eller en störning som inte är obetydlig – jag ber om ursäkt för att det blir lite juridiskt här, men det är viktigt att vara tydlig – och bidrar till att en gränsvärdesnorm inte följs.

En verksamhet eller åtgärd *kan* alltså tillåtas om det följer av ett sådant här åtgärdsprogram, alltså om det funkar med den lagstiftning vi har eller om det vidtas kompensationsåtgärder eller om försämringar under kort tid eller på ett begränsat område uppvägs av väsentligen ökade förutsättningar att följa normen på längre sikt eller i ett större område.

Det här kan låta krångligt, men det är det faktiskt inte. Det kan vara så att en biltunnel ger miljönytta totalt, även om det kommer att bli högre utsläpp precis vid tunnelmynningen. Det kan vara ett byggprojekt som tillfälligt släpper ut en del, men driften kan sedan minska miljöbelastningen. Som vi har sett tidigare användes miljökvalitetsnormer ibland vid en enskild prövning av varje verksamhet. Det hade stor rättsverkan utan att vara tydligt och stoppade en del. Det är inte rätt. Det skapade hinder för företagare och för jobb. Det hindrade städer från att växa.

Jag är väldigt ödmjuk i frågor om lagstiftning. Jag tycker att lagstiftning måste vara tydlig och förutsägbar. Jag vet att Miljöpartiet länge har drivit frågan om att miljökvalitetsnormer ska ha rättsverkan mot enskild. Det vänder vi oss emot, och det gör företagare och stadsbor i landet också. Där står Miljöpartiet ensamt.

Herr talman! Jag har gjort mitt bästa för att få in en sportmetafor i min dragnig. Vi testar: Det gamla sättet att arbeta med miljökvalitetsnormer skapade miljörättsliga offsidefallor. En verksamhet som ville förändras och utvecklas vågade inte göra det av rädsla att bli av med sina tillstånd om andra bidrog till att miljökvalitetsnormen inte följdes, även om totalen hade blivit en miljöförbättring.

Det finns en sak till med det här betänkandet, och det gäller talerätten för miljöorganisationer. Den gamla lagstiftningen tillät bara ideella föreningar som hade minst 2 000 medlemmar, och det har kritiserats av EU-domstolen. Nu utökar vi möjligheten att ge miljöorganisationer talerätt. Även juridiska personer får möjlighet att överklaga. Intresset att tillvarata natur- och miljöskyddsintressen måste naturligtvis vara organisationens huvudmål. Den får inte vara vinstdrivande. Vi har sagt ungefär 100 medlemmar eller att organisationen kan visa att den har allmänhetens stöd. Det kunde vara någonting.

Herr talman! När nu Ola Sundell är här på sin sista debatt ska jag passa på och tacka för det fina samarbetet. Ola har också varit ledare för moderatgruppen i miljö- och jordbruksutskottet och ett stort stöd, särskilt när man var ny och förvirrad.

Jag vet att Ola är lite besviken, eftersom han hade förberett sig för sin sista debatt och tänkt bli den första som använde ordet ”vuvuzela” i kammaren. Nu blev det jag, men det är för din skull, Ola.

Dessutom vill jag meddela att det just nu står 2–0 när det gäller fotbollsmatchen mellan Alliansen och vänstersidan.
(Applåder)

Anf. 188 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Som vanligt måste jag opponera. Jag har hört att det står 4–0. Vi får väl se hur det slutar.

Jag tänkte börja med att nämna att Sofia Arkelsten pratar om partiledardebatten vid dagens början och att ordet miljö nämndes. Ja, det nämndes en enda gång från Alliansens sida, om jag har förstått det hela rätt, vilket är ganska tragiskt. Åtminstone från Maud Olofssons sida var det en enda gång. Det tyder också på att miljön inte är en så prioriterad fråga som ni har försökt göra gällande under den här mandatperioden.

I vilket fall som helst nämnde Sofia att miljökvalitetsnormerna var målet och att åtgärdsprogrammen var medlen. Då gäller det att medlen är tillräckligt effektiva om man ska nå de här målen.

Det finns flera saker i det här, bland annat att man byter ut ord, men det handlar också om den individuella prövningen. Man ställer högre krav på att kommuner ska klara av den samtidigt som man inte ger myndigheter och kommuner möjlighet att leva upp till det kravet. Det här är en del i den individuella prövningen där man hela tiden kan säga att vi följer åtgärdsprogrammet, vi följer miljökvalitetsnormerna, men vi plockar på den ena effekten efter den andra. Det spelar ingen roll om den totala effekten blir väldigt negativ då.

Det är bara så att man i det här förslaget kanske tillåter ytterligare vägar som bidrar till ökade utsläpp trots att man vet att det är fel väg att gå eller att överskrida. Fortfarande följer man miljökvalitetsnormerna.

Anf. 189 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Det finns så mycket att svara på där. Jag är naturligtvis glad att det står 4–0 till Alliansen, och det är lite som det känns efter partiledardebatten faktiskt. Jag kan bara konstatera att Maud Olofsson var fantastisk i sitt replikskifte mot Maria Wetterstrand. Jag kan konstatera att Miljöpartiet försökte flytta sig från sin enfrågepartiposition till att försöka prata om jobb, vilket inte gick så bra, och sedan skola, vilket faktiskt gick sämre. Jag är oerhört stolt över allting som vi har åstadkommit när det gäller miljöpolitiken.

När det gäller de olika frågorna som rör själva betänkandet, herr talman, måste jag faktiskt fråga Miljöpartiet och Tina Ehn: Är det så att ni tycker att till exempel miljömålen också ska ha rättsverkan mot enskild? De har ju setts som miljökvalitetsnormer förut också.

När det gäller de kommunala styrmedlen, som jag uppfattade att ni efterfrågar, undrar jag lite hur ni har tänkt att de ska se ut. Ska det vara ett system som finns vid sidan av den miljöpolitik som vi redan driver

jämsides med de möjligheter man har när man har ett kommunalt planmonopol och kan styra verksamheten vid sidan av det arbete som många kommuner faktiskt bedriver?

Jag delar inte Tina Ehns oro, som hon beskriver här. Tvärtom tror jag att man behöver en helhetssyn. Det vi gör just nu är faktiskt att stärka åtgärdsprogrammet. Jag tror att det är ett vettigt sätt att ha ett tydligt åtgärdsprogram som inte bryr sig om den politiska organisationen utan som kan vara bredare än så och som har till mål att uppnå de här gränsvärdesnormerna.

Anf. 190 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att Sofia Arkelsten missförstod min fråga totalt. Vad gäller partiledardebatten var det ganska tydligt att enfrågebenämningen tillhörde Alliansen, för det handlade väldigt mycket om skattesänkningar, och det har vi ju hört under hela mandatperioden.

I vilket fall som helst kan jag läsa upp det som står i reservationen om den individuella prövningen. Det handlar alltså inte om något rättsförhållande gentemot den enskilde, utan det innebär att en ny verksamhet kan tillåtas även om den ytterligare belastar en norm som redan överskrids om det är förenligt med ett åtgärdsprogram. Det är det som är innebörden i betänkandet, skillnaden mot vad det har varit och mot vad ni föreslår. "Detta öppnar för att miljö- eller hälsosituationen försämras och normuppfyllelsen förvärras." Det innebär att även om en gränsvärdesnorm inte uppfylls kan en ytterligare belastning tillåtas.

Det var precis det jag tänkte fråga om. Jag tyckte inte att jag fick något svar alls. Det var något helt annat som Sofia svarade på.

Anf. 191 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Jag har full respekt för att det här är ganska krångliga frågor, men jag fick naturligtvis inga svar från Tina Ehn om hon ville se till att miljömålen fick rättsverkan mot enskild, som skulle ha ganska offensiv effekt. Inte heller frågan om de kommunala styrmedlen besvarades.

Det är ju så här enligt betänkandet att det alltid ska göras en rimlighetsavvägning, och de allmänna hänsynsreglerna gäller. Kraven som behövs för att följa gränsvärdesnormerna ska ställas. Det kommer att göras i åtgärdsprogrammen. Men det vi ser här är en ganska sorglig syn på kommunpolitiker och även på de myndigheter som faktiskt ansvarar för att utfärda de här åtgärdsprogrammen. Jag har fullt förtroende för att det, nu när vi har fått det här lite tydligare, också finns en möjlighet att utforma ett bra och effektivt åtgärdsprogram. Jag har fullt förtroende för det.

Herr talman! Jag ber om ursäkt, men jag måste faktiskt säga någonting om partiledardebatten också. Jag är så fantastiskt stolt över den samlade alliansen. Det var extremt tydligt att vi har en bred och fin politik. Vi pratade om energi. Vi pratade om klimatfrågorna. Enfrågepartiet är faktiskt Miljöpartiet, även om de kämpar som små djur just nu för att kunna flytta sig från den positioneringen.

Anf. 192 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Dagens betänkande om miljömål, miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram kräver lite bakgrundsinformation. Det är komplicerat material.

I EU:s ramdirektiv för vatten används termen miljömål för de mål som medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att nå. Sverige har valt att införliva detta direktiv om miljömål i vårt rättsliga verktyg som kallas miljö kvalitetsnormer. Det är juridiskt bindande, och därför är det otroligt viktigt att vi har gjort på det här sättet. Det infördes 1999 i miljöbalken. Då handlade det om luft och buller. Sedan 2009 har ytvattenstatusen varit med.

I den proposition som vi i dag behandlar klargörs ytterligare en del begrepp, för precis som tidigare talare har sagt var det svårtolkat tidigare. Under tidigare mandatperioder kunde man inte riktigt avgöra vad som gällde. Nu blir det effektivare och det blir också en möjlighet till ett fokuserat arbete.

Det var om miljö kvalitetsnormerna, som man har talat om, var över-skridna eller inte som det fanns en osäkerhetsfaktor om under gångna år. Ökad tydlighet, hög ambition och också sunt förnuft skulle jag vilja sammanfatta detta med. Det är nu klockrent att myndigheter, till exempel vattenvårdsmyndigheter och kommuner, ansvarar för att miljö kvalitetsnormerna följs. Man upprättar ett åtgärdsprogram, och åtgärdsprogrammet ska innehålla en beskrivning av hur kraven på förbättringar ska fördelas mellan olika typer av källor och vilka styrmedel man ska ha. Analys av finansiering ska ingå. Det är också viktigt. Och det är skarpare regler som nu gäller i åtgärdsprogrammen när det handlar om gränsvärdesnormer.

Herr talman! Stockholm nämndes och Stockholms luftkvalitet. Därför tycker jag att det är viktigt att vi har de här preciseringarna. Jag förutsätter också att det sker en översyn vad gäller Stockholms luftkvalitet, för där är vi alla medvetna om att det är problematiskt och att många åtgärder behöver skärpas.

Det ska tydligt framgå vilka normer som är gränsvärdesnormer. De har ett absolut gränsvärde. Och precis som Sofia Arkelsten tidigare sade är målsättningsnormer inte det absoluta utan mer en inriktning. Det är bra att vi har de skarpa normerna och de ska också ha en annan verkan.

Den så kallade stoppregeln vid prövning av nya verksamheter har också tagits upp här. Den tas nu bort. Bestämmelsen blir tydligare i fråga om att en verksamhet eller åtgärd under vissa förutsättningar kan tillåtas även om den under en period bidrar till en ökad belastning och att man inte följer gränsvärdesnormen. Det sunda förnuftet kommer in här, då förändringen på något längre sikt eller med de satsningar som har gjorts kan innebära en klar miljöförbättring. Då har ju miljön vunnit i sista ändan.

Talerätten för miljöorganisationer har Wiwi-Anne Johansson tagit upp. Den utvidgas. På många sätt kommer den att bli oerhört bra. Många fler kommer att få möjlighet att både klaga och framföra åsikter.

Herr talman! I reservationerna oroar sig oppositionen för en försvagning. Bland annat förekommer resonemang runt två ord, nämligen följs och uppfyllas.

*Åtgärdsprogram
och tillämpningen av
miljö kvalitetsnormer*

Det är myndigheter och kommuner som har ansvar för att miljökvalitetsnormerna följs. Det är konsekvent att använda samma begrepp i både miljöbalken och PBL. När man slår upp synonymen till ordet följa står det bland annat att rätta sig efter. Det tycker jag säger mycket. Man sätter upp en ordentlig åtgärdsplan, och sedan har man ett krav att rätta sig efter åtgärdsplanen.

Det viktigaste är nu att myndigheter och kommuner får de styrmedel och resurser som vi tillför så att de kan leverera, så att de kan rätta sig efter och följa åtgärdsplanerna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 193 LIZA-MARIA NORLIN (kd):

Herr talman! Varje människa har rätt att leva i en miljö som är förenlig med hälsa och välbefinnande, men varje människa har också en skyldighet att skydda och förbättra miljön för nuvarande och kommande generationer. Detta är grunden för Århuskonventionen. För att åstadkomma dessa rättigheter och skyldigheter måste medborgarna ha tillgång till miljöinformation, rätt att delta i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Ett viktigt redskap för att vi ska kunna skydda och förbättra miljön är miljökvalitetsnormerna, som också är utgångspunkten i det betänkande vi diskuterar här. Miljökvalitetsnormerna utgår från tillståndet i miljön, och de behöver därför en form av översättning till hur personer och företag ska agera, vilket görs i åtgärdsprogrammen.

Regeringen har nu lagt fram en proposition där tydligheten ökar vad gäller vem som är ytterst ansvarig för att miljökvalitetsnormerna följs. Det har tidigare funnits en otydlighet i hur lagen ska och kan tolkas. Nu är det tydligt att det är myndigheter och kommuner som bär ansvaret. Normerna är inte till för att reglera prövning av enskilda verksamheter.

För att åtgärda en miljösituation som är oacceptabel är det naturligt att i första hand försöka komma till rätta med den tillkommande föroreningen eller störningen i stället för att stoppa verksamheten i sig. Tydlighet i ansvarsfrågan anser jag vara ett steg för att i större utsträckning ta ansvar för vår miljö. För att ytterligare öka tydligheten görs det en skillnad mellan gränsvärdesnormer och andra miljökvalitetsnormer. Gränsvärdesnormerna som anger värden vilka inte får överskridas eller underskridas ska då ha en annan rättsverkan än övriga normer. Här finns möjlighet att ställa långtgående krav som bara gäller gränsvärdesnormer.

Herr talman! Regeringen har även valt att utveckla det övergripande planeringsinstrument som finns och som ska ligga till grund för vilka styrmedel som behövs för att följa miljökvalitetsnormerna, det vill säga åtgärdsprogrammen. Utöver det som gäller i dag ska det även anges hur kraven på förbättringar ska fördelas mellan olika typer av källor, som påverkar också hur vi ska följa normen mellan olika åtgärder. Det är också centralt att det nu ställs krav på att i programmet analysera hur åtgärderna ska finansieras. Krav på bättre åtgärdsprogram är ännu ett steg för att uppnå bättre resultat i vårt förvaltande av naturen.

Kristdemokraterna ser det också som mycket positivt att talerätten för miljöorganisationer nu utvidgas. Detta ger allmänheten en starkare röst i

dessa sammanhang eftersom det är en bärande tanke bakom miljöorganisationernas talerätt att företräda allmänheten.

Det finns en reservation där man anser att regeringen inte har gått tillräckligt långt och att det fortfarande finns organisationer som utesluts. Regeringen avser dock att noga följa utvecklingen på området, inte minst vad gäller talerättsregeln och miljöorganisationernas talerätt.

Det är viktigt att upplysa om att det nu tas flera steg i rätt riktning. Kravet på antalet medlemmar sänks väsentligt, och det antalet är inte längre absolut. Det behövs riktlinjer för vilka organisationer som ska ha talerätt för att säkra en god lokal förankring och för att säkra att det är det allmänna intresset som företräds. Alliansen har nu tagit stora kliv framåt, och det är möjligt att det finns utrymme i framtiden att justera ytterligare.

Till sist vill jag lägga till att det är viktigt att komma ihåg att miljö kvalitetsnormerna inte har störst betydelse för att begränsa påverkan från de stora punktkällorna. Utmaningen är framför allt att minska påverkan från de många små och svåridentifierade källorna.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

14 § Sanktioner för överträdelser av nya EU-regler om kemikalier

Föredrogs

miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10: MJU30

Sanktioner för överträdelser av nya EU-regler om kemikalier (prop. 2009/10:211).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

15 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2009

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2009/10: FiU19

Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2009 (skr. 2009/10:102).

Anf. 194 TOMMY TERNEMAR (s):

Herr talman! I skrivelsen *Utvecklingen inom den kommunala sektorn* för 2009 ges en översiktlig redovisning av den ekonomiska utvecklingen i kommuner och landsting under det gångna året. Skrivelsen har i år en ton som skiljer sig från tidigare kommunala skrivelser, som har haft en mer entydig redovisande ambition. Redogörelsen visar på en förbättring jämfört med året innan, men faktum är att 2009 var ändå ett år då verksamheterna i kommuner och landsting utvecklades negativt.

Under förra året minskade antalet sysselsatta med ca 25 000 personer – detta enligt regeringens egna beräkningar. Regeringen har i vårpropo-

sitionen meddelat att man avser att 2011 dra tillbaka det tillfälliga krisstödet till kommunerna. Detta ska ske trots att det av vårpropositionen framgår klart att regeringen räknar med att antalet sysselsatta i kommuner och landsting ytterligare kommer att minska med 20 000 personer i år, alltså under två år kommer sammanlagt 45 000 välfärdsarbetare att mista jobbet när vi nu faktiskt har en massarbetslöshet i landet.

Även om vissa kommuner har en hygglig ekonomi finns det stora skillnader mellan kommunerna. Stora skillnader mellan kommunerna finns också när det gäller beredskapen för att erbjuda plats i förskola i rimlig tid. Den 1 mars 2009 räknade 42 kommuner med att inte kunna erbjuda plats inom tre till fyra månader. I dessa kommuner var förklaringen att kommunen saknade ekonomiska resurser.

Herr talman! Om vi tittar på skolans område visar den en splittrad bild när det gäller kvaliteten. Meritvärdet i årskurs 9 fortsätter att öka samtidigt som andelen behöriga elever till gymnasiet har minskat. Detta är oerhört förvånande och djupt oroande, särskilt givet de ambitioner som regeringen har sagt sig ha på skolans område. Vi vet att ungdomar som saknar slutbetyg har stora svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och få en så kallad egen försörjning.

Herr talman! Kostnaden för det ekonomiska biståndet, det så kallade socialbidraget, var 2009 det högsta på tio år och uppgick till 11 miljarder. Det var en uppgång med 17 procent jämfört med året innan. Med en sådan ökning kan man verkligen fråga sig vem det är som bedriver en bidragspolitik i det här landet.

Herr talman! Låt mig få ta tid till att beskriva en verklig bild från mitt vackra Värmland. Det är inte med glädje jag gör detta när jag tänker på de personer som finns bakom de siffror jag läser upp. Där finns barnen och deras föräldrar som har drabbats av arbetslöshet och nu måste söka socialbidrag. De sitter inte och planerar semesterresor, utflykter i båten eller ett stort midsommarfirande.

Torsby kommun, med en befolkning på 12 508 personer, har betalat ut 9 miljoner i socialbidrag – en ökning med 25 procent.

Sunne kommun, med en befolkning på 13 345 personer, har betalat ut 6 321 000 kronor i socialbidrag – en ökning med 20 procent.

Arvika kommun, med en befolkning på 26 100 personer, har betalat ut 20 276 000 kronor i socialbidrag – en ökning med 68 procent.

Årjängs kommun, med en befolkning på 9 915 personer, har betalat ut 3 miljoner i socialbidrag – en ökning med 94 procent.

Grums kommun, med en befolkning på 9 142 personer, har betalat ut 8 miljoner i socialbidrag – en ökning med 112 procent.

Hammarö kommun, med en befolkning på 14 883 personer, har betalat ut 9 miljoner i socialbidrag – en ökning med 184 procent.

Herr talman! Jag tror att jag slutar här, men så ser det ut i 15 av 16 kommuner i Värmland.

Ni i Moderaterna, Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna: Vem är det som står för bidragspolitik och ökat utanförskap?

Vad är orsaken till dessa öknings när det gäller socialbidragen? Ja, i Värmland vet vi vad det beror på. Det beror på att ni borgerliga partier har försämrat a-kassan och försämrat sjukförsäkringen, och det är avsaknad av jobb.

Ni gick till val på löftet om fler jobb och färre i utanförskap. Tyvärr måste jag konstatera att ni totalt har misslyckats.

Det behövs i stället nya resurser till välfärd och rättvisa. Att låna till skattesänkningar är en oförnuftig politik. Vi behöver i stället ge kommunerna resurser så att de kan behålla förskollärare, barnskötare, socio-nomer, undersköterskor och sjuksköterskor för att upprätthålla kvaliteten i skolan.

Herr talman! Jag lämnar riksdagen om några dagar, men jag skulle vilja vända mig till mina borgerliga kolleger. Kom alltid ihåg: Om ett samhälle bedöms som ett gott samhälle är det hur man behandlar dem som har det allra sämst.

Jag yrkar bifall till motion 14 och vår gemensamma reservation.

(Applåder)

Anf. 195 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Ditt inlägg berörde, Tommy.

Vi rödgröna har tydliga politiska prioriteringar. Vårt mål är att möjliggöra minskade barngrupper i skolbarnsomsorgen och förskolan och att öka lärartätheten inom grundskolan.

Vi rödgröna är tydliga med att vi vill förbättra i de livsavgörande välfärdsverksamheterna. Och här, herr talman, har vi en tydlig skiljelinje i svensk politik.

Vi rödgröna har gemensamma tydliga ambitioner och prioriteringar på området medan högern inte på något sätt redovisat vad de vill med välfärden mer än att man vill värna välfärdens kärna. Vad det innebär i sig är totalt höljt i dunkel, utom kanske för dem själva när de sakta men säkert tuggar sig igenom kärnhuset i sin iver att komma med nya sätt att sänka skatterna, det vill säga statens inkomster som ska finansiera välfärden. Och det blir väl i högerens Sverige, om de får regera i fyra år till, med välfärden som i sagan om Mäster skräddare: Det bidde ingenting.

Sveriges Kommuner och Landsting skriver i sin årsrapport: Konjunkturstödet fick dock inte effekten att kommunerna minskade på sparkraven i någon större omfattning eftersom de måste anpassa verksamheterna utifrån de långsiktiga förutsättningarna som i praktiken inte förändrats. Den ökande arbetslösheten och regelförändringar inom sjuk- och arbetsmarknadsområdet innebar också att kostnaderna för försörjningsstödet började skena i många kommuner.

De tar vidare upp behovet av fortsatta åtstramningar för att kunna hantera den framtida situationen.

Vi ser hur utvecklingen går åt fel håll på område efter område. Barngruppernas storlek i förskolan, i skolbarnsomsorgen och i förskoleklassen ökar, och personaltätheten är nu till och med lägre där än i grundskolan. Antalet välfärdsarbetare i kommuner och landsting minskar på grund av privatiseringar och neddragningar. Enligt arbetskraftsundersökningen har arbetstillfällena i kommunsektorn minskat med 39 000, och det är en stor minskning. Det är det här som ni borgare kallar att värna välfärdens kärna.

Vi vet alla vilken betydelse välfärdstjänsterna har för våra liv, för vars och ens frihet och trygghet och för hela samhällsutvecklingen. Vi överlåter ett enormt ansvar till de anställda i förskolan, på fritidshemmen, i skolan och äldreomsorgen. När vi låter dem ta hand om våra nära och

kära, våra allra bästa, våra barn och våra äldre föräldrar måste de också få de allra bästa förutsättningarna att ta det ansvaret. Det har de tyvärr inte i dag.

Men låt oss se till att de får det, genom ökad personalitet, satsningar på utbildning och kompetensutveckling. För Vänsterpartiets del vill vi gärna se maxtak för hur många barn per anställd det kan vara i förskolan, fritis och skolan. Vi prioriterar barn framför privat städning och lägre skatt för förmögna. Det kan tyckas att partier som säger sig värna välfärdens kärna borde göra detsamma.

I skrivelsen kan vi se att det startats 135 nya vårdcentraler sedan LOV infördes. Ingen tror väl att de vårdcentralerna har startats i Rinkeby eller på Nordost i Gävle. Nej, snarare kan vi nog se dem i Danderyd, Täby och Vellinge.

Frågan är vad denna privatiseringshysteri har inneburit. 70–80 procent av all privat äldreomsorg och sjukvård drivs av riskkapitalbolag, bolag som oftast – fyra av fem – inte är registrerade i Sverige utan har sitt säte i ett så kallat skatteparadis. Det är ogenomträngliga bolagsstrukturer i flera led.

Herr talman! Jag kan tipsa om en väldigt bra artikel i LO-tidningen där man går igenom hur de här bolagsstrukturerna ser ut och att det är hur omöjligt som helst att se igenom dem.

Dessutom vet vi att bolag inom omsorg och sjukvård har dubbelt så hög avkastning som bolag i Sverige har i genomsnitt. Det betyder något. Det är våra skattepengar, som vi vill ska gå till en bättre kvalitet, till våra barn, till våra äldre och till våra sjuka, som går till riskkapitalbolag, som inte ens tycker att de behöver skatta för pengarna i Sverige. Det tycker tydligen inte ni på högerkanten är något problem, eftersom ni fortsätter den här utvecklingen.

Riskkapitalbolag är dessutom kända för att vara mycket kortsiktiga ägare, stycka upp, belåna mycket högt och sälja vidare. Privata vårdgivare har dessutom lägre personalitet än kommunala. Och det är väl inte att undra på, för det är just där man kan spara pengar.

Lagstiftningen om valfrihet har inneburit att vården kännetecknas av svängdörrar. Att få betalt per besök innebär självklart en ökad efterfrågan. Det innebär också att patienter med störst vårdbehov, till exempel multisjuka äldre, inte blir attraktiva för de vårdföretagen då de kostar för mycket. Enkla, lätta åkommor som ändå kan ge många besök blir i ett sådant här system rena rama bingon. Borgarna har i sin ideologiska iver, herr talman, byggt upp ett enormt resursslösande system där det ekonomiska ansvaret har underordnats de ideologiska värderingarna – privatiseringar till varje pris.

Vi har fått sjukvård efter efterfrågan i stället för efter behov.

Vi i Vänsterpartiet går till val på världens bästa välfärd utan vinstintresse. Vi vill att våra skattepengar ska gå till omsorgen om äldre, vården av sjuka eller till våra barns utbildning och inte till vinster som inte ens skattas i Sverige.

Herr talman! Jag sade i min inledning att de politiska skiljelinjerna är tydliga inför höstens val. För oss rödgröna är prioriteringarna tydliga. Vi prioriterar omsorgen om allas våra barn, allas våra äldre släktingar och sjuka, för vi vet att vi alla behöver varandra och att ett samhälle som håller ihop mår bättre och utvecklas bättre.

Vi är inte nöjda med kärnhus, utan vi vill se kärnorna utvecklas till träd, sätta skott, blomma och bära frukter gång på gång. Kärnhus har en förmåga att förmultna om de inte tas om hand.

Med det yrkar jag bifall till vår gemensamma reservation.
(Applåder)

I detta anförande instämde Marianne Berg och LiseLotte Olsson (båda v).

Anf. 196 PEDER WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i FiU19. I partiledardebatten i dag hörde vi att Lars Ohly skulle komma med ett förslag om att fotbollsspelare skulle bli skattebefriade. Det gjorde att Göran Pettersson, som var anmäld till debatten, valde att spela fotboll i kväll i stället för att vara här. Jag får beklaga, men vi får hoppas att förslaget om skattebefrielse går igenom.

Den bild som ni målar upp här överensstämmer inte riktigt med den bild som vi har, och det kanske inte är så konstigt. I er reservation har ni ett antal punkter som ni har tagit upp, bland annat kommunernas dåliga ekonomi, hur pass många färre anställda man har i kommuner och lands-ting och ökningen av försörjningsstödet. Jag är helt medveten om att det inte ser likadant ut överallt i Sverige. Jag har varit kommunalgubbe i många år och vet att Värmland är ett av de län som har drabbats väldigt hårt. Men i mitt eget län är det kanske bara en kommun där försörjningsstödet har ökat kraftigt. I några har det till och med minskat.

För att gå tillbaka till den dåliga ekonomin i kommunerna: Tiden är ibland politikens värsta fiende. Den bild ni målar upp är lite gammal. SCB kom i dag kl. 10.25 med en ny rapport om läget i kommunerna. Det är 254 kommuner som har svarat på en enkät om kommunernas ekonomi. 90 procent säger att de ligger på plus. 70 procent av kommunerna säger att man till och med ligger på plus mer än 500 kronor per invånare. Det innebär att man redan i dag vet att en kommun på 10 000 invånare i slutet av våren har ett överskott på ungefär 5 miljoner. Nu vet vi av kommunal erfarenhet att när det kommer en sådan enkät vågar ingen säga hur mycket överskott man egentligen har. Jag kan se på min egen kommun som på våren 2009 sade att vi skulle ha ett överskott på 25 miljoner. Vi landade på närmare 100 miljoner. Så är det även i landstinget.

Att kommunernas ekonomi är dålig stämmer inte. Skatteintäkterna är betydligt högre än vad man trodde från början.

Sedan var det siffror om färre anställda. Eftersom ni inte tror på vad jag säger ska jag redovisa vad SKL säger. SKL säger att på grund av att kommuner har lämnat ut verksamhet till andra företag, vare sig det är företag från en skattebefriad ö eller seriösa företag som företagen oftast är, har det blivit ytterligare 30 000 människor anställda som inte räknas in i statistiken.

Vad som framkom under dagens partiledardebatt var att våra verklig-hetsbilder är så vitt skilda. Ibland undrar man om det då finns någon anledning att fortsätta debatten.

Jag stöder förslaget i FiU19.
(Applåder)

Anf. 197 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Visst, Peder, är det olika bilder i olika kommuner. När vi ser till helheten och den statistik som vi kan ta del av ser vi tydligt att antalet barn i förskolegrupperna ökat det senaste året, antalet barn i grupperna i fritidshemmen har ökat under fem år väldigt mycket. Förskoleklasserna hade när man införde förskoleklasser högre personaltäthet än vad man hade i grundskolan. I dag är det tvärtom.

Konjunkturinstitutet har på uppdrag av regeringen tittat igenom hur många välfärdsarbetare som har försvunnit och funnit att det är 33 000. Det har någon betydelse i verksamheterna. Även om kommunerna kan redovisa att de går med överskott har man gått igenom en lång rad stora besparingar. Både du och jag har varit kommunpolitiker och vet hur man emellanåt får prioritera väldigt hårt och ibland fatta beslut som man egentligen inte vill fatta och ser konsekvenserna för människors liv och vardag.

Kommunerna har det tufft. De fick ett tillfälligt stöd, men alla vet att kommuner behöver långsiktighet och att vi har en lagstiftning som säger att de ska ha en ekonomi i balans. Då har man vidtagit åtgärder. Det är det Sveriges Kommuner och Landsting beskriver i sin rapport. Vi ser konsekvenserna. Jag varit ute i många förskolor för att se hur det är på olika ställen runt om i landet. Jag kan säga att det finns väldigt stora barngrupper på en del håll – 26 barn, 23 barn. Det är inte bra. Det är inte bra för barnen, det är inte bra för de anställda och det är inte bra för barns utveckling över huvud taget. Det behövs tillskott i kommunerna. Med den här bilden blir det tydligt.

Lyft blicken, Peder! Vi har att ansvar att göra det här i riksdagen.

Anf. 198 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare har vi helt enkelt inte samma bild. Du kommer från en kommun norr om Dalälven som har haft det extra tufft. I mina sörmländska kommuner är det inte en sådan bild. I 90-talets början då jag själv var kommunstyrelsens ordförande gällde det uppsägning av personal, vilket man inte ser i någon kommun i dag. Det finns kommuner som har upphandlat äldreomsorgen, kanske 50 procent av verksamheten, till exempel Linköpings kommun som haft växlande majoritet mellan s och borgerlig. Man hade som mål att upphandla 50 procent. Västmanlands län landsting hade som mål att ha 50 procent av primärvården ute i olika händer. Om man inte räknar med de anställda som följer med dessa verksamheter luras man ju. Man måste titta på helheten.

Vi måste ändå lita på att det SKL säger är rätt.

Anf. 199 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! SCB kom med en rapport för inte alls så länge sedan som visar att 80 000 arbetstillfällen försvunnit sedan de mätte förra gången, och tre fjärdedelar av dem innehades av kvinnor. Det säger något om var de arbetstillfällena försvann. AKU säger 39 000 arbetstillfällen i kommunsektorn, och det ska vara rensat från privatiseringar.

Det finns ett mönster som går igen. Även om du försöker blunda har antalet välfärdsarbetare minskat. Annars skulle inte heller antalet barn per anställd i förskolan öka, inte heller inom fritidshemmen och inte i

förskoleklasser. Dessa siffror visar på en utveckling som går åt helt fel håll. De pengar ni använt till skattesänkningar skulle till exempel de här barnen behöva, eller varför inte hemtjänsten eller sjukvården. Pengarna behövs bättre där än i dina och mina fickor, i form av skattesänkning.

Anf. 200 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! De 17 miljarder som regeringen har stöttat kommunal- och landstingsverksamheten med har gett en väldigt positiv effekt. Den effekten ser vi nu delvis. Nu börjar det till och med komma upp förslag om nya ishallar och nya idrottsanläggningar, och det var väl inte tanken. Nu känner jag inte till situationen i just Gävle kommun, men jag känner till den i många andra kommuner.

Jag har full förståelse för att en kommun som Laxå med utflyttning, minskat skatteunderlag och så vidare har det tufft, medan många andra kommuner har det bra. Vi kan inte säga att bilden är ensidig, att det är så illa som Ulla Andersson försöker påstå, utan den är faktiskt mer varierad. Jag erkänner villigt att det finns problem, men de måste man lösa på något sätt.

Anf. 201 KARIN NILSSON (c):

Herr talman! Sedan vänsterpartierna presenterade sin gemensamma politik den 3 maj står det klart och tydligt att det finns två alternativ till höstens riksdagsval.

Vänsterpartierna vill tillföra kommunerna 12 miljarder kronor 2011–2012, varav 3 miljarder i riktade satsningar till skola och sjukvård. Javisst, 7 miljarder mer än regeringen kan vi låta vara, men då ska man också veta att deras ökade statsbidrag motverkas av flera faktorer. Kommunsektorns resurser kommer på sikt att minska om vänsterblocket kommer till makten eftersom färre arbetar, och det är därför att arbetsgivaravgifterna höjs och rehabiliteringskedjan luckras upp med deras politik. Det är tack vare regeringens tydliga arbetslinje och åtgärder för ett gott företagsklimat som långsiktigt stabila förutsättningar för kommunernas inkomster kan skapas.

Vänsterpartierna kompenserar sin brist på arbetslinje med kortsiktiga bidrag. Det kommer att urholka resurserna till välfärden och hota jobben i vård, skola och omsorg. Vidare vill vänsterpartierna ta bort den sänkta arbetsgivaravgiften för unga upp till 26 år. Det är detsamma som att skapa en särskild ungdomsskatt, en straffskatt på att ha unga anställda.

Att ta bort denna skattelättnad för att anställa unga är de röda partiernas i särklass största besparing i deras skuggbudget. Det handlar om nästan 20 miljarder totalt som de sedan smetar ut i olika former av bidrag till dem som inte jobbar. För kommunerna innebär det en ökad kostnad med 2,1 miljarder kronor och för landstingen med 0,4 miljarder kronor per år.

För exempelvis Växjö, som ligger i mitt hemlän, innebär vänsterpartiernas politik att man får 33 miljoner i ökade statsbidrag, och det kan väl låta bra. Detta har också politikerna i den röda oppositionen i Växjö som utgångspunkt för sin skuggbudget. Men samtidigt leder ungdomsskatten till ökade kostnader med 22 miljoner, vilket de förstås inte har tagit med i sina beräkningar. Det innebär alltså att två tredjedelar av statsbidraget äts

upp direkt. Vänsterpartierna ger med den ena handen och tar med den andra. På vilket sätt gynnar det kommunen?

Herr talman! I finanskrisens och den djupa lågkonjunktorens spår drabbades kommunsektorn hårt; det känner vi alla till. För att värna välfärdens kärna och förhindra uppsägningar har regeringen tillfört kommunerna och landstingen rekordbelopp. Enbart i år handlar det om 17 miljarder kronor, och totalt sett så mycket som 38 miljarder kronor har kommit kommunsektorn till del under mandatperioden jämfört med 2006 års nivå. En stor del av dessa satsningar har varit tillfälliga just därför att det är just det som har varit befogat i det rådande konjunkturläget.

Regeringen aviserade inga ytterligare pengar till kommunsektorn i vårpropositionen, därför att kommunernas ekonomi under fjolåret blev bättre än vad regeringen räknat med, främst tack vare att fler människor kunde behålla sina jobb. Vi hörde nu också i Peder Wachtmeisters redovisning att de till och med gått med plus 2009.

I år ökar alltså skatteintäkterna rätt så rejält, tack vare att konjunkturen vänder och sysselsättningen ökar och att effekterna av sjukförsäkringsreformen har fått genomslag. Dessutom ligger den permanenta ökningen av det årliga statsbidraget på 5 miljarder, som regeringen tidigare har beslutat om för 2011 och 2012, fast, vilket också kommer att gynna kommunernas ekonomi framöver.

Jämför man den här konjunkturedgången med 1990-talskrisen, då 150 000 jobb försvann i kommunsektorn, ser läget betydligt gynnsammare ut den här gången. Den uppgift som oppositionen sprider om 25 000 anställda – nu har siffran tydligen devalverats ytterligare – och som man har använt sig av i sin reservation stämmer inte. Det är förvisso sant att antalet sysselsatta i kommuner och landsting minskat så mycket och möjligtvis ytterligare, men då bortser oppositionen helt från de nya jobben som har tillkommit i de privata välfärdsföretagen. Enligt färskta siffror från SCB har över 30 000 nya jobb tillkommit sedan 2006 och fram till 2009.

Herr talman! Verksamheten inom den kommunala sektorn kostar mycket pengar. Det finns undersökningar som visar att det inte finns ett självklart samband mellan högre kostnader och högre kvalitet, utan att det är vad vi gör och vad vi får för pengarna som spelar roll.

Regeringen har öppnat den offentliga sektorn för välfärdsföretagare, vilket har lett till att fler kvinnor kommit i arbete och att det finns fler arbetsgivare att välja bland. Det underlättar också livspusslet för många barnfamiljer och äldre.

Vi har helt enkelt genomfört en rad reformer som vi kan vara mycket stolta över. Det är reformer som ökar den enskilda människans självbestämmande och valfrihet. Det är reformer som effektiviserar och höjer kvaliteten. Det är reformer som syftar till att utveckla och förbättra vår gemensamma välfärd. Vårdvalsreformen, RUT-avdraget, tandvårdsreformen, apoteksregleringen, valfriheten inom äldre- och handikappomsorgen, reformen reformerad LSS-lag, tillsynsreform inom socialtjänsten och förnyad socialförsäkring, trygghetsvård åt äldre – ja, listan kan göras lång. Med vänsterpartierna vid makten hotas många av dessa reformer. Valfriheten och entreprenörskapet i välfärden kommer att minska.

Regeringens politik har varit inriktad på att bryta monopolet inom vården och omsorgen. Människor måste få mer att säga till om själva. Därför har vi infört lagen om valfrihetsystem, LOV, inom äldre- och handikappomsorgen och vårdval inom primärvården.

Min egen mor, som är 87 år, är frisk som en nötkärna och kan fortfarande göra sina egna val fullt ut. Det vill jag att hon ska få göra, och det vill hon också själv givetvis göra så länge kroppen klarar av det och inte krånglar. Men om det skulle vara så att hon behöver hjälp är det inte kommunkontoret som ska bestämma vem som ska följa med min mor in på toaletten. Nej, det tror jag att hon skulle vilja avgöra själv. Och det är heller inte landstinget som ska bestämma vilken läkare jag, hon eller någon annan ska behöva gå till när vi blir sjuka. Det vill vi göra själva. Därför har vi genomfört de här förändringarna. Och det finurliga med LOV och vårdval är att aktörerna konkurrerar med kvalitet och faktiskt inte med pris. Det är patienten som väljer vårdcentral. Det kan vara landstingets egen vårdcentral eller det privata vårdföretaget; patienten väljer det som passar honom eller henne bäst. Alla har olika behov, och därför behövs också olika lösningar. Hårda kvalitetskrav kan ställas på alla, men patienten avgör.

I dag har 181 nya vårdcentraler sett dagens ljus. Det är ett gott kvitto på en framgångsrik politik. Det viktiga är att de frihetsreformer som regeringen nu genomför ökar den enskilda människans möjlighet att själv bestämma över sin vård och omsorg. Och det är minst lika viktigt för personalen. Att vara hänvisad till en enda arbetsgivare har varit en återvändsgränd för många, speciellt kvinnor. Det har till och med känts omöjligt att byta anställning mellan landsting och kommun eller till anställning i annan kommun, eftersom man har varit livrädd för att mista turordningen i LAS. Det är också något som vi centerpartister vill ändra på, men det är en helt annan fråga som vi inte behöver prata mer om just nu.

Medan andra kan byta jobb om man inte trivs eller kommer ihop sig med chefen har kvinnor i offentlig sektor varit instängda och fast i sin anställning. Detta har sedan avspeglat sig i sjukskrivningsstatistiken där offentligtanställda kvinnor har varit överrepresenterade.

Herr talman! Det är ingen som höjer på ögonbrynen när ett byggföretag som bygger äldreboenden går med vinst. Varför är det då så upprörande att företagen som driver själva verksamheten går med vinst?

Det är hög tid att förstå sambanden. Utan vinst blir det inget företagande och heller ingen valfrihet. Vi vill kunna påverka våra liv och kunna välja. För att vi ska kunna göra det måste finnas något att välja mellan. Det behövs en mångfald av företag. Då måste det finnas etableringsfrihet och möjlighet att göra vinst. Det går inte att driva företag av ren välgörenhet.

I måndags besökte jag Partnerskap för Vård i Växjö. De erbjuder sina tjänster inom hemtjänsten, och vad jag förstod krävdes det en fantastisk effektivitet både i planeringen och i genomförandet av arbetet för att balansera ekonomin. Deras flexibilitet, effektivitet och plikttrogenhet mot uppdragsgivaren, som var kommunen, och kunden kan vara en drivkraft även för den offentliga verksamhetens vilja att utveckla sig. De konkurrerar med kommunens egen verksamhet både vad gäller pris och kvalitet i utförandet för att bli godkända av kommunen och valda av de

enskilda kunderna. Har de dessutom förmågan att avsätta en vinst för kommande investeringar i företaget är det dem väl förunnat – och dessutom ett måste för deras fortsatta existens.

Herr talman! Ingen här i kammaren vill se en ojämlig vård. Vården ska vara solidariskt finansierad, och prioritetsordningen ska följas. Den som har störst behov ska gå först.

Regeringen värnar välfärden, och därför stimulerar vi till arbete. Välfärden står inför stora utmaningar som åldrande befolkning, ökade krav på välfärdstjänster, dyrare behandlingsmetoder med mera. Därför kan vi inte fortsätta som förut med skyggglappar mot omvärlden. Vi måste se problemen och åtgärda dem. Vi måste se vad som kan göras smartare och sedan göra det. Vi måste veta vilka åtgärder som är effektiva och vilka som inte ger önskat resultat. Därför satsar vi på evidens, öppna jämförelser och på att följa upp utvärderingar. Vi måste se hur vi får mest ut av skattepengarna.

Slutligen vill jag understryka att vi inte har råd att säga nej till fler jobb. Som jag tidigare nämnde skapades det över 30 000 nya jobb i välfärdsföretag mellan 2006 och 2009. RUT-avdraget, som gjort svarta jobb vita och lett till fler kvinnliga entreprenörer som gett många arbetslösa en ny chans på arbetsmarknaden och som underlättar livspusslet för många barnfamiljer och äldre, har skapat 7 000 nya jobb.

Herr talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag att lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

Anf. 202 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Det betänkande vi debatterar behandlar regeringens skrivelse *Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2009*. Jag yrkar bifall till utskottets förslag att lägga skrivelsen till handlingarna och avslag på motionen.

Betänkandet behandlar också rapporten om de kommunala finansieringsprinciperna som utskottet beslutade om 2007. Utskottet påpekar vikten av en uppföljning och utvärdering av läget i den kommunala sektorn.

Jag vill påminna om vikten av att regeringen avsatte 17 miljarder i ett extra statsbidrag för 2010 och att regeringen i vårpropositionen aviserade om ett höjt permanent statsbidrag på 5 miljarder.

Utskottet vill påminna om att regeringen har uttalat att det finns anledning att komma med en förnyad bedömning, att följa utvecklingen och att återkomma vad gäller kommunsektorns framtid och möjligheter kommande år i samband med budgeten i höst.

Utskottet välkomnar att regeringen beslutat att tillsätta en utredning med uppdrag att främja en stabil kommunal verksamhet över konjunkturscykeln, det vill säga balanskravet.

Jag vill också påminna om finansieringsprincipen som också behandlas i betänkandet. Finansiering ska åtfölja de ålägganden och åtaganden som kommuner och landsting ålagts.

Hur såg det ut när lågkonjunkturen slog till? Många har vittnat om hur det är att vara engagerad i kommunpolitik. När vi tittar i backspegeln är det lätt att göra bedömningar av vad som borde ha gjorts och inte gjorts. Många kommunstyrelser och kommunfullmäktigeförsamlingar upplevde nog att de var som små barkbåtar på den stora ekonomiska oceanen när lågkonjunkturen slog till.

Dagens debatt har påvisat att globala konjunkturnedgångar påverkar Sverige, även kommuner och landsting. Skatteunderlaget påverkas och även inkomster och utgifter.

Peder Wachtmeister tog i sitt anförande upp SCB:s dagsfärska prognos. Den visar att det faktiskt ljusnar. Kommunernas årsprognos för 2010 ser ganska ljus ut, trots allt. Av de 254 kommuner som besvarat SCB:s enkät anger drygt 90 procent att de kommer att få ett positivt resultat.

Samtidigt ser kommunerna i Sverige olika ut. Jag kommer själv från en kommun som mitt i lågkonjunkturen sänkte skatten. Är det Alliansen som styr där? Nej, det är De rödgröna.

Regeringen skriver i sin skrivelse att resultatet för 2009 uppgick till drygt 14 miljarder kronor och att 92 procent av kommunerna och 75 procent av landstingen uppvisade positiva resultat.

Jag vill också hänvisa till den rapport som har kommit från Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. De har varit apostroferade många gånger i dag, och man har återkommit till deras siffror om läget.

I maj kom en ekonomirapport som påvisade att det går betydligt bättre än vad man kunde förutse 2009. Man får gå tillbaka till de goda åren 2005 och 2006 för att finna så få kommuner med underskott.

Det finns en rad andra påpekanden från SKL vad gäller den verklig-hetsbild som finns. Man drar också slutsatser av hur läget ser ut. Vilka lärdomar kan man dra inför framtiden vad gäller kommunsektorn i stort? Jo, i rapporten säger man att ordning i landets ekonomi ger möjligheter att klara och mildra konsekvenserna av en global konjunkturnedgång.

Vidare slår man fast att det är svårt med ekonomiska prognoser. Varje kris har sin egen logik, dynamik och unika krisförlopp. Det finns låg träffsäkerhet i prognoser, i synnerhet i samband med större globala konjunkturförändringar.

Man påpekar också i rapporten att det fanns en överdriven pessimism. Sverige har klarat sig bra jämfört med andra länder.

I rapporten visar man att kommunerna gick drygt 14 miljarder plus i stället för det minus som prognosen pekade på. År 2010 är prognosen ett överskott på 18,6 miljarder, inräknat det extra konjunkturtillskottet. För 2011 är prognosen just nu 3,5 miljarder i överskott.

Verkligheten förändras dock snabbt, och prognoser är prognoser. Därför är det viktigt att följa utvecklingen. Regeringen har också påpekat att det krävs nya bedömningar senare för att stämma av 2011 års prognos, och det torde vara viktigt att också göra detta.

Vad påverkar kommunernas ekonomi? Jag skulle vilja återkomma till de strukturella skillnaderna mellan kommunerna. Det finns kommuner som har det kämpigt och kommuner som går hyfsat väl. Vi har ett utjämningsystem som ska beakta de strukturella skillnaderna. Det pågår ett utredningsarbete som ska komma med förslag nästa år.

Något som verkligen påverkar kommunsektorn, precis som staten, är naturligtvis antalet sysselsatta. Fler arbetade timmar innebär ökade inkomster. Det gäller inte bara kommunsektorn utan också staten och ålderspensionssystemet. Minskad arbetslöshet innebär minskat behov av ersättningar och bidrag, och både inkomst- och utgiftssidan förbättras.

Är det här den enda lågkonjunktur som vi har varit med om? Nej. Jag minns också lågkonjunkturerna på 1990-talet och 2001 och påfrestningarna på kommunerna då. År 2001 resulterade det i skattehöjningar och omfattande besparingar. Vi har sett det här förut. Det gäller, som sagt, att dra lärdom av kriserna. Vi kan inte förutse varje kris och konsekvenserna av dem, men vi kan vidta de åtgärder vi tycker är rimliga.

Jag vill återkomma till en annan frågeställning som rör kommunernas ekonomi och som också har varit föremål för debatt under dagen. Det handlar om kommunernas möjlighet att påverka sin egen tillväxt. Vi har hört talas om den så kallade medfinansieringen som kommer att finnas i framtiden. Den har funnits även tidigare. SKL konstaterar att det mellan 2004 och 2009 rådde en medfinansiering på 400–500 miljoner per år. Det är alltså ingenting nytt. Varför gjorde kommunerna det? Jo, man ansåg att man kunde påverka sin tillväxt.

Man kan dra många lärdomar av läget. En sak är uppenbar efter dagens debatter: Om vi i Sverige har ordning i ekonomin har vi muskler för att klara och mildra konsekvenserna av globala konjunkturedgångar. Sveriges förmåga att klara av situationen under denna lågkonjunktur har varit beroende av regeringens insatser och förmåga att hantera en besvärlig situation. Sett i backspegeln torde även oppositionen kunna medge att regeringens insatser varit adekvata.

Herr talman! Det är inte bara nätterna som blir ljusare, utan även framtiden för Sverige. Välfärdens kärna har värnats och kommer att värnas.

(Applåder)

Anf. 203 EMMA HENRIKSSON (kd):

Herr talman! Jag fick just höra att Alliansen vann fotbollsmatchen med 4–1. Alla kanske inte är lika glada över det, men för oss i Alliansen är det ju trevligt.

Oppositionen skriver det i sin reservation, vi har hört det i partiledardebatten i dag och vi har hört det från flera av oppositionens företrädare i många olika sammanhang, att det skulle ha försvunnit 25 000 arbetstillfällen i välfärdssektorn. Den faktauppgiften har åkt fast. Den fastnade i Aftonbladets lögnedektor den 4 maj i år, tror jag, eftersom det helt enkelt inte är sant. Med Aftonbladets egna ord behöver det inte ens vara så att så många jobb har försvunnit. Egentligen kan det vara tvärtom, säger man. Det är, som sagt, Aftonbladets ord, inte mina.

Det är synd att man inte håller sig till sanningen. Vi har gått igenom en väldigt svår kris. Det har drabbat människor. Vi har hört av tidigare talare i den här debatten att bilderna ser ganska olika ut beroende på var i landet man befinner sig. För de människor som har blivit arbetslösa och för dem som bor i en kommun som är hårt drabbad återstår fortfarande mycket hårt arbete för att de ska komma ur krisen. I andra kommuner har man gått igenom krisen och nästan varit fundersam över vad man läser om i tidningen eftersom man inte upplever krisen i sin vardag.

Jag hoppas att vi kan koncentrera oss på de människor som faktiskt har kommit i kläm och inte försöka twista till de siffror som visar hur det ser ut i våra kommuner. En hel del av det som i statistiken ser ut som en minskning av antalet anställda – det man skulle kunna kalla för färre händer i vården och omsorgen – är egentligen något väldigt positivt. De som arbetar i kommuner och landsting har blivit friskare. De som arbetar deltid ofrivilligt har faktiskt fått erbjudande om att gå upp på heltid och nappat på erbjudandet. Det är inte jätteroligt för den som var vikarie, men väldigt viktigt för den som arbetade från början.

Det finns mycket glädjande i redovisningen av utvecklingen i våra kommuner och landsting. Vårdgarantin har gjort att den som råkar ut för en olycka eller sjukdom inte behöver vänta länge. Vi har inte nått ända fram, men vi har kommit en bra bit på väg. Jag är glad att vi har ambitionen att fortsätta att banta köerna så att alla får vård inom den tid som vårdgarantin säger. Vi har också ambitionen att få ned väntetiderna på akuten. Man ska inte behöva vänta mer än fyra timmar om man söker akutsjukvård.

Vårdvalet har också varit en stor succé. Även om det kostar och innebär en ansträngning för kommunerna betyder det väldigt mycket för dem som får möjlighet att välja någon av de 135 nya vårdcentralerna, som det var 2009, eller 181 nya vårdcentralerna, som det är i dag. Det är väldigt bra för dem som inte kände sig trygga med att gå till den vårdcentral som de blev tilldelade.

Tack vare patientsäkerheten – den insats som har gjorts sedan 2007 – har vi kunnat frigöra fler vårdplatser så att andra patienter slipper vänta eller ligga i en sjuksäng i korridoren. Det har också sparat 1,3 miljarder. Det har framför allt räddat människoliv. Människor som förut dog en undvikbar död, åtminstone undvikbar just då, har kunnat räddas. De har kunnat få en mycket bättre hälsa och de har sluppit långvarigt lidande.

Även om en del saker i kommunerna har varit negativa, och även om det har varit tufft framför allt i de kommuner där man har drabbats väldigt hårt av arbetslösheten och biståndsmottagandet har ökat har vi nu lägre kostnader för socialbidrag än vad vi hade under den kris vi gick igenom i början av 1990-talet.

Något av det mest allvarliga i rapporten är hur det ser ut för våra ungdomar. Fortfarande går var tionde elev – på sina håll färre än var tionde elev – ut grundskolan utan att ha behörighet till gymnasiet. Det är en av våra absolut viktigaste uppgifter. Vi har satt upp mål för vad varje elev ska kunna lära sig under sin tid i grundskolan. Det är vår skyldighet att se till att de får lära sig det. Det är inte barnen som misslyckas. Det är vi vuxna, och det är politiken – den politik som har förts ända sedan de började skolan. Det är en stor utmaning att vända skolan så att vi får en skola som är så bra att alla elever går ut med fullständiga betyg.

Herr talman! Jag vill passa på att tacka Tommy Ternemar. Jag förstår att det här är din sista debatt i kammaren. Någon formulerade det så fint: Givet ditt partis åsikter har du genomfört ett mycket bra arbete här i riksdagen. Tack för samarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2009/10:FiU32
Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning (prop. 2009/10:151).

Anf. 204 PHIA ANDERSSON (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlas regeringens proposition *Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning*. Regeringen föreslår bland annat att beställare av kreditupplysning ska ha ett legitimt behov av informationen. Med andra ord ska inte vem som helst kunna begära kreditupplysning och granska individers ekonomi. Det är säkert någonting som vi alla kan ställa oss bakom och tycker är en självklarhet.

Men varför har regeringen så bråttom att få igenom denna lag att man inte gör det på rätt sätt? Denna lag går troligtvis inte att ändra utan att först göra grundlagsändringar.

Dessutom anses enligt detta förslag journalistiska ändamål inte vara något legitimt behov. Det kommer att drabba allmänhetens betydelsefulla insyn, bland annat i den politiska och ekonomiska makten.

Även om avsikten med lagändringen inte har varit att försvåra massmediernas åtkomst är det en uppenbar konsekvens av de begränsningar som nu föreslås.

Tunga juridiska instanser har framfört invändningar som tar sikte på att det saknas förutsättningar för att med stöd av den så kallade delegationsbestämmelsen genomföra dessa lagändringar utan att man först ändrar grundlagen.

Justitiekanslern anförde i sitt yttrande att lagtexten i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen kräver att det handlar om kreditupplysning som innebär ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet eller innehåller oriktiga eller missvisande uppgifter för att begränsningar i yttrandefriheten i hithörande frågor ska vara tillåtna.

Så yttrar sig JK i motiveringen.

Om intrånget är betydande för den enskilde men inte otillbörligt får man enligt JK alltså inte föreskriva några begränsningar i grundlagsskyddet. Inte heller får man enligt JK föreskriva begränsningar av annat slag, till exempel förbud mot utlämnande till andra personer än den som har behov av upplysningen.

Även JO och kammarrätten i Sundsvall har haft liknande synpunkter.

Lagrådet yttrade sig i februari 2010, och Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Lagrådet har ingen erinran, och Justitiekanslern säger att dessa lagförslag inte kan göras utan grundlagsändring.

Herr talman! Vad gör då regering och riksdag när JK och Lagrådet inte har samma uppfattning? Det klokaste är troligtvis att ha ett respektavstånd till grundlagen och göra på rätt sätt för att förhindra att lagens förenlighet med grundlagen inte ifrågasätts i en kommande lagprövning.

Så gör dock inte den borgerliga regeringen. Regeringen går endast på Lagrådets yttrande då det är det yttrande som man själv föredrar, och då

struntar man i Justitiekanslern. Det innebär att om lagen prövas och inte är förenlig med grundlagen är den inte giltig. En grundlagsändring måste då ske med två beslut och ett riksdagsval emellan, vilket i sin tur innebär att lagen inte kan träda i kraft förrän 2014.

Hade regeringen däremot föreslagit en grundlagsändring och haft respekt för det journalistiska ändamålet att granska makthavare hade man kunnat ge direktiv exempelvis till Yttrandefrihetskommittén för att se över hur journalistiskt ändamål skulle kunna vara ett legitimt behov och vilka ändringar som hade behövts i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Då hade man kunnat ta beslut före valet i höst och sedan fattat ett nytt beslut efter valet. Då hade man kunnat låta denna lag träda i kraft 2011 precis som regeringen ville.

I sin iver att genomföra denna lagändring snubblar man på mållinjen i stället för att ta tillbaka, göra om och göra rätt.

Herr talman! Vi socialdemokrater är inte beredda att acceptera en lagändring som medför att massmediernas granskning och journalistiska arbete hämmas eller försvåras. Vi anser dessutom att det är olämpligt att genomföra lagändringar som kan ifrågasättas i en lagprövningssituation.

Jag yrkar härmed bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 205 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Jag trodde att jag skulle hålla mitt sista anförande denna mandatperiod i måndags. Men så blev det inte.

Herr talman! Offentlighetsprincipen, tryck- och yttrandefriheten och den personliga integriteten är grundstenar i en demokrati. Det är något som vi verkligen måste värna om i dag och i morgon.

I detta betänkande om ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning via Internet vill regeringen nu göra ändringar som framför allt försvårar och sätter gränser för journalistiskt arbete, vilket inte precis rimmade med tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen.

Det är lätt att tycka att de föreslagna förändringarna i kreditupplysningslagen inte är speciellt stora. Men det stämmer inte när det gäller till exempel att granska oss här i kammaren.

Om detta förslag går igenom sätter vi milt sagt käppar i hjulet för journalisternas samhälleliga uppgift, vilket i sin tur naturligtvis leder till att allmänheten inte kommer att kunna få full insyn i den politiska och ekonomiska makten. Det är inte acceptabelt.

Oavsett om många av er inte anser att det innebär några större förändringar om vi i denna riksdag antar det förslag som ligger på bordet i dag vill jag säga följande till er: Till synes små små steg leder oftast till en större urholkning, och innan vi vet ordet av har den blivit så stor att den kanske inte går att förändra. Det är risken när dessa små tassande steg tas. Det är risken när man inte ser till en helhet.

För oss i Vänsterpartiet är den personliga integriteten enormt viktig. Men vi kan inte genomdriva en lagändring som försvårar och hindrar att vi i denna kammare granskas. Vi kan inte heller ställa oss bakom ett förslag som man också kan ifrågasätta om det är i enlighet med våra grundlagar.

JK har, som vi har hört tidigare, yttrat sig om detta och menar att det saknas förutsättningar för att med stöd av den så kallade delegationsbe-

stämelsen genomföra dessa lagändringar utan att först ändra i vår grundlag.

När en sådan tung instans som JK har lämnat dessa invändningar, varför stannar man då inte upp och ser över frågan en gång till och ser detta i en helhet? Nej, det gör inte regeringen. Man tuffar på som vanligt.

Men här i denna kammare kan vi se till att det kommer att ske genom att vi röstar nej till förslaget. I denna fråga är det verkligen på sin plats.

När ett lagändringsförslag är oklart utifrån vår grundlag och tillika försvårar för massmedierna att granska makten, då kan Vänsterpartiet definitivt inte ställa sig bakom det. Därför yrkar jag härmed bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Ulla Andersson och LiseLotte Olsson (båda v).

Anf. 206 ANDREAS NORLÉN (m):

Herr talman! Personlig integritet har, vågar jag påstå, gått som en röd tråd, eller möjligen som en blå tråd, genom denna mandatperiod. Vi har haft ett antal ärenden i denna kammare som har rört upp känslorna just på temat personlig integritet. Vi har hört åtskilliga anföranden framförda med stor glöd, för att inte säga passion, i denna talarstol där man har försvarat den personliga integriteten från olika politiska företrädares håll.

Här kommer nu alliansregeringen med ett konkret lagförslag för att förstärka den personliga integriteten. Möts det då av ett stormande bifall och enighet i denna kammare? Svaret är uppenbarligen nej. Det tycker jag är tråkigt. Jag tycker också att det är en smula anmärkningsvärt med tanke på den omfattande debatt vi haft och de konstateranden vi vid olika tillfällen gjort om att den personliga integriteten är central och ett viktigt inslag i vår demokrati.

Propositionen handlar om ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning. Utan tvekan är det så att utlämnande av en kreditupplysning innebär ett intrång i den personliga integriteten. Det handlar om uppgifter om den enskildes inkomster, förmögenhetsförhållanden, betalningsanmärkningar och annat som onekligen i hög grad är personliga.

Därför ställer kreditupplysningslagen krav på de företag som lämnar ut kreditupplysningar. De får enbart lämna ut upplysningar till personer eller företag som har ett legitimt behov av upplysningarna. Man ska skicka en omfrågandekopia till den som har blivit omfrågad, och vid behov ska man skicka rättelse eller komplettering av en felaktig uppgift till den som begärt att få uppgiften.

Det här är rimliga krav. Vem som helst ska inte kunna begära ut kreditupplysningar och få veta personliga saker om sina medmänniskor.

De här kraven gäller emellertid inte kreditupplysningar som lämnas via Internet ur databaser. Det beror på den så kallade databasregeln i 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen. Man kan där få grundlagsskydd för tillhandahållande av information ur en databas när det finns ett utgivningsbevis för databasen.

Dock är det så att man enligt 1 kap. 12 § yttrandefrihetsgrundlagen med hänvisning till 1 kap. 9 § 4 tryckfrihetsförordningen genom lag får göra inskränkningar i offentliggörande i yrkesmässig kreditupplysnings-

verksamhet av kreditupplysning som innebär ett otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet.

Det är just den här bestämmelsen som regeringen åberopar när man nu vill införa samma regler när det gäller kreditupplysningar som ges ur databaser som de regler som redan i dag gäller och som alltsedan tidigt 1970-tal gällt för kreditupplysningar som tillhandahålls på annat sätt, till exempel genom att kreditupplysningsföretaget skickar en skriftlig kreditupplysning till den som begärt en sådan.

Jag vill påstå att lagförslagets sakinhåll är sunt och riktigt och även mycket lätt att försvara.

Det som gett upphov till viss diskussion är frågan om huruvida den här lagändringen är förenlig med 1 kap. 9 § 4 tryckfrihetsförordningen.

Av tidigare talare har vi fått höra att förre Justitiekanslern hade synpunkter i sitt remissyttrande till regeringen. Han menar att kravet på att en kreditupplysning inte får lämnas otillbörligen enbart tar sikte på själva innehållet i upplysningen. Med stöd av förarbetena till lagstiftningen menar regeringen att frågan om i vilken utsträckning en kreditupplysning innebär ett otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet inte tar sikte enbart på innehållet, på vilka uppgifter som avses, utan även på vem som tar del av uppgifterna. Det är det som den konstitutionella striden gäller.

En i och för sig relevant uppgift om till exempel en betalningsanmärkning, alltså en kreditupplysning som upplyser om en sådan uppgift, kan innebära otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet om upplysningen lämnas till någon som inte har ett legitimt behov av den, till exempel för att vederbörande ska ingå en affärsrelation med den omfrågade. Om man lämnar en sådan upplysning till en ovidkommande person – till en granne, en nyfiken släkting eller vem det nu kan vara – är det ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet. Det tycker jag är en tolkning som det är lätt att försvara och som är väl förenlig med lagstiftningen.

Konstitutionsutskottets majoritet, som har diskuterat och behandlat frågan, delar regeringens bedömning att det kan innebära ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten att lämna en kreditupplysning till någon som inte behöver den. Detta har stöd i förarbetena.

Man kan konstatera att den debatt som varit i medierna med anledning av det här lagförslaget inte har rört det konstitutionella finliret, utan det har blivit en debatt som handlar om huruvida detta innebär ett intrång i mediernas möjligheter att granska makten.

Jag vill framhålla att det är synpunkter som mycket sent i processen tillförts ärendet. Tidningsutgivarna, branschorganisationen för tidningsföretagen, tillstyrkte i sitt remissyttrande till regeringen det här lagförslaget just med hänvisning till att den personliga integriteten är så viktig. Sedan har TU ändrat sig under ärendets behandling i finansutskottet och konstitutionsutskottet och gjort en helomvändning och tycker nu att detta inte kan accepteras.

Till de debattörer som tycker att regeringen har agerat senfärdigt och inte tagit till vara de möjligheter som tidigare under mandatperioden hade funnits att förbereda en grundlagsändring kan det sägas att Tidningsutgivarna tidigare inte heller var av uppfattningen att detta var nödvändigt, utan detta kom Tidningsutgivarna senare på – när propositionen sedan länge var beslutad av regeringen.

Apropå mediediskussionen är det också viktigt att påpeka att det, herr talman, aldrig någonsin enligt kreditupplysningslagen har varit möjligt för tidningsföretag att begära ut uppgifter ur kreditupplysningsregister för journalistiskt arbete. Alltsedan kreditupplysningslagen på 1970-talet kom till har det varit begränsat på så sätt att enbart den som har ett legitimt affärsmässigt behov av upplysningar haft möjlighet att begära ut sådana. Databasmöjligheten har funnits i några få år.

Föreliggande lagförslag innebär alltså en återgång till den ordning som gällt alltsedan kreditupplysningslagens tillkomst. De avvägningar som den då byggde på har inte ifrågasatts tidigare vare sig i den allmänna debatten eller i något annat sammanhang.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet med mycket gott samvete såväl konstitutionellt som sakligt.
(Applåder)

Anf. 207 PHIA ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har en väldigt konkret fråga till Andreas. Vi är överens om att integriteten är viktig. Men varför då hafsa igenom detta på det här sättet?

Eftersom man inte lyssnat på JK utan lyssnat på Lagrådet undrar jag vad det var i Lagrådets motivering som den borgerliga majoriteten fastnade för.

Anf. 208 ANDREAS NORLÉN (m) replik:

Herr talman! Jag förmodar att Phia Andersson här är ute efter att gilla en försåtlig fälla för mig här. Lagrådet utvecklade ju inte sina synpunkter med något mer blomstrande språk. Lagrådet sade enbart att förslagen lämnas utan erinran. Det är inte så originellt och fantasifullt att uttrycka sig på det sättet, men det betyder att Lagrådet inte har några invändningar mot regeringens förslag. Lagrådet tillstyrker alltså regeringens förslag.

Min tolkning – denna tror jag delas av de flesta – är att om Lagrådet hade haft tungt vägande invändningar med hänvisning till konstitutionella aspekter skulle Lagrådet givetvis ha framfört dem. När Lagrådet inte gör det innebär det att Lagrådet ansluter sig till den bedömning som regeringen gör i propositionen och som jag har utvecklat här.

Justitiekanslerns synpunkter är naturligtvis viktiga. Justitiekanslern är en tung juridisk instans. Justitiekanslern kan dock inte ensam få bestämma vare sig hur grundlagarna ska tolkas av Sveriges riksdag eller vilka lagstiftningsåtgärder Sveriges riksdag och Sveriges regering ska kunna vidta. I detta sammanhang är Justitiekanslern *en* remissinstans. De är en viktig remissinstans men dock *en*. Justitieombudsmannen Melin var en annan remissinstans, och han lämnade förslagen utan erinran på samma sätt som Lagrådet.

Vi har alltså ledande och framstående svenska jurister som uppenbarligen har haft olika syn på detta, och då är det regering och riksdag som måste göra en avvägning mellan de olika synpunkter som har kommit fram. Vi kan inte avstå från att fatta beslut enbart för att remissinstanserna är oense. Det tror jag att Phia Andersson håller med om.

Anf. 209 PHIA ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet att det inte fanns någon motivering över huvud taget. Däremot hade Justitiekanslern en ganska lång motivering, som jag faktiskt läste upp. Det är märkligt att man går på det man gillar bäst och inte tittar på att två instanser är oense. Den ena, Justitiekanslern, är dessutom åklagare i tryck- och yttrandefrihetsmål samt regeringens juridiske rådgivare. Dessa två instanser säger nu olika saker.

Detta kommer troligtvis att få en lagprövning. Man bara väntar på att kunna lagpröva det. Vi kommer att ta beslut om detta först i morgon, troligtvis, och därför är det väl okej att Tidningsutgivarna tycker till i frågan innan riksdagen fattar sitt beslut. Det är helt legitimt. Men varför är det så att ni äventyrar hela detta lagförslag genom att senare kanske få en lagprövning som kommer att gå er emot? Varför, Andreas?

Anf. 210 ANDREAS NORLÉN (m) replik:

Herr talman! Apropå detta att välja de remissyttranden man tycker bäst om kan jag erinra Phia Andersson om ett annat ärende som kammaren har behandlat under våren och som handlar om möjligheten att tvångsvis testa om underåriga personer har använt narkotika.

I det sammanhanget hade Lagrådet kritiska synpunkter som regeringen valde att bortse ifrån och säga att det finns skäl som är viktigare än de Lagrådet har anfört. Då blev vi synnerligen häftigt angripna för att vi inte följde Lagrådet, och här blir vi häftigt angripna för att vi följer Lagrådet. Det här med att plocka russen i kakan när det gäller vad remissinstanser och andra har sagt tycks alltså vara en sjukdom som har spridit sig inom såväl majoriteten som oppositionen.

När det sedan gäller frågan om att äventyra lagförslaget vill jag säga att det är klart att det kan bli föremål för lagprövning. Varje lag som riksdagen stiftar kan bli föremål för lagprövning, och det är i sig inget anmärkningsvärt. Jag välkomnar den utökade möjlighet till lagprövning som införts genom den förändring i regeringsformen som förhoppningsvis träder i kraft den 1 januari 2011. Vi får väl se om någon ifrågasätter lagstiftningen då och vad domstolarna i så fall kommer fram till.

Jag ser det som ett naturligt inslag i en rättsstat att man kan ha en sådan lagprövning; jag ser det inte som ett nederlag för lagstiftaren om en sådan lagprövning skulle komma till stånd. Tvärtom är det ett sundhets-tecken i en demokrati att man kan ha en sådan lagprövningsmekanism. Jag känner mig dock trygg i förvissningen att detta lagförslag kommer att överleva en sådan lagprövning. Det har nämligen stöd i de grundlagar som är relevanta – tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Anf. 211 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Att Tidningsutgivarna har ändrat sig stod Andreas och raljerade lite över. Det är väl bra att man kan ändra sig, komma till insikt och se att något som ligger på bordet kanske inte var så himla bra. Det är modigt och starkt att göra det.

Jag undrar: Hur ser Andreas Norlén på just den kritik som denna förändring får om att journalister inte kan utföra sin samhällliga uppgift och att det därmed är stora risker att den svenska befolkningen inte kan få den insyn de bör ha när det gäller maktens boningar? Jag vill ha ett svar på det. Man kan inte bara säga att det ena var svaret från Tidningsutgivarna och sedan i nästa sekund raljera över att de kom in med ett annat förslag efteråt. Det är nämligen precis det som händer nu. Man motar bort journalisterna från att kunna utföra en del av den samhällliga uppgift de har. Kan jag få ett svar på det?

Anf. 212 ANDREAS NORLÉN (m) replik:

Herr talman! Apropå att ändra sig kan jag konstatera att det när detta ärende anhängiggjordes i finansutskottet inte kom någon motion från oppositionen. Ingen motion över huvud taget väcktes med anledning av propositionen. Oppositionen tänkte alltså släppa igenom förslaget och tyckte att det väl var bra att man gjorde dessa integritetsförstärkningar. Det var först när det började larmas från en del kvällstidningars sida som oppositionen vaknade och började tycka att detta var lite jobbigt.

Att vara lagstiftare innebär dock att göra avvägningar mellan olika motstående intressen. I detta fall har vi intresset av personlig integritet, och vi har intresset av att, som Marianne Berg beskriver det, granska makten. Min bestämda uppfattning är att argumenten för ökad personlig integritet väger väsentligt mycket tyngre än argumenten mot i detta ärende. Det är av flera skäl.

Det är inte bara för att den personliga integriteten är viktig per se utan också för att min uppfattning är att inskränkningen i mediernas möjligheter blir mycket begränsad genom detta lagförslag. Det är nämligen fortfarande fullt tillåtet för medierna att ur de offentliga register som finns ta fram upplysningar om vad politiker tjänar och vad politiker har för betalningsanmärkningar och publicera dem. Det är också fullt möjligt att genomföra all den kartläggning medierna skulle vilja.

Vad det handlar om är att det blir lite mer praktiskt besvärligt, och jag tycker att det är ett lågt pris att betala för det ökade skydd av den enskildes personliga förhållanden som lagförslaget innebär. Det är inte längre möjligt att en granne eller en nyfiken släkting vänder sig till ett kreditupplysningsföretag och får ut en kreditupplysning utan att den enskilde vet något om det.

Anf. 213 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Jag får säga att det är bättre att vakna sent än aldrig, Andreas Norlén. Du har också återkommit till ett mantra. Jag tror att du uttryckte det som att personlig integritet har funnits som en blå tråd under mandatperioden. Då tänker jag att du kanske menar FRA-lagstiftningen, som ni tryckte igenom. Men nog om detta!

Vad händer då – jag vill ha svar på den frågan – när JK har kommit in med invändningar? Varför inte stanna upp – Phia Andersson fick aldrig något riktigt svar på detta – och se till att helheten är klar innan en lagändring sker? Invändningarna från JK var ju att det eventuellt inte är förenligt med vår grundlag. Vad händer, Andreas Norlén, om lagförslaget får backa i en prövning? Den frågan kan du väl svara mig på.

Anf. 214 ANDREAS NORLÉN (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag svarade ganska utförligt vad gäller min syn på Justitiekanslerns yttrande och värdet av detta. Justitiekanslerns yttrande är naturligtvis viktigt. Han är en kunnig jurist. Justitiekanslern är dock en remissinstans bland flera, och det är vår uppgift som lagstiftare att göra en avvägning.

Det var denna fråga finansutskottet ställde till konstitutionsutskottet, där både Marianne Berg och jag sitter. Hur ska man se på detta lagförslags förenlighet med grundlagen givet de invändningar som har framförts? KU gör då det KU har till uppgift att göra, nämligen en noggrann konstitutionell prövning av frågan. Vi granskar och analyserar de grundlagsbud som är aktuella, och vi kommer fram till en tolkning som innebär att regeringens förslag är fullt ut förenligt med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Det är konstitutionsutskottets uppgift. Vi väger av de argument som finns och kommer till en slutsats.

Sedan konstaterar jag att Marianne Berg varken i sin replik eller i sitt anförande tog upp det faktum att detta lagförslag inte innebär något annat än en återgång till den ordning som har gällt alltsedan kreditupplysningslagen tillkom 1973, nämligen att man måste ha ett legitimt behov för att få ut en kreditupplysning. Jag har inte i något sammanhang tidigare hört Vänsterpartiet driva att man ska avskaffa kravet på legitimt behov vid kreditupplysning. Det har inte framkommit i något sammanhang – och det har inte framkommit från något annat oppositionsparti heller – att man vill ändra kreditupplysningslagen och säga att vem som helst ska kunna få en kreditupplysning av vilket skäl som helst.

Det är precis så det har varit, enligt databasregeln: Vem som helst har kunnat ta en kreditupplysning av vilket skäl som helst. Det är ett intrång i den personliga integriteten som denna regering och denna riksdagsmajoritet inte är beredda att acceptera, och därför ställer vi oss bakom detta lagförslag. Det är ett led i att stärka skyddet för den personliga integriteten, vilket är en mycket viktig politisk uppgift.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

17 § Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2005–2009

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2009/10:FiU37

Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2005–2009 (skr. 2009/10:104).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2009/10:CU20
Umgängesstöd och socialtjänstens förutsättningar att tala med barn (prop.
2009/10:192).

Anf. 215 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! I dag, eller rättare sagt i kväll, ska vi debattera ett betänkande som heter *Umgängesstöd och socialtjänstens förutsättningar att tala med barn*. Det är ett lite långt och krångligt namn på något som handlar om något så enkelt som att göra tillvaron lite bättre för barn och ungdomar. Propositionen och betänkandet tar upp tre områden där vi från båda sidor, höger och vänster, verkar vara överens om att vissa regleringar i föräldrabalken behöver göras. Men vi är inte överens om vad som behöver göras. I min reservation tar jag upp dessa tre områden.

Det första handlar om bestämmanderätten vid gemensam vårdnad. Som det är i dag är det barnets vårdnadshavare som har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnet, och har föräldrarna gemensam vårdnad är det vårdnadshavarna tillsammans som ska bestämma. Det här är förstås inget problem när det råder frid och fröjd mellan föräldrarna, men vi vet väl också att det inte är fullt så enkelt för alla och att det finns föräldrar med stora och djupa konflikter sinsemellan, och då händer det tyvärr att den ena föräldern motsätter sig till exempel att barnet får vård. Bakgrunden kan vara att en förälder är orolig för att barnet har varit utsatt för någon form av övergrepp från den andra föräldern.

Vänsterpartiet menar att det är helt orimligt att en förälder på det här sättet kan hindra sitt barn från att få träffa till exempel läkare eller psykolog. Att föräldrarna inte är överens i en sådan här viktig sak ska inte gå ut över barnet.

För snart tre år sedan kom utredningen om beslutanderätt vid gemensam vårdnad, som föreslog mycket av det vi skrivit och yrkat på under årens lopp. Vänsterpartiet och utredningen menar bland annat att en av vårdnadshavarna ska kunna ges självständig beslutanderätt i vissa frågor som rör barnet, till exempel barnets tillgång till hälsa och sjukvård. Tanken är att en domstol ska ge den ena föräldern utvidgad rätt att fatta beslut även inom områden som ligger utanför den dagliga omvårdnaden.

När vi tidigare har debatterat den här frågan här i kammaren har ni på högersidan hänvisat till en kommande proposition, och nu är den här, men utan något förslag som löser det här problemet. Det regeringen i stället säger är att man ifrågasätter om det finns något större behov av att införa det utredningen föreslår. Men samtidigt som man säger det håller man med om att det behöver göras något och att man avser att återkomma. Jag tycker att det är både fejt och tandlöst, och medan tiden går finns det barn och ungdomar som hindras att få den vård de behöver.

Herr talman! Den andra viktiga frågan som dagens betänkande handlar om är socialtjänstens möjligheter att samtala med barn. Där stannar regeringens förslag någonstans halvvägs. Samtidigt som man säger att socialtjänstens möjligheter att genomföra samtal med barn bör stärkas genomför man det inte fullt ut. Möjligheten till barnsamtal utan vård-

nadshavarens samtycke begränsas i förslaget till att gälla barnavårdsutredningar och utredningar på socialtjänstens initiativ. Jag håller inte med utskottsmajoritetens ställningstagande och det man säger i betänkandet. Där säger man att en sådan möjlighet bara kan komma i fråga där det finns ett tydligt behov av att tala med barn utan vårdnadshavarens samtycke.

Då vill jag ställa frågan till er: Vem är det som ska avgöra när det här behovet finns? Jag antar att ni inte tycker att det är barnet eller ungdomen som ska ha något inflytande i den frågan.

Vänsterpartiet menar att alla barn som är föremål för socialtjänstens utredningar ska ges möjlighet att tala och berätta om sin situation, oavsett vårdnadshavarens samtycke. Vi menar dessutom att det är helt i linje med barnkonventionen att lyssna på barnet oavsett vilket ärende det handlar om.

Herr talman! Den tredje frågan i betänkandet handlar om faderskapsbekräftelse och gemensam vårdnad för ogifta föräldrar. Som lagen är utformad i dag gynnas inte det jämställda föräldraskapet. Jag tycker inte att vi som lagstiftare ska förorda en viss samlevnadsform framför en annan. Jag tycker att föräldraskapet bör betraktas lika oavsett om föräldrarna är gifta med varandra eller inte.

I dag måste en ogift man skriftligt bekräfta faderskapet till sitt barn medan en gift man automatiskt blir pappa. Det som gäller för att i dag fastställa faderskapet när föräldrarna är ogifta är både krångligt och omodernt, och det finns ingen som helst anledning att upprätthålla dagens byråkratiska procedur. Dessutom är det många av de nyblivna föräldrarna som upplever denna procedur vara ganska kränkande. Man får svara på ganska närgångna och intima frågor.

Nej, det finns och måste finnas ett betydligt enklare och modernare men ändå betryggande system för att fastställa faderskapet. Vi menar att socialnämnden bör utreda faderskap endast om det finns oklarheter. Det bör räcka med att föräldrarna tillsammans, exempelvis till Skattemyndigheten, talar om att de båda är föräldrar.

Sedan kommer vi till frågan om automatisk gemensam vårdnad. Där vill jag vara tydlig med att jag självklart tycker att de nya regler som trädde i kraft 2006 var både viktiga och bra. Det är självklart att barnets bästa ska gälla även när det handlar om vårdnadsfrågan. Det är fullt naturligt. Men jag tycker också att det är fel och otidsenligt att ogifta pappor behandlas annorlunda än gifta pappor. Vänsterpartiet driver en politik för ett jämställt föräldraskap. Jag tycker att vi som lagstiftare borde ta på oss ansvaret att underlätta ett sådant föräldraskap.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 216 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Civilutskottets betänkande 20 om bland annat umgängesstöd och regler för socialtjänsten för samtal med barn är ett betänkande som jag tycker innehåller många svårigheter. Regeringens förslag, som utskottsmajoriteten står bakom, har föranlett oppositionen att lämna tre reservationer och två särskilda yttranden.

Jag brukar ju, herr talman, inte ta kammarens tid i anspråk för att uttrycka mitt gillande av majoritetens texter, utan jag ser min uppgift som att hushålla med kammarens tid och enbart använda den för de frågor där

vi har olika uppfattning. Det finns naturligtvis en risk med en sådan prioritering, nämligen att allmänhet och journalister som lyssnar kan uppfatta skiljelinjerna mellan partierna som mycket större än de egentligen är. I verkligheten är de ju oftast ganska små.

Jag tycker i det här fallet att både den proposition som regeringen har lagt fram och majoritetens text i själva betänkandet är precis så försiktiga som ämnet kräver, och det ska ni ha beröm för. Frågor som berör föräldrarollen och som handlar om barnens rätt i konflikt med föräldrarnas behov och önskemål att styra är mycket ömtåliga frågor.

Från Miljöpartiets sida så avstod vi från att skriva en följd motion på den här propositionen efter att grundligt ha läst och diskuterat innehållet – och läst igen och igen. Balansgången mellan när ett barn exempelvis ska kunna agera utan föräldrarnas insyn hos en myndighet och föräldrans ansvar är svår att formulera tydligt i lagtext, precis som det är att definiera exakt när en gemensam vårdnad på grund av föräldrarnas konflikter riskerar barnets hälsa.

Med den korta tid som vi alltid har för att reagera på regeringens förslag och propositioner och de svåra överväganden som det i det här fallet handlar om ansåg vi oss inte kunna klara av att formulera alternativa lagtexter på ett sätt som vi kände skulle bli ett bra underlag för att ifrågasätta regeringens förslag på ett konstruktivt sätt. Vi gör alltså från Miljöpartiets sida bedömningen att regeringen går fram med den försiktighet som krävs och att övervägandena i propositionen och betänkandet i huvudsak är ansvarsfulla.

I den utredning som ligger till grund för propositionen för utredaren fram en uppfattning om att det finns ett behov av att reglera vårdnadshavarnas inbördes ställning. Vi uppfattar att utredaren ser ett större behov av att reglera föräldrarnas inbördes ställning än vad regeringen gör. Vi delar faktiskt regeringens bedömning i den frågan. Vi ser nämligen problem med gemensam vårdnad om den ena vårdnadshavaren i alltför stor utsträckning ges en självständig beslutanderätt.

Men vi i Miljöpartiet ser också problem med den rätt som barnet kan förlora på grund av skilda uppfattningar hos vårdnadshavarna. Detta kan då till exempel hindra att barnet tillgodogör sig rättigheter som barnet har.

Vi har specifikt fastnat för den situation som uppstår när ett barn förvägras vård på grund av att vårdnadshavarna har olika uppfattning i fråga om barnets behov av den aktuella vården. Vår uppfattning är att vården i vårt land är så professionell att risken att barnet skulle drabbas av onödig vård eller någon form av skadlig vård på grund av att det bara är den ene vårdnadshavaren som stöder besöket i vården är väldigt liten. Regeringen säger visserligen att man arbetar med den här problematiken, och man säger i betänkandet att man har för avsikt att snart komma med förslag. Men vi menar från Miljöpartiets sida att den här frågan är så viktig att det borde ha funnits ett förslag i den här propositionen på hur den här typen av situationer ska hanteras.

Varje barn som inte får den vård som barnet har rätt till, och naturligtvis också behov av, på grund av tvister mellan vårdnadshavare menar vi är ett misslyckande från samhällets sida när det gäller vårt gemensamma och väldigt tydligt uttalade mål att ge alla barn samma möjligheter till ett rikt och fullt liv.

I den senaste barnrapporten, som Miljöpartiet har gett ut, slår vi fast att vårdnadshavare var för sig, självständigt, ska ha rätt att söka vård för barnet, trots att domstol beslutat om gemensam vårdnad. Vi menar att just den situationen faller inom ramen för de mänskliga rättigheter om rätt till vård som måste gälla alla, även barn till separerade föräldrar.

Jag vill, herr talman, lägga till att Miljöpartiet är väldigt angeläget om att just den här typen av frågeställningar inte ska drabbas av politiska låsningar eller någon form av prestigebelastningar som hindrar att problemen får en snabb lösning. Det var därför som det satt väldigt långt inne för oss från Miljöpartiet att ställa oss bakom reservation nr 2 i det här betänkandet som jag också yrkar bifall till.

Barnrättsfrågor är ett område där vi anser att det är väldigt viktigt att vi har samförstånd och att vi kan nå breda lösningar. Det får inte vara så, menar vi, att ett regeringsskifte ska drabba barnens skydd, rättigheter och trygghet.

Jag hoppas därför att det efter valet, oavsett vilket majoritetsunderlag som en ny regering får, ska vara möjligt att utveckla nya beredningsformer som gör att riksdagen kan fatta beslut med bredare majoriteter än vad som har varit möjligt under den här mandatperioden.

Ett regeringsunderlag här i riksdagen som inte får eller inte kan förhandla om regeringens propositioner med oppositionen i kombination med en regering som inte vågar samtala med oppositionen innan de lägger fram sina förslag innebär tyvärr att vi har en situation där det faktiskt inte är möjligt med samförstånd och breda lösningar. Och det är naturligtvis på sikt inte alls bra för landet.

I den föregående debatten visade Andreas Norlén på ett tydligt exempel där just den situationen uppstått. Förutsättningarna ändrades, som han påpekade, efter det att propositionen var framlagd. Då är situationen låst från regeringens sida, och det finns ingen möjlighet för riksdagen att hantera den nya situationen.

Vi menar från Miljöpartiets sida att det just när det gäller sådana fundamentala frågor som barnrättsfrågor, som tas upp i det här betänkandet, känns som ett extra stort nederlag att vi inte har ett sådant samtalsklimat – och i det här fallet tror jag att de politiska skiljaktigheterna är väldigt små. Vi har inte de arbetsformer här i riksdagen som ger förutsättningar för att göra de, som jag tror, marginella justeringar som skulle krävas för att vi någon gång ibland skulle kunna visa att det finns ett brett underlag, att det finns ett samförstånd, när vi fattar beslut.

Anf. 217 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Jag vill gärna börja med att läsa på en liten klisterlapp som jag har på mina papper. Där står det: 4–1. Jag vet inte om kammaren har gjorts uppmärksam på att det har varit en fotbollsmatch. Alliansen vann fotbollsmatchen med 4–1.

På den här lappen har jag också skrivit att jag vill tacka för den komplimang som Jan Lindholm gav regeringen. Det låter väldigt trevligt när man, även om vi är osams om mycket, från talarstolen kan uttrycka sig på det sättet. Det vill jag särskilt apostrofera.

Vi är några här i kammaren som kanske har sett särskilt mycket fram emot det här betänkandet. Jag tänker på Jan Ertsborn och på mig och på Yvonne Andersson, för vi satt i det gamla lagutskottet och behandlade

just den här typen av frågor. Vi är extra glada över att vi nu ska kunna fatta beslut, beslut som gör det lite lättare och lite tryggare för de barn som är inblandade i den svåra situation som en skilsmässa innebär.

Vi ska fatta beslut om en reglering i föräldrabalken som innebär att en domstol i mål om umgänge ska ha möjlighet att besluta att en person som socialnämnden utser ska kunna medverka vid umgänge, så kallat umgängesstöd, och det är vi alla i utskottet överens om.

Vi föreslår också att det i socialtjänstens barnavårdsutredningar ska vara möjligt för utredaren att tala med barn utan att vårdnadshavaren är närvarande och också utan hans eller hennes samtycke. Där är vi inte riktigt lika nöjda. Men det ska inte bara gälla barnavårdsutredningar utan också överflyttning av vårdnad eller när barn fostras i annat enskilt hem än vårdnadshavarens. Där är vi nästan överens men inte riktigt.

Andra frågor som behandlas i betänkandet, och som LiseLotte Olsson också tog upp, handlar om möjligheter för domstol att vid gemensam vårdnad ge en av föräldrarna självständig beslutanderätt när det gäller vissa frågor. Där är vi inte överens och inte heller när det gäller att införa automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar.

Varje år upplever omkring 50 000 svenska barn och ungdomar att deras föräldrar separerar. De allra flesta lyckas lösa frågor om vårdnad, umgänge och annat på egen hand. Men några tusen klarar inte det utan tvingas vända sig till en domstol, och det blir dess värre allt fler och fler. År 2005 behandlade tingsrätterna ca 2 600 fall. Förra året var det drygt 3 800 eller nära 4 000.

Att människor slutar att älska varandra eller väljer att separera av andra skäl är något som kommer att ske även i fortsättningen. De största förlorarna är barnen, även om föräldrar skiljs i enighet. Om man frågar skilsmässobarn, om jag får uttrycka det så, vad de helst vill är svaret att föräldrarna ska flytta ihop igen. På andra plats kommer väldigt tydligt: Föräldrar får inte tala illa om varandra.

Blir det en vårdnadstvist får många barn illa. Några av oss i utskottet var på studieresa i Australien. Det som imponerade mest på mig där, och som jag hoppas så småningom ska sätta spår här i Sveriges riksdag, var den kvalificerade medlingen och de samarbetsamtal som erbjöds eller nära nog tvingades på föräldrar som var på väg in i en påfrestande skilsmässoprocess.

En så kallad underrättsdomare i Australien kan neka en förälder att väcka talan mot den andre föräldern avseende vårdnad eller umgänge med hänvisning till att föräldrarna först måste uppsöka den kommunala organisationen för konfliktlösning för att där försöka lösa sina problem.

Även efter det att föräldrarna har besökt organisationen kan en domare neka en förälder att väcka talan om föräldrarna inte har gjort tillräckligt stora ansträngningar. Föräldrar kan därefter åter hänvisas till den kommunala organisationen för fortsatt konfliktlösning. Jag tycker att det låter tilltalande att man på det sättet tar sitt föräldraansvar.

Vi menar att socialtjänstens möjligheter att tala med barn utan att vårdnadshavaren är närvarande eller har samtyckt bör gälla främst vid barnavårdsutredningar och vårdnadsöverflyttningar. Jag yrkar bifall till förslaget i den delen och avslag på motionen.

Vi menar att förslaget om självständig beslutanderätt i vissa frågor vid gemensam vårdnad inte ska genomföras. Det tycker inte heller en lång rad tunga remissinstanser som har tittat på utredningens förslag.

Utskottet var också i Finland för några år sedan. Där har detta genomförts, men man är på väg att backa tillbaka därför att det var ett omtvistat förslag som inte har gett de positiva effekter som man hade tänkt sig.

Till slut har Vänsterpartiet ett motionskrav på automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar. Också där har ett antal tunga remissinstanser sagt nej. Det är naturligtvis angeläget att båda föräldrarna är delaktiga i barnets förhållanden och tar ansvar för barnet. Gemensam vårdnad spelar då en stor roll när det gäller barnets tillgång till båda sina föräldrar. Det är bra oavsett om föräldrarna är gifta eller ogifta, sambor eller särbor.

Det är inte svårt eller tidsödande att söka gemensam vårdnad. Ansökan går till domstol eller registrering hos Skatteverket eller socialnämnden. Det är en enkel och föga byråkratisk procedur.

Genom beslut fattat här i kammaren finns ingen presumtion i dag för gemensam vårdnad, utan det som är bäst för barnet ska vara utgångspunkt. Därför är dagens situation den som bör kvarstå.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Jag vill också passa på att tacka kammaren. Det här torde vara mitt sista tillfälle att stå i denna talarstol, så jag vill framföra mitt tack till riksdagens alla tjänstemän. Jag vill gärna tacka vårt fantastiska CUKansli och mina vänner i utskottet för en underbart härlig tid. Jag kommer att sakna detta, och jag kommer att sitta framför tv-rutan och titta på er när ni agerar framöver. Tack så mycket!

Anf. 218 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Herr talman! Då jag inte är speciellt intresserad av fotboll behöver jag ju inte berätta att Centerpartiet var de som gjorde tre av fyra mål.

Det vi debatterar nu rör en reglering i föräldrabalken om att domstolen i mål om umgänge ska ha möjlighet att besluta att en person som socialnämnden utser ska medverka vid umgänge – så kallat umgängesstöd. I propositionen föreslås även att det i socialtjänstens barnavårdsutredningar ska vara möjligt för utredarna att tala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Det här är bra, precis som föregående talare sade, och vi har väntat på det. Samtidigt medför det en stor respekt för att man inte får överutnyttja det.

I juli 2009 lämnade Barnskyddsutredningen sitt förslag, SOU 2009:68, till en ny lag om stöd för skydd av barn och unga, förkortad LVU. Genom den nya lagen föreslås drygt 40 ändringar eller kompletteringar av nuvarande bestämmelser. En av dem är just ändringsförslaget att barn ska få utökad möjlighet att tala med och få hjälp av socialtjänsten oberoende av vårdnadshavarens samtycke.

Centerpartiet och jag delar regeringens uppfattning att utredarens möjligheter att tala med barn utan vårdnadshavarens samtycke behöver stärkas, men då om det sker utifrån barnets bästa. Det ska alltså gynna barnet.

Även när det gäller umgängesstöd är det barnets behov av detta som ska vara avgörande vid domstolens ställningstagande. Socialnämnden ska vara skyldig att följa upp hur umgänget fungerar och verka för att stödet inte består längre än nödvändigt. Där är det också viktigt att det verkligen inte består längre än nödvändigt.

Herr talman! För att det ska vara verkningsfullt att tala med barn är det viktigt att de professionella har en god kunskap om hur man talar och lyssnar till barn. De måste förstå och kunna sätta sig in i barnets situation. Inger René pratade om precis detta – hur barn är solidariska. De vill inte att man pratar illa om den andra. Barnet blir nu ensamt utsatt och behöver prata om det här, vilket är jätteviktigt. Det kräver att det inte är vem som helst som gör det. Det måste vara någon som har detta nästan som ett hantverk.

Jag går tillbaka lite grann till socialutskottets betänkande 2009/10:SoU12. Där står att socionomexamen ska krävas för arbetsuppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården som innebär att utreda och bedöma ett barns behov av stöd och skydd samt följa upp insatserna för barnet och barnets situation. På längre sikt bör specialkompetens krävas för uppgifterna och en specialutbildning om minst ett år föreslås införas inom högskolan.

Det var det här jag väntade på! Jag kan bara hoppas på att just samtalsmetodikerna för barn lyfts fram och att barnperspektivet ska genomsyra alla de olika momenten. Det kan kanske tyckas vara självklart, men vi vet att så är det inte.

Herr talman! När det gäller beslutanderätt vid gemensam vårdnad sade Vänsterpartiet här samma sak som jag läste i deras reservation: Det faktum att vissa föräldrar inte är överens i vårdnadsfrågan ska inte behöva drabba alla ogifta pappor. Så kan det ju vara. Men just där kanske man ska vara särskilt solidarisk med dem där det inte fungerar. Det kanske är en promille, men det handlar om de barn som blir utsatta och där det inte fungerar. Vi har provat det en gång, och det var förkastligt.

I min och Centerpartiets värld finns det bara ett intresse, och det är att utgå från barnets behov och att barnet inte ska bli drabbat. Det känns inte lika hårt att en ogift pappa behöver gå och skriva på det där papperet som när man tänker på det barn där det inte fungerar. Men jag håller med LiseLotte Olsson om att det skulle kunna gå att göra proceduren lite enklare om man lever ihop.

Någon presumtion för gemensam vårdnad finns inte längre. Det måste i stället i varje enskilt fall göras en bedömning med utgångspunkt i vad som är bäst för barnet. I det instämmer jag i regeringens bedömning att förslaget om automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar inte bör genomföras. Även här är det jätteviktigt att de som arbetar med familjerätt har kunskaper om barns utveckling och att de kan och vet vad det är som händer. De ska inte, som kanske föräldrarna gör, använda barnet som ett verktyg för att lösa föräldrarnas konflikt.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 219 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Jag vill inleda med att uttala min stora tillfredsställelse över att utskottet i så stor utsträckning är överens i dessa frågor, som är väldigt viktiga.

Det gäller framför allt frågan om att utse umgängesstöd i tvistiga frågor, där vi är fullständigt överens. Det gäller även i frågan om socialtjänstens förutsättningar att tala med barn. Där är vi i huvudsak överens, även om Vänsterpartiet vill gå något längre.

Man kan ställa sig frågan om det som regeringen har gjort räcker. Det handlar om överväganden med barnavårdsutredningar och de särskilda vårdnadsöverflyttningarna där det ofta finns mycket tråkiga bakgrundsförhållanden hos föräldrarna. Utredningen föreslog, som LiseLotte Olsson sade, att man skulle ge socialtjänsten rätt att tala med barn också i de mer vanliga vårdnadsutredningarna. Utredningen har dock kunnat konstatera att det här egentligen inte är något aktuellt problem, utan föräldrarna ställer upp och medger att barnen får tala med socialtjänsten i de allra flesta fall. Jag har för övrigt själv aldrig hört talas om något problem i det här sammanhanget.

Jag tycker att regeringen har gjort, som Jan Lindholm uttryckte sig, en försiktig och ansvarsfull bedömning i de här frågorna och stannat vid att man ska ta enbart barnavårdsutredningarna och de särskilda överflyttningarna. Det tycker jag är en riktig avvägning.

När det gäller frågan som kanske är mest uppseendeväckande i betänkandet, alltså beslutanderätten vid gemensam vårdnad, har jag personligen under många år som advokat biträtt både mammor och pappor i vårdnadstvister, en del mycket tråkiga sådana. Som regel kan man naturligtvis, som någon tidigare talare sagt här, konstatera att det är barnen som är förlorare.

Då kan man ställa sig frågan om man ska göra något mer än att ha gemensam vårdnad alternativt ensam vårdnad för en av vårdnadshavarna. Jag har funderat mycket på den frågan sedan betänkandet kom. Jag har ganska tidigt kommit till insikt om att det vore väldigt olyckligt att införa en mellanform, där domstolen ska gå in och besluta vissa speciella saker. Jag tror inte alls att det vore bra, utan jag tror att man ska vara kvar vid de nuvarande två alternativen. Antingen finns förutsättningarna för gemensam vårdnad eller så finns inte förutsättningarna, och då måste man låta den ena föräldern ensam ha vårdnaden om barnen. Det här har jag kommit fram till när man ser det ur barnens synvinkel.

Det finns en sak som LiseLotte Olsson påpekar och som vi har tagit upp här, och det är naturligtvis det här med hälso- och sjukvård. Där är det att beklaga att situationen inte var sådan att det kunde komma någon form av lagstiftning, för den punkten måste vi helt enkelt arbeta vidare med. Det har regeringen också sagt att man vill göra.

Avslutningsvis något ord om motionen om att man skulle med automatik ha gemensam vårdnad även i samboförhållanden. Jag tycker inte det, utan jag tycker att man ska vara kvar vid att ha en skiljelinje mellan vad som gäller i äktenskap och vad som gäller i samboförhållanden. Det har ju Vänsterpartiet en annan syn på med bland annat arvsrätt och annat, men vi delar alltså inte alls den uppfattningen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i det här betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 220 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Jag beklagar att jag är så hes i en av våra sista debatter i kammaren. Dessutom har jag i fyra år stått sist på talarlistan, så det hoppas jag ändras till nästa mandatperiod. Men nu ska vi debattera detta betänkande.

Våra barn är det finaste vi har. De är vår framtid. Det tycker alla föräldrar. Ändå förmår många föräldrar inte leva upp till de ambitioner i föräldraskapet som de har. Därför har vi också en föräldrabalk för att säkra barnens välmående och för att visa föräldrar vad som inte får ske – allt för barnens bästa, allt för att om möjligt göra det lite lättare och lite tryggare för våra barn, som Inger René alldeles nyss sade.

I juli 2006, herr talman, fick en utredare i uppdrag att analysera för- och nackdelar som kan uppkomma för ett barn vid gemensam vårdnad då föräldrar inte kommer överens. En fråga gällde förutsättningarna för socialtjänsten att tala med barn utan att vårdnadshavaren hade gett sitt samtycke. Detta skulle kunna göras i barnavårdsutredningar.

Delar av oppositionen vill ge den möjligheten för alla barn, oavsett vilket ärende det gäller. Det tycker inte vi i majoriteten och inte Socialdemokraterna heller, vad jag förstår, utan det är Miljöpartiet och Vänsterpartiet som tycker detta. Vi tycker att föräldrarna fortfarande har en särskild roll.

Det ska inte vara gemensam vårdnad per automatik för ogifta föräldrar. Det är regeringens utgångspunkt och vår utgångspunkt. Det måste finnas en skillnad mellan olika civilstånd, och som vi vet är just sambolagen en retroaktiv lag till skillnad från äktenskapsbalken. Det vore olämpligt att blanda ihop de olika samlevnadsformerna när det gäller konsekvenser och effekter. Lite ordning och reda måste det väl ändå vara!

Herr talman! När det gäller beslutanderätt för ett barns tillgång till sjukvård, hälsovård, skolgång, skolbarnsomsorg och liknande pågår arbetet i Regeringskansliet. Det är vi glada för, för där måste det hända saker.

Jag har ett par minuter kvar av min talartid. Jag tänker inte använda hela den tiden, men jag tänker passa på och tacka fru vice ordförande i civilutskottet för hennes stora engagemang och intresse för att leda det politiska arbetet och för att kunna se enskilda människors bästa.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 juni

2009/10:900 Försvarsmaktens informationskampanj

av *Michael Hagberg* (s)

till försvarsminister *Sten Tolgfors* (m)

2009/10:901 Utredning av instituten tomträtt och bostadsarrende
av *Carina Moberg* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Prot. 2009/10:138
16 juni

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 juni.

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 juni

2009/10:883 Mänskliga rättigheter i Pakistan

av *Aleksander Gabelic* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:884 Häktet i Halmstad

av *Hans Hoff* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:885 Fackliga rättigheter

av *Josefin Brink* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:886 Millenniemålen

av *Annika Qarllsson* (c)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2009/10:887 Försäkringsrätt vid arbetskada

av *LiseLotte Olsson* (v)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:888 Kårobligatoriet på stiftelsehögskolor

av *Mikael Damberg* (s)
till statsrådet Tobias Krantz (fp)

2009/10:889 Kompetensförsörjningen inom hemslöjdsområdet

av *Anne Ludvigsson* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2009/10:890 Farhågor i samband med införande av nytt helikopter-system

av *Peter Jeppsson* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:891 Internationella fackliga rättigheter

av *Anne Ludvigsson* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:892 Sveriges internationella agerande om valfångst

av *Per Bolund* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:893 Avskedsrum vid rättsläkarstationer

av *Elina Linna* (v)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

Prot. 2009/10:138
16 juni

2009/10:894 Punktskatteheten i Ludvika
av *Carin Runeson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 juni.

21 § Kammaren åtskildes kl. 21.26.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 1 § anf. 50 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 92 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 121 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 155 (delvis),
av talmannen därefter till och med 13 § anf. 186 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 216 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Eva-Lena Ekman

1 § Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	1
Anf. 2 MONA SAHLIN (s) replik.....	4
Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	4
Anf. 4 MONA SAHLIN (s) replik.....	5
Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	5
Anf. 6 LARS OHLY (v) replik.....	6
Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	6
Anf. 8 LARS OHLY (v) replik.....	7
Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	7
Anf. 10 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	8
Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	8
Anf. 12 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	9
Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	9
Anf. 14 MONA SAHLIN (s).....	10
Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	12
Anf. 16 MONA SAHLIN (s) replik.....	13
Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	13
Anf. 18 MONA SAHLIN (s) replik.....	14
Anf. 19 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	14
Anf. 20 MONA SAHLIN (s) replik.....	15
Anf. 21 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	15
Anf. 22 MONA SAHLIN (s) replik.....	16
Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	16
Anf. 24 MONA SAHLIN (s) replik.....	17
Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	17
Anf. 26 MONA SAHLIN (s) replik.....	18
Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	18
Anf. 28 MONA SAHLIN (s) replik.....	18
Anf. 29 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	19
Anf. 30 MONA SAHLIN (s) replik.....	20
Anf. 31 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	20
Anf. 32 MONA SAHLIN (s) replik.....	23
Anf. 33 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	23
Anf. 34 MONA SAHLIN (s) replik.....	24
Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	24
Anf. 36 LARS OHLY (v) replik.....	25
Anf. 37 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	25
Anf. 38 LARS OHLY (v) replik.....	26
Anf. 39 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	26
Anf. 40 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	27
Anf. 41 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	27
Anf. 42 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	28
Anf. 43 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	28

Anf. 44	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	29
Anf. 45	MONA SAHLIN (s) replik	31
Anf. 46	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	32
Anf. 47	MONA SAHLIN (s) replik	32
Anf. 48	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	33
Anf. 49	LARS OHLY (v) replik	33
Anf. 50	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	33
Anf. 51	LARS OHLY (v) replik	34
Anf. 52	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	34
Anf. 53	MARIA WETTERSTRAND (mp) replik	35
Anf. 54	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	35
Anf. 55	MARIA WETTERSTRAND (mp) replik	36
Anf. 56	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	37
Anf. 57	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	37
Anf. 58	LARS OHLY (v) replik	40
Anf. 59	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	40
Anf. 60	LARS OHLY (v) replik	41
Anf. 61	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	41
Anf. 62	MARIA WETTERSTRAND (mp) replik	41
Anf. 63	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	42
Anf. 64	MARIA WETTERSTRAND (mp) replik	43
Anf. 65	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	43
Anf. 66	LARS OHLY (v)	44
Anf. 67	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	46
Anf. 68	LARS OHLY (v) replik	46
Anf. 69	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	47
Anf. 70	LARS OHLY (v) replik	47
Anf. 71	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	48
Anf. 72	LARS OHLY (v) replik	48
Anf. 73	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	49
Anf. 74	LARS OHLY (v) replik	49
Anf. 75	MARIA WETTERSTRAND (mp)	50
Anf. 76	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	52
Anf. 77	MARIA WETTERSTRAND (mp) replik	53
Anf. 78	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	54
Anf. 79	MARIA WETTERSTRAND (mp) replik	54
Anf. 80	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	55
Anf. 81	MARIA WETTERSTRAND (mp) replik	55
Anf. 82	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	56
Anf. 83	MARIA WETTERSTRAND (mp) replik	56
2 §	Hänvisning av ärenden till utskott	57

3 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	57
4 § Förnyad bordläggning	57
5 § Ny gränsälvöverenskommelse med Finland.....	57
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10: MJU23	57
Anf. 84 JAN-OLOF LARSSON (s)	57
Anf. 85 OLA SUNDELL (m).....	58
Anf. 86 CLAES VÄSTERTEG (c).....	59
Anf. 87 LARS TYSKLIND (fp).....	60
Anf. 88 IRENE OSKARSSON (kd).....	61
Anf. 89 LEIF PETERSSON (s)	62
(Beslut fattades under 9 §.).....	64
6 § Vårtilläggsbudget för 2010.....	64
Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU21	64
Anf. 90 HANS HOFF (s).....	64
Anf. 91 ULLA ANDERSSON (v).....	65
Anf. 92 PETER RÅDBERG (mp).....	66
Anf. 93 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	67
Anf. 94 PETER RÅDBERG (mp) replik	69
Anf. 95 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	69
Anf. 96 PETER RÅDBERG (mp) replik	70
Anf. 97 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	70
Anf. 98 PER ÅSLING (c)	70
Anf. 99 ULLA ANDERSSON (v) replik	72
Anf. 100 PER ÅSLING (c) replik	73
Anf. 101 ULLA ANDERSSON (v) replik	73
Anf. 102 PER ÅSLING (c) replik	74
Anf. 103 ALLAN WIDMAN (fp)	74
Anf. 104 PETER RÅDBERG (mp) replik.....	76
Anf. 105 ALLAN WIDMAN (fp) replik	76
Anf. 106 PETER RÅDBERG (mp) replik.....	77
Anf. 107 ALLAN WIDMAN (fp) replik	77
Anf. 108 EMMA HENRIKSSON (kd).....	78
Anf. 109 ULLA ANDERSSON (v) replik	79
Anf. 110 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	80
Anf. 111 ULLA ANDERSSON (v) replik	80
Anf. 112 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	81
Anf. 113 GUNNAR ANDRÉN (fp)	81
Anf. 114 ULLA ANDERSSON (v) replik	82
Anf. 115 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	83
Anf. 116 ULLA ANDERSSON (v) replik	83
Anf. 117 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	84
(Beslut fattades under 9 §.).....	84
7 § Åtgärdsplanering för transportsystemet 2010–2021 m.m.	85
Trafikutskottets betänkande 2009/10:TU24	85
Anf. 118 LENA HALLENGREN (s)	85
Anf. 119 PETER PEDERSEN (v).....	89
Anf. 120 KARIN SVENSSON SMITH (mp).....	92

Anf. 121 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	95
Anf. 122 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	100
Anf. 123 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	100
Anf. 124 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	101
Anf. 125 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	101
Anf. 126 LENA HALLENGREN (s) replik.....	102
Anf. 127 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	102
Anf. 128 LENA HALLENGREN (s) replik.....	103
Anf. 129 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	103
Anf. 130 PETER PEDERSEN (v) replik	104
Anf. 131 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	105
Anf. 132 PETER PEDERSEN (v) replik	105
Anf. 133 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	106
Anf. 134 NINA LARSSON (fp).....	106
Anf. 135 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	108
Anf. 136 NINA LARSSON (fp) replik	108
Anf. 137 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	108
Anf. 138 NINA LARSSON (fp) replik	109
Anf. 139 SVEN BERGSTRÖM (c)	109
(forts. 10 §).....	111
Ajournering.....	111
Återupptagna förhandlingar	111
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni.....	112
SoU22 Patientsäkerhet och tillsyn.....	112
SoU20 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken	113
SoU25 Olovlig tobaksförsäljning.....	113
SoU15 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden.....	114
UU18 Verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009.....	114
UU23 Uppskov till 2010/11 års riksmöte med behandlingen av vissa ärenden	115
CU22 Ett undantag från skyldigheten att upprätta koncernredovisning, m.m.	115
9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	115
MJU23 Ny gränsöversömmelse med Finland	115
FiU21 Vårtilläggsbudget för 2010	115
10 § (forts. från 7 §) Åtgärdsplanering för transportsystemet 2010–2021 m.m. (forts. TU24)	116
Anf. 139 SVEN BERGSTRÖM (c)	116
Anf. 140 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	117
Anf. 141 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	118
Anf. 142 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	118
Anf. 143 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	119
Anf. 144 LENA HALLENGREN (s) replik.....	120
Anf. 145 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	120

Anf. 146	LENA HALLENGREN (s) replik	121
Anf. 147	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	122
Anf. 148	ANNELIE ENOCHSON (kd)	122
Anf. 149	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	124
Anf. 150	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	125
Anf. 151	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	125
Anf. 152	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	126
Anf. 153	OSKAR ÖHOLM (m)	126
Anf. 154	HANS STENBERG (s)	128
Anf. 155	BETTY MALMBERG (m)	129
Anf. 156	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	130
Anf. 157	BETTY MALMBERG (m) replik	131
Anf. 158	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	131
Anf. 159	BETTY MALMBERG (m) replik	132
	(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	132
11 §	Några körkorts- och fordonsfrågor	132
	Trafikutskottets betänkande 2009/10:TU22	132
Anf. 160	MARIE NORDÉN (s)	132
Anf. 161	KARIN SVENSSON SMITH (mp)	134
Anf. 162	STEN BERGHEDEN (m)	136
Anf. 163	MARIE NORDÉN (s) replik	138
Anf. 164	STEN BERGHEDEN (m) replik	138
Anf. 165	MARIE NORDÉN (s) replik	139
Anf. 166	STEN BERGHEDEN (m) replik	139
Anf. 167	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	140
Anf. 168	STEN BERGHEDEN (m) replik	140
Anf. 169	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	140
Anf. 170	STEN BERGHEDEN (m) replik	141
Anf. 171	GUNNEL WALLIN (c)	141
Anf. 172	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	142
	(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	144
12 §	Gränser i skog	144
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU28	144
Anf. 173	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	144
Anf. 174	JACOB JOHNSON (v)	145
Anf. 175	TINA EHN (mp)	147
Anf. 176	OLA SUNDELL (m)	148
Anf. 177	ÅKE SANDSTRÖM (c)	149
Anf. 178	ANITA BRODÉN (fp)	151
Anf. 179	TINA EHN (mp) replik	152
Anf. 180	ANITA BRODÉN (fp) replik	153
Anf. 181	IRENE OSKARSSON (kd)	153
Anf. 182	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	154
Anf. 183	IRENE OSKARSSON (kd) replik	155
	(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	155
13 §	Åtgärdsprogram och tillämpningen av miljö kvalitetsnormer	155
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU24	155

Anf. 184 ROLAND BÄCKMAN (s)	155
Anf. 185 WIWI-ANNE JOHANSSON (v)	156
Anf. 186 TINA EHN (mp)	157
Anf. 187 SOFIA ARKELSTEN (m)	159
Anf. 188 TINA EHN (mp) replik	161
Anf. 189 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	161
Anf. 190 TINA EHN (mp) replik	162
Anf. 191 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	162
Anf. 192 ANITA BRODÉN (fp)	163
Anf. 193 LIZA-MARIA NORLIN (kd)	164
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	165
14 § Sanktioner för överträdelser av nya EU-regler om kemikalier	165
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10: MJU30	165
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	165
15 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2009	165
Finansutskottets betänkande 2009/10: FiU19	165
Anf. 194 TOMMY TERNEMAR (s)	165
Anf. 195 ULLA ANDERSSON (v)	167
Anf. 196 PEDER WACHTMEISTER (m)	169
Anf. 197 ULLA ANDERSSON (v) replik	170
Anf. 198 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	170
Anf. 199 ULLA ANDERSSON (v) replik	170
Anf. 200 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	171
Anf. 201 KARIN NILSSON (c)	171
Anf. 202 NINA LUNDSTRÖM (fp)	174
Anf. 203 EMMA HENRIKSSON (kd)	176
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	177
16 § Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning	178
Finansutskottets betänkande 2009/10: FiU32	178
Anf. 204 PHIA ANDERSSON (s)	178
Anf. 205 MARIANNE BERG (v)	179
Anf. 206 ANDREAS NORLÉN (m)	180
Anf. 207 PHIA ANDERSSON (s) replik	182
Anf. 208 ANDREAS NORLÉN (m) replik	182
Anf. 209 PHIA ANDERSSON (s) replik	183
Anf. 210 ANDREAS NORLÉN (m) replik	183
Anf. 211 MARIANNE BERG (v) replik	183
Anf. 212 ANDREAS NORLÉN (m) replik	184
Anf. 213 MARIANNE BERG (v) replik	184
Anf. 214 ANDREAS NORLÉN (m) replik	185
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	185
17 § Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2005–2009	185
Finansutskottets betänkande 2009/10: FiU37	185
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	185

18 § Umgängesstöd och socialtjänstens förutsättningar att tala med barn	186
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU20	186
Anf. 215 LISELOTTE OLSSON (v).....	186
Anf. 216 JAN LINDHOLM (mp).....	187
Anf. 217 INGER RENÉ (m).....	189
Anf. 218 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	191
Anf. 219 JAN ERTSBORN (fp).....	193
Anf. 220 YVONNE ANDERSSON (kd).....	194
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	194
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	194
20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	195
21 § Kammaren åtskildes kl. 21.26.....	196

Prot. 2009/10:138
16 juni

Prot. 2009/10:138
16 juni

Tryck: Elanders, Vällingby 2010